

TERÜLETFEJLESZTÉSI FÜZETEK KÜLÖNSZÁM

2014–2020 – fejlesztési keretek
Európai uniós és hazai tervek, programok

Budapest
2016

A lapszámot szerkesztette:	Tipold Ferenc, Jusztin Valéria, Kelenné Török Lívía
Szakmai lektorálás:	dr. Péti Márton, dr. Czene Zsolt
A lapszám szerzői:	Dr. Péti Márton (0.); Takács Péter (1.); Tafferner Bálint (2.); Kelenné Török Lívía (3.,5.3.), Chikán Márton (4.1., 9.,10.); Fekete Károly (4.1.,9.); Horváth Lajos (4.2.); Magyar Judit (4.2.); Döbrönte Katalin (5.1.); Somogyi-Csizmazia Ádám (5.1.); Horváth Viktor (5.2.); Gecse Gergely (5.4.); Tégen Katalin (5.5.); Dobozi Eszter (5.5.); Szabó Dóra(5.5.); Gerlach Viktor (5.5.); Galambos Annamária (5.6.); Mihalics Vivien dr. (5.7.); Ferencz Dóra (5.8.); Móricz Ádám (6.); dr. Nagyváradai Alíz (6.); Savanyú Adrián (6.); dr. Dömötör Tamás (6.); Majorné Vén Mariann (6.); dr. Loncsár Krisztina (7.); Jusztin Valéria (7.); Laposá Tamás (8.); Tóth Tamás(8.); Potvorszky Gábor (11.);
Borító, szerkesztés, nyomdai munkák:	Sicambria Communication Kft.
ISSN:	2061-4853

A lapszám tartalmának összeállítását és a megjelenéssel kapcsolatos feladatok koordinálását a Nemzetgazdasági Minisztérium Területfejlesztési Tervezési Főosztálya látta el.

A lapszám felelős kiadója: Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter

Felelős vezető: Tipold Ferenc főosztályvezető

Témafelelős: Jusztin Valéria

A kézirat lezárása: 2015. december 31.

A kiadvány további, kiegészítő mellékleteivel a <http://regionalispolitika.kormany.hu/a-teruletfeljesztési-fuzetek> honlapról is letölthető.

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

© Nemzetgazdasági Minisztérium

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
Beköszöntő	4
Gondolatok a 2014–20-as tervdokumentumok megismeréséhez	6
1. A 2014–2020-as időszak európai uniós célkitűzései, stratégiai, tervezési keretei	9
2. Magyarország stratégiai céljai és célkitűzései a 2014–2020-as fejlesztési időszakban – Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) és a Partnerségi Megállapodás (PM) rövid bemutatása	18
3. A 2014–2020-as uniós fejlesztési programok rövid áttekintése	34
4. Területi operatív programok	37
4.1. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program 2014–2020 (TOP)	38
4.2. Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)	57
5. Ágazati operatív programok	67
5.1. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)	67
5.2. Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)	74
5.3. Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP)	81
5.4. Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)	85
5.5. Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)	90
5.6. Vidékfejlesztési Program (VP)	99
5.7. Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)	110
5.8. Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program (KÖFOP)	111
6. A területi együttműködésekben rejlő fejlesztési lehetőségek 2014–2020 között	117
7. Közösségvezérelt fejlesztések „nagykorúsítása” a hazai fejlesztéspolitikában	140
8. A 2014–2020 közötti uniós programozási időszak végrehajtási szabályozásának főbb változásai	155
9. A Terület és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi kiválasztási rendszer	165
10. Új monitoring-filozófia a 2014–2020 közötti közösségi tervezésben Indikátorok a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban (TOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programban (VEKOP)	176
11. Uniós értelemben vett állami támogatás szabályai	182
Rövidítésjegyzék	194
Fogalomtár	201
Vonatkozó jogszabálygyűjtemény	210
Hazai szabályozási keretek	210
EU-s szabályozási keretek	210
Hasznos oldalak, linkek	212

Tisztelt Olvasó!

„Ami ma lehetetlen, az holnap megvalósulhat” – tartja a mondás. A sorsunkról magunk dönthetünk: elhatározásainkon és cselekvéseinken múlik, hogy milyen jelenben élünk, és milyen jövőt formálunk. Magyarország Kormánya világosan fogalmaz: célja, hogy a nemzet minden tagja, közössége, települése és régiója számára lehetővé tegye az előrelépést és a fejlődést. Bátran tervezhetünk, mert az elmúlt esztendőök során megteremtettük azt a biztos alapot, amelyre már lehet építeni.

Hazánk az elmúlt évek gazdaságpolitikai lépéseinek és intézkedéseinek köszönhetően sikeresen lépett túl a válságon. A 2010-es viszonyokkal összevetve elmondható, választ adtunk az állam, az önkormányzatok és az emberek súlyos eladósodásából adódó kérdésekre, és ezzel egy időben gazdaságunk fejlődésének új irányt szabtuk. Minden fontos gazdasági állapotjellemző makroadat a fenntartható növekedést tükrözi.

Bruttó hazai termékünk 2014 után 2015-ben is az Európai Unió növekedési átlaga felett emelkedett, az idei év kilátásai szintén kedvezőek. Gazdaságunk erősödését, potenciálját és teljesítőképességét mutatja, hogy 2010-zel összevetve több mint fél millióval több embernek van megélhetést nyújtó munkája, az új munkahelyek mintegy 2/3-a a versenyszférában jött létre. Elértük azt is, hogy a visegrádi együttműködés országainak térsége a kontinens egyik termelési központjává vált, felzárkózva Európa élmezőnyéhez.

Gazdaságpolitikánk fókuszosa most arra helyeződik, miként tartható fenn, illetve hogyan bővíthető az elmúlt évek növekedési dinamikája. Ennek kulcskérdése az uniós fejlesztési támogatások hatékony és átlátható felhasználása. Célunk, hogy a hazai beruházások és a területfejlesztési gyakorlatok eredményesen szolgálják Magyarország gyarapodását.

Páratlan lehetőséget biztosít hazánknak, hogy a 2014–2020 közötti ciklusban 12 ezer milliárd forint uniós gazdaságfejlesztési forrás áll rendelkezésünkre. A sikerrel kiharcolt hatalmas összeget Magyarország Kormánya a gazdasági növekedés fenntartására, a versenyképesség növelésére és a foglalkoztatás bővítésére használja fel. Ennek érdekében a Kormány átfogó területorientált fejlesztési kezdeményezéseket, illetve tíz operatív programot indított útjára. Ebben az országos szintű, stratégiai gazdaságélénkítő csomagban kiemelt hangsúllyal bír, hogy hazánk foglalkoztatási rátáját 75%-ra emeljük, erősítsük az ország innovációs kapacitásait, és továbbfejlesszük a magyar ipari és szolgáltató szektort; a magyar gazdaság gerincét adó mikro-, kis- és középvállalkozásokra alapozva.

A Magyar Kormány az uniós forrásokra – a jó gazda gondosságával – mint befektetésre tekint. A 2014–2020-as időszakban is azért dolgozunk, hogy a lehető legjobban használjuk fel az európai uniós támogatásokat.

A céljaink elérésének érdekében a Magyar Kormány úgy döntött, hogy 2017 nyaráig az összes pályázatot megjelenteti, így a legtöbb beruházás 2019 végéig meg is valósulhat. Olyan versenyelőnyt nyújthat ez a gazdasági élet szereplőinek, amelyre nemcsak Magyarországon, de az Európai Unió más tagállamában sem akadt még példa.

A Nemzetgazdasági Minisztériumhoz tartozó operatív programok, a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) a gazdaságfejlesztés zászlóshajói. A források hatékony felhasználása a 2014–2020-as periódusban az operatív programok körültekintő tervezése eredményeképpen válhat valóra, amely számos partner گردülékény együttműködését igényelte.

A területfejlesztés tekintetében is így van ez: a kormánynak, a térségi területfejlesztési tanácsoknak, az önkormányzatoknak és a helyi piaci szereplőknek közösen kell tenniük az ország területileg is kiegyensúlyozott társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődéséért.

Az együttes munkának biztosítanak keretet a megyei önkormányzatok és Budapest Főváros Önkormányzata, valamint a térségi fejlesztési tanácsok, ugyanis a területfejlesztési stratégiák mentén, ők hangolják össze a különböző szereplők tevékenységét, így alkotnak egységet a helyi, a területi és az országos szinten megvalósuló tervezésben, és válnak a határokon átvívelő együttműködéseknek is mozgatórugóivá.

Meggyőződésem, hogy a Területfejlesztési Füzetek a 2014–2020 közötti programozási ciklus hasznos útmutatójaként került összeállításra, mely az előttünk álló évek uniós és hazai fejlesztéspolitikai, tervezési kereteinek megismeréséhez ad eligazítást. Kívánom, hogy az itt közreadott információk segítsék az Önök munkáját, hiszen hazánk csak jól mőködő, eredményes és növekvő térségek, régiók és vállalkozások révén lehet sikeres.

Rákossy Balázs
európai uniós források felhasználásáért felelős államtitkár
Nemzetgazdasági Minisztérium

Gondolatok a 2014–20-as tervdokumentumok megismeréséhez¹

Hazánk harmadik uniós finanszírozású programidőszakát kezdte meg 2014-ben. A fejlesztéspolitikai szakmai közösség már rutinosan vág bele ebbe az újabb fejlesztési ciklusba. A rutin részeként a változásokra is felkészült, hiszen a kohéziós politika folyamatosan fejlődik. A 2014–20-as fejlesztési időszak tervezése azonban erősen próbára tette még a változásokra felkészült szakembereket is. Annak ellenére váratlan kihívásokkal szembesültek, hogy korábban maguk a szakmai közösségek sürgették a fejlesztési irányok és eljárások megújítását (ld. erről pl. a Területfejlesztési Füzetek és a Falu Város Régió 2009/10-es évfolyamait). A 2012-ben elindult tervezői munka ugyanis egy frissen és fundamentálisan átalakult uniós és nemzeti szakpolitikai környezetben zajlott.

A legfontosabb magyarországi változás az, hogy a fejlesztéspolitika és a stratégiai köztervezés megjelent a közpolitika homlokterében. Az egyes ágazati szakpolitikák is erősen fejlesztés-orientálttá váltak. A területpolitika teljesen megújult. A területi és ágazati fejlesztési elképzelések a korábbiánál markánsabb magyar álláspontot jelenítettek meg, amely így érthetően jobban elvált az uniós fejlesztési elképzelések fősodrájától. Mindeközben uniós szinten eltérő folyamatok zajlottak. A 2014–20-as tervezési mechanizmusok a tagállamok kezét módszertani és tartalmi szempontból egyaránt megkötötték (egyes tagállamokra szabott elvárt fejlesztési tartalmakkal, egységes tervsablonokkal).

A kötött uniós tervezési keretrendszer és a fejlesztési elképzelések kvantitatív alátámasztásának erősödő elvárása nem a korunk köztervezésében uralkodó posztmodern megközelítés stílusjegye. A tervezési helyzet ugyanakkor igényelte a posztmodern tervezői szerepek kibontakozását is: az eltérő megközelítések miatt komoly moderálást kellett végezni. Nemcsak a tervezés szereplői és érintettjei körében kellett moderátorként fellépni, hanem a tervezési folyamat nemzeti és uniós döntéshozói között is. Igazi szakmai kihívás volt az újszerű magyar fejlesztési elképzelések képviselője és érvényesítője: a nemzeti elképzelések uniós kontextusba helyezése, a látszólagos ellentétek feloldása és a valóság kompromisszumos kezelése, valamint a nem vállalható kompromisszumok helyett szakmai érvrendszerek prezentálása a hazai elképzelések képviselőjének támogatására.

A 2014–20-as időszak a változásokról szól – és a változások nem feltétlen érnek véget a tervezés lezárásával. A gyorsan változó és nehezen prognosztizálható geopolitikai környezetünkben már az uniós és tagállami tervdokumentumok elfogadása óta is megjelentek olyan újabb kihívások, amelyek kezelésének igénye kihathat a fejlesztéspolitikára is.

A sok változás miatt mind a végrehajtásban, mind a kedvezményezetti oldalon dolgozó fejlesztéspolitikai szakembereknek érdemes átfogó képet alkotniuk a 2014–20-as időszak kiterjedt

¹ Szerző: **Dr. Péti Márton, igazgatóhelyettes, Nemzetstratégia Kutatóintézet**

tervstruktúrájáról és újdonságairól. Ebben segíthet ez a kötet, amely a következő fejezetek mentén ismerteti a 2014–20-as tervezés legfontosabb üzeneteit.

- A kiadvány első fejezte az átalakuló európai uniós kohéziós politikai környezetet mutatja be.
- A kiadvány hazai keretrendszert bemutató fejezete ismerteti a Magyarország céljait meghatározó legmagasabb szintű tervdokumentumot, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót, valamint a koncepció 2014–2020-as uniós fejlesztési forrásokból finanszírozható fejlesztési elképzeléseit összesítő tervezési alapidokumentumot, a Partnerségi Megállapodást.

A következő fejezetek a Partnerségi Megállapodáshoz csatlakozó programokat mutatják be:

- részletesebben a területi operatív programokat, így a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programot (TOP), valamint
- a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programot (VEKOP),

illetve az egyes ágazati jellegű operatív programokat, így

- a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programot (GINOP),
- az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programot (EFOP),
- a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Programot (RSZTOP),
- az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Programot (IKOP),
- a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programot (KEHOP),
- a Vidékfejlesztési Programot (VP),
- a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programot (MAHOP),
- és a Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Operatív Programot (KÖFOP).

végül, de nem utolsó sorban bemutatásra kerülnek a 2014–2020 közötti európai területi- és határon átnyúló együttműködési programok által kínált fejlesztési lehetőségek.

Az egyes alfejezeteket a programok végrehajtásáért felelős szaktárcák szakértői készítették el. A programok bemutatása kitér azok logikai felépítésére, célcsoportjaira, forráskeretére, kiválasztási kritériumaira, lehatárolási elemeire, és nem utolsó sorban az aktuális pályázati felhívásokra.

A programok megvalósításának fontosabb eljárási újdonságait külön fejezetrészek ismertetik az alábbiak szerint:

- a közösségvezérelt helyi fejlesztések (az angol elnevezés rövidítéséből adódóan a szakmai közbeszédben csak CLLD-ként emlegetett új eszköz);
- az új végrehajtási eljárások;
- a megyék és megyei jogú városok integrált területi programjai (ITP) és területi kiválasztási rendszere (TKR);
- az indikátorok új funkciói és kialakításuk új módszerei;
- az állami támogatások szabályai.

A kötet – kapcsolódó fogalomtárával, rövidítésjegyzékével jogszabály- és linkgyűjteményével, szeretne hozzájárulni az régi és új fejlesztéspolitikai meghatározások megértéséhez és megfelelő alkalmazásához a gyakorlatban.

A fentiek is mutatják, hogy tervezői munka eredményeként számos új fejlesztési elv és konkrét támogatási kezdeményezés rögzült az uniós finanszírozású tervdokumentumokban, amelyekről e kiadvány részletesen beszámol. Az eddigi uniós programozási időszakok tapasztalatai alapján a fejlesztési elképzelések sikere leginkább azok végrehajtásán múlik. A 2014–20-as időszakra megújult végrehajtási rendszer remélhetőleg a korábbiaknál még jobban értelmezi majd a tervek üzeneteit, és még nagyobb szakmai hozzáadott értékű fejlesztéseket valósít meg. Talán megalapozottan reménykedhetünk abban is, hogy e sokadik fejlesztési ciklusban már igen nagy arányban merülnek majd fel a potenciális kedvezményezettek körében igazán releváns, a magyar fejlesztési célokat valóban támogató kreatív projektötletek. A kedvezményezettek felkészültségének elmélyítése fontos lehet nagyobb távlatokban is, hiszen megfelelő alapokat teremthet a jelenlegi hatalmas uniós fejlesztési forrásokat követő időszakokra is.

1. A 2014–2020-as időszak európai uniós célkitűzései, stratégiai, tervezési keretei²

A kohéziós politika Magyarország 2004-es EU csatlakozását követően a hazai területfejlesztés, és az állami fejlesztéspolitika legfontosabb finanszírozójává lépett elő, ahonnan az állami beruházások közel 90%-a származik. *(EC 2014)* Az alábbiakban bemutatjuk ezért a kohéziós politika alapvető célkitűzéseit, és a 2014–2020-as programozási időszak fejlesztéseit nagyban meghatározó új uniós keretfeltételeket.

1.1. A kohéziós politika alapvető célkitűzései

Az Európai Unió kohéziós politikája olyan, az EU 2014–2020-as költségvetésének mintegy harmadát (351,8 millió EUR³) kitevő közös politika, amely támogatja a munkahelyteremtést, az üzleti versenyképességet, a gazdasági növekedést, a fenntartható fejlődést, valamint javítja a lakosok életminőségét. *(EC 2015)*

A kohéziós politika hosszú távú stratégiai céljait és feladatait az Európai Unió alapszerződesei⁴ határozzák meg, amelyek az ebből levezetett kohéziós politikai jogszabályok⁵ töltönek meg tartalommal. A kohéziós politika az EU működéséről szóló szerződés szerint az EU harmonikus fejlődése érdekében a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót, valamint különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentését kell, hogy támogassa. Az érintett régiók közül kiemelt figyelemmel kell kezelni a vidéki térségeket, az ipari átalakulás által érintett térségeket, és az olyan súlyos és állandó természeti vagy demográfiai hátrányban lévő régiókat, mint a legészakibb, rendkívül gyéren lakott régiók, valamint a szigeti, a határon átnyúló és a hegyvidéki régiókat.

² **Szerző: Takács Péter, stratégiai tervezési és értékelési referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály**

³ Az összegek mindenhol jelen áron szerepelnek, és nem tartalmazzák az Európai Összekapcsolási Eszköz (CEF) és a Leginkább Rászorulókat Segítő Európai Segítségnyújtási Alap számára elkülönített forrásokat.

⁴ Az EU alapszerződesei alatt az Európai Unióról szóló szerződésnek (EUSZ) és az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek (EUMSZ), valamint jegyzőkönyveiknek és mellékleteiknek a 2007. december 13-án aláírt és 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződés által bevezetett módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változatát értjük.

⁵ A kohéziós politika 2014–2020-as kereteit meghatározó jogszabályok alatt az Európai Parlament és a Tanács rendeleteit – 1303/2013/EU (közös rendelkezések), 1299/2013/EU (ETE), 1300/2013/EU (KA), 1301/2013/EU (ERFA), 1302/2013/EU (EGTC), 1304/2013/EU (ESzA), 1305/2013/EU (EMVA), 508/2014/EU (ETHA) –, valamint ezek végrehajtási és delegált jogi aktusait értjük.

A kohéziós politika az európai integráció fejlődésével és a több éves költségvetési keretek kialakításával párhuzamosan folyamatos változásban van. A politika története során időről időre újabb és újabb stratégiai célkitűzések jelentek meg – kiegészítve a hagyományosnak tekinthető regionális, illetve kohéziós célkitűzéseket. A munkahelyteremtés, a gazdasági növekedés, az EU egészének versenyképessége, vagy a környezeti fenntarthatóság változó súllyal ugyan, de ma is meghatározóak a kohéziós politika szempontjából.

A stratégiai célok összehangolása nemcsak arra van hatással, hogy a rendelkezésre álló forrásokat az **EU közös fejlesztési célkitűzéseikhez** (jelenleg az Európa 2020 Stratégiához) igazodva, vagy inkább a kevésbé fejlett tagállamok, régiók igényei alapján használják fel. Abban is fontos szerepet játszik, hogy a kohéziós politika mekkora költségvetéssel, milyen tagállamok és régiók közötti forrásmegosztással működik, kik a politika végső kedvezményezettjei.

A stratégiai célok mellett a kohéziós politika *operatív céljai* is meghatározóak a keretek kialakításában. Az *abszorpció* a rendelkezésre álló források határidőre történő felhasználásának követelményét jelenti, hiszen a határidőre fel nem használt források elvesznek a tagállamok számára. A *szabályosság* alatt a források felhasználására vonatkozó uniós és nemzeti szabályok betartását értjük, amelyek be nem tartása a támogatások visszafizetéséhez, s végső soron akár elvesztéséhez vezethetnek. Az *eredményesség* pedig a stratégiai célok teljesülését, és a beavatkozások szándékolt hatásainak elérését jelenti. A *hatékonyság* ezen felül megköveteli, hogy az elért eredmények arányban álljanak a ráfordított erőforrásokkal.

A célok összehangolásának kérdése a 2014–2020-as időszak tárgyalásánál is éles vitákat generált a nettó befizetők „hasonló gondolkodású” (like-minded), a nettó kedvezményezett tagállamok „kohézió barátai” (friends of cohesion) csoportja, illetve az Európai Bizottság között. A kompromisszum eredményeként a politika fő kedvezményezettjei továbbra is a kevésbé fejlett tagállamok és régiók maradtak, azonban számos ponton kötöttebbé vált a források felhasználása. Az EU kohéziós politikája ezzel tovább távolodott a politika eredeti célkitűzéseitől, a regionális fejlettségbeli különbségek csökkentésétől (*BAJUSZ A. – MODOK B. 2013*), miközben egyre erősödő elvárásként jelenik meg az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott, összeurópai ágazati célok megvalósításához való hozzájárulás. Ez az elmozdulás tükröződik a Kohéziós Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, és az Európai Tengerügyi és Halászat Alap új, közös elnevezésében is: **Európai Strukturális és Beruházási (ESB) Alapok**.

1.2. A 2014–2020-as időszak keretei

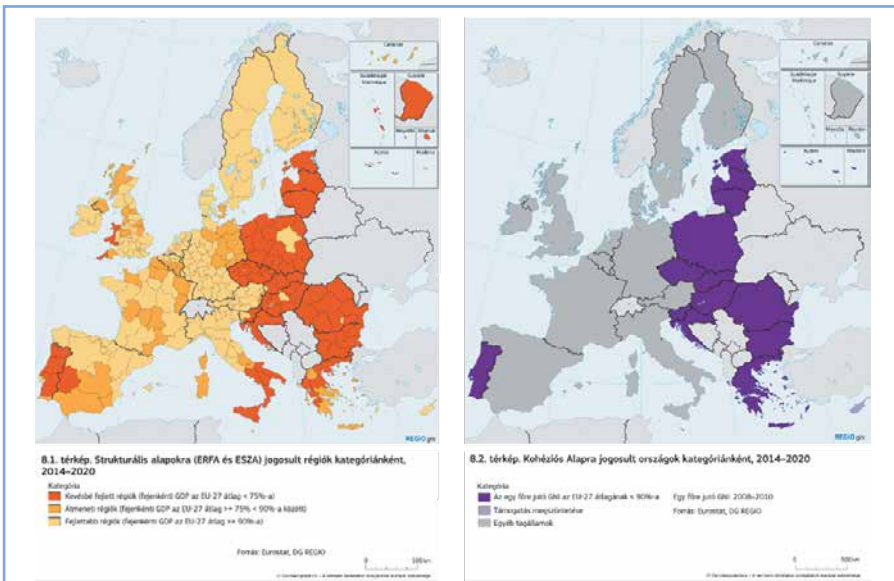
A 2014–2020-as keretek kialakítását a forrásfelhasználás eredményességének javítása vezérelte. Az alapok új, közös elnevezése nemcsak a kohéziós politika erősödő ágazati orientációját mutatja, de a szabályozás egységesítésének és egyszerűsítésének szándékát is kifejezi. Az ún. ernyőrendelet közös szabályokat állapít meg az összes alap számára, ugyanakkor az egyes alapokra vonatkozó külön szabályok szintén megmaradtak, ahogy a korábbi finanszírozási

és intézményrendszer is közel változatlan maradt. Az eredményorientáció így egyelőre inkább a szigorodó elvárások, teljesítendő vállalások szintjén jelentkeznek, a végrehajtási és elszámolási szabályokat már kevésbé sikerült rugalmasabbá, egyszerűbbé tenni. A rugalmasság hiánya a tervezés során különösen az eredményességet szolgáló új területi és pénzügyi eszközök számára bizonyult problémásnak, hátráltatva ezzel az új megoldások széleskörű alkalmazását.

1.3. Finanszírozás és földrajzi lehatárolás

A kohéziós politika forrásait 2014–2020 között két fő célra lehet fordítani: **növekedést és munkahelyteremtést szolgáló beruházások**, valamint **európai területi együttműködés** finanszírozása. A kohéziós politika forrásainak jelentős részét – bár csökkenő arányban –, de még mindig a kevésbé fejlett régiókra fogják összpontosítani (182,2 milliárd EUR a teljes 351,8 milliárd EUR összegből). **(EC 2014)** Megtartották a strukturális alapok (ERFA, ESZA) korábbi időszakhoz hasonló, NUTS-rendszerre épülő regionális lehatárolását is: külön szabályok vonatkoznak a **kevésbé fejlett** (GDP/fő az EU átlag 75%-a alatt), az átmeneti (75 és 90% között), valamint a **fejlettebb** (90% fölött) régiókra. A Kohéziós Alap területi fókusza is megmaradt, melynek továbbra is az EU egy főre jutó GNI-jének 90%-át el nem érő tagállamok lehetnek a kedvezményezettjei. *(1/1. ábra)*

Magyarország területének nagy része (ahogyan az ábra is mutatja) a kevésbé fejlett régiók kategóriájába tartozik 2014–2020 között. Egyedül a Közép-Magyarország régió került a fejlettebb régiók kategóriába.

1/1. ábra: A strukturális alapokra és a kohéziós alapra jogosult régiók (Forrás: EC 2014)

1.4. Stratégiai programozás és beavatkozási logika

A beavatkozások szándékolt hatásainak maximalizálása érdekében számos ponton megerősítették a stratégiai programozás folyamatát, és világos beavatkozási logikát várnak el program- és projektszinten egyaránt. Az eredményesség és a kívánt hatások elérése érdekében a régióknak és a tagállamoknak világos döntéseket kell hozniuk a céljaikról, és korlátozott számú tematikus célra koncentrálva egyúttal lehetővé kell tenniük a források kritikus tömegének elérését is.

Az ESB alapok 2014-et követően kizárólag az Európa 2020 stratégiához kapcsolódó **11 tematikus célkitűzés**, s az ezeken belül meghatározott konkrét beruházási prioritások elérése érdekében nyújthatnak támogatást (1/2. ábra). Ezen felül minden régiótípusban, a tematikus koncentráció jegyében az ERFA források meghatározó részét négy tematikus célkitűzésre: a K+F és innováció ösztönzésére (1); az információs és kommunikációs technológiák fejlesztésére (2); a KKV-k versenyképességének javítására (3); valamint az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való átállásra (4) kell fókuszálni. Az ESZA források felhasználása szintén jóval kötöttebbé válik: miután azok kizárólag a foglalkoztatás és munkaerő-piaci mobilitás (8), a társadalmi befogadás és szegénység elleni közdelem (9), valamint az oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás (10) tematikus céljait szolgálhatják.

Az EU stratégiai irányait a 2007–2013-as Közösségi Stratégiai Iránymutatásokat felváltó, az ESI alapok közös rendelkezéseit meghatározó jogszabály mellékletét képező **Közös Stratégiai Keret (KSK)** foglalja össze. A KSK amellett, hogy egyértelmű tematikus fókuszot határoz meg az alapok számára, kiemeli a koordináció és az integrált beavatkozások szükségességét is, ugyanakkor nem ír elő jogszabályokon túli kötelezettséget a tagállamokra nézve. A részletes tagállami vállalatokat a nemzeti szintű stratégiai dokumentumok (partnerségi megállapodás, operatív programok) tartalmazzák.

A Nemzeti Stratégiai Referenciakeret helyett a következő időszak tagállami vállalásait az Európai Bizottság és a tagállam között létrejött **Partnerségi Megállapodás** rögzíti. A Partnerségi Megállapodás szerződésszerűen tartalmazza, hogy az EU 2020 Stratégiában rögzített célok elérése érdekében az adott tagállam a számára allokkált fejlesztési forrásokból milyen kihívásokat, fejlesztési igényeket kíván kezelni uniós segítséggel, ezekre mekkora forráskeretet különít el. A dokumentumban rögzíteni kell a tagállam területén található speciális térségek (pl. nagyvárosok, vidékies területek, egyéb funkcionális térségek) fejlesztésének – lehetőség szerint integrált – módját, emellett jelezni kell a szegénység vagy a társadalmi kirekesztettség által leginkább érintett társadalmi csoportok és földrajzi területek helyzetének javítása érdekében tervezett lépéseket. Végül azt is be kell mutatni, hogy milyen célok teljesülését várja és vállalja a tagállam az uniós fejlesztési források felhasználásával az egyes alapok és tematikus célkitűzések tekintetében.

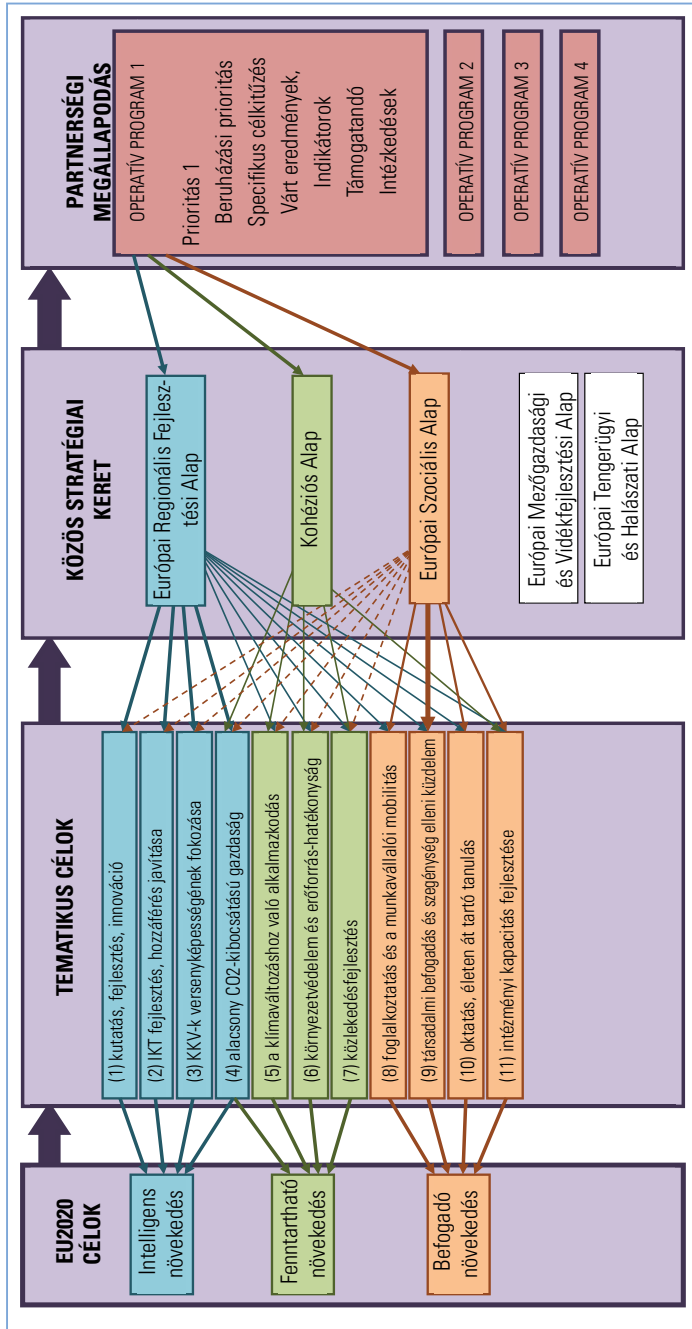
A programozás következő lépcsőfokát változatlanul az **Operatív Programok** jelentik. Itt újra lehetővé vált a többalapos finanszírozás, ami segíti a beavatkozások közötti szinergiák kihasználását. A programokat prioritási tengelyek, beruházási prioritások, specifikus célok és támo-

gatandó intézkedések alkotják. Ezek alapján az irányító hatóságok gondoskodnak a programhoz illeszkedő projektek és beavatkozások kiválasztásáról.

E komplex rendszer célja, hogy minden támogatott projekt a programokban, partnerségi megállapodásban, illetve közvetetten az Európa 2020 stratégiában és a nemzeti reformprogramokban szereplő célkitűzések, indikátorok teljesülését szolgálja majd. A célkitűzések meghatározásához, és a vállalt indikátorok teljesítéséhez a kedvezményezettek, valamint más érintett szereplők közreműködésére is szükség van. (A közösségi bevonáson alapuló tervezés és végrehajtás alkalmazási lehetőségeivel már a Területfejlesztési Füzetek legelső száma is behatóan foglalkozott *(SAIN M. ET AL 2010)*.) Az európai szint tovább erősíti a már korábban is létező **partnerség** elvét azzal, hogy az Európai Bizottság által kiadott európai partnerségi magatartási kódex⁶ immár konkrét elvárásokat fogalmaz meg a tagállamok számára ahhoz, hogy miként érvék el és vonják be, illetve támogassák a regionális és helyi szereplőket, gazdasági és szociális partnereket.

A bevezetett szabályok miatt a nemzeti szintű stratégiai dokumentumok tervezése összességében jóval kötöttebbé vált, ami az egyszerűsítés és adminisztrációcsökkentés ellenében hatott. A nemzeti szintű tervezési kötöttségekről a magyar tervezők *(PÉTI M. ET AL. 2014)* is beszámoltak. A partnerségi megállapodásoknak és operatív programoknak egyszerre kell illeszkedniük az Európa 2020 stratégiából levezetett tematikus célokhoz, a támogató alapok rendelkezéseire, valamint a nemzeti, ágazati és területi célkitűzésekhez.

⁶ A Bizottság 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. január 7.) az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről.

1/2. ábra: A 2014–2020-as kohéziós politika beavatkozási logikája

1.5. Az eredményes forrásfelhasználás keretfeltételei

Nemcsak a programozási folyamat alatt, de a programok végrehajtása során is új elemek hivatottak garantálni a források eredményes felhasználását.

Az **előzetes feltételrendszer** (ex-ante kondicionalitás) létrehozása azon a felismerésen alapul, hogy a források eredményes és hatékony felhasználása nemcsak a programok minőségén és szabályos végrehajtásán múlik, hanem a megfelelő intézményi, szabályozási és egyéb keretfeltételek előzetes meglétéén is. A horizontális, illetve az egyes tematikus célkitűzésekhez tartozó feltételek teljesülését a tagállamnak a partnerségi megállapodásban kell bemutatni – esetleg ún. akciótervvel vállalni –, hogy a tagállam legkésőbb 2016-ig meghozza a szükséges intézkedéseket. Amennyiben a tagállam nem teljesíti az előzetes feltételeket, úgy az Európai Bizottság felfüggesztheti a kapcsolódó források kifizetését.

A programvégrehajtás **közbenső feltételeként** várják el a megfelelő makrogazdasági környezet fenntartását (makrogazdasági kondicionalitás), a kohéziós politika és az EU közös gazdasági kormányzása, az ún. Európai szemeszter közötti kapcsolat jegyében. Az európai szemeszter országspecifikus ajánlásai alapján kezdeményezhető a partnerségi megállapodások és a programok módosítása is, aminek nem teljesítése akár a kifizetések felfüggesztéséhez vezethet. A túlzott költségvetési hiány eljárás során pedig – amennyiben a tagállam nem teszi meg a szükséges korrekciós intézkedéseket – a kifizetések egy része vagy egésze szintén felfüggeszthető.

Az eredményes forrásfelhasználás **utólagos feltételeként** hozták létre a teljesítménykeretet, amely az egyes programokon belül meghatározott célokat mérő indikátorok teljesítéséhez köti a források kifizetését. Az Európai Bizottság a tagállamok időközi jelentései alapján egyrészt felfüggesztheti az időközi kifizetéseket, másrészt rögzítették, hogy a rendelkezésre álló forrás-keret 6%-át kitevő teljesítménytartalék csak akkor használható fel, ha a 2019-re a fejlesztések eredményeként teljesülnek a meghatározott mérföldkövek.

1.6. Megtérülő beruházások

A 2014–2020 közötti időszakban a vissza nem térítendő támogatásokkal szemben a kohéziós politika jóval nagyobb szerepet szán az ún. **pénzügyi eszközöknek**, hitelkonstrukcióknak. A pénzügyi eszközök visszatérítendő támogatást nyújtanak a beruházásokhoz hitelek, garanciák, tőke- és más kockázatviselő eszközök útján. (**EC 2014**) Olyan beruházások támogatása a cél, melyek pénzügyi szempontból életképesek ugyan, ám piaci forrásból mégis nehezen finanszírozhatók. A források visszaforgatásának nyilvánvaló előnye mellett (a hagyományos, támogatás alapú finanszírozáshoz képest) ezek az eszközök hatékonyabb és fenntarthatóbb alternatívát jelentenek, hiszen nagyobb pénzügyi fegyelmet követelnek meg a támogatott projektektől. Ráadásul a köz- és a magánszférában további befektetéseket is képesek mozgósítani, ezzel növelve a beruházások pozitív hatásait is.

Ez a támogatási forma nem ismeretlen a kohéziós politikában, sőt a területfejlesztésben sem. A 2007–2013-as időszak JEREMIE kockázati tőke alapja és a JESSICA városfejlesztési alapja is ezen az elven működött. A 2014–2020-as időszak újdonsága, hogy a visszatérítendő pénzügyi

eszközök immár kötöttség nélkül, a kohéziós politika mind a 11 tematikus célkitűzésének megvalósításában alkalmazhatók, amennyiben a piaci finanszírozás hiányosságai ezt indokolják.

Európai szinten is történtek kezdeményezések a pénzügyi eszközök szerepének növelésére. Az Európai Beruházási Terv keretében tervezett új Európai Stratégiai Beruházási Alap segítségével az Európai Bizottság olyan, európai hozzáadott értékkel bíró, ám magas kockázatú stratégiai projekteket kíván támogatni, amelyek növelik a globális versenyképességet, az energiabiztonságot, és segítik az infrastrukturális hálózati hiányosságok felszámolását.

1.7. Megerősített területi dimenzió

A területfejlesztés számára 2014–2020-as időszak talán a legfontosabb újdonsága, hogy számos új végrehajtási eszköz áll rendelkezésre a területi szempontok figyelembevételére, támogatva ezáltal az eredményesebb fejlesztések megvalósítását.

A területi dimenzió már a kezdetektől fogva részét képezte az EU kohéziós politikájának, hiszen a regionális szemlélet a politika stratégiai célkitűzései között is megjelenik. Az, hogy az alapvetően ágazati szemléletet erősítő 2014–2020-as időszakban a területi dimenzió figyelembevételére rendelkezésre állnak új végrehajtási eszközök, annak is köszönhető, hogy a Lisszaboni Szerződéssel 2009 óta a gazdasági és társadalmi kohézió mellett a területi kohézió célkitűzése formálisan is a kohéziós politika részévé vált. A **területi kohézió** mibenléte továbbra is folyamatos vita tárgya (FALUDI, A. – PEYRONY, J. 2011, OTHENGRAFFEN, F. – CORNETT, A. P. 2013), abban viszont egyetértés mutatkozik, hogy a területi dimenzió erősítésével növelni lehetne a szakpolitikák, köztük elsősorban a kohéziós politika eredményességét és hatékonyságát. A területi kohézió visszatérő eleme a **hely-alapú (place-based) szemlélet**, amely a térségek lehetőségeire, erőforrásaira alapozva, az ott élők szükségleteihez kívánja kapcsolni a beavatkozásokat. A másik visszatérő elem **integrált területi megközelítés**, amely a térségi és az ágazati szakpolitikai törekvések összehangolását, térségi szinten való integrálását célozza.

A 2014–2020-as időszakban immár a kohéziós politika is lehetővé teszi **közösségvezérelt helyi fejlesztések** (angolul: community-led local development – CLLD) megvalósítását. Az új eszköz a vidékfejlesztésben már elterjedt LEADER kezdeményezésen alapul, kiterjesztve az ilyen jellegű közösségi módszerek alkalmazásának lehetőségét a strukturális alapokra is: pl. nemcsak a vidéki, hanem akár a városi területek vonatkozásában is. A helyi szereplők együttműködése, részvételük szorgalmazása a fejlesztések tervezésében és megvalósításában az EU szubszidiaritásra és partnerségre való azon törekvésében is megjelenik, hogy a beavatkozások és döntések azon a szinten szülessenek meg, ahol az a leginkább indokolt és szükségszerű. A **közösségvezérelt helyi fejlesztések**, mint új eszköz jellegzetességeiről, alkalmazásának Magyarországon tervezett kereteiről a 6. fejezet ad bővebb információt.

Szintén új eszköz a területileg integrált fejlesztések megvalósítására a kohéziós politikában az **integrált területi beruházás** (ITB, angolul: integrated territorial investment – ITI), amely lehetővé teszi, hogy egy meghatározott területi egység fejlesztéseit előre rögzített forráskeret erejéig, a térség stratégiájával és programjával összhangban, több alap és akár több operatív program eltérő prioritási tengelyei finanszírozzák.

A korábbi régiós szemlélettel szemben az új tervezési időszakban a megerősített területi dimenzió legmarkánsabban a városi területek esetében figyelhető meg. A városok, mint a kohéziós politika eredményes megvalósításának kulcsszereplői jelentek meg a kohéziós politika reformja során (*EC 2014*). A **fenntartható városfejlesztés** támogatására kötelezővé vált az integrált megoldások alkalmazása, amelyre az ERFA források minimum 5%-át kell fordítani tagállami szinten. Az ilyen jellegű városi fejlesztések megvalósítására ad lehetőséget az új ITB eszköz. Az integrált megközelítés mellett fontos elvárás továbbá, hogy a városi hatóságok is vegyenek részt a fejlesztések kiválasztásában és megvalósításában.

Az európai területi együttműködések a kohéziós politika külön célkitűzését jelentik, amelyek határon átnyúló, interregionális és transznacionális programokon keresztül segítik a több tagállamot érintő kihívások kezelését. (A 2014–2020 közötti területi együttműködésekben rejlő lehetőségekről a 11. fejezetben olvashatnak bővebben). Új elemként jelentek meg a kohéziós politikában a **makroregionális stratégiák**, amelyek egy több országot lefedő makrotérség helyi, térségi, nemzeti és európai szintű beavatkozásainak koordinációját segítik. Bár önálló költségvetéssel nem rendelkeznek, az egyes makrostratégiák egyes transznacionális programok alapjául is szolgálhatnak (pl. Duna Program).

Irodalomjegyzék

BAJUSZ A. – MODOK B. 2013: A többéves keretről született tanácsi megállapodás értékelése tagállami szemszögből.

Európai Tükör 18 (1) pp. 55-71.

EC 2014: Befektetés a munkahelyekbe és a növekedésbe. A fejlődés és a felelősségteljes kormányzás elősegítése az EU régióiban és városaiban. Hatodik jelentés a gazdasági, társadalmi és területi kohézióról.

Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság, Brüsszel, 2014.

EC 2015: Az EU legfontosabb beruházási politikája, http://ec.europa.eu/regional_policy/hu/policy/what/investment-policy/

Letöltés időpontja: 2015.10.29.

FALUDI, A. – PEYRONY, J. 2011: Cohesion Policy Contributing to Territorial Cohesion – Future Scenarios,

Refereed article No. 43, September, 2011, European Journal of Spatial Development.

OTHENGRAFEN, F. – CORNETT, A. P. 2013: A Critical Assessment of the Added Value of Territorial Cohesion.

Refereed article No. 53, October, 2013, European Journal of Spatial Development.

PÉTI M. – KOHÁN ZOLTÁN – CSIZMÁR ORSOLYA – HOFFMANN CSILLA 2014: A 2014–2020-as európai uniós finanszírozású programidőszak tervezési folyamatairól.

Falu Város Régió 20 (1) pp. 25-28.

SAIN M. – CZENE Zs. – PÉTI M. – VARGA Z. 2010: Segédlet a közösségi tervezéshez, Területfejlesztési Füzetek 1.

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, Budapest, 2010

2. Magyarország stratégiai céljai és célkitűzései a 2014–2020-as fejlesztési időszakban – Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) és a Partnerségi Megállapodás (PM) rövid bemutatása⁷

Magyarország fejlesztéspolitikájának stratégiai céljait és célkitűzéseit a 2014–2020-as fejlesztési időszakban két alapdokumentum határozza meg: elsődlegesen a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, másodlagosan az erre épülő, tőle azonban eltérő műfajú és célú Partnerségi Megállapodás.

2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Magyarország hosszú távú fejlesztési koncepcióját, a Nemzeti Fejlesztés 2030 – **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót** (OFTK vagy Konceptió) az Országgyűlés az 1/2014. (I. 3.) számú határozatával fogadta el. A területfejlesztésre vonatkozó országos koncepciók elkészítését a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) 1996 óta írja elő. Az OFTK 2014 év eleji elfogadása előtt az 1998-as, majd a 2005-ös Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) volt hatályban.

A 2014-ben elfogadott OFTK nemcsak tartalmában, hanem küldetésében is új, komplex tervdokumentum: miután magába foglalja a korábban az **Országos Területfejlesztési Konceptióval** párhuzamosan készített ágazati és országos célokat rögzítő **Országos Fejlesztési Konceptió** (OFK) tartalmi elemeit is. Mindez azt jelenti, hogy **az OFTK nemcsak a területfejlesztés, de a teljes hazai fejlesztéspolitika összefoglaló dokumentuma lett, mely kijelöli Magyarország fejlődésének főbb irányait**. Egyben ez az első olyan dokumentum, amely **az ágazati és területi célrendszereket közös stratégiába rendezi**.

Az OFTK funkciója a hazai fejlesztési igények és célok azonosítása és egységbe rendezése, az ágazati célok területi dimenzióinak meghatározása. Ez az első olyan országos hatáskörű terv, mely az ágazati és területi fejlesztési elképzeléseket egyaránt tartalmazza, továbbá az egyes ágazatok fejlesztési tennivalóit oly módon próbálja meghatározni, hogy eközben figyelembe veszi az ország térszerkezetéből fakadó adottságait, az egyes országrészek, tájegységek eltérő adottságait, sajátosságait (Salamin et al., 2014). Az OFTK Magyarország számára fejlesztés-

⁷ Szerző: Tafferner Bálint, támogatáspolitikai referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

politikai célokat és elveket határoz meg, továbbá hosszú távú jövőképet ad minden ágazatnak és térségnek. Lényeges, hogy **az OFTK biztosítja a 2014–2020-as európai uniós tervezési ciklusra készülő tervdokumentumok** (Partnerségi Megállapodás, operatív programok) **hátterét, megalapozását, kijelölve azok nemzeti, szakpolitikai súlypontjait.**

Az OFTK elődeihez képest lényegesen erősebb politikai karakterrel rendelkezik, hatóköre és készítésének módja alapján sokkal inkább összefogja a különböző szakpolitikák fejlesztési törekvéseit, miközben közvetlenül is kapcsolódik a 2014–2020-as EU programozáshoz.

2.1.1. Az OFTK tárgyköre, funkciója, időtávja

A szakpolitikai stratégiai dokumentumok funkcióik betöltéséhez elsődleges fontosságú, hogy a kormányzat és az állam döntéshozóinak valós értékeit és elköteleződéseit tudja tükrözni. A Kormány 2010-ben lefektette az alapprioritásokat: **munka, otthon, család, egészség és rend**, gazdaságpolitikájának középpontjába pedig a munkát, a minél nagyobb arányú foglalkoztatást állította. Ezt követően, a 2010–2011 évek során több különböző szakpolitika stratégiája készült el (Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia, Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program, Nemzeti Vidékstratégia, Magyar Munkaterv, stb.). A fő politikai nemzeti értékrendi elemek és egyes ágazati irányok kijelölése tematikát és irányt adott az OFTK tervezés szakmai munkájának. Ebből adódik, hogy az koncepció elemző-értékelő része tematikailag világosan megragadható témakörök elemzésére irányulhatott.

A tervezési folyamatban valamennyi szakágazatot képviselő tárca, minden megyei önkormányzat, illetve számos települési önkormányzat részt vett, közreműködve saját tématerületeik előkészítésében. A Koncepció az általuk jelzett fejlesztési igényeket és elképzeléseket figyelembe véve, azokat összehangolva készült el, feldolgozva a társadalmi egyeztetésre érkezett javaslatokat is. A törvényi előírásoknak megfelelően a dokumentum elfogadása előtt készült előzetes (ex-ante) értékelés, illetve stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) is, melyek révén tovább javult a Koncepció szakmai minősége, valamint annak környezeti és fenntarthatósági teljesítménye is.

A hazai fejlesztéspolitika és a területfejlesztés céljainak teljesülése érdekében az OFTK részletesen tárgyalja a **társadalmi-gazdasági és környezeti szempontokat**. Megfogalmazza továbbá azokat az átfogó horizontális elveket, amelyeket a fejlesztéspolitika, a programtervezés és a megvalósítás során érvényesíteni szükséges. Az OFTK **az ország minden ágazata, térsége, szférája** (közszféra, piaci és civil szektor szereplői) **számára hosszú távú jövőképet és célokat kíván adni** a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés terén, hiszen jövőképe és célrendszere 2030-ig szól. Ez alapján szintén a Koncepció határozza meg a nemzeti szintű **prioritásokat a 2014–2020-as programidőszak fejlesztéspolitikája számára is.**

2.1.2. Az OFTK főbb fejezetei: a helyzetértékelés, a jövőkép és a célrendszer, a szak- és területpolitika

Az OFTK-ban jelentős terjedelmű **helyzetértékelő fejezet** található, mely részletesen elemzi Magyarország gazdasági, társadalmi, környezeti viszonyait, állapotát, az ország globális környezetében betöltött pozícióját, a világ gazdaságban tapasztalható trendeket és változásokat. A Konceptió bemutatja az európai, közép-európai és kárpát-medencei főbb kapcsolódásokat is. A magyar gazdaságot részletesen jellemezve leírja a főbb szektorokat, a természeti erőforrásokat, a legfontosabb adottságokat és a legnagyobb hiányosságokat is, mindezek mellett a társadalmi viszonyok, a társadalomban végbemenő változások is bemutatásra kerülnek. A helyzetértékelés részeként szerepel továbbá a környezetvédelem, a hulladékkezelés, örökségvédelem bemutatása, valamint a Magyarországon jellemző térszerkezeti folyamatok és a területi különbségek elemzése. A helyzetértékelő fejezet biztos alapja a fejlesztéspolitikai és területfejlesztési célkitűzéseknek: az OFTK a helyzetértékelésre építve azonosítja a kitörési pontokat, a lehetséges fejlődési irányvonalakat.

Az OFTK hosszú távon az alábbi **jövőképet** fogalmazza meg az országra:

„Magyarország 2030-ban Kelet–Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.”

Alapfeltételként megjelenik, hogy *„e vízió eléréséhez gazdaság- és társadalomstratégiai fordulatra, az ebbe az irányba megkezdett lépéseink folytatására van szükség.”* A jövőkép szerint *„2030-ra az ország közel két évtizede (azaz mostanra már ez kezdésként teljesül) fenntarthatóan fejlődik, a gazdasági teljesítményünk és a foglalkoztatás jelentősen bővül. Patrióta gazdaságpolitika mellett az ország gazdasági teljesítménye és GDP-je jelentősen nő, ami helyi és térségi szinten is fokozatos, mérhető életminőség javulást eredményez.”*

E jövőkép teljesülése érdekében az OFTK négy **hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt** fogalmaz meg, amelyek a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak.

- 1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés** (cél a meglévő értéket megőrző, kiszámítható érték-, tudás- és munkaalapú, hozzáadott értéket és közhasznokat eredményező, valamint a takarékos és hatékony erőforrás-felhasználásra épülő gazdasági növekedés, fejlődés és jövedelemtermelés biztosítása, a globális gazdasághoz való felzárkóztatás és a hazai foglalkoztatás jelentős bővítése; a helyi gazdaság megerősítése).
- 2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom** (cél a népességszám növelése, a gyermekvállalás ösztönzése; családok felemelése-megerősítése; a társadalmi megújulás elősegítése, az egészségi állapot javítása; hatékony és jó állam létrehozása, a közszolgáltatások megújítása).

3. **Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme** (cél a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megeremtése, az erőforrások megőrzése; élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megeremtése; a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése).
4. **Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet** (cél egy területileg összehangolt, harmonikus és fenntartható térszerkezet kialakítása; a Budapest központúságának oldása; város-vidék kapcsolatok javítása; területi kohézió és a térségi esélyegyenlőség erősítése).

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenhárom **specifikus célt** is kijelöl, melyek közül hét szakpolitikai jellegű (ágazati), hat pedig területi cél.

2.1.3. Szakpolitikákban érvényesítendő specifikus célok

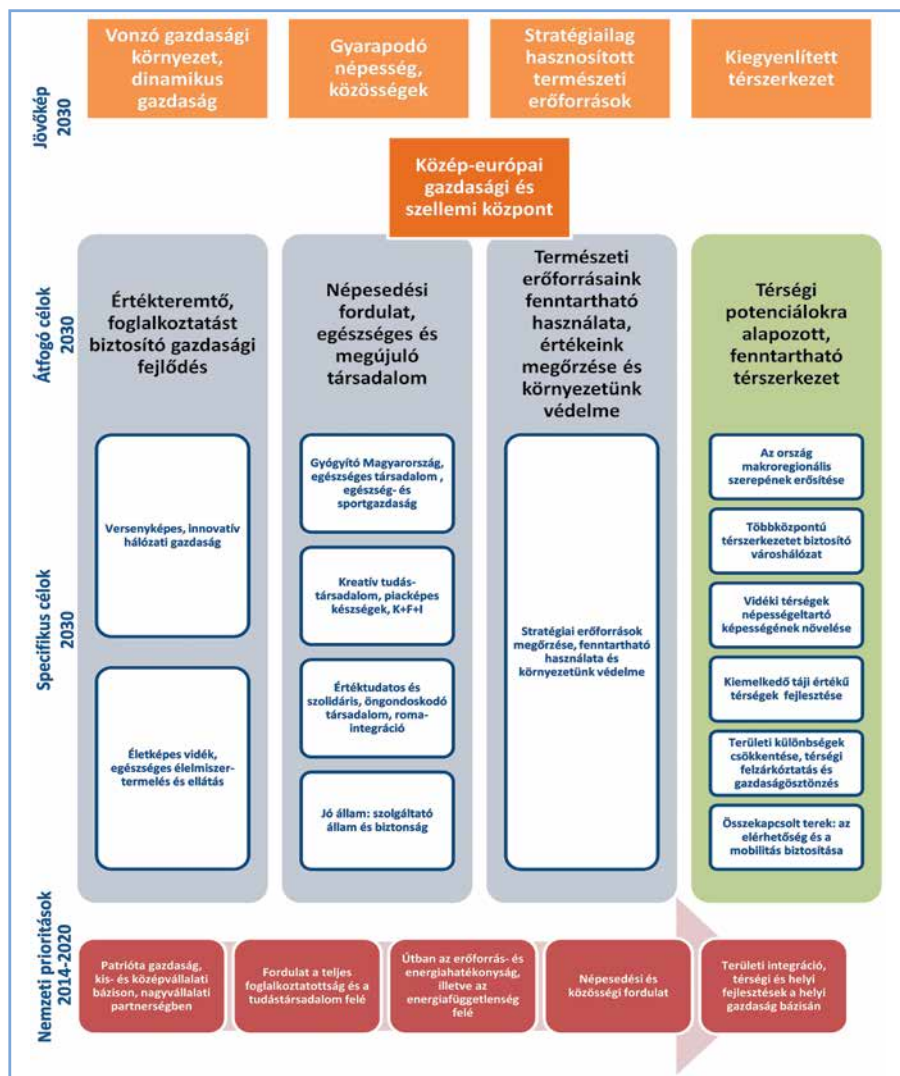
1. Versenyképes, innovatív gazdaság – cél a magyar gazdaság megerősítése a külföldi és belső piacokon;
2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság – cél az egészséges életmód, sport rekreáció, egészségügyi szolgáltatások és -ellátások biztosítása;
3. Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás – cél a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása;
4. Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I – cél egy kezdeményező, egész életen át tartó, önálló tanulásra képes, fejlett munkakultúrájú munkaerő-piaci kínálat megeremtése;
5. Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom – cél a szolidáris, felelős és összetartó társadalom kialakítása;
6. Jó állam: szolgáltató állam és biztonság – hatékonyabb közszféra az ország fejlődéséért;
7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme – a természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás.

2.1.4. Területi specifikus célok

1. Az ország makroregionális szerepének erősítése – cél az ország központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása;
2. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat – cél a kiegyenlített, működő kapcsolatokkal rendelkező településhálózat, a többközpontú térszerkezet kialakítása;
3. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése – cél az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása és a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben;
4. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése – cél az egyedi tájkarakterrel rendelkező térségek integrált kezelése;

5. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés – cél a lezszakadó, hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése;
6. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása – cél a versenyképesség fokozása érdekében a közlekedési struktúra, az elérhetőség fejlesztése.

Összességében a célrendszerrel elmondható, hogy az egy erősen ambiciózus, növekedés-orientált célrendszer, melynek elemei egy átfogó és tényszerű helyzetértékelésre épülnek.

2/1. ábra: Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszere

2.1.5. Szak- és területpolitikai fejlesztési irányok

Az OFTK a rövidebb időtávú, ágazati vagy térségi programok és tervek alapjául szolgál. Mindehhez alapos részletezettséggel mutatja be az egyes szakterületeket és ágazatokat, konkrét alapot adva az ágazati, térségi és pénzügyi-gazdasági tervezéshez, továbbá a területrendezési tervek készítéséhez is. Az OFTK ágazati és területi fejezetei átfogóan szinte az összes ágazat, valamint jelentősebb terület egység fejlesztési elképzelését megjelenítik. A részletes célok megfogalmazása mellett az eszközök témakörét is érintik, megjelenítve a célok eléréséhez szükséges beavatkozások lehetséges körét is.

A célrendszerben meghatározott fejlesztési területeket a *„Szak- és területpolitikai fejlesztési irányok”* című 3. fejezet mutatja be. E fejezet összefoglalja az egyes szakpolitikák 2014–2020-ra megvalósítani kívánt fejlesztéspolitikai céljait, és feladatait oly módon, hogy figyelembe veszi a Konceptió 2030-ig szóló átfogó és specifikus céljait, illetve a 2014–2020-ra kijelölt nemzeti, fejlesztési és gazdaságfejlesztési prioritásokat. Az irányvonalak legitimitását jelenti, hogy a 2014–2020-ra vonatkozó szakpolitikai célok és fejlesztéspolitikai feladatok – melyek az OFTK 13 tematikus specifikus célkitűzése alá rendezve, azok megvalósítását szolgálják –, az egyes elfogadott szakpolitikai stratégiák alapján lettek összeállítva.

2.1.6. A területiség megjelenése az OFTK-ban

A Konceptió komplex stratégiai térszerkezeti víziója az ország eltérő adottságú térségeinek fejlesztését tárgyalja, továbbá megkísérli területi szempontok szerint összehangolni az egyes ágazati fejlesztéseket. A Konceptió *„3.1 Területpolitikai irányok és teendők”* című fejezete kijelöli a beavatkozási térségtípusokat és térszerkezeti elemeket, megadja a városias és vidékies terek fejlesztésének prioritásait, valamint önálló szempontokat határoz meg a térszerkezet szempontjából kiemelten fontos mobilitás, a térhasználati elvek és ágazati területi orientáció kapcsán. A koncepció területi megközelítésében két újdonság emelhető ki. A térszerkezet és a településhálózat a gazdasági fejlődés szempontjából kerül megközelítésre, illetve a gazdaság helyi pilléreként hangsúlyosan kezeli a helyi gazdaságok megerősítését.

A Konceptió az ország kapcsolatrendszerének és szerepének erősítése céljából számos területen területpolitikai feladatokat azonosít globális, európai és makroregionális szinten. E területek közül kiemelhető Magyarország közlekedési és kereskedelmi jelentőségének erősítése, a határ menti és határon átnyúló kapcsolatok erősítése és a határon túli magyarsággal való kapcsolatok elmélyítése is.

A Konceptió célként fogalmazza meg a **kiegyenlített területi fejlődést**, melynek elérése érdekében fenntartható többközpontú, decentralizált városhálózat-fejlesztés biztosítása, továbbá belső és külső városgyűrűk és fejlesztési tengelyek kijelölése szükséges. Ennek érdekében a legfontosabb területpolitikai feladatok közé tartozik a város-vidék együttműködésének, a kölcsönös előnyökön nyugvó kapcsolatrendszerének javítása, a fenntartható és kompakt te-

lepülésszerkezetek kialakítása, a klíma- és családbarát fejlesztések elősegítése, a leromlott állapotú városrészek hanyatlásának megállítása, a stratégiai szemléletű város- és várostérségi (városok és vonzáskörzetük) tervezés megerősítése és a különböző területi szintek együttműködésének segítése.

A Konceptió **különböző profilú városok és várostérségek** csoportjait azonosítja. Külön tárgyalja Budapest nagyvárosi térségét, az ezt körbeölelő városgyűrű, az ún. belső városgyűrű településeit (többek között Esztergom, Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok), és a külső városgyűrű településeit (többek között Győr, Zalaegerszeg, Pécs, Szeged, Debrecen, Miskolc).

A Konceptió – a Vidékstratégiával összhangban – a vidéki térségeket is külön kezelő **vidékpolitikai jövőképet és átfogó célkitűzéseket** is megfogalmaz, illetve kijelöli a vidékfejlesztés beavatkozási térségeit. Ezek közé tartoznak a vidéki térségek mellett a speciális táji, környezeti problémák, adottságok alapján kijelölt vidéki térségek (a Duna-Tisza-közi Homokhátság, valamint a Tisza-völgy települései), a jelentős társadalmi hátrányokkal, problémákkal rendelkező, kiemelt felzárkóztatási igényű vidéki térségek (Cserehát, Ormánság), illetve a speciális vidékfejlesztési feladatot jelentő térségek (tanyás és aprófalvas térségek). Ezen új területpolitika fókuszában állnak még a kiemelkedő táji értékű, rekreációs funkcióval bíró térségek is (pl. a Balaton-térség).

A területpolitikai irányok és teendők között szerepel **a területi különbségek csökkentése**, a térségi felzárkóztatás is. A külső és belső perifériák közül a Konceptió két speciális térségtípust azonosít. Az egyik a magas arányú roma népességgel rendelkező térségek köre, a másik az ipari válságterületek köre, melynek strukturális problémáit részben a Szabad Vállalkozási Zónák, mint speciális gazdasági övezetek kialakítása hivatott kezelni.

2.1.7.A megyék és megyei jogú városok fejlesztési irányai az OFTK-ban

Az OFTK rögzíti, hogy Magyarország gazdaságának fejlesztése a támogatáspolitikában a konkrét tartalommal feltöltött térségi szemlélet erősítését is igényli, ennek érdekében ki kell jelölni a növekedés elsődleges színtereit és hálózatait. Mindezek következményeképpen az elmúlt évek során a hazai önkormányzati és területfejlesztési rendszer legfőbb területi szereplőivé a megyei önkormányzatok váltak. A megyék székhelyei, illetve a megyei jogú városai és azok vonzáskörzetei szintén közel állnak a valós térszerveződésekhez. A megyék székhelyei, illetve megyei jogú városai részt vettek a 2014–2020-as időszakra vonatkozó területi alapú fejlesztések (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program – TOP, Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program – VEKOP) megtervezésében, valamint ezzel összefüggésben 2014–2015 során elkészítették területfejlesztési koncepcióikat és programjait is, mely dokumentumok alapját képező főbb fejlesztési irányok az OFTK-ban is rögzítve lettek.

2.1.8. Az OFTK Európai kontextusban és kapcsolódása a 2014–2020 EU programokhoz

Bár az OFTK szándékoltan az ország jelenleg értelmezhető saját stratégiai érdekeit megfogalmazó dokumentum, mégis világosak annak kapcsolódásai a Kárpát-medence térségéhez és az Európai Unióhoz. Ezen nemzeti prioritások alatt azonosított fejlesztési tématerületek az európai uniós források felhasználásának keretét képező 2014–2020-as fejlesztési programok tématerületeit is megalapozzák. Az átfogó jellegből adódóan szerteágazó hosszú távú célrendszert a Koncepció a 2020-ig tartó időszakra az alábbi **nemzeti prioritásokra** fókuszálja:

1. Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben;
2. Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé;
3. Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiatartósság felé;
4. Népesedési és közösségi fordulat;
5. Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	<ul style="list-style-type: none"> • Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség • Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság • Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	<ul style="list-style-type: none"> • Foglalkoztatás növelése • Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiáhozhatékonyság, illetve az energiatartósság felé	<ul style="list-style-type: none"> • Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás • Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	<ul style="list-style-type: none"> • Befogadó és gyarapodó társadalom • Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	<ul style="list-style-type: none"> • Területi integráció, területfejlesztés • Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek • Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben • Kiterjedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

2/2. ábra: Az OFTK által kijelölt nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek

Az egyes nemzeti prioritásokhoz fejlesztési tématerületek kapcsolódnak, melyek összhangban állnak a célrendszer specifikus céljaival. A területi szempontok a nemzeti prioritások esetében is hangsúlyosak.

Az OFTK-ban megfogalmazott területpolitikai üzenetek, a téma megközelítése és szemlélete esetében is egyértelmű kapcsolat mutatható ki az Európai Unió szintjén zajló (leginkább a területi kohéziós) területpolitikával. Az OFTK ezen területpolitikai üzenetei ugyanis a felülvizsgált és megújított Területi Agendával és az Európa 2020 stratégiával összhangban állnak – például a többközpontú területi fejlődés, összekapcsolt terek célja, területileg integrált fejlesztések, stb. esetében –, azok visszaköszönnek az OFTK területi tartalmaiban.

A Konceptió, és az azt megelőző fejlesztéspolitikai dokumentumok a fejlődés mozgatórugóinak tekintett külső trendeket és azok hazai érvényesülését az európai folyamatokkal együtt tárgyalják. Bár az OFTK tisztán hazai motivációjú és hazai keretek között szabályozott dokumentum, azonban az mégiscsak fontos körülmény, hogy az abban kijelölt fejlesztések megvalósításának elsődleges forrását az EU kohéziós politikájának keretei biztosítják a 2014–2020 közötti költségvetési időszakban.

Az EU források a kevésbé fejlett országok/régiók számára nem szabadon felhasználható kereteket jelentenek, hanem az **EU közös céljai megvalósításának eszközei**, emiatt a támogatások az Európa 2020 Stratégiában megfogalmazott intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést kell, hogy szolgálják, azon belül is a 11 tematikus cél érvényesítését. Ugyanakkor, ha az EU 2014–2020-as alappreferenciát összevetjük az OFTK-ban megjelenő magyar stratégiával, akkor megállapítható, hogy a főbb dimenziók tekintetében egy irányba mutatnak a szándékok. Az Európa 2020 stratégia erős gazdasági, növekedési fókuszra összekapcsolható az OFTK gazdaságfejlesztési orientációjával, melyet alátámaszt az a kormányzati döntés is, hogy a 2014–2020 közötti források kétharmada deklaráltan gazdaságfejlesztési célokra lett allokálva. Mindezek mellett természetesen a fő stratégiai irányvonalakon belül vannak olyan fókuszok, amelyek az EU szintű politika számára nem célok, illetve olyanok is, amelyek az operatív programok tervezése során is külön magyarázatot igényelnek (pl.: a családok megerősítése, népesedési fordulat szorgalmazása az egyszerű demográfiai adaptáció helyett, stb. (Salamin et al., 2014; Péti et al., 2014b)).

A Lisszaboni Szerződésben is megjelent területi kohézió célkitűzésének megfelelően a 2014–2020-as időszakban a területi szempontok kiemelt jelentőséggel bírnak. Ezt jelzi a városfejlesztés előtérbe kerülése, továbbá az is, hogy minden operatív program külön kitér a területfejlesztési vonatkozásokra (Salamin et al., 2014).

A vonatkozó rendeletekben megjelent a területileg integrált fejlesztések eszközének a lehetősége, Magyarország az OFTK-ban és az uniós program-dokumentumokban is elkötelezte magát az integrált területi fejlesztések megvalósítása mellett, melyek legfőbb megvalósítói a megyei önkormányzatok és a megyei jogú városok lesznek, saját forráskeretből megvalósítva a saját felelősségi körükbe rendelt integrált fejlesztési programjaikat.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a Koncepció céljai a hazai uniós tervezésben erősen érvényesülnek, a magyar 2014–2020-as fejlesztési kereteket meghatározó Partnerségi Megállapodásban rögzített fő nemzeti fejlesztési prioritások tulajdonképpen egészében az OFTK 2020-ig megjelenő fókuszterületei. Így az EU 2020 célok teljesülésének szolgálatába állított uniós fejlesztési források a nemzeti szintű fejlesztési célkitűzések megvalósulását is szolgálják 2014–2020 között.

2.2. A Partnerségi Megállapodás

2.2.1. Az uniós és hazai tervezési keretek

Számos politikai és szakmai egyeztetést követően 2014 augusztusában nyújtotta be Magyarország a Partnerségi Megállapodás (PM) végleges verzióját, amelyet 2014. augusztus 29. napján a Bizottság hagyott jóvá. A tervezési folyamat végpontjaként 2014. szeptember 11-én az Európai Unió Bizottsága (EUB) és Magyarország Kormánya aláírta a Megállapodását, mely a 2014–2020-as tervezési ciklus során az uniós finanszírozású fejlesztések tervezési alapküldetése lett. **A PM elkészítése során a legfontosabb cél az volt, hogy az erősen korlátozott uniós tervezési keretek között minél több magyar érdeket szolgáló fejlesztési elképzelést lehessen érvényesíteni.**

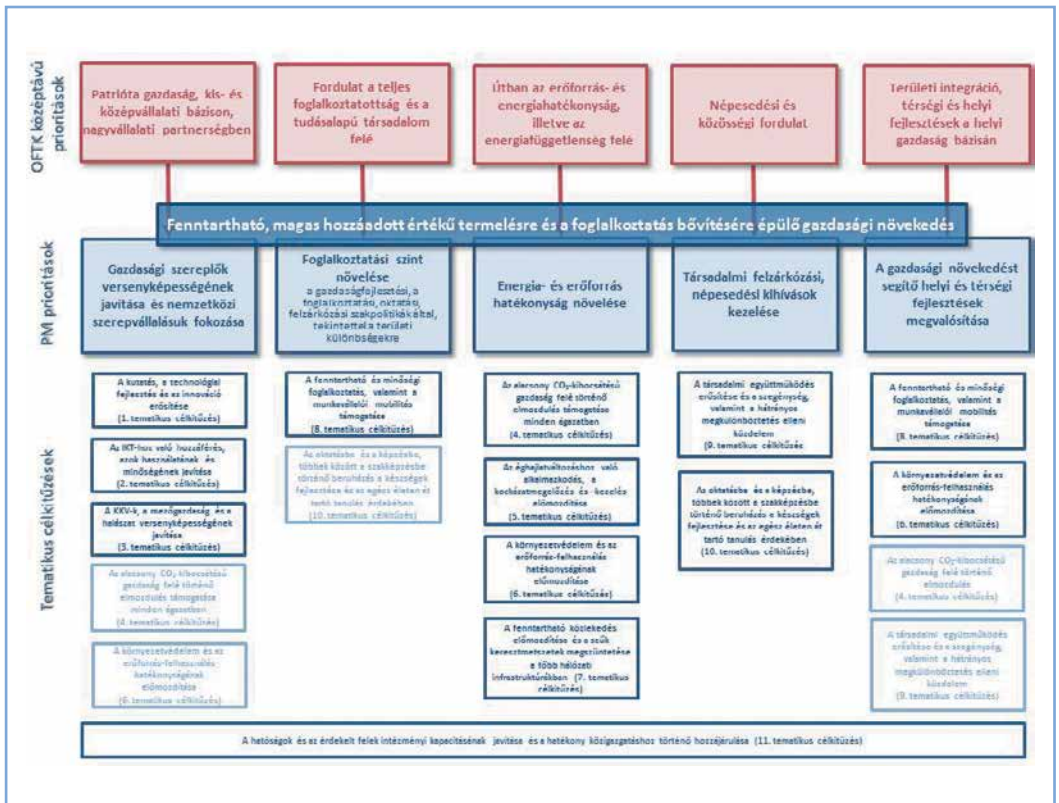
A 2014–2020-as időszakra szóló új uniós kohéziós politikai szabályozásoknak, céloknak és hazai fejlesztési prioritásoknak köszönhetően a Partnerségi Megállapodás sok új üzenetet hordoz, de a korábbiaknál jóval kötöttebb tervezés még formájában is meglehetősen szokatlan tervekkel eredményezett. Az új irányok a forrásallokáció hangsúlyaiában is megjelentek. A PM tervezésének lényeges módszertani újítása volt a forrás-vezérelt tervezési megközelítés, melynek értelmében a legfontosabb tervezési területekre előre meghatározott forráskereteket kellett releváns tartalmakkal megtölteni (Péti et al., 2014b). A forráskeretek kijelölése szakpolitikai (prioritás-e a 2014–2020-as időszakban vagy sem) és fejlesztéspolitikai (korábbi tapasztalatok és eredmények) megfontolások alapján történt. E módszer révén az ágazatok és egyes témák között nem alakult ki versenyhelyzet a minél több forrás megszerzéséért, illetve így módon magasabb forráskoncentráció vált kialakíthatóvá, erős prioritizálási kényszer mellett. Forrásvezérelt tervezésre ösztönöztek az uniós tervezési keretek is, hiszen uniós szinten eleve adott volt a tizenegy tematikus célkitűzés, mely célok elérését szükséges támogatni a tagállami keretből megvalósuló, a partnerségi megállapodásokban előirányzott fejlesztéseknek.

Az uniós előírások ugyan nem kértek tagállami szintű célmeghatározást, Magyarország Partnerségi Megállapodása azért mégis rögzít egy – az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció öt nemzeti prioritása köré szerveződő – célrendszer, és e mentén mutatja be a tervezett magyarországi fejlesztések uniós szintű célkitűzésekhez való hozzájárulását (Erről a 2.1 fejezetben olvashat részletesen). A PM célrendszere azokat az OFTK célelemeket emeli ki,

amelyek eléréséhez uniós finanszírozás biztosítható (pl.: az OFTK energiafüggetlenségi törekvése közül a PM-ben az energiahatékonyság válik hangsúlyossá (Péti et al., 2014b)).

A PM-ben a fejlesztési elképzeléseket a 11 tematikus cél mentén kellett rögzíteni. Az egyes fejlesztési témák több tematikus cél kapcsán és több programban is felbukkannak (pl. energetika esetében: önkormányzati fejlesztések területi OP-ban, állami fejlesztések ágazati energetikai OP-ban, vállalkozói fejlesztések ágazati gazdaságfejlesztési OP-ban). A helyzetet még összetettebbé teszi a területi és ágazati fejlesztési kompetenciák lehatárolása.

Céljait összefoglalva megállapítható, hogy a PM bemutatja, hogy Magyarország milyen gaz-

2/3. ábra: A PM célrendszere

dasági és társadalmi célokat kíván elérni, továbbá meghatározza az eljárási és intézményi keretet, melynek révén biztosítható a 2014–2020-as időszak átfogó nemzeti célkitűzéseinek, köztük a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés elérése.

2.2.2. A gazdaságfejlesztés

A forrásallokáció legfontosabb célja és a tervezés vezérelve volt nemzeti szinten, hogy közvetlen gazdaságfejlesztésre jusson a fejlesztési források mintegy 60%-a. Ez a korábbi időszakokkal szemben jelentős növekedést jelent, így az elsődlegesen gazdaságfejlesztési küldetésű operatív programok (GINOP, TOP, VEKOP) keretei együttesen csaknem 60%-ot tesznek ki (Péti et al., 2014b).

A gazdaságfejlesztésen belül a kis- és közepes vállalkozások (KKV) fejlesztése az egyik legfontosabb irány (elsősorban a 3. tematikus célhoz kapcsolódóan), így a KKV-knak jutó forrásallokáció emelkedik, és a forrásfelhasználás is fókuszáltabbá válik a korábbi időszakhoz képest. A KKV-k forrásainak jelentős része kutatás-fejlesztés és innovációs (1. tematikus cél), energetikai (4. tematikus cél), információs és kommunikációs technológiai (2. tematikus cél), valamint foglalkoztatási (8. tematikus cél) fejlesztéseken keresztül lesz igényelhető. A KKV támogatások fókuszálása is hozzájárulhat ahhoz, hogy a támogatások csak ott avatkozzanak be, ahol valódi hozzáadott értéket teremtenek és a lehető legkisebb mértékben torzítják a piacot.

A gazdaságfejlesztés más, a vállalkozásfejlesztésen kívüli területei esetében is jelentős mértékben emelkedtek a rendelkezésre álló forráskeretek (Péti et al., 2014b):

- A jövő gazdasági fejlődésének alapvető hűzóeleme a **kutatás-fejlesztés és innováció** (K+F+I). A hazai gazdaság innovatív növekedése melletti elköteleződés megnyilvánul abban is, hogy e témakör forrásnövekménye a legjelentősebb a 2007–2013-as időszakhoz képest, **forráskerete több mint kétszeresére emelkedett**.
- Jelentős emelkedést könyvelhet el a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó meghatározó ágazat, az **energetika** is (4. tematikus cél). Mind a megújuló energiák felhasználására, mind az energiahatékonyságra az eddigieknél jelentősebb források fordíthatók a jövőben.
- A közlekedésfejlesztésre kevesebb forrás jut, azonban a **közvetlen gazdaságfejlesztési hatású közlekedési alágazatok** fejlesztési forrásai továbbra is jelentősek. A fenntartható városi közlekedés támogatása jelentős energia-megtakarítást eredményezhet és a gazdasági társaságok hosszú távú beruházásait szolgálja.
- Az **infokommunikációs technológiai** (IKT) fejlesztésekre jutó források is növekednek. A hálózati infrastruktúra mellett itt az eddigiekhöz képest nagyobb hangsúlyt kapnak a gazdasági szereplőknek jutó támogatások.
- A **foglalkoztatás növelésének elősegítése** szintén a gazdaságfejlesztési célok részévé vált, forrásai emelkedtek, és a gazdaságfejlesztési operatív programban, valamint a területfejlesztési operatív programban kapott helyett.
- A fentiek mellett közvetlen gazdaságfejlesztési törekvéseket azonosíthatunk a legtöbb más tematikus cél kapcsán is (PI.: TC7 közlekedés, TC10 oktatás, TC11 közigazgatás-fejlesztés).

2.2.3. A környezetvédelem és az infrastruktúra

A természeti erőforrások védelme és hatékony, fenntartható használata megjelenik a PM fejlesztései között is, azonban az előzőekben ismertetett gazdaságfejlesztési fókusz miatt 2007–2013-as időszak terveihez képest **a környezeti és közlekedési infrastruktúrák fejlesztésére jutó erőforrások csökkentek** (Péti et al., 2014b). Fontos azonban az, hogy a környezeti rendszerekkel kapcsolatos fejlesztésekkel kapcsolatban az OFTK is rögzíti, hogy **Magyarország esetében a gazdasági növekedés fontos bázisát képezhetik a hazai természeti erőforrások** (pl. termőföld, vízkincs), melyek védelme és hasznosítása során egyre jelentősebb felkészülést kíván a klímaváltozás problémaköre. **A klímaváltozás következményeire való felkészülés fontos uniós és hazai célkitűzés**, így a klímaváltozással foglalkozó 5. tematikus cél forrásallokációja arányaiban növekedett a korábbi időszakhoz képest. A 6. tematikus cél alatti környezetvédelmi fejlesztések keretei csökkennek, azonban a hulladékgazdálkodási, a szennyvízkezelési és az ivóvízminőség javítási (a 2007–2013-as időszakkal összehasonlításban) célok megvalósítása koncentráltabban jelenik meg. A 6. tematikus cél alá tartozik még (és egyben gazdaságfejlesztési hatással is bír) az örökségalapú turisztikai vonzerőfejlesztés és a városfejlesztés területe, mely utóbbi esetében – az OFTK-val és az uniós törekvésekkel összhangban – kiemelt terület a városok családbarát és foglalkoztatást elősegítő átalakítása, valamint a klímaváltozás mérséklése és az arra való felkészülés is (Péti et al., 2014b).

2.2.4. Új finanszírozási módok

A **Partnerségi Megállapodás** – az uniós elvárásokkal összhangban – **számos fejlesztési terület esetében rögzíti a visszatérítendő támogatási konstrukciók lehetőségét** (ezek az ún. pénzügyi eszközök: hitel, garancia) **a vissza nem térítendő támogatások mellett**. A pénzügyi eszközök **előnye, hogy kevésbé piactorzító hatásúak**, hiszen e támogatási forma a vissza nem térítendő támogatásoknál jobban követi a piaci mechanizmusokat. Mivel a közpénzek így több magánforrást mozgathatnak meg, ezért nagyobb fejlesztési hatásuk is lehet. A pénzügyi eszközök több tematikus cél fejlesztéseiben is megjelennek, különösen a KKV-k versenyképességének fejlesztése esetében, a K+F+I és IKT fejlesztésekben és az energetikában. Pénzügyi eszközök erősítik még a társadalmi felzárkózás (9. tematikus cél) fejlesztéseit (pl.: mikrohiteltek), továbbá a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban, közlekedésfejlesztésben, az idegenforgalmi fejlesztésekben (pl.: szálláshelyfejlesztés és a fürdőfejlesztés terén) is alkalmazásra kerül ez a támogatási forma.

2.2.5. Területi decentralizáció: megyék és nagyvárosok

A PM területpolitikája illeszkedik az OFTK-ban megfogalmazottakhoz, melynek egyik legfontosabb példája **a decentralizáció érvényesítése** (Péti et al., 2014b). Ennek szellemében lett megtervezve a 2007–2013 időszak regionális operatív programjait felváltó Terü-

let- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP és részben a VEKOP), melynek keretében válnak elérhetővé megyei és a megyei jogú városok dedikált forrásaira előkészített programok finanszírozási keretei. **A megyék és megyei jogú városok integrált területi programokat készítettek a saját igényeik alapján, előre meghatározott forráskeretekre.**

A területfejlesztés főképp a gazdaságfejlesztést szolgálja, illetve ennek részeként a foglalkoztatást is (Péti et al., 2014b). Ennek megfelelően a **TOP-ba tartozó térségileg decentralizált, a megyék és megyei jogú városok kompetenciájába tartozó fejlesztések tárgyköre szélesebb**, mint a 2007–2013-as időszakban a regionális operatív programoké (ROP) volt, például hangsúlyosabb a munkahelyteremtést szolgáló gazdasági infrastruktúrafejlesztés, de megjelennek a gyermeknevelési- gondozási (óvoda, bölcsőde) szolgáltatások fejlesztései, vagy a munkaerő mobilitását támogató fejlesztések is. Lényeges, hogy a belső, térségi erőforrásokra támaszkodó helyi gazdaságfejlesztésre szintén a térségileg decentralizált fejlesztések (ld. a TOP) adnak lehetőséget.

2.2.6. Megyei és városi fejlesztések

A megyék és a megyei jogú városok tervezésük során a TOP-ból finanszírozható fejlesztéseik mellett az ágazati OP-kból támogatható fejlesztéseket is azonosítottak. Lényeges, hogy a PM felismeri, hogy **az országos szintű kihívásokat vagy lehetőségeket jelentő térségi ügyek túlmutatnak a megyék és a megyei jogú városok felelősségén és fejlesztési lehetőségein, ezért a PM ezen országos jelentőségű területi fejlesztéseket az adott kezdeményezésben meghatározó ágazati szereplők felelősségébe utalja.** Három ilyen országos jelentőségű fejlesztési terület jelenik meg a PM-ben (Péti et al., 2014b).

- A **nagyvárosi növekedési zónák specializált és innováció-orientált gazdaságfejlesztése**, mely a gazdaságfejlesztési operatív program része.
- A **leghátrányosabb helyzetű járások**, illetve az azok területével jelentősen átfedő **szabad vállalkozási zónák foglalkoztatását és társadalmi felzárkózást szolgáló fejlesztése** megjelenik a gazdaságfejlesztési és az emberi erőforrás-fejlesztési operatív programban.
- A **Balaton térség** esetében cél, a gazdaságfejlesztés, a **gazdasági diverzifikáció és a turizmus megújítása.**

A PM egyes tematikus célonkénti analízisei is minden esetben tartalmaznak területi kitekinést, illetve egyes ágazatoknál konkrét területi vállalások is megjelennek (Péti et al., 2014b). A területi koordináció erősítésének igénye az ágazati tervezések növekvő területi érzékenysége miatt is felmerül. A PM deklarálja is ezt az igényt, és bevezeti az erre vonatkozó területi kohézió horizontális célját. Mindezek kapcsán is kiemelt jelentőséggel bírnak a gazdasági növekedés és a felzárkózás legfontosabb területi fókuszai (ld. nagyvárosi növekedési zónák, leghátrányosabb helyzetű járások és szabad vállalkozási övezetek, Balaton térség).

2.2.7. CLLD

A PM rögzíti, hogy **Magyarországon mind a vidékfejlesztési, mind a kohéziós politikai források felhasználása során alkalmazható eszköz az ún. közösségvezérelt helyi fejlesztés** (Community-led local development – CLLD). A CLLD eszközt a vidékfejlesztési forrásfelhasználás már korábban is alkalmazta Magyarországon a LEADER Program keretében. Ezt az eszközt az uniós pénzügyi fejlesztési alapokról szóló 1303/2013/EU rendelet határozta meg. A CLLD lényege, hogy **a civil, az üzleti és a közsféra együttműködésével kialakuló közösségek** (lásd korábban a helyi akciócsoportokat) **stratégiákat készítenek, melyek megvalósításához finanszírozást kaphatnak**. Alkalmazását alátámasztja a területpolitikánk egyik fontos célja, méghozzá a **helyi és térségi társadalmak fejlesztése**. A PM-ben rögzítettek szerint kísérleti jelleggel a **Strukturális Alapok is finanszírozhatnak majd CLLD-t, a városi közösségek saját fejlesztéseinek megvalósítása érdekében**. A gazdaságfejlesztés a városi CLLD-kben is tetten érhető lesz: egyik küldetésük a helyi, azaz városi vagy városkörnyéki gazdaság közösségi alapú fejlesztése-szervezése lehet (Péti et al., 2014b).

2.2.8. A kevésbé fejlett régiók versus KMR

A 2014–2020-as fejlesztési ciklusban a **Közép-Magyarország régió (KMR) fejlettebb régióknak minősül** már, hiszen a KMR már a 2007–2013-as időszakban sem tartozott a kevésbé fejlett régióknak megfelelő konvergencia célterülethez, de még a jelenlegi fejlettebb régióknak megfelelő versenyképességi célterülethez sem, hanem egy átmeneti típusba sorolták („phasing in”).

A fejlettebb régiókat tartozás következményeként a 2014–2020 időszakban a tervezett EU források és az ahhoz kapcsolódó hazai társfinanszírozás régió-kategóriák, valamint – a KMR-en belül Budapest és Pest megye közötti várható megoszlása szerint a kevésbé fejlett régiók kategóriájába tartozó megyék egy főre jutó támogatásainak várhatóan kevesebb, mint tizede áramlik a következő időszakban Pest megyébe. A 2014–2020 időszakban már a fejlettebb régiók kategóriájába tartozó Közép-Magyarország régió tekintetében a források szembetűnő szűkülésén túlmenően további nehézséget jelent a források felhasználhatóságának jelentős tematikus korlátozása is a 2007–13-as időszakhoz képest.⁸

⁸ Az Európai Regionális és Fejlesztési Alapról (ERFA) szóló rendelkezés (Az Európai Parlament és Tanács 1301/2013/EU Rendelete) a fejlettebb régiók tekintetében az alábbi megkötéseket tartalmazza:

- A teljes ERFA forrás legalább 80%-át nemzeti szinten az 1, 2, 3. és 4. tematikus célkitűzésre kell elkülöníteni (1. tematikus célkitűzés: a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése; 2. tematikus célkitűzés: az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása; 3. tematikus célkitűzés: a kkv-k versenyképességének a növelése; 4. tematikus célkitűzés: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban).

A KMR területén a támogatási intenzitás is jelentősen megváltozik, jellemzően kedvezőtlenebbek lesznek a lehetőségek, különösen a nagyvállalkozások számára. (Lásd részletesen az 5. valamint a 10. fejezetben)

2.2.9. Új horizontális célok

A PM egyik új horizontális elve és célja **a fejlesztések nemzetközi kapcsolatainak és beágyazottságának preferálása** (PM 1.5.4. fejezete, A horizontális politikák célkitűzései között szerepel a „Nemzetközi és makroregionális dimenzió erősítése”) (Péti et al., 2014b).

Magyarország európai térbe, különösen a környező makroregionális térbe való integrálódásának elmélyítését szorgalmazza az OFTK, és az EU közösségi értékrendje is. Így e kezdeményezés kapcsán különös hangsúlyt kapnak az európai, közép-európai, Duna Régió térségét érintő, határ menti és Kárpát-medencei térkapcsolatok, s az olyan program és projektszintű fejlesztések, amelyeknél az együttműködési terekben relevánsak (ld. pl. ökológiai, kulturális) lehetnek.

A PM az európai makroregionális kooperációk kapcsán hangsúlyozza a nemzetiségi kapcsolatok és a határon túli magyarsággal való fejlesztési együttműködések jelentőségét is. Ez a szempont a tagállami forrásokból finanszírozott fejlesztések esetében is érvényesíthető.

Megerősített horizontális elvként **a területi kohézió** fogalma jelenik meg, mely a 2007–2013-as ciklusban betöltött szerepéhez képest **a 2014–2020-as ciklusban megerősítésre került.** A területi kohézió horizontális értelmezésének (ld. területiség) megfelelően minden fejlesztésnek (így az ágazati fejlesztéseknek is) szolgálniuk kell a területpolitikai célokat.

Az eddigieket röviden összefoglalva megállapítható, hogy a nemzeti érdekek az uniós fejlesztési források felhasználásának megtervezésében erőteljesen érvényesültek, a Partnerségi Megállapodás az ország középtávon megjelölt nemzeti prioritásainak tükrében rögzíti Magyarország hozzájárulását az uniós célokhoz.

Felhasznált irodalom:

NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra
Péti, M. – Kohán, Z. – Mészáros, B. – Szabó, B. – Borbély, M. (2014b): Magyarország Partnerségi Megállapodása 2014–2020 – A területfejlesztés és gazdaságfejlesztés megújításának újabb lépése. Falu Város Régió 2014/2, pp. 12–22.

Salamin, G. – Kigyóssy, G. – Típold, F. – Salamin, G. – Szabó, B. – Borbély, M. – Tafferfer, B. – Péti, M. (2014): A fejlesztéspolitika és területfejlesztés új koncepciójáról, Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió1 és a 2005-ös országos területfejlesztési koncepció

• A teljes ERFA forrás legalább 20%-át nemzeti szinten a 4. tematikus célkitűzésre kell elkülöníteni. Az Európai Szociális Alapról (ESZA) szóló rendeletelőírásai szerint minden tagország esetében az összes ESZA-forrás legalább 20%-át a „társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem” tematikus célkitűzésre kell fordítani.

3. A 2014–2020-as uniós fejlesztési programok rövid áttekintése

A Partnerségi Megállapodásban foglalt célok és azok elérésének részletes kifejtése az operatív programok feladata. 2014–2020 között a fejlesztési források tíz operatív program keretében kerülhetnek felhasználásra, melyek között vannak területi és ágazati programok is.

Operatív Program (OP) neve	Indikatív forrásallokáció (EU+hazai) Mrd HUF*	Operatív programok forrásainak %-os megoszlása
<i>Terület- és Településfejlesztési OP (TOP)</i>	1231,37	13,34%
<i>Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP)</i>	287,59	3,12%
<i>Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)</i>	2733,00	29,62%
<i>Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (EFOP)</i>	953,71	10,34%
<i>Rászoruló Személyeket Támogató OP (RSZTOP)</i>	34,25	0,37%
<i>Integrált Közlekedésfejlesztési OP (IKOP)</i>	1215,30	13,17%
<i>Környezeti és Energiahatékonysági OP (KEHOP)</i>	1173,00	12,71%
<i>Vidékfejlesztési Program (VP)</i>	1294,00	14,02%
<i>Magyar Halgazdálkodási OP (MAHOP)</i>	15,50	0,17%
<i>Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés OP (KÖFOP)</i>	289,99	3,14%
Összesen	9227,71	100,00

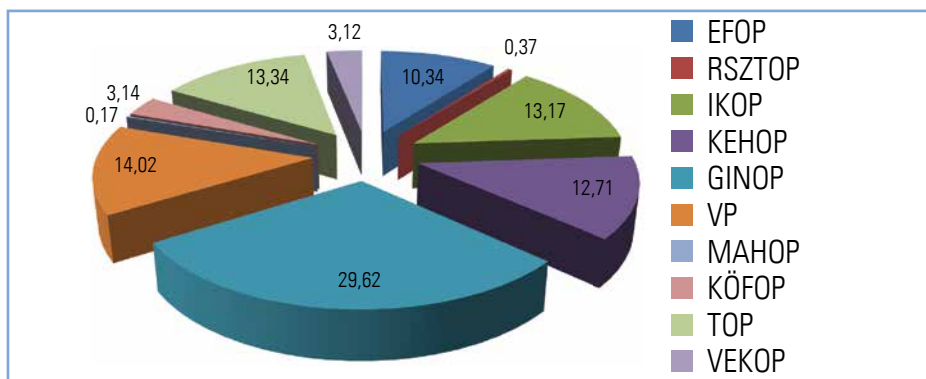
*310,1 Ft/euró tervezési árfolyammal számolva

3/1. ábra: A 2014–2020-as operatív programok közötti indikatív forrásallokációk

A Nemzetgazdasági Minisztérium által irányított területi operatív programok a következő programozási időszakra meghatározott országos szintű, stratégiai jelentőségű gazdaságélénkítő csomag részét képezik.

A **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)** fő küldetése, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Fejlesztései között a gazdaság fejlesztését szolgáló helyi feltételrendszer erősítése mellett helyet kapnak a közszférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is.

A **Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)** biztosítja Magyarország egyetlen „fejlettebb” régiójának további fejlődését, gazdasági versenyképességének további növekedését.

3/2. ábra: A 2014-20-as indikatív források megoszlás az egyes operatív programok között

Az ágazati operatív programok közül a **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program** (GINOP) szintén a Nemzetgazdasági Minisztérium irányítása alatt áll. A GINOP legfontosabb célkitűzése Magyarország foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése. Ehhez egyrészt új munkahelyeket kell létesíteni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. A program további két fontos célkitűzése az ország innovációs képességeinek és kapacitásainak, valamint a magyar ipari és szolgáltató szektornak a fókuszált fejlesztése.

Az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program** (EFOP) elsődleges célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez. Az EFOP hangsúlyt helyez a társadalmi kohézió erősítésére, az egészségügyi beruházásokra, a köznevelés minőségének fejlesztésére, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére és a kutatás-fejlesztésre, illetve átfogó, fő célja a szegénység elleni küzdelem.

A **Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program** (RSZTOP) küldetése, hogy a leginkább rászoruló személyeket – a szegénységben élő gyermekeket, a hajléktalanokat, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű személyeket – megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez juttassa.

Az **Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program** (IKOP) felelős a közlekedés hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztéséért, a transeurópai közlekedési hálózaton keresztül a városi közlekedésen át, egészen a környezetbarát megoldásokig.

A **Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program** (KEHOP) célja, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.

A **Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP)** a közigazgatás és a közszolgáltatási szféra kiemelt fejlesztéseinek támogatására hivatott. Az operatív program ad egyben helyet a 2014–2020 időszakban az egyes operatív programok végrehajtásához szükséges feladatok finanszírozásához felhasználható technikai segítségnyújtás forrásoknak.

A **Vidékfejlesztési Program (VP)** elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.

A **Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP)** a halászati ágazat támogatási lehetőségeit tartalmazza.

Végül, de nem utolsó sorban külön fejezet mutatja be a nemzeti operatív programoktól némileg eltérő, a 2014–2020-as időszak újdonságaként, már önálló rendelettel is szabályozott **európai területi- és határon átnyúló együttműködési programokat**, melyek a korábbi időszakokhoz hasonlóan, szélesebb partnerséggel megvalósított, kisebb léptékű fejlesztéseket tesznek lehetővé.

Az egyes programok ismertetésére a felelős tervező, illetve végrehajtásban részt vevő minisztériumi szakértőket kértük fel.

A kiadvány online verziója az egyes programok beavatkozási logikájára és lehatárolására vonatkozó, további kiegészítő mellékleteket is tartalmaz – mely letölthető <http://regionalispolitika.kormany.hu/a-teruletfejlesztési-fuzetek> honlapról.

A 2014–2020-as tervezési időszak operatív programjainak területi kohéziós célokhoz való kapcsolódását a 2016-ban megjelenő Területi Kohéziós Útmutató tárgyalja majd részletesebben.

4. Területi operatív programok

A 2014–2020-as időszakra vonatkozóan Magyarország Partnerségi Megállapodása által az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció alapján kijelölt öt fő nemzeti fejlesztési prioritás közül az ötödik a **gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések** megvalósítása. E nemzeti prioritás a helyi adottságokra és erőforrásokra építve célul fogalmazza meg **a térségi versenyképesség és a foglalkoztatás növelését**, hozzájárulva a teljes foglalkoztatottságra, a **középosztály megerősítésére és a munkaalapú társadalomra** vonatkozó nemzeti célok megvalósításához. Mindehhez a munkavállaló lakosság helyben boldogulásának biztosítása, a leszakadó térségek, köztük a leszakadó vidéki térségek fejlesztése, társadalmi-gazdasági potenciáljuk kibontakoztatása, a népesség megtartása, a társadalmi együttműködés erősítése is szükséges, melyek megvalósításának legfontosabb biztosítékát a területi operatív programok jelentik.

A területi operatív programok a következő programozási időszakra meghatározott országos szintű, stratégiai jelentőségű gazdaságélénkítő csomag részét képezik. Jelen alfejezet a következőkben a 2014–2020-ban rendelkezésre álló területi operatív programokat, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programot és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programot mutatja be.

4.1. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program 2014–2020 (TOP)⁹

OP neve	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)
<i>Indikatív forráskerete</i>	1231,37 milliárd forint (1051,23 milliárd Ft EU forrás + 180,14 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
<i>Forrás</i>	12% Európai Szociális Alap 88% Európai Regionális Fejlesztési Alap
<i>Az OP kiemelt beavatkozási irányai</i>	<ul style="list-style-type: none"> • térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére • vállalkozásbarát, népszerűség-megtartó település-fejlesztés • alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés, kiemelten a városi területeken • helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése • megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás ösztönzés és társadalmi együttműködés • fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokban • közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)
<i>Irányító hatóság</i>	Nemzetgazdasági Minisztérium, Regionális Fejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

4.1.1. Bevezetés – háttér és keretek

A 2014–2020-as programozási időszak területi operatív programjai közül a legnagyobb jelentőséggel a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program bír, mely összesen több mint **1200 milliárd forintnyi** forráskerettel rendelkezik, és támogatási területe a fejlettebb Közép-Magyarország régión kívüli összes megyére kiterjed. A TOP az Európai Bizottság 2015. február 12-i elfogadó határozatával vált véglegessé.

A TOP végrehajtása során a területiség elvének a projekt-kiválasztási gyakorlatban történő érvényesítésére ún. Területi Kiválasztási Rendszer (TKR) került kialakításra, melynek alapjait a területi szereplők, azaz a megyék és a megyei jogú városok Integrált Területi Programjai (ITP) képezik. Az ITP-k elkészítése azért lényeges a programvégrehajtás szempontjából, mert ennek köszönhetően területi szereplőként rendelkezésre állhat egy-egy olyan egységes dokumentum, amely szakmailag is alátámasztva bemutatja azon területi célokat és igényeket, amelyek megvalósításához a TOP képes hozzájárulni. Emellett a Területi Kiválasztási Kritériumrendszer (TKKR) biztosítja az Integrált Területi Programok hozzájárulását a területi, helyi igényeknek megfelelő projektek kiválasztásához is. Az ITP-k funkcióját, tervezési körülményeit és kereteit, felépítését, illetve a Területi Kiválasztási Rendszer egyedi sajátosságait (beleértve a TKKR

⁹ **Szerző: Chikán Márton, kiemelt területfejlesztési szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály; Fekete Károly, támogatáspolitikai referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály**

szerepét is) „**A TOP és a VEKOP jellemző végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi kiválasztási rendszer**” c. fejezet részletezi.

A **Partnerségi Megállapodás három alapelvet** rögzít a TOP keretében is támogatott térségi decentralizált fejlesztések vonatkozásában: egyrészt a TOP fejlesztések kedvezményezettjei döntően az önkormányzatok, másrészt a TOP elsősorban **térségi és helyi jelentőségű fejlesztéseket** finanszíroz, harmadrészt pedig a TOP a fejlesztések térségi integrációját támogatja, miszerint a fejlesztések **területileg összehangolva** valósulnak meg. A már említett, „a gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása” PM prioritás szerint a versenyképesség mellett a gazdaságfejlesztés másik dimenziója az ország **helyi és térségi gazdasági rendszereinek megerősítése**. Ennek megvalósítása érdekében a prioritás nagy hangsúlyt fektet a helyi gazdaság foglalkoztatási lehetőségeinek kiaknázására, ami esélyt kínál a munkaerőpiacról kiszorult rétegek számára is.

4.1.2. Stratégiai célkitűzések, fejlesztési szükségletek

Az operatív program indokltsága, térségi fejlesztési szükségletek

Egy területi jellegű operatív program indítását elsősorban az indokolta, hogy az országon belül **jelentős területi, térségi eltérések** figyelhetők meg a társadalmi, gazdasági és környezeti adottságok terén, valamint a térségek társadalmi és gazdasági fejlettségében. A magyar területi közigazgatás elmúlt években lezajlott reformja (a helyi önkormányzatok, a járások, a megyék és a központi állam közötti feladat- és hatáskör újraszabályozásával) éppen a területi egyenlőtlenségek jellegének megváltozásához igazodott, ugyanakkor a **megyék jelentős programtervezési és végrehajtási jogköröket** kaptak a 2014–2020 közötti EU-s programozási időszakban. Mindemellett létrejöttek azok a keretek is, amelyek a helyi és térségi fejlesztéspolitikát meghatározzák. A 2007-2013-as programozási időszak regionális operatív programjainak (ROP) tapasztalatai alapján világossá vált, hogy a területi szereplők pályázatos úton megszerezhető, előre nem kiszámítható forrásaival szemben a jövőben a szereplők által **felelősen tervezhető és végrehajtható forrásallokációs megoldásokat** indokolt előnyben részesíteni.

Mindezekon túlmenően a szubszidiaritás és az Európai Unió Területi Agenda 2020 dokumentumban megfogalmazott **hely-alapú megközelítés** elvével összhangban szükség van egy olyan beavatkozási logikára a fejlesztéspolitikában, ami lehetővé teszi, hogy a különféle területi szintekhez a térségi sajátosságoknak megfelelő, eltérő beavatkozási irányokat rendeljünk. Ennek megfelelően a TOP elsődleges hivatása, hogy **reagáljon az eltérő területi igényekre**, illetve a **térségek belső erőforrásaira szinergikusan építkező fejlesztéseket célozzon**.

Az operatív programot meghatározó alapelvek és feltételek érvényesülése érdekében és az OFTK-ban rögzített decentralizációs törekvéseknek megfelelően a program az 1702/2014. Korm. határozat szerint **dedikált források** biztosít a területi szereplők – vagyis a **megyék és a megyei jogú városok** – számára, tervezett fejlesztéseik végrehajtására. A TOP struktúrája,

logikai felépítése is alapvetően e két szintre épül, hiszen az operatív program öt prioritástengelye a megyék számára nyitott forrásokat és fejlesztési lehetőségeket tartalmaz, míg a 6. prioritástengely a megyei jogú városok számára biztosít integrált fejlesztési lehetőségeket.

A fenti kormányhatározat, illetve a 2014–2020 programozási időszakban alkalmazásra kerülő TKR eljárásrendje biztosítja a helyi és területi igények szerinti, elsődlegesen gazdaságfejlesztési fókuszú fejlesztések alulról építkező, decentralizált végrehajtását. Az egyedi eljárásrend lényeges elemeként kiemelendő, hogy a TOP **integrált területi programok (ITP)** alapján nyújt támogatást, a **megyék illetve a megyei jogú városok szintjén összehangolt fejlesztésekre**.

4.1.3. Az operatív program stratégiai céljai

A TOP elsődleges célja a **térségi, decentralizált gazdaságfejlesztés**, ezáltal a **foglalkoztatás növelése**, a **munkavállaló lakosság helyben boldogulásának** támogatása. A program valamennyi prioritása, intézkedése közvetlenül vagy közvetetten hozzájárul ehhez a célkitűzéshez.

A TOP küldetése, hogy valamennyi megye, térség és település vonatkozásában megtalálja és erősítse azokat a fejlődési elemeket, amelyekkel potenciáljuk, erőforrásaik kibontakoztathatóvá és aktivizálhatóvá válhatnak. A TOP fejlesztéspolitikai céljai a fentiekkel összhangban a következők:

- (1) Gazdaságélénkítéshez és foglalkoztatási szint növeléséhez szükséges helyi feltételek biztosítása;**
- (2) Vállalkozásbarát és népességmegtartó település-, kiemelten városfejlesztés, az életminőség és társadalmi összetartozás javításához szükséges helyi feltételek biztosítása.**

4.1.4. Az operatív program területpolitikai céljai

Az Európai Uniónak és tagországainak egyik legfontosabb törekvése a **területi kohézió** erősítése. E tekintetben lényeges az egyes térségek összekapcsolása, a **centrum-periféria** viszonyrendszerből adódó **negatívumok mérséklése**, a **többközpontú (policentrikus) Európa** megvalósítása. Emellett az Európa 2020 stratégiának gazdaságfejlesztési és területi szempontból is kulcselemei a **városok**, és a **városias térségek**. A TOP alapvetően egy városi fókuszú operatív programnak tekinthető, azonban számos beavatkozása hozzájárul a város-vidék kapcsolatok erősítéséhez is. Az **Európai Unió Területi Agenda 2020** által kijelölt prioritások közül a **policentrikus és kiegyensúlyozott területi fejlődés elősegítése** és **az integrált fejlesztés ösztönzése a városokban, a vidéki és sajátos adottságú régiókban** prioritás szorosan kapcsolódik a TOP területi stratégiai céljaihoz.

4.1.5. A TOP pénzügyi kerete

A TOP pénzügyi kerete a Magyarországra jutó teljes uniós támogatás 13,34%-a, 2013-as árnyalon **1231,37 Mrd Ft**. Az operatív program keretének 87,8%-a az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, míg 12,2%-a az Európai Szociális Alapból kerül finanszírozásra.

A TOP forráselosztása a Partnerségi Megállapodással, az uniós jogszabályok kereteivel, valamint a hazai és nemzetközi stratégiákkal összhangban történt. A 2014–2020 közötti időszakban Magyarország az uniós fejlesztési források (vidékfejlesztési és halászati források nélkül) hozzávetőlegesen 60%-át közvetlen gazdaságfejlesztésre kívánja fordítani, három operatív programon keresztül (TOP, VEKOP, GINOP). A TOP forrásai 29,38%-át teszik ki a három gazdaságfejlesztési célú program összes forrásának.

A 2014–2020-as tervezési alapelvekhez igazodva a TOP keretein belül (is) erőteljes a forrásallokáció koncentrációja. A TOP-tartalom a rendelkezésre álló 11 EU2020 tematikus célból négy mentén szerveződik. A tematikus koncentráció azt szolgálja, hogy **célzott, főként gazdaságfejlesztési beavatkozások** segítségével, a *források elaprózódását elkerülve hatékony területfejlesztési politika* valósuljon meg.

4.1.6. A TOP prioritástengelyei¹⁰

Az EU2020 tematikus célkitűzéseinek figyelembevételével a TOP prioritástengelyei a következők:

TOP prioritástengely	Finanszírozó Alap	EU 2020 Tematikus célkitűzés	Teljes támogatási összeg (Mrd HUF)
1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	ERFA	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése	298,45
2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	ERFA	(6) a környezet megőrzése és védelme, valamint a forráshatékonyság támogatása	147,785
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés, kiemelten a városi területeken	ERFA	(4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban	200,986
4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	ERFA	(9) a társadalmi együttműködés előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem	61,769
5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	ESZA	(8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás ösztönzése	89,691
6. Fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokban	ERFA/ESZA	(4), (6), (8), (9) ¹¹	387,042
7. Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	ERFA/ESZA	(9) a társadalmi együttműködés előmozdítása, a szegénység és mindenfajta diszkrimináció elleni küzdelem	45,644

4.1./1. táblázat: A TOP forráskerete prioritástengelyenként

¹¹ A TOP 6. megyei jogú városok számára nyitott prioritástengelyben minden, a TOP-ban szereplő tematikus célkitűzés megjelenik.

4.1.6.1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére

A TOP 1. prioritástengelye a megyék számára elérhető prioritástengelyek közül a legnagyobb forráskerettel rendelkezik. Közvetlen gazdaságfejlesztést, illetve az EU2020 8-as tematikus célkitűzéséhez kapcsolódóan foglalkoztatás-bővítést, munkahelyteremtést célzó beavatkozásokból, fejlesztési lehetőségekből épül fel. Ezek alapvetően az üzleti infrastruktúra-fejlesztés, a turizmusfejlesztés, az alacsonyabb rendű úthálózat fejlesztése és az óvoda-bölcsődefejlesztések átfogó témaköreit foglalják egységbe.

Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése

Jellemző beavatkozási irányok:

- **többségi önkormányzati tulajdonú üzleti infrastruktúra** elemek, így iparterületek, ipari parkok, technológiai parkok, logisztikai és innovációs központok, inkubátorházak szolgáltatásainak, meglévő kapacitásainak minőségi fejlesztése és a még hiányzó, szükséges infrastrukturális háttér, elsősorban a területek elérhetőségét, feltárását elősegítő vonalas infrastruktúrák, közlekedési hálózatok kiépítése
- **barnamezős területek** ipari, gazdasági funkcióval történő hasznosítása
- **vidéki gazdaság infrastrukturális háttérének támogatása**, pl. önkormányzatok közétkeztetési feladataihoz kapcsolódó infrastruktúra- és eszközfejlesztés a 10 000 fő feletti városokban, kiemelten a helyi alapanyagok felhasználásának elősegítésére
- **agrárlogisztikai fejlesztések** végrehajtása, a helyi piacszervezéshez, **helyi termék** előállításához, a helyi termékek értékesítési csatornáinak fejlesztéséhez kapcsolódóan

Főbb lehatárolások más programoktól:

GINOP: magántulajdonú üzleti infrastruktúra-elemek, illetve vállalkozások közvetlen támogatása, VP: a mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozó vállalkozások üzemi beruházásainak finanszírozása.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások. A város-vidéki kapcsolatok erősítését szolgáló és a helyi fejlesztési stratégiához illeszkedő komplex projektek esetében CLLD szervezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 114,354 Mr Ft

Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

Jellemző beavatkozási irányok:

- térségi szintű, **turisztikai termékcsomagok és tematikus turisztikai fejlesztések** támogatása, előnyben részesítve a már létező attrakciókhoz, vagy GINOP-ból támogatott országos jelentőségű vonzerókhöz kapcsolódó fejlesztéseket
- a helyi, térségi jelentőségű, turisztikai vonzerőt képező **kulturális, épített, természeti örökség turisztikai hasznosítása**, fejlesztése, a térség gazdaságának diverzifikálása, a helyi gazdaság élénkítése és a foglalkoztatás növelése érdekében
- **helyi ökoturisztikai fejlesztések**, kulturális látványosságok, turisztikai célú kerékpárutak ráhordó szakaszainak fejlesztése

Főbb lehatárolások:

GINOP: országos jelentőségű és hálózatos turisztikai fejlesztések (a támogatható hálózatos és kiemelt turisztikai helyszínek listája alapján),

VP CLLD: (helyi fejlesztési stratégiák alapján) mezőgazdasági vállalkozások diverzifikációja kapcsán megvalósuló turizmusfejlesztés.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 71,328 Mrd Ft

A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés

Jellemző beavatkozási irányok:

- a TEN-T hálózaton kívüli utak közül az országos közúthálózat **alacsonyabb rendű, jellemzően 4-5 számjegyű útjainak és belterületi önkormányzati utak** (kivéve mezőgazdasági és erdészeti utak) **burkolatának és alépítményeinek felújítása**, fejlesztése, beleértve a városok gazdasági övezeteit feltáró elkerülő utak, valamint az országhatárhoz vagy határátkelőhelyhez vezető utak kialakítását, fejlesztését

Főbb lehatárolások:

IKOP: országos közúthálózat gyorsforgalmi, 1-2-3 számjegyű útjainak támogatása, VP: mezőgazdasági és erdészeti utak támogatása

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, jogszabály alapján meghatározott kizárólagos építetők (pl. NIF Zrt.,

Magyar Közút Nonprofit Zrt), helyi közlekedési társaságok, helyközi közlekedési társaságok, MÁV Zrt.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 51,126 Mrd Ft

A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével

Jellemző beavatkozási irányok:

- Az intézkedés a **3 éves kor alatti gyermekek elhelyezését és a 3-6 éves gyerekek óvodai elhelyezését is támogatja**. A TOP elsősorban az önkormányzati fejlesztésekre fókuszál, de a minél rugalmasabb és költséghatékonyabb szolgáltatások megvalósítása érdekében teret kíván adni az egyéb alternatív gyermekmegőrzési formáknak is (pl. családi napközik vagy óvodával integráltan működő bölcsődék). Ennek kapcsán fontos szempont, hogy az önkormányzati, a nonprofit, alapítványi és egyházi kedvezményezettek mellett a jellemzően vállalkozási formában működtetett családi napközik is támogathatók legyenek.

Főbb lehatárolások:

TOP 5. prioritása: a települési közszolgáltatásként működtetett óvodák, bölcsődék, családi napközik munkavállalóinak képzési, valamint bér- és járulékköltség támogatása (ESZA) a megyei jogú városokon kívül a kevésbé fejlett régiók területén,

EFOP: intézményekben, szolgáltatások területén dolgozó humán erőforrás fejlesztése, élet pályájának javítása, a képzési rendszerek fejlesztése, a dolgozói mobilitás ösztönzése,

GINOP 5. ESZA prioritása: rugalmas foglalkoztatás, családbarát munkahelyi környezet kialakítása, a munka és a magánélet összehangolása.

Főbb kedvezményezettek:

Központi költségvetési irányító és költségvetési szervek, helyi önkormányzatok és társulásaik, országos és helyi nemzetiségi önkormányzatok és társulásaik, egyesületek, egyházak, alapítványok, civil szervezetek, non-profit szervezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 61,542 Mrd Ft

4.1.6.2. Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés

A közel 150 Mrd Ft fejlesztési forrást allokáló prioritástengely alapvető célja a vállalkozások, a befektetők, valamint a lakosság számára vonzó, ugyanakkor környezetileg fenntartható városi környezet, települési arculat kialakítása. A települések gazdasági fejlődése érdekében ugyanis nélkülözhetetlen a települési környezet vonzóvá, élhetővé tétele mind a vállalkozások, mind pedig a fiatalok, a családok, a munkavállalók számára. Emellett jelentős környezeti kihívás, hogy a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében szükséges a városi zöldfelületek arányának növelése, a környezetvédelmi infrastruktúra minőségi fejlesztése.

Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés

Jellemző beavatkozási irányok:

- a **városok térségi gazdasági központ funkcióját erősítő**, a helyi gazdaságot, kereskedelmet, szolgáltatásokat ösztönző, **ugyanakkor környezettudatos átalakítása** (barnamezős területek és rozsdáövezetek rehabilitációja; a városzövetbe ágyazódó gazdasági funkciók infrastrukturális feltételeinek javítása, a városközpontok gazdasági funkcióinak megerősítése, újjáélesztése)
- **városi közterületek család- és klímabarát megújítása** a meglévő zöldterületek fejlesztésével, rekreációs övezetek kialakításával
- kapcsolódó **települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések** megvalósítása (pl.: belterületi csapadékvíz elvezetés, hulladékkezelés)
- helyi identitást erősítő és környezettudatos szemléletmód terjedését elősegítő **szemléletformáló akciók és képzések**

Főbb lehatárolások:

GINOP: gazdaságfejlesztési célú barnamezős fejlesztések, kkv-k hulladékgazdálkodási fejlesztései.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, non-profit és civil szervezetek, egyházak.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 147,785 Mrd Ft

4.1.6.3. Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken

Finanszírozó alap	ERFA
<i>EU2020 tematikus célkitűzés</i>	(4) Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban
<i>Teljes forráskeret</i>	200,986 Mrd Ft

A Partnerségi Megállapodás szerint Magyarország üvegházhatású gázkibocsátása 33%-kal csökkent 1990 és 2011 között, azonban a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás komoly feladatokat ró az országra. Magyarország energetikai szempontból sérülékeny, magas az ország külső energiainport-függősége, azonban az ország természeti adottságai alapján – különösen a biomassa és a geotermikus energia területén – jelentős potenciállal rendelkezik.

Az CO₂-kibocsátás csökkentését elősegítő stratégiák megvalósítása az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a helyi illetve térségi potenciálok kiaknázása érdekében a TOP forrásai lehetőséget biztosítanak egyrészt a fenntartható városi közlekedés fejlesztésére, másrészt az önkormányzatok energiahatékonyságot, megújuló energiaforrások felhasználását, helyi távhő-szolgáltatási rendszerek kiépítését elősegítő beruházásaira.

Fenntartható települési közlekedésfejlesztés

Jellemző beavatkozási irányok:

- környezetbarát közlekedési módok elterjesztése, kiemelten a **kerékpáros közlekedési infrastruktúra fejlesztése**
- **a közösségi közlekedés tényerését szolgáló beruházások** (forgalmi pálya fejlesztése, pl. buszfordulók, buszsávok és megállók) megvalósítása
- a járási, települési kapcsolatok javítását célzó **új közösségi közlekedési viszonylatok kialakítása**
- az integráltan megvalósított beavatkozásokhoz kapcsolódó **buszbeszerzés**
- **módváltó rendszerek fejlesztése, köztük a P+R, B+R parkolók** és az ezekhez kapcsolódó csomópontok kiépítése, az utazási láncok összekapcsolására létrejövő intermodális csomópontok támogatása, kizárólag kötöttpályás elemeket nem érintő csomópontok esetén
- **intelligens információ- és kommunikációtechnológiai (IKT) fejlesztések**, a „smart city” („okos város”) megközelítést követve, igényvezérelt személyszállítási szolgáltatási rendszerek kialakítása (szállítójárművek beszerzése, diszpécserközpont, hívórendszer)
- **közlekedés-biztonsági fejlesztések** végrehajtása
- **helyi-térségi mobilitási tervek** kidolgozása

Főbb lehatárolások:

IKOP: nagyléptékű, kötöttpályás közösségi (villamos, vasút) közlekedési projektek megvalósítása

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, központi költségvetési szervek és intézményeik, közösségi közlekedést közszolgáltatási szerződés alapján ellátó gazdasági társaságok (helyi és helyközi közlekedési társaságok), jogszabály alapján meghatározott kizárólagos építetők (pl. NIF Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.)

Az intézkedés indikatív forráskerete: 75,276 Mrd Ft.

Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése

Jellemző beavatkozási irányok:

- Az **önkormányzati intézmények**, infrastruktúra, önkormányzati tulajdonú épületállomány **energia-hatékonyság központú rehabilitációja** (pl. kazánházak felújítása, hőtermelők cseréje korszerű nagy hatásfokú berendezésekre), illetve az épületek hőszigetelésének javítása (hőtechnikai adottságok javítása, hőveszteségek csökkentése), valamint szükség esetén – amennyiben az épület teljes élettartamára vetített energia-költség-megtakarítás egy új épület építésével kedvezőbb eredményt ad – új önkormányzati infrastruktúra építése
- Az önkormányzati intézmények, továbbá egyéb önkormányzati infrastruktúra energetikai korszerűsítése, **megújuló energiaforrások alkalmazása** (pl. napelemek telepítése, biomassza kazán telepítése)
- Önkormányzat által vezérelt, a **helyi adottságokhoz illeszkedő** megújuló energiaforrások kiaknázásra irányuló, **autonóm energiaellátás megvalósítása** (helyi ellátást biztosító megújuló energiatermelő rendszerek, közösségi távfűtő rendszerek létesítése) komplex fejlesztési programok lehetősége mellett
- Önkormányzatok Fenntartható Energia Akcióprogramjai (SEAP) elkészítésének támogatása

Főbb lehatárolások:

KEHOP 5. prioritás az állami (központi költségvetési) tulajdonú, az állami közfeladatot ellátó non-profit szektor, valamint a lakosság épületeinek energiahatékonysági, valamint megújuló energiaforrások alkalmazására irányuló fejlesztései,

GINOP 4. prioritás: vállalkozások (kkv-k) épületenergetikai és megújuló energiafelhasználás növelését célzó projektjei a kevésbé fejlett régiókban,

VP: a mezőgazdasági/élelmiszer-feldolgozó és erdőgazdálkodási, erdészeti vállalkozások saját célú üzemi (on-farm) energia-hatékonysági beruházásai és megújuló energia-előállításai.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, valamint azok az intézmények, amelyek önkormányzati tulajdonú épületen viselnek üzemeltetési, működtetési, feladat-ellátási felelősséget, továbbá a szemléletformáló akciók esetében civil szervezetek. A város-vidéki kapcsolatokat erősítő szolgáltató és a helyi fejlesztési stratégiához illeszkedő megújuló energetikai projektek esetében CLLD szervezetek.

*Az intézkedés indikatív forráskerete: **125,710 Mrd Ft***

4.1.6.4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése

A Partnerségi Megállapodás a szegénység és a mélyszegénység elleni küzdelem kihívásaira adandó válaszként rögzíti, hogy javítani szükséges a közszolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférhetőségén. A társadalmi együttműködés magasabb szintjének elérése érdekében a TOP meghatározó fejlesztési célja a helyi szinten elérhető, megfizethető, fenntartható és magas színvonalú önkormányzati közszolgáltatások biztosítása, kiemelten az egészségügyi és a szociális alapellátás területén, megteremtve a szolgáltatásnyújtás megfelelő infrastrukturális feltételeit. A TOP 4. prioritástengelye e célkitűzésen túl hozzá kíván járulni a szegénységben, a társadalmi kirekesztettségben élők számának csökkentéséhez, a leromlott állapotú lakókörnyezetek és az ott élők hátrányos helyzetének felszámolásához, kiemelten a városi területeken.

Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése

Jellemző beavatkozási irányok:

- a helyi önkormányzatok **egészségügyi alapellátási szolgáltatásoknak helyet adó épületeinek korszerűsítése**, felújítása, átalakítása, illetve indokolt esetben új létesítése;
- a munkafeltételek minőségének javítása, **korszerű infrastruktúra-fejlesztéssel és eszközbeszerzéssel**, figyelembe véve a környezettudatos gondolkodásmódot, a környezetbarát technológiák és anyagok alkalmazását;
- a **házi orvosi**– felnőtt, gyermek, vegyes praxis – **szolgálatnak, a fogorvosi szolgálatnak, a központi alapellátási ügyeletnek és a védőnői szolgáltatásoknak helyet adó épületek, épületrészek fejlesztése**, új építése, továbbá a nem iskolai épületekben működő iskolaorvosi rendelők infrastruktúrájának fejlesztése.

Főbb lehatárolások:

EFOP: az egészségügyi szakellátáshoz kapcsolódó ERFA jellegű fejlesztések közül állami fenntartású intézmények ERFA fejlesztései, elsősorban a kevésbé fejlett régiók területén (a fejlesztéssel érintett ingatlanok energetikai korszerűsítésével együtt), a népegészségügyi ERFA fejlesztések és az iskola épületében található iskolaorvosi rendelők felújítása, – az egészségügyi szektor egészére vonatkozó ESZA fejlesztéseket.

Főbb kedvezményezettek:

Központi költségvetési irányító és költségvetési szervek, helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak, egyesületek, alapítványok, non-profit szervezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 21,510 Mrd Ft

A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése

Jellemző beavatkozási irányok:

- A családokról, gyerekekről, fogyatékosokról, az időskorúakról, szenvedélybetegekről, és hajléktalan emberekről gondoskodó **szociális alapellátás infrastrukturális feltételeinek fejlesztése**. Az intézkedés célja a **Szociális és a Gyermekvédelmi törvényekben nevesített szolgáltatások** (idősek, fogyatékkal élők, hajléktalan, szenvedélybeteg és pszichiátriai beteg személyek nappali ellátása), **elérhetővé tétele a szolgáltatáshiányos településeken élők számára**, új szolgáltatások infrastruktúrájának megteremtésével, új férőhelyek kialakításával és a már működő ellátások infrastrukturális fejlesztésével.
- A **nappali szociális** ellátások a családsegítés, a gyermekjóléti szolgálat fejlesztése esetén a minőségi fejlesztés mellett cél a **férőhelyek bővítése**, új intézmények létesítésével, illetve a már működő szolgáltatások férőhelyeinek bővítésével.
- Az intézkedés keretében megvalósuló intézkedések részeként támogatható az **önkormányzati intézmények akadálymentesítése és családbarát funkciók elhelyezése**, kialakítása is.

Főbb lehatárolások:

EFOP: A TOP-ból finanszírozott szociális alapszolgáltatásokon túlmutató, az állami szociális és gyermekvédelmi szakellátáshoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, a teljes szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szektorban megvalósuló ESZA fejlesztések, a kevésbé fejlett régiók területén, az állami szociális és gyermekvédelmi szakellátás ERFA fejlesztései, a kitagoláshoz kapcsolódó beavatkozások.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak, egyesületek, alapítványok, non-profit szervezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 17,089 Mrd Ft

Leromlott városi területek rehabilitációja

Jellemző beavatkozási irányok:

A **leszakadó vagy leszakadással fenyegetett városrészekon koncentráltan megnyilvánuló társadalmi-fizikai-gazdasági problémák komplex módon való kezelése** a területen élők társadalmi integrációjának elősegítése.

Az érintett, települési szövetbe ágyazott **városrészek meglévő funkcióinak bővítése**, fejlesztése, új **gazdasági, szociális, közösségi és közterületi funkciók kialakítása**, valamint szükségés esetben a **településtesttől elkülönült telepek felszámolása** és az ott élők integrációja.

A szociális város-rehabilitációs programok alapvetően háromféle akcióterületre irányulnak:

1. Ipari technológiával épült lakótelepek, ahol a cél annak megelőzése, hogy a lakótelepek a későbbi gettósodás színhelyeivé váljanak.
2. Városi szövetbe ágyazott, hagyományos építésű, vegyes lakosság-összetételű, leszakadásal veszélyeztetett városrészek, ahol a cél a további szegregációs folyamatok megállítása, és lehetőség szerint a terület státuszának emelése.
3. Városi szövetbe ágyazott vagy a településtesttől elkülönült (telepek, kolóniák), jellemzően hagyományos építésű, leszakadó városrészek, ahol marginalizálódott közösségek élnek és a cél az illegális lakhatás és a veszélyes lakókörülmények felszámolása, az ott élők integrálása a városi környezetbe.

A társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, foglalkoztatási egészségügyi, közösségfejlesztési és közbiztonsági programok a kapcsolódó 5.3 intézkedésből (ESZA) finanszírozhatók.

Főbb lehatárolások:

Az intézkedés keretében kizárólag városi jogállású településeken valósíthatók meg programok, míg a nem városi jogállású településeken komplementer módon az EFOP finanszírozza ezeket a tevékenységeket.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak, gazdasági társaságok és szövetkezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 23,170 Mrd Ft

4.1.6.5. Megyei és helyi emberi erőforrás-fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés

A TOP 5. prioritási tengely kialakításának elsődleges célja, hogy az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájában, kiemelten a foglalkoztatás, illetve a szegénység és társadalmi kirekesztés területén megfogalmazott célkitűzések megvalósulásához helyi, területi alapon szervezett programok segítségével járuljon hozzá, úgy, hogy azok a szakmai kapcsolódások szerint kiegészítik a TOP ERFA prioritásaiban tervezett gazdaságfejlesztési és város-rehabilitációs beavatkozásokat.

A prioritási tengely keretében tervezett intézkedések támogatása az Európai Szociális Alapból történik. A humán erőforrás-fejlesztés integrált jellegéből adódóan a prioritástengely hozzájárul a 8-as (a foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása), illetve a 9-es (a társadalmi együttműködés segítése és a társadalmi felzárkózás) tematikus célkitűzések megvalósításához.

Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)

Az intézkedés közvetlen célja **megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) létrehozásának és működésének támogatása, tevékenységi körük, eredményességük, hatékonyságuk növelése**, továbbá a foglalkoztatásnak helyi szintű akciótervek megvalósításával való bővítése, az álláskeresőket munkához juttatása, szinergiában az 1. prioritásban támogatott foglalkoztatási célú gazdaságfejlesztési beavatkozásokkal.

Ennek keretében valósulnak meg a foglalkoztatási paktum modellje és módszertana szerint létrejött, vagy létrejövő megyei szintű foglalkoztatási együttműködések. A TOP támogatást biztosít **a megyei foglalkoztatási stratégia tervezésére** (beleértve kutatásokat, felméréseket, adatbázisok kialakítását), a partnerségre és az együttműködést szervező szervezet kialakítására és működtetésére, a tevékenysége keretében végzett **képzési és foglalkoztatási tevékenységekre**.

A megyei foglalkoztatási együttműködéshez kapcsolódva lehetőség van megyei szintű képzési, foglalkoztatási, egyéb ESZA típusú tevékenységek támogatására is, a TOP 1. prioritástengelyében biztosított üzleti infrastruktúrához, befektetés-ösztönzéshez, térségi gazdasági hálózathoz, helyi termékmenedzsmenthez, helyi gazdaság-szervezéshez kapcsolódóan. A megyei szintű foglalkoztatási együttműködésekbe illeszkedve a kis- és középvállalkozások foglalkoztatási, képzési támogatására is lehetőség kínálkozik.

Az intézkedés keretében a megyei foglalkoztatási integrációk modelljével megegyező, de kisebb léptékű, egy kisebb térséget célzó konkrét kezdeményezés köré szerveződő, a helyi foglalkoztatási kezdeményezések modellje és módszertana szerint létrejött, vagy létrejövő **helyi szintű foglalkoztatási együttműködések támogatása** valósul meg. A helyi szint elsődlegesen megyén belüli kisebb térséget jelent, de települési szintű programok is elképzelhetők. Ennek keretében támogatásban részesül a helyi gazdaságfejlesztési–foglalkoztatási program tervezése (beleértve kutatásokat, felméréseket, adatbázisok kialakítását, műhelymunkákat), a helyi partnerség kialakítása és működtetése, képzési és foglalkoztatási tevékenységek, beleértve a kapcsolódó szemléletformálást, közösségi akciókat.

Ágazat-specifikus elemként a TOP 5. prioritástengely keretében lehetőség van az 1. prioritástengely forrásaiból fejlesztett új gyermekellátási kapacitások humánerőforrás-szükségeinek támogatására (átmeneti foglalkoztatási támogatás) is.

Főbb lehetőségek:

GINOP 5. prioritása: rugalmas foglalkoztatás, családbarát munkahelyi környezet, a munka és a magánélet összehangolását célzó fejlesztések,

EFOP: a már állományban lévő bölcsődei dolgozók, (óvoda)pedagógusok képzése.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, megyei kormányhivatalok munkaügyi központja, képző intézmények.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 66,271 Mrd Ft

A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok

Az intézkedés célja, a TOP 4. prioritásának 3. intézkedésével (szociális város-rehabilitáció) összhangban, azt kiegészítve, a városi szövetbe ágyazott, leszakadó vagy leszakadással veszélyeztetett városrészekben és a településtesttől elkülönült telepeken élők tekintetében **a szegénység, a társadalmi és a munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megállítását**, valamint a közösségi és egyéni szintű társadalmi integráció feltételeinek megteremtése.

Az intézkedés keretében olyan, alulról építkező társadalmi felzárkózást célzó tevékenységek valósíthatók meg, amelyek kiegészítik az alapellátásban biztosított szolgáltatásokat. A fejlesztések az alapellátást nyújtó intézményekkel együttműködésben valósulnak meg. **A szociális város-rehabilitációs projekteket a közösségfejlesztő programok végigkísérik**, s ezek lehetővé teszik a város-rehabilitációval érintett területen élő lakosság bevonását a tervezésbe és a megvalósításba, továbbá erősítik a helyi közösség kohézióját. A leginkább leszakadó, jelentősen hátrányos helyzetű népességgel rendelkező területeken a projekt kötelező eleme **jelenléten alapuló szociális munka** is.

Az oktatási hátrányok leküzdése terén a koragyerekkori, gyermekkori és ifjúsági korcsoportokat célzó, a **formális oktatáson kívüli fejlesztő és oktatási programok a hátrányos helyzetű családokból származó gyermekeket célozzák**, a programok széles kínálatával: tanoda, játszóház, fejlesztő programok, szabadidős programok, stb. Az egészségügyi, mentálhigiénés programok a kiegyensúlyozott életvezetést, az egészségügyi megelőzést hivatottak szolgálni. A lakhatás biztonságával összefüggésben a lakhatás legalizálását és az adósságkezelést szorgalmazó programok valósíthatók meg. A közbiztonság javítása is kiemelt cél, melyet a szomszédsági rendőrség, polgárőrség működtetése szolgál.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek, egyházak, gazdasági társaságok és szövetkezetek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 8,622 Mrd Ft

Helyi közösségi programok megvalósítása

Az intézkedés célja a TOP ERFA forrásból megvalósuló beavatkozásaival összhangban, azt kiegészítve a TOP célkitűzéseket segítő, közösségi projektek megvalósítása.

Az intézkedés főképp az alábbi tevékenységeket tartalmazza:

- **Helyi közösséget és identitást erősítő akciók**, pl. közösségi programok, szabadidős programok, partnertalálkozók, szemléletformálás, kulturális és természeti örökséggel kapcsolatos helyi programok, hagyományőrzés, néprajz-oktatás, hagyományalapú tudás erősítését célzó programok.
- **Helyi közösségfejlesztési programok megvalósítása**, összhangban az EFOP közösségfejlesztést célzó programjával.

- **Helyi partnerségi együttműködések szervezése, erősítése**, pl. a helyi érdekek érvényesítését és szükségletek kielégítését célzó civil szerveződések elősegítése, a helyi szükségletek alapján, aktuális témákban participatív tervezési gyakorlatok kezdeményezése.
- **Ösztöndíjprogram**, pl. egyéni kiválóság támogatása, megyei szintű ösztöndíjrendszerek kialakítása, fiatalok településen tartását, visszatérését segítő kezdeményezések.
- **Bűnmegelőzést, közlekedésbiztonság és közbiztonság javítását segítő intézkedések**, pl. helyi bűnmegelőzési stratégiák, tolerancia- és drogrevenüciós programok stb.

Főbb lehatárolások:

VP: helyi közösséget erősítő programok a vidéki térségekben a vidéki CLLD keretében,

EFOP: közösségfejlesztési programok módszertana, pénzügyileg fenntartható mentorhálózat, több megyében megvalósuló közösségfejlesztési programok és oktatási típusú intézkedések módszertana.

Főbb kedvezményezettek:

Helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervek, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások, képző intézmények, egyházak, civil szervezetek, társasházak, érdekképviseletek.

Az intézkedés indikatív forráskerete: 14,798 Mrd Ft

4.1.6.6. Fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokban

A megyei jogú városok a TOP 6. prioritástengely fejlesztési forrásaira és intézkedéseire tervezhetnek, mely leképezi a TOP első 5 prioritástengelyének tartalmát és beavatkozási lehetőségeit, azaz a megyei jogú városok ugyanazon célokra fordíthatják fejlesztési keretüket, mint a megyék más települései. A 6. prioritástengely kialakítására azért volt szükség, mert az EU Bizottság elvárása szerint a 2014–2020 közötti ERFA források legalább 5%-át kimutatható módon fenntartható városfejlesztésre szükséges fordítani.

TOP 6. prioritás-tengely intézkedése	Megyei tükrő-intézkedés	Támogatható tevékenységek	TOP 6. prioritástengelyébe tartozó intézkedés forráskerete
TOP 6.1 Gazdaságfejlesztés	TOP 1.1 TOP 1.2 TOP 1.3	<ul style="list-style-type: none"> • üzleti infrastruktúra-fejlesztés • helyi gazdaságfejlesztés • turizmusfejlesztés • alacsonyabb rendű úthálózat fejlesztése 	115,420 Mrd Ft
TOP 6.2 Családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése	TOP 1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Óvoda- illetve bölcsődefejlesztések • férőhelybővítés, infrastruktúra-fejlesztés • új kapacitások létrehozása 	30,044 Mrd Ft
TOP 6.3 Gazdaságélénkítő és népességmegtartó városfejlesztés	TOP 2.1	<ul style="list-style-type: none"> • gazdaságélénkítő település-fejlesztés • zöld város kialakítása • kisléptékű környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztés • szemléletformálás 	72,030 Mrd Ft
TOP 6.4 Fenntartható városi közlekedésfejlesztés	TOP 3.1	<ul style="list-style-type: none"> • közösségi közlekedés feltételeinek javítása, közlekedési IKT fejlesztések • intermodalitás javítása • kerékpárút-fejlesztések • közlekedésbiztonsági intézkedések 	34,455 Mrd Ft
TOP 6.5 Önkormányzatok energiahatékonyágának és a megújuló energia-felhasználás arányának növelése	TOP 3.2	<ul style="list-style-type: none"> • önkormányzati épületek energiahatékonyági fejlesztései • megújuló energiaforrás-felhasználás részarány növekedése • helyi erőforrásokra alapozott, autonóm energetikai rendszerek kiépítése • akcióprogramok kidolgozása 	61,271 Mrd Ft
TOP 6.6 Városi közszolgáltatások fejlesztése	TOP 4.1 TOP 4.2	<ul style="list-style-type: none"> • egészségügyi alapellátás fejlesztése • szociális alapszolgáltatások fejlesztése 	20,924 Mrd Ft
TOP 6.7 Leromlott városi területek rehabilitációja	TOP 4.3	<ul style="list-style-type: none"> • szociális város-rehabilitáció a megyei jogú városokban 	9,182 Mrd Ft
TOP 6.8 Gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó foglalkoztatás fejlesztés	TOP 5.1	<ul style="list-style-type: none"> • helyi és térségi foglalkoztatási együttműködések, paktumok 	32,300 Mrd Ft

<p>TOP 6.9 Társadalmi kohéziót célzó helyi programok</p>	<p>TOP 5.2 TOP 5.3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • szociális város-rehabilitációhoz kapcsolódó szemléletformáló programok • helyi identitást erősítő képzések, programok • hagyományőrzés, néprajzi oktatás, hagyományalapú tudás • helyi partnerségi programok, közösségfejlesztés • ösztöndíjprogramok 	
--	----------------------------	---	--

4.1. /2. táblázat: A TOP 6. prioritástengelyének felépítése és az egyes intézkedésekre allokált keretek

4.1.6.7. Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)

Városi közösségek erősítése a közösségi és kulturális szolgáltatások minőségének javításával, melynek keretében **a 10 ezer főnél népesebb városokban** a helyi közösség bevonására építő, a társadalmi aktivitást, kulturális és közösségi tevékenységeket és a helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó programokat lehet megvalósítani.

A fenti prioritástengelyek által tervezett beavatkozások segítségével jó esély van arra, hogy hazánk mindegyik kevésbé fejlett régiójában megvalósuljanak a gazdasági növekedést valóban segítő helyi és térségi fejlesztések, köszönhetően a térségi versenyképesség javulásának és a foglalkoztatás növekedésének. A TOP egésze számos ilyen irányba ható beavatkozást irányoz elő, melyek között a leginkább stratégiai jelentőségűnek a munkavállalók helyben boldogulásának biztosítására, a leszakadó térségek, köztük a leszakadó vidéki térségek fejlesztésére, társadalmi-gazdasági potenciáljuk kibontakoztatására, a népesség megtartására, a társadalmi együttműködés erősítésére irányuló törekvések mondhatók. A mindezeket levezénylő intézményrendszer oldaláról ugyanakkor a területi kiválasztási rendszer alkalmazása szavatolja leginkább a helyi és területi igények szerinti, elsődlegesen gazdaságfejlesztést célzó intézkedések alulról építkező, decentralizált végrehajtását.

4.2. Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)¹¹

OP neve	Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)
Indikatív forráskerete	287,58 milliárd forint (143,79 milliárd Ft EU forrás + 143,79 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	4% Európai Szociális Alap 56% Európai Regionális Fejlesztési Alap
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • gazdasági versenyképesség javítása • kutatás, fejlesztés és technológiai innováció • infokommunikációs fejlesztések • turisztikai és természetvédelmi fejlesztések • energiahatékonyság, megújuló energiák • települési környezet- és közszolgáltatás-fejlesztés • társadalmi hozzáférést bővítő és humán erőforrás fejlesztést támogató programok • foglalkoztathatóságot szolgáló programok • közigazgatási és közszolgáltatási fejlesztések
Irányító hatóság	Nemzetgazdasági Minisztérium, Regionális Fejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

A 2014–2020 közötti programozási időszakban a Közép-Magyarország régió (KMR) – a magyarországi régiók közül egyedüliként – a fejlettebb régiók kategóriájába került besorolásra. Ennek következtében **európai uniós fejlesztési forrásai a korábbi időszakokhoz képest jelentősen csökkentek**, ehhez kapcsolódóan a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program vonatkozásában számos kötöttséggel kell számolni, a közösségi előírásoknak megfelelően. Legfontosabb ezek közül a tematikus koncentráció, mely meghatározza a források tematikus célkitűzésenkénti felhasználási arányát – ami a fejlettebb régiókban komoly korlátokat jelent. Ezek alap-specifikus kötöttségek, melyeket az Európai Regionális Fejlesztési Alapról (ERFA) szóló rendelet (*Az Európai Parlament és Tanács 1301/2013/EU rendelete*), valamint az Európai Szociális Alapról (ESZA) szóló rendelet (*Az Európai Parlament és Tanács 1304/2013/EU rendelete*) előírásai rögzítik.

Mivel a **Közép-Magyarország régiót két eltérő fejlettségű közigazgatási egység (Budapest és Pest megye alkotja), így ez a speciális helyzet megköveteli, hogy a VEKOP ne kizárólag a fejlett fővárosi térség kihívásaival foglalkozzon, hanem ezzel párhuzamosan találjon megoldást Pest megyének a budapesti agglomeráción kívül eső, jóval fejletlenebb térségeinek nehézségeire is.**

¹¹ **Szerzők: Horváth Lajos Zoltán, területi elemző-tervező szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály, Magyar Judit, területfejlesztési szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály**

A 2014–2020 közötti időszakban Magyarország az európai uniós fejlesztési források (vidékfejlesztési és halászati források nélkül) hozzávetőlegesen 60%-át gazdaságfejlesztésre kívánja fordítani. A VEKOP azon három operatív program [VEKOP, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP), Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)] egyike, amelyeknek elsődleges küldetése a gazdaságfejlesztés.

4.2.1. A VEKOP küldetése

A VEKOP fő küldetése, hogy **támogassa a Közép-Magyarország régió fejlődését, gazdasági versenyképességének további növekedését, valamint a régión belüli fejlettségbeli különbségek csökkentését.** A fő célkitűzés megvalósítását a program három törekvés mentén koncentrálni: a regionális gazdasági teljesítmény intelligens és fenntartható növelése; a foglalkoztatás növelését segítő társadalmi környezet fejlesztése; a versenyképességet és a társadalmi együttműködést is szolgáló közösségi fejlesztések támogatása.

4.2.2. Ágazati szakpolitikai fejlesztések a Közép-Magyarország régióban

A VEKOP forrásainak legnagyobb része a kevésbé fejlett régiókra vonatkozó ágazati operatív programok fejlesztéseinek a KMR területre vetített intézkedései, úgynevezett „tükörprogramok” formájában, pályázati kiírások útján lesznek **elérhetőek.** Az ágazati operatív programok [Id. GINOP, Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP), Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP), Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)] **forrásai ugyanis nem használhatók fel a fejlettebb régiók kategóriájába tartozó Közép-Magyarország régióban.** Ez alól **kivételt csak a KEHOP és az IKOP országos szinten elosztható, Kohéziós Alapból juttatandó forrásai** képeznek. A kevésbé fejlett régiókéhoz hasonló felhívásokkal az érintett fejlesztési területeken a teljes országos lefedettség biztosítható.

A VEKOP hozzájárul a regionális gazdasági teljesítmény növelésére irányuló törekvésekhez, elsősorban a kis- és középvállalkozások, valamint a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek támogatásával. A támogatások révén az operatív program erősítheti többek között a vállalkozások kapacitásbővítő fejlesztéseit, a vállalatok közötti együttműködések kialakítását és a magyar vállalkozások nemzetközivé válását is.

A fentiekhez hasonlóan a kevésbé fejlett régiók területén szintén támogatható – a GINOP-ban megjelenő – turisztikai fejlesztésekhez kapcsolódó tematikus (kulturális és vallási) utak, valamint a Bejárható Magyarország keretprogram (kerékpáros, gyalogos, lovas, vízi) útvonalainak Közép-Magyarország régió területére eső fejlesztései, amelyekkel az országos lefedettség biztosítható.

A természetvédelem helyzetének javítása és a leromlott ökoszisztémák helyreállítása érdekében (a KEHOP hasonló beavatkozásainak mintájára) lehetőség lesz célzott élőhely-fejlesztésre, valamint a Natura 2000 területek hálózatos bemutatását szolgáló mintaprojektek megvalósítására.

A fenntarthatóságot elősegítő kiemelt cél az energiahatékonyság növelése. Az alacsonyabb szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés keretében a VEKOP támogatja a lakóépületek energetikai fejlesztéseit, illetve a vállalkozások energiahatékonyság növelését célzó beruházásait.

A VEKOP a társadalmi együttműködések prioritási tengely keretében ESZA forrásokkal támogatja a rászoruló családokban élő gyermekek esélyteremtését, felzárkózását, a helyi közösségek és a hátrányos helyzetűek, a romák civil szerveződéseit. A beavatkozások javítani kívánják a regionális közszolgáltatások minőségét (szociális és egészségügyi dolgozók képzése, lakossági szűrések, egészségközpontok fejlesztése), a köznevelési rendszerből kikerülő tanulók versenyképes ismeretekkel való ellátását, az iskolai lemorzsolódás csökkentését, a korai iskolaelhagyás mértékének csökkentését, valamint a felsőoktatás képzési és kutatási rendszerének komplex fejlesztését.

Kiemelt cél a foglalkoztatás növelését elősegítő társadalmi környezet fejlesztése. A fiatalok elvándorlásának csökkentése és a hátrányos helyzetűek segítése érdekében program-típusú eszközökkel valósulhat meg az álláskereső foglalkoztathatóságának erősítése, a munkaerőpiaci változásokhoz kapcsolódó alkalmazkodóképesség és kompetenciák javítása, a rugalmas foglalkoztatási módok elterjesztése, a fiatalok vállalkozási kedvének fokozása, a szakképzés, felnőttképzés és a munkahelyi képzés fejlesztése.

4.2.3. Egyes ágazati szakpolitikák Közép-Magyarország helyszínen megvalósuló, illetve a régióra is kiterjedő országos hatású fejlesztései

A VEKOP részben finanszíroz olyan fejlesztéseket is, amelyek alapvetően ágazati operatív programokban kaptak helyet, de egész országra kiterjedő hatásuk a Közép-Magyarország régió területén is jelentkezik. Ezekben az esetekben az a VEKOP feladata, hogy olyan arányban járuljon hozzá forrásaival ezekhez az országos fejlesztésekhez, amilyen arányban a Közép-Magyarország régió fog részesülni azok pozitív hatásaiból.

Az uniós támogatási gyakorlatban egy projekt abból a forráskeretből valósítható meg, amely a projekt-helyszín szerinti régióban kerül felhasználásra. (Az országos kihatású projektek esetében a központi megvalósító jellemzően a KMR területén helyezkedik el.) A program végrehajtásáért felelős Irányító Hatóság azonban elfogadhatja, hogy egy művelet a programterületen kívül, de az Unión belül kerüljön megvalósításra, feltéve, hogy mindez a programterület javát is szolgálja. Mindemellett a program keretében a programterületen

kívül eső műveletekre allokált teljes összeg nem haladhatja meg a megvalósítást finanszírozó prioritásra szánt támogatási keret 15%-át (ERFA esetében). Az ún. földrajzi rugalmassági keret elszámolhatóságának bizottsági értelmezése szerint az egyes projektek KMR területére eső részét a VEKOP forrásaiból, arányosítással (pro rata) szükséges finanszírozni. Ennek fényében a KMR-ben megvalósítani tervezett, de országos hatású fejlesztéseket az ágazati operatív programokból (amelyeket főszabályként KMR-en kívül lehet felhasználni) csak részben lehet támogatni: az ágazati programok által nyújtott támogatásokat a VEKOP-ból kell kiegészíteni.

Ennek értelmében a VEKOP hozzájárul a GINOP országosan elérhető vállalkozói mentorhálózatának koordinációjához (a KMR területén kialakításra kerülő központtal, a kutatás-fejlesztés vállalati és intézményi fejlesztéseivel, együttműködéseivel, a nemzetközi piacra lépéshez, valamint az országos jelentőségű infokommunikációs projektekhez, melyek keretében az IKT szektor versenyképességének növelése és kormányzati szélessávú hálózatok fejlesztése fog megvalósulni).

A KEHOP-hoz kapcsolódóan természetvédelmi program indításával fajok és élőhely-típusok meghatározására, ökoszisztémák és szolgáltatásaik országos léptékű feltérképezésére és értékelésére, valamint kapcsolódó stratégiák prioritásának meghatározására lesz lehetőség.

A VEKOP – az EFOP mellett – forrásokat biztosít a KMR területén, elsősorban Budapesten működő országos egészségügyi intézmények fejlesztésére, valamint az Egészséges Magyarország programhoz kapcsolódó beruházásokra.

Az ágazati programok kapcsán az előzőekben említett EFOP társadalmi befogadást bővítő és humán erőforrás-fejlesztést támogató programjai, valamint a GINOP foglalkoztathatóságot szolgáló programjai vonatkozásában is számos országos hatáskörű, a KMR területén székhellyel rendelkező szervezet és intézmény közreműködésével megvalósuló fejlesztés kerülhet megvalósításra.

Kiemelt terület a KÖFOP nemzeti szintű fejlesztéseivel történő hozzájárulás a VEKOP forrásaival, a hatékonyságot és átláthatóságot növelő, elektronikus ügyintézését bővítő és a közszolgáltatások információs bázisának fejlesztését szolgáló beruházások kapcsán.

4.2.4. Budapest és Pest megye saját területi fejlesztései

A KMR – speciális helyzetéből adódóan – a kevésbé fejlett régióktól eltérő beavatkozási hangsúlyokat igényel. Az operatív program az ágazati szempontok mellett figyelembe veszi a területi igényeket is. Ez azt jelenti, hogy **Budapest Főváros Önkormányzatának, a Pest Megyei Önkormányzatnak és Érd Megyei Jogú Város Önkormányzatának decentralizált módon, a Területi Kiválasztási Rendszer (TKR) keretében, Integrált Területi Program (ITP) kialakításával lehetősége nyílt indikatív tervezési forrásokra beruházásokat javasolni.** Az ITP-k és a végrehajtási keretüket jelentő TKR (lásd e Füzet „A TOP és a VEKOP jellemző végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi

kiválasztási rendszer” c. cikkét) hozzáadott értéke, hogy a helyi szükségleteket feltáró, a térség-specifikus célokat meghatározó területi tervezésre és a területi szereplők közreműködésére épül, s így lehetőséget ad a térség-specifikus integrált fejlesztések megvalósítására.

A területi szereplők számára rendelkezésre álló indikatív tervezési keretről a *2014–2020 közötti programozási időszakban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív program területi és ágazati tervezési jogkörbe utalt forrásainak megoszlásáról szóló 1707/2014. (XII. 3.) Kormányhatározat* rendelkezik. **A kormányhatározat alapján Pest megye 5,04%, Budapest 7,61%, Érd 0,28%, az ágazati fejlesztések pedig 87,07% forrással részesülnek a 2014–2020 közötti időszakban.** Ennek megfelelően Pest megye 14,5 milliárd, Budapest 21,9 milliárd, Érd 0,8 milliárd forint indikatív forráskerettel tervezhette meg beruházásait.

A KMR területi szereplői számára a VEKOP-tartalomból ugyanazok a típusú fejlesztések (üzleti infrastruktúra fejlesztése, gyalogos és kerékpáros közlekedés fejlesztése, bölcsődék, családi napközök, óvodák kapacitásbővítő fejlesztése, szociális településrehabilitáció) **kerültek meghatározásra, amelyek a TOP célterületének megyei és megyei jogú városi önkormányzatai számára is rendelkezésre állnak.**

4.2.5. A VEKOP forráskerete és forrásallokációja

A program teljes támogatási kerete a hazai társfinanszírozással együtt kb. 287 milliárd forint, ami a teljes nemzeti keret mindössze 3,12%-a. A VEKOP 56%-ban az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és 44%-ban az Európai Szociális Alap (ESZA) forrásaiból részesül, így lehetőség van infrastrukturális és program-típusú fejlesztések finanszírozására is.

A VEKOP struktúrája kilenc prioritási tengely köré csoportosítja a megvalósítandó fejlesztéseket, melyek forrásallokációja és azok egymáshoz viszonyított aránya az alábbi táblázatban látható.

Prioritási tengely	Forrásallokáció	
	Mrd Ft*	%
1. Vállalkozások versenyképességének javítása	23,7	8,2
2. Kutatás, fejlesztés és technológiai innováció	58,7	20,4
3. Infokommunikációs fejlesztések	6,3	2,2
4. Turisztikai és természetvédelmi fejlesztések	10,5	3,7
5. Energiahatékonyság, intelligens energiahasználat, megújuló energiák felhasználása	33,8	11,8
6. Települési környezet és közszolgáltatás-fejlesztés	27,0	9,7
7. Társadalmi hozzáférést bővítő és humánerőforrás-fejlesztést támogató programok	38,0	13,2
8. Foglalkoztathatóságot szolgáló programok	37,8	13,1
9. Közigazgatás és közszolgáltatás-fejlesztés	51,8	18,0
VEKOP összesen:	287,6	100,0

* EU-s támogatás és nemzeti társfinanszírozás együtt, 310,10 Ft/EUR tervezési árfolyamon.

4.2.6. A VEKOP prioritási tengelyek szerinti fejlesztési területei

Vállalkozások versenyképességének javítása prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 23,7 milliárd Ft

A fejlesztések legfontosabb célja, hogy erősödjenek a vállalatok közötti együttműködések, a vállalkozások erőteljesebben kapcsolódjanak a nemzetközi piacokhoz és emelkedjen Pest megyében a vállalkozások növekedési potenciálja. A vállalkozások támogatása vissza nem térítendő támogatások és visszatérítendő pénzügyi eszközök folyósításának kombinációjával valósul meg. Ez a prioritási tengely elsősorban a Pest megyei területeket támogatja. A vállalkozások számára elérhető eszközbeszerzés jellegű támogatások valamint az üzleti infrastruktúra minőségi fejlesztése különösen a szűkös források koncentrálation érdekében a Pest megyei területekre fókuszál. A vállalkozások hálózatosodását és nemzetközi piacra jutásának segítségét a régió teljes területén, vagyis Budapesten is támogatja a VEKOP. Az országos vállalkozói mentorhálózat fejlesztése régióhatárokon átívelő beruházásként jelenik meg.

A kedvezményezettek főként kis- és középvállalkozások – de bizonyos fejlesztések esetén lehetnek alapítványok, egyesületek, köztestületek, valamint az üzleti infrastruktúra tekintetében önkormányzatok is.

Kutatás, fejlesztés és technológiai innováció prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 58,7 milliárd Ft

A prioritási tengely keretében a vállalati K+I tevékenységet, innovációs készséget és stratégiai együttműködéseket, a kutatás-fejlesztési ráfordítások szintjének növelését támogatja az operatív program. Emellett kiemelt terület a régió-specifikus tudásbázis és szolgáltatások bővítése, a nemzeti innovációs rendszer kulcsszereplőinek bekapcsolása a globális innovációs folyamatokba és a nemzetközi kiválósági együttműködésekbe, valamint a kutatóhelyek infrastrukturális ellátottságának fejlesztése.

A kedvezményezettek főként vállalkozások, közfinanszírozású és nonprofit kutatóhelyek lehetnek.

Infokommunikációs fejlesztések prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 6,3 milliárd Ft

A prioritási tengely az IKT vállalkozások (főként KKV-k), kutatóintézetek fejlesztését, valamint az informatikai felsőoktatásban tanulók létszámának növelését támogatja, továbbá forrást biztosít a távközlési hálózatok fejlesztésén, eszközök modernizációján keresztül a nagy sávszélességű kapcsolatok állami és önkormányzati intézményeknél való kialakításához.

A kedvezményezettek főként IKT vállalkozások, szakmai szervezetek és állami intézmények.

A Közép-Magyarország régió turisztikai és természetvédelmi fejlesztési prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 10,6 milliárd Ft

A prioritási tengely egyrészt a GINOP hálózatos turisztikai fejlesztéseinek a KMR területére eső részét biztosítja. Ezek a tematikus (kulturális, vallási) utak és a Bejárható Magyarország keretprogram különböző (gyalogos, kerékpáros (EuroVelo), vitorlás, túrakenu) járásmódjaihoz kapcsolódó fejlesztések.

A kedvezményezettek költségvetési szervek és intézményeik, civil szervezetek, egyházak és vállalkozások lehetnek.

A prioritási tengely másrészt a KEHOP természetvédelmi beavatkozásaihoz történő hozzájárulás keretében fajok, élőhely-típusok feltérképezésére, élőhely-fejlesztési beavatkozásokra, szemléletformálásra és hazai Natura 2000 területek bemutatására biztosít forrást.

A kedvezményezettek többek között a szakterületi kutatásban érintett költségvetési szervek, szakhatóságok, állami tulajdonú vállalkozások, civil szervezetek és önkormányzatok lehetnek.

Az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 33,8 milliárd Ft

A prioritási tengely az alacsonyabb szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés érdekében támogatja az energiahatékonysági beruházásokat, a megújuló energia növelését célzó fejlesztéseket a vállalkozások vonatkozásában visszatérítendő és vissza nem térítendő forrásokkal, a magántulajdonban lévő lakóépületek vonatkozásában kizárólag pénzügyi eszközökkel (a vissza nem térítendő támogatást a KEHOP adja).

A kedvezményezettek alapvetően gazdasági társaságok mellett a lakosság lehet, a pénzügyi eszközöket azonban csak pénzügyi közvetítők útján lehet igénybe venni.

A prioritási tengely egy, a területi szereplők jogkörébe utalt intézkedése keretében a fenntartható közlekedésfejlesztés energiahatékonysági célú beruházásait is támogatja. Ennek keretében gyalogos, kerékpáros, közlekedésbiztonsági fejlesztések, illetve P+R parkolók beruházásai lesznek megvalósíthatók.

A kedvezményezettek főként helyi önkormányzatok, közlekedési szolgáltatást végző gazdasági társaságok, civil és non-profit szervezetek lehetnek.

Települési környezet- és közszolgáltatás-fejlesztés prioritási tengely (ERFA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 27 milliárd Ft

A prioritási tengely keretében két intézkedés a területi szereplők jogkörébe utalt forrásokat tartalmaz, azaz TKR eljárásrend keretében kerül megvalósításra. Ezek egyrészt a kisgyermekek nappali ellátását nyújtó intézmények (családi napközik, bölcsődék, óvodák) kapacitásbővítő infrastrukturális fejlesztései. Másrészt ebbe a körbe tartoznak a leromlott, vagy leromlással veszélyeztetett településrészekben élő lakosság életminőségének javítását szolgáló szociális településrehabilitációs fejlesztések is. Ekkor a lakhatási körülmények javítására és vadtelepek felszámolására lesz lehetőség közösségfejlesztést célzó („soft” típusú) szociális, egészségügyi, közbiztonsági, stb. programok kíséretében.

A fenti két esetben a kedvezményezettek elsősorban a helyi önkormányzatok, de civil szervezetek, egyházak, vállalkozások is lehetnek.

A prioritási tengely harmadik intézkedése részben az EFOP keretében megvalósuló, országos hatáskörrel rendelkező, elsősorban Budapesten található egészségügyi intézmények, részben a regionális egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi intézmények infrastrukturális fejlesztéseit támogatja.

A kedvezményezettek egészségügyi, szociális és gyermekjóléti intézmények, közhasznú és civil szervezetek, egyházak, állami szervezetek és intézmények lehetnek.

Társadalmi hozzáférést bővítő és humán erőforrás-fejlesztést támogató programok prioritási tengely (ESZA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 38 milliárd Ft

A VEKOP fejlesztései – szorosan kapcsolódva az EFOP által meghatározott beavatkozási irányokhoz – a humán tőke növelését, valamint a társadalmi együttműködés javítását tűzik ki célul.

A prioritási tengely a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (NTFS) végrehajtásához kapcsolódva támogatja a kiemelt társadalmi felzárkóztatási programokat, melyek a halmozottan hátrányos helyzetű csoportok és megváltozott munkaképességű személyek munkaerőpiacon való megjelenését szorgalmazzák. Az operatív program emellett támogatja a lakosság megfelelő minőségű közszolgáltatásokkal való ellátását, az egészségügyi és szociális intézményekben dolgozókat célzó új életpálya kialakítását, a szervezeti működés korszerűsítését, szakmai-módszertani fejlesztéseket, egészségügyi ellátórendszer és szűrések korszerűsítését, valamint a bentlakásos intézmények kitagolási folyamatának segítését is.

További fejlesztési terület a köznevelési rendszerből kikerülő tanulók megfelelő kompetenciákkal és versenyképes ismeretekkel való ellátása, az iskolai lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás mértékének csökkentése. Kiemelt célok a továbbtanulási eredmények javítása, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók végzettségi szintjének emelése, a felsőoktatásban való minél magasabb arányú részvételük elősegítése, valamint a felsőoktatás képzési és kutatási rendszerének komplex fejlesztése.

A kedvezményezettek többek között önkormányzatok, önkormányzati és állami intézmények és szervek, egyházak, civil és non-profit szervezetek, felsőoktatási intézmények lehetnek.

Foglalkoztathatóságot szolgáló programok prioritási tengely (ESZA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 37,8 milliárd Ft

A munkahelyteremtés és a foglalkoztatás növelése kiemelt kormányzati cél, melyhez a VEKOP az álláskeresők (főként az alacsony iskolai végzettségűek) foglalkoztathatóságának fejlesztésével, alkalmazkodóképességének javításával, a munkaerő-piaci kompetenciák, a munkahelyi képzés, szakképzés és felnőttképzés erősítésével, komplex foglalkoztatási programokkal járul hozzá. Az egyik legfontosabb fejlesztési terület a fiatalok munkához jutásának elősegítése, az Ifjúsági Garanciaprogramon keresztül. Támogatásra kerül továbbá több gyakornoki program és a vállalkozóvá válás ösztönzése a fiatalok körében, valamint a jogszerű foglalkoztatás és a rugalmas munkaszervezés kultúrájának elterjesztése.

A kedvezményezettek az álláskeresők, munkavállalók, munkáltatók, vállalkozások, államigazgatási szervek és intézmények, civil szervezetek lehetnek, azonban számos program a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálaton keresztül kerül megvalósításra.

Közigazgatási és közszolgáltatási fejlesztések prioritási tengely (ESZA)

Forrásösszeg (EU+hazai): 51,8 milliárd Ft

Elsősorban a KÖFOP országos hatáskörű fejlesztései támogathatók az utolsó prioritási tengely forrásaiból, melyek a közigazgatás hatékonyságának növelését és a közszolgáltatások optimalizálását célozzák. Az adminisztratív terhek csökkentése érdekében támogatható a közigazgatási eljárások átalakítása, a folyamatok elektronizálása, az egyablakos ügyintézés elérhetőségének bővítése. A szolgáltatási szemlélet és az etikus működés megerősítése érdekében támogatásra kerül a közszolgálati szakemberek kompetenciafejlesztése, életpályáik feltételeinek biztosítása, a korrupciós esetek nagyarányú felderítése, illetve megelőzése, és az Integrált Közszolgáltatási Információs Rendszer bevezetése.

A kedvezményezettek lehetnek költségvetési szervek, állami tulajdonú vállalatok, járási hivatalok, önkormányzatok, kormányzati szervezetek, felsőoktatási intézmények, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

4.2.7. Alkalmazott eljárásrendek

A VEKOP különböző típusú fejlesztéseinek végrehajtása több típusú, eltérő eljárásrendek szerint kerül megvalósításra. Az eljárásrendi kérdésekhez **a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014 (XI.5.) Kormányrendelet** nyújt iránymutatást. **Az ágazati regionális fejlesztések vonatkozásában a standard, kiemelt és egyszerűsített eljárásrend alkalmazandó.** Az ágazati országos hatáskörű fejlesztések, jellegükből adódóan többnyire kiemelt eljárásrendben valósulnak meg. **A területi típusú fejlesztésekre, melyek a te-**

rületi szereplők által készített Integrált Területi Programok (ITP) alapján, dedikált forrásaik felhasználásával kerülnek végrehajtásra, a Területi Kiválasztási Rendszer eljárásrend vonatkozik. Az ITP-k funkcióját, tervezési körülményeit és kereteit, felépítését, illetve a Területi Kiválasztási Rendszer egyedi sajátosságait a Területfejlesztési füzetek *„A TOP és a VEKOP jellemző végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi kiválasztási rendszer”* c. írása foglalja össze részletesebben.

4.2.8. Tervezett pályázati felhívások

Az operatív programok adott évre meghirdetni tervezett fejlesztéseit a korábbi akciótervek helyett a 2014–2020 időszakban az éves fejlesztési keretek (ÉFK) rögzítik. A VEKOP 2015. és 2016. évre szóló Éves Fejlesztési Keretét Kormányhatározatok tartalmazzák.

A legkorábban meghirdetésre kerülő pályázatok a következő területeket érintik: a mikro-, kis- és középvállalkozások; kutatás-fejlesztés és innováció; turizmus; természetvédelem; energiahatékonyság; települési környezet és közszolgáltatás fejlesztése (óvodai és bölcsődei kapacitásbővítés, szociális településrehabilitáció); társadalmi befogadás és foglalkoztatás.

Az ágazati szakpolitikák Közép-Magyarország helyszínen megvalósuló országos hatáskörű fejlesztéseinek ütemezését az ágazati operatív programok éves fejlesztési keretei tartalmazzák.

5. Ágazati operatív programok

5.1. Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)¹²

OP neve	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)
Indikatív forráskerete	2733 milliárd Ft (2398 milliárd Ft EU forrás + 335 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	75,6% Európai Regionális Fejlesztési Alap 24,4% Európai Szociális Alap
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • foglalkoztatás növelése és munkahelyteremtés • vállalkozások, valamint kiemelt növekedési potenciállal rendelkező ágazatok és térségek versenyképességének fejlesztése • K+F+I tevékenységek ösztönzése és a tudásgazdaság erősítése • integrált infokommunikációs fejlesztések, az Információs és Kommunikációs Technológiai (IKT) szektor fejlesztése • alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságszerkezetre való áttéréstámogatása • turisztikai fejlesztések
Irányító hatóság	Nemzetgazdasági Minisztérium, Gazdaságfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

5.1.1. Gazdaságfejlesztés a fejlesztéspolitika középpontjában

A 2014 és 2020 közötti programozási időszak átfogó fejlesztéspolitikai célja a gazdaságfejlesztés, melynek alapját a magas hozzáadott érték növekedési potenciálú, export és foglalkoztatás bővülési kilátásokkal bíró fenntartható termelés adja. A tervek szerint **a foglalkoztatás növelésére megközelítőleg 1000 milliárd forint feletti összeg fordítható, ami kétszerese a 2007–13-as hasonló célú forrásoknak. Az összes Uniós forrásnak 60%-a gazdaságélénkítési célú fejlesztésekre fordítható¹³, ami nagymértékű növekedést jelent az előző programozási ciklusban hasonló célra fordítható összegek részarányához képest.**

A 2014–20-as strukturális és beruházási források Európa szintű fő fókuszterületei a kutatás-fejlesztés, a digitális piac fejlesztése, a KKV-k támogatása, és az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság erősítése a vállalkozói szektorban. Ezek a fejlesztéspolitikai támogatási

¹² **Szerzők: Döbrönte Katalin, főosztályvezető-helyettes, Nemzetgazdasági Minisztérium, Gazdaságtervezési Főosztály Somogyi-Csizmazia Ádám, stratégiai tervező referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Gazdaságtervezési Főosztály**

¹³ A 2014–2020 közötti időszakban Magyarország a Kohéziós és Strukturális Alapok forrásainak közvetlenül 60%-át közvetlen gazdaságfejlesztésre kívánja fordítani. – Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra, Budapest, 2014. augusztus 15., 98.o.

területek célzottan a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programban jelennek meg. **A gazdaságfejlesztési célok megvalósításának középpontjában a kis- és középvállalkozások támogatása áll**, az eddigieknél több forrást juttatva a szektornak. A KKV-k fejlesztése a korábbinál célzottabban valósul meg: az általános **KKV fejlesztési források is koncentráltabban jelennek meg**, elsősorban a feldolgozóipari kapacitásbővítést helyezve a fejlesztések középpontjába 490,6 milliárd Ft támogatási kerettel, de emellett részesülnek a KKV-k a K+F+I tevékenységre szánt 523,4 milliárd forintból, és az infokommunikációs fejlesztésekre szánt 141,0 milliárd forintból, valamint az energiahatékonyság javítására szánt 69,9 milliárd forintból is (ezek a források a vissza nem térítendő támogatási összegeket foglalják magukba). A **kapacitásbővítést célzó projektekkel szembeni elvárás**ként fogalmazódik meg a **termékstruktúra bővítése és minőségileg magasabb szintre emelése, az új piacokra való belépés, az export volumen növelése, és a globális termelési láncokba való lehetőség** szerinti minél mélyebb integrálódás. A **magyar fejlesztéspolitikai megközelítés egyik súlypontját a kutatás-fejlesztés** jelenti, amit az is jelez, hogy ez a terület részesült a 2007-13-as időszakhoz képest a legnagyobb forrásnövekményben, megduplázva az elérhető támogatási keretösszeget. A kutatás-fejlesztés támogatására szánt összeget indokolja a magyar felsőoktatásban, egyetemeken rejlt magas potenciál, a 2004 óta bejegyzett szabadalmak magas száma, mely a legnagyobb az új EU tagállamok között, és az a tény, hogy az **Európai Innovációs és Technológiai Intézet központja Magyarországon található**.

A **foglalkoztatáspolitikát a gazdaságpolitika részének tekinti a Kormányzat**, amit a GINOP struktúrája is jelez, és a korábbi időszakhoz képest újabb területek is megjelennek a fejlesztéspolitika által célzott spektrumban, úgymint a munkaerő földrajzi mobilitásának támogatása, a non-profit és civil szektor bevonása a munkahelyteremtésbe, valamint a társadalmi vállalkozások ösztönzése.

5.1.2. A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program stratégiai megközelítése

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program hozzájárul a hazai kis- és középvállalkozások versenyképességének javításához, illetve a foglalkoztatás bővítéséhez, versenyképes munkahelyek létrehozásán keresztül. Annak érdekében, hogy a program keretében a vállalkozások adottságaihoz és lehetőségeihez illeszkedő beavatkozások valósulhassanak meg, a stratégia a gazdaság szereplőinek tevékenységi területeihez és működésük jellegéhez illeszkedő megközelítést alkalmaz. Tevékenységi terület szerint megkülönböztetjük egymástól a globális versenypiac közvetlen szereplőit, a beszállítókat, továbbá a lokális piacok szereplőit.

A globális versenypiac nemcsak a külföldi piacokat jelenti, hanem azokat a hazai piacokat is, ahol az országhatárok nem korlátozzák a külföldi vállalatok sikeres működését. A beszállítók közé azokat a cégeket soroljuk, amelyek üzleti modellje néhány másik vállalkozás ellátására épül, általában hosszú távú együttműködés keretében. Az export bővülése a GINOP egyik

célja, amibe beletartozik a nagyvállalatok által külföldre exportált végtermékhez alkatrészeket szállító hazai vállalkozások köre is. A lokális piac szereplői az országhatár által erősen meghatározott termékek piacát jelentik, illetve azokat a tevékenységeket, – elsősorban szolgáltatásokat – amelyeket a szállítási költségek vagy a fogyasztók igényei miatt főleg a térség vállalkozásai szerveznek meg.

A vállalatok működése szempontjából **az operatív program stratégiája megkülönbözteti az innováció központú, a hatékonyságorientált és a túlélés alapú működést.** Az **innováció fókuszú működés** azt jelenti, hogy a **vállalkozások lépést tartanak a fejlődéssel**, folyamatosan újításokat vezetnek be, és tevékenységi körüket folyamatosan bővítik. A **hatékonyságorientált működés** keretében a vállalkozás **a meglévő piacokon lépést tart a versenytársakkal**, és az esetben végez felzárkózást célzó fejlesztéseket, ha hasznuk a termelés minőségén és költségszintjén múlik, de tevékenységét és piacait nem bővíti, vagy csak lassan teszi azt. A **túlélés alapú működés** során a vállalkozás fokozatosan lemarad a versenyben, **fejlesztésre nem költ, meglévő, vagy csökkenőben lévő megrendelői állományát igyekszik fenntartani.** A túlélés támogatása természetesen nem lehet fejlesztéspolitikai cél, de az igen, hogy minél több KKV kikerüljön ebből a körből, és amint erre esély kínálkozik, el tudjon kezdeni építkezni a másik két kategória irányába, akár a fejlesztéspolitika támogatásainak segítségével.

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program fő stratégiai céljai között szerepel:

- a **működési tényezők minőségének javítása**, körének bővítése, aminek révén a vállalkozások számára fontos munkaerő, tőke, infrastruktúra, illetve a technológiai, természeti és kulturális erőforrások köre bővül és elérhetősége javul;
- a **gazdasági együttműködések erősítése**, mely eredményeképpen nő a piacépítést szolgáló összefogások, vállalkozói együttműködések, beszerzési rendszerek száma és jelentősége;
- a **versenyképességi akadályok lebontása**, mely hozzájárul a vállalkozások számára az új piacokra való belépés megkönnyítéséhez, az üzleti modell minőségi javításához.

A Magyar Kormány és az Európai Unió újrapiarosítási stratégiájával összhangban **a GINOP kiemelt célcsoportja a termelő szektor, vagy más néven a feldolgozóipar.** A termelő tevékenységek Európából Ázsiába történő áttelepülésével a munkanélküliség növekedett – különösen az alacsonyabban képzettek körében –, és ez előnytelenül hatott a gazdasági szerkezetre. A 2008-as gazdasági világválság folyamán megnövekedett munkanélküliség visszaszorításának egyik kézenfekvő módja a termelési folyamatok modernizálásán keresztül az exportképes ipari termelés megerősítése. A fejlesztések eredményeként a vállalkozások termelékenységük növekszik, árbevételük emelkedik, új exportpiacokra léphetnek be. A folyamat eredményeként fenntartható munkahelyek jönnek létre, az így generált gazdasági növekedés pedig idővel növeli a fogyasztást a belső piacon is.

Ugyanakkor az operatív program stratégiája a **relatív versenyképességet is ösztönzi, hozzá kíván járulni a leszakadó térségek, elsősorban a Szabad Vállalkozási Zónák társadalmi-gazdasági potenciáljának kibontakoztatásához és megerősítéséhez, valamint a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának javításához és helyben boldogulásuk biztosításához.** Ezzel összefüggésben a kapacitásbővítési fejlesztések a szabad-vállalkozási zónák területén nem esnek a feldolgozóipari korlátozás alá, hanem más szektorok, például a szolgáltatások fejlesztése is támogatásban részesülhet.

5.1.3. Az operatív program forráskerete

Prioritási tengely	Forrásallokáció	
	Mrd Ft*	%
1. Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása	490,6	18,0
2. Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció	523,3	19,1
3. Infokommunikációs fejlesztések	141,0	5,2
4. Energia	69,9	2,6
5. Foglalkoztatás ebből YEI	531,1 15,4	19,4 0,6
6. Versenyképes munkaerő	135,6	5,0
7. Turizmus	111,8	4,1
8. Pénzügyi eszközök	729,7	26,6
GINOP összesen:	2733,0	100,0
<i>* EU-s támogatás és nemzeti társfinanszírozás együtt, 310,10 Ft/EUR tervezési árfolyamon.</i>		

5.1./1. ábra: Az operatív program forráskerete

5.1.4. Az operatív program fejlesztési területei

Az **operatív program nyolc prioritási tengelyből áll**, melyek az alábbi beavatkozási logika mentén próbálják elérni a kívánt társadalmi/gazdasági hatást.

A **kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása** elnevezésű prioritástengely a lehetőségorientált vállalkozások számának bővülését, az ötletekben rejlő üzleti lehetőségek kihasználását, termék- és szolgáltatásfejlesztést, illetve a KKV-k regionális és nemzetközi piacokra lépését jelöli meg fő támogatandó területekként, az újraparosítás célját szem előtt tartva elsősorban a feldolgozóipar területén. A GINOP a KKV-k tőkehiányát és az elmaradott üzleti infrastruktúrát jelöli meg az egyik fő hiányosságként. Ezért ebben a prioritási tengelyben kapnak helyet a KKV-k eszközbeszerzését, telephelyfejlesztését célzó támogatások; az inkubátorházak fejlesztése, valamint a meglévő ipari és logisztikai központok minőségi fejlesztéseinek elősegítése. További hiányosság az együttműködési hajlandóság és a KKV-k nemzetköziesedésének alacsony szintje – amit a prioritási tengely a klaszterek, turisztikai desztináció-menedzsment szervezetek fejlesztésével, a beszállítói programokkal és a piacra jutás elősegítésével kíván orvosolni.

A második prioritástengely fő tartalma a **kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztése**, a vállalatok, kutatóintézetek és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködések és a hálózatosodás fejlesztése, a technológia- és tudástranszfer támogatása, a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek által kifejlesztett termékek és szolgáltatások iránti kereslet növelése, illetve a kulcsfontosságú technológiák gyártása és a mindennapokban használatos kutatás-fejlesztési eredmények terjesztése. Mindezek keretében nemcsak a vállalkozások önálló és egymással együttműködésben végzett kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének támogatása valósul meg, hanem hangsúlyos elem a közfinanszírozású, illetve a nonprofit kutatóhelyek közötti kapcsolatok létrehozása, erősítése és a szinergiák kiaknázása a termék- és szolgáltatásfejlesztések támogatása révén, továbbá a kutatás-fejlesztési infrastruktúra és kapacitás megerősítése. A prioritási tengely részét képezi előbbieket mellett a 2007–2013 közötti fejlesztési időszakban már megkezdett Extreme Light Infrastructure (ELI) projekt is. (Az ELI-ALPS létesítmény a tudományos kutatói és ipari alkalmazások területeiről érkező felhasználók számára biztosítja majd a lézerforrásokat és az általuk keltett másodlagos fény- és részecske-impulzusok egyedülálló kombinációját.) A kutatás-fejlesztési projektekkel szembeni elvárás a magyar Intelligens szakosodási stratégiához való illeszkedés, ami biztosítja, hogy a fejlesztések a régiók által meghatározott, az egyes régiók növekedési és versenyképességi potenciáljához illeszkedő ágazatokban valósuljanak meg.

Az **info-kommunikációs fejlesztések** prioritástengely által támogatott területek a szélessávú infrastruktúra fejlesztése és kiterjesztése, az infokommunikációs termékek és szolgáltatások fejlesztése, az e-kereskedelem és az infokommunikációs termékek iránti kereslet élénkítése, illetve a digitális felzárkózás (e-Inclusion) és közösségi hozzáférés fejlesztése. A prioritás a hazai versenyképes infokommunikációs szektor fejlesztését, a digitális gazdaság fejlődésének előmozdítását, a digitális közösségi hozzáférés elősegítését, valamint az újjegenerációs szélessávú hálózatokhoz történő hozzáférés biztosítását tűzte ki célul. Az intézkedések révén lehetővé válik a hazai infokommunikációs export 50%-os növelése, a magyar KKV-k informatikai ellátottságának felzárkóztatása az EU átlaghoz, illetve a 100%-os valódi (legalább 30 Mbps) szélessávú lefedettség elérése 2018-ig. (Az e-közigazgatási és kormányzati informatikai fejlesztések a Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Operatív Programon, a humán e-köszolgáltatások – e-oktatás, e-egészségügy – fejlesztései az Emberierőforrás-fejlesztési Operatív Programon belül valósulnak meg.)

Az energia prioritástengely a **kis- és középvállalkozói szektor közvetlen energia-költségének csökkentését** célozza, az energiahatékonyság javítása és a megújuló energiaforrások saját célú alkalmazásának szélesítése által. A prioritási tengely keretében megtörténik a vállalati energiahatékonyság javítása és az alacsony károsanyag-kibocsátás biztosítása, amely kiemelt uniós cél a vonatkozó beruházási prioritás értelmében. Ezzel összhangban az örökölt, elavult és rendkívül alacsony energia-hatásfokú hazai (vállalkozói tulajdonban lévő) épületállomány felújítása is részben GINOP forrásokból kerül finanszírozásra.

A foglalkoztatási prioritási tengely fő fókuszpontjai **az álláskeresők és inaktívak foglalkoztathatóságának fejlesztése, a fiatalok munkaerő-piaci integrációjának támogatása, a vállalkozások és a munkavállalók alkalmazkodóképességének javítása.**

E tekintetben a GINOP a hátrányos helyzetűeket és fiatalokat célzó aktív munkaerő-piaci eszközök támogatását, a fiatalok elhelyezkedését támogató gyakornoki és vállalkozóvá válást segítő programok indítását, illetve a társadalmi célú vállalkozások fejlesztését finanszírozza. A beavatkozások segítségével növelhetők az inaktívak és munkanélküliek elhelyezkedésének esélyei, csökkenhet a fiatalok munkanélkülisége.

A versenyképes munkaerő elnevezésű prioritástengely **a munkaerő-kínálat fejlesztését** támogatja, egyrészt a kompetencia-fejlesztés és a felnőttképzés támogatásával, másrészt a képzési rendszernek a gazdaság igényeihez igazodó fejlesztésével. Mindez azt a célt szolgálja, hogy a munkaerő-kínálat rövid és hosszú távon egyaránt jobban igazodjon a gazdaság munkaerő-keresletéhez, segítse a gazdaság növekvő munkaerő-igényének kielégítését, hozzájáruljon a versenyképesség javításához. Külön figyelem irányul az alacsony képzettségűekre, biztosítva számukra a képzés lehetőségét és ez által növelve esélyüket a nyílt munkaerő-piacra való belépésre.

Országos és nemzetközi jelentőségű **természeti és kulturális örökségünk megóvása és védelme** közös felelősségünk, fenntarthatóságuk azonban csak akkor biztosítható, ha fejlesztésük eredményeképpen hozzájárulnak a gazdasági versenyképesség erősítéséhez is. Mindez többek között a turisztikai jellegű vonzerő és kínálati portfólió szélesítésével, növelésével érhető el, mely hozzájárul a látogatószám növekedéséhez, a szezon időszak meghosszabbításához és ez által a hazai és külföldi turisták közvetlen és közvetett költségének növeléséhez. Az örökséghelyszínek nemzeti jelentőségükből adódóan jellemzően állami tulajdonban vannak, és olyan kiaknázatlan értékkel bírnak, amelyek turisztikai funkcióbővítés által a gazdaságfejlesztés részévé válhatnak, s látogatóforgalmuk növekedésén keresztül bevételeket generálhatnak. Országos és nemzetközi jelentőségű kulturális és természeti örökségünk egymást feltételező és kiegészítő fejlesztése még sok esetben nem történt meg, így ahhoz, hogy e vonzerők látogatottsága elérje a kielégítő szintet, szükséges hálózatba szervezésük és kapcsolódó, kiegészítő fejlesztések megvalósítása. A keretfeltételek megteremtése a turizmus továbbgyűrűző hatása révén a helyi gazdaság fejlődéséhez is hozzájárul.

5.1.5. Pénzügyi eszközök

A pénzügyi eszközök egyre fontosabbá válnak az európai strukturális és beruházási politikában és a magyar kormányzati politikában egyaránt. A 2007-13-as időszakban a vissza nem térítendő támogatások képezték a fejlesztési források túlnyomó hányadát, kísérleti jelleggel indult el a pénzügyi eszközök alkalmazása. A **2014–20-as időszakban** ezzel szemben **az összes elérhető közösségi forrás hozzávetőlegesen 10%-át már a pénzügyi eszközökre allokálta a Kormány, ez összességében kb. 730 milliárd forintos keretösszeget jelent.** A pénzügyi eszközök előtérbe kerülését indokolja az Európai Strukturális és Beruházási Alapokra gyakorolt multiplikátor hatásuk, és fenntartható jellegük, megújulásuk, visszatérítésük révén. **A pénzügyi eszközök alkalmasak a köz- és a magánszféra forrásainak különböző formáinak egyesítésére a közpolitikai célok támogatása érdekében.**

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program **pénzügyi eszközök prioritása** technikai prioritás abban az értelemben, hogy **nem önálló célokat valósít meg, hanem az operatív program szakmai prioritásainak céljaihoz illeszkedve biztosít különböző finanszírozási konstrukciókat**. Így a pénzügyi eszközök elérhetőek mind a vállalkozói kapacitásfejlesztés, mind a kutatás-fejlesztés, továbbá az energetika, az info-kommunikáció és a társadalmi vállalkozások általi foglalkoztatás területén is.

A **pénzügyi eszközök keretében döntően olyan vállalkozások juthatnak támogatáshoz, melyek projektötletei** életképesek, **megtérülőek, viszont piaci alapon nem jutnának forrásokhoz** (például mert nincs megfelelő fedezetük, nem működnek elég régen a kereskedelmi banki elvárásokat kielégítendő, kockázatosabbak a banki sztenderdekhez képest). A pénzügyi eszközök keretében a piaci paramétereknél kedvezőbb tulajdonságokkal bíró – kizárólag **uniós forrásból finanszírozott – hitel- és garanciatermékek valamint tőkebefektetések igénybevételére nyílik lehetősége a vállalkozásoknak**. A vállalkozások forráshoz jutási esélyeit tovább növelhetik az ún. **kombinált termékek**, melyek esetében a **pénzügyi eszközök vissza nem térítendő támogatásokkal kombinálnának**.

5.1.6. A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program elvárt eredményei

Cél, hogy csak azokra a területekre történjen forráskihelyezés, ahol azt a piac hatékonyan nem tudja biztosítani. Ennek megfelelően a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program elvárt eredményei:

- A munkahely-teremtési kezdeményezésekben több, mint 300 000 munkanélküli vehet részt, megközelítőleg felük lesz fiatal (25 éven aluli), és a program 450 000 főt von be foglalkoztatási célú képzésekbe.
- Kb. 12 500 vállalkozás – köztük 1 500 start-up – részesülhet finanszírozásban, illetve mentorálásban, és további 8 000 vállalkozás bővítheti e-szolgáltatásainak és info-kommunikációs alkalmazásainak körét.
- Nagyságrendileg 1 400 vállalkozás vehet részt energiahatékonysági és megújuló energia alkalmazását célzó fejlesztésekben, és a program révén 240 MW megújuló energia termelési kapacitás jön létre.
- Közel 3 000 kutatási jellegű munkahely válik elérhetővé, ami jelentős ösztönzéseként hat a KKV-k és a magyar kutatóintézetek innovációs tevékenységére, és egyben a köz- és magántulajdonú kutatóhelyek közötti együttműködést is erősíti.
- Egymillió háztartásban válik elérhetővé az új generációs szélessávú hálózat, és nagysebességű internet elérési lefedettség valósul meg az ország teljes területén.

Az OP-val kapcsolatos bővebb információ illetve az aktuális pályázati lehetőségek az alábbi linkről tölthetők le: <http://www.ginop.hu/>

5.2. Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)¹⁴

OP neve	Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)
<i>Indikatív forráskerete</i>	953,71 milliárd forint ¹² (810,2 milliárd Ft EU forrás + 143,51 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
<i>Forrás</i>	65,4% Európai Szociális Alap 34,6% Európai Regionális Fejlesztési Alap
<i>Az OP kiemelt beavatkozási irányai</i>	<ul style="list-style-type: none"> • társadalmi felzárkózás, szociális jólét javítása • egészségfejlesztés és betegségmegelőzés • a család társadalmi szerepének megerősítése és a társadalmi összetartás erősítése • köznevelés minőségének fejlesztése, kiemelt tekintettel a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésére és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelése • utánpótlás mennyiségi és minőségi megerősítése a humán intézményekben dolgozók körében és a kutatás-fejlesztésben
<i>Irányító hatóság</i>	Emberi Erőforrások Minisztériuma, EU Fejlesztések Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság

5.2.1. Stratégia és felépítés

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programot (EFOP) 2015. március 2-án hagyta jóvá az Európai Bizottság. Az EFOP a **társadalmi környezet javításával** és a **humán tőke további gyarapításával** hozzájárul a magyarországi jólét növeléséhez, illetve a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez.

A program fő társadalmi küldetesei:

- az **oktatáson** (tudástőkén) **keresztül növelni a fiatalok munkaerő-piacon való elhelyezkedésének** és ezzel társadalmi előrejutásának **esélyeit**;
- a **családok megerősítése**, s ezen keresztül a gyermekvállaláshoz való hozzájárulás, a családok alsó középosztálybeli felzárkózási és a középosztályon belüli tartós megkapaszkodási esélyeinek növelése, illetve a rászoruló gyermekes családok helyzetének javítása.

A program **középpontjában** álló tématerületek:

- a **társadalmi felzárkózás és a szociális jólét javítása**,
- az **egészségfejlesztés és betegségmegelőzés**,
- a **család társadalmi szerepének javítása** és a társadalmi összetartás erősítése,
- a **köznevelés minőségének fejlesztése**, különös tekintettel a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése,

¹⁴ Szerző: Horváth Viktor, főosztályvezető, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Stratégiai Tervezési és Koordinációs Főosztály

¹⁶ 310,1 Ft/euró tervezési árfolyammal számolva.

- a **minőségi, teljesítményelvű felsőoktatás megteremtése**, továbbá
- a **humán közszolgáltatások emberi erőforrás állományának** mennyiségi és minőségi **megerősítése**.

5.2.2. A tervezett beavatkozások megalapozása

A **társadalmi környezet javításához és a jólét növeléséhez** a hátrányos helyzetűek és megváltozott munkaképességűek körében jelentősen hozzájárul az **esélyteremtés**, a szociális intézmények kiváltása, a **fiatalok közösségi szerepvállalásának erősítése** éppúgy, mint a **munkaerő-piaci felzárkózás elősegítése**. A demográfiai kihívás kezelése érdekében elő kell segíteni a **család és a gyermekvállalás értékeinek megerősítését**, a **társadalmi aktivitás növelését**. A jólét fontos eleme az egészségmegőrzés is. Ennek érdekében és a betegségmegelőzés keretében is előtérbe kerül az egészség megóvása, amelyhez a szűrővizsgálatok kiterjesztésére, és mellette az egészségügyi intézmények belső működésének hatékonyabbá tételére is sort kell keríteni.

A **humán tőke gyarapítása** terén a **köznevelést célzó intézkedések** részint az iskolák hátránykompenzációs képességének növelését – s ez által a **végzettség nélküli iskolaelhagyás visszaszorítását** –, részint a **minőségi oktatás elterjesztését** fogják eredményezni. A felsőoktatási beavatkozások a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának érezhető mértékű növelését és ezzel egy időben a minőségének javítását is szolgálják, a duális képzések elterjesztésével (ld. szakmai gyakorlattal egybekötött képzések) és a felsőoktatási kutatások színvonalának emelésével. A minőségi és versenyképes felsőoktatás és **tudományos utánpótlás megteremtése** olyan befektetés, amely hosszú távon garantálja a közösségi intelligencia megőrzését. Vészesen meggyengült a társadalmi intézményrendszer és a kutatás-fejlesztés emberi erőforrása, mind mennyiségileg, mind minőségileg. Így azonban csak egy vonzó pályaképre épített személyzeti politika mentén lehetnek sikeresek a fejlesztések. A humán erőforrás fejlesztése kiterjed a szociális, egészségügyi és oktatási életpályák bevezetésére és kiterjesztésére, a hiányszakmákban az utánpótlás növelésére és a humán közszolgáltatásokban dolgozók szakmai továbbképzésére.

A közszolgáltatások nyújtását illetően igen nagy területi eltérések is kimutathatók mind a megyék, mind a megyéken belüli települések között. Erre tekintettel az intézményi fejlesztéseken belül nagy hangsúlyt kell fektetni a minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés érezhető javítására, ezzel is hozzájárulva az esélyteremtéshez.

5.2.3. Várható eredmények

A program **eredményeként**:

- Megerősödik a család, a gyermekvállalás társadalmi értéke, növekszik a társadalmi aktivitás.
- Mintegy húszezer megváltozott munkaképességű személy kerül újra a munkaerőpiacra, az eddigieknél nagyobb mértékben válik lehetővé más, a munkaerőpiacról kiszorult személyek, kiemelten a romák foglalkoztatása.
- Az egészségtudatosság növelésével, a szűrőprogramok kiterjesztésével várhatóan három évvel nő az egészségben eltöltött évek száma.
- A humán erőforrás fejlesztése kiterjed a szociális, egészségügyi és oktatási hiányszakmák megszüntetésére, szakmai továbbképzésekre, valamint a méltányos és hatékony köznevelés feltételeinek megteremtésére.
- A minőségi és versenyképes felsőoktatás és tudományos utánpótlás megteremtése.

A **társadalmi együttműködés erősítését célzó** beavatkozások **eredményeként** egyebek mellett:

- javulnak a fiatalokat és a gyermekeket célzó közszolgáltatások (pl. korai intervenció, gyermek egészségügyi ellátás, gyermekjólét és gyermekvédelem);
- növekszik a fiatalok közösségi szerepvállalása, valamint általában a társadalmi aktivitás;
- nagyobb mértékben válik lehetővé a munkaerőpiacról régóta kiszorult hátrányos helyzetű személyek, kiemelten romák foglalkoztatása;
- 20.000 megváltozott munkaképességű személy kerül a munkaerőpiacra;
- megerősödik az egyházak társadalmi szerepvállalása, részint a különböző közcélú intézmények feletti fenntartói szerepük növelésével, részint a társadalmi összetartozás erősítésében vállalt feladataik kiterjesztésével;
- az egészségtudatosság növelésével és a korszerűsített és kiterjesztett szűrőprogramok segítségével várhatóan három évvel nő az egészségben eltöltött évek száma;
- a telepek egy hetede megszüntetésre kerül; továbbá
- folytatódik a kormányzat által kijelölendő bentlakásos szociális intézmények kiváltása.

A **gyarapodó tudástőkét célzó** beavatkozások **eredményeként** egyebek mellett:

- a köznevelésből kikerülő tanulók megfelelőbb kompetenciákkal és versenyképesebb ismeretekkel rendelkeznek majd;
- csökken a végzettség nélkül az iskolát elhagyók aránya, s javulnak a továbbtanulási eredmények;
- emelkedik a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók végzettségi szintje;
- nő a felsőoktatás vonzereje a 25–55 évesek körében, s ez által a gyermekszám csökkenésénél kisebb mértékben csökken az új hallgatók száma;
- 150.000 m² iskolai kapacitás megújul; valamint
- bővül a kutatói mobilitás és ütemesen növekszik a kutatói szakemberállomány.

Munkalapú társadalom megteremtése	<ul style="list-style-type: none"> • A hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci eszközökben való részvételének elősegítése • Hátrányenyhítés a társadalmi gazdaság eszközeivel • Az egész életen át tartó tanulásban való részvétel kiszélesítése
A középosztály megerősítése	<ul style="list-style-type: none"> • A család társadalmi szerepének megerősítése • Gyermekek és fiatalok esélyeinek növelése • A minőségi közszolgáltatást támogató eszközök fejlesztése • A minőségi oktatáshoz és neveléshez való hozzáférés javítása • Minőségi, teljesítményelvű felsőoktatás
A területi egyenlőtlenségek megszüntetése	<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekeket sújtó nélkülözés felszámolását célzó programok és szolgáltatások fejlesztése • Romák felzárkózásának, periférikus élethelyzetek felszámolásának segítése • Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése

5.2./1. ábra Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) kapcsolódása a kiemelt kormányzati célokhoz

5.2.4. Potenciális célcsoportok

Az EFOP keretei között megvalósítani tervezett főbb programok jellemző célcsoportjait, illetve az azon belül a programok által lefedni szándékolt részt az alábbi táblázat szemlélteti:

TÁRSADALMI PROGRAMOK	FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT	FEJLESZTÉSI CÉLCSOPORT LÉTSZÁMA (fő vagy darab)	A PROGRAMOKKAL ELÉRENDŐK SZÁMA (fő vagy darab)
A család és a fiatalok társadalmi szerepének megerősítése, továbbá a gyermekvállalás ösztönzése	hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek	450.000	50.000
	12–30 év közötti fiatalok	kb. 2.000.000	200.000
Társadalmi felzárkózás és rászoruló személyek helyzetének javítása	hosszú távú munkanélküli, inaktív, megváltozott munkaképességű, kiemelten roma személyek	kb. 300.000	40.000
	nem városi területeken lévő telepkek	974	140
	kedvezményezett járás	106	57
Egyházak társadalmi szerepvállalásának erősítése	egyházi szervezetek	2.000	600
	egyházi intézményben ellátottak	350.000	120.000

Egészségmegőrzés, betegségmegelőzés	gyermekek (18 év alattiak)	1.500.000	1.500.000
	prevenációs tevékenységgel érintettek	teljes lakosság	1.450.000
Méltányos és hatékony köznevelés	gyermekek (18 év alattiak)	1.500.000	250.000
	pedagógusok	120.000	30.000
Minőségi és versenyképes felsőoktatás	hallgatók	317.068	160.000
	oktatók	20.555	10.000
A tudományos utánpótlás megerősítése	doktoranduszok	7.332	3.500

5.2./2. ábra Az EFOP programok által elérendő főbb célcsoportok

5.2.5. Forráskeret

A program teljes támogatási kerete nemzeti társfinanszírozással együtt 953,71 milliárd forint, ami a teljes nemzeti keret 10,34 százaléka. Az EFOP az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) és az Európai Szociális Alapból (ESZA) részesül támogatásban, így lehetőség van mind infrastrukturális beruházásokra, mind a humán tőke fejlesztésére. Az operatív program keretének túlnyomó része, 65,4%-a az Európai Szociális Alapból, míg 34,6%-a az Európai Regionális Fejlesztési Alapból kerül finanszírozásra.

A program pénzügyi keretét a következő táblázat szemlélteti:

Prioritási tengely	Finanszírozó alap	Támogatási keret (milliárd forint)
1. Együttműködő társadalom	ESZA	316,91
2. Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	ERFA	177,87
3. Gyarapodó tudástőke	ESZA	294,9
4. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	ERFA	152,86
5. Pénzügyi eszközök alkalmazása a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, valamint társadalmi innováció és transznacionális együttműködések	ESZA	11,17
Összesen:		953,71

5.2./3. ábra Az EFOP pénzügyi kerete

5.2.6. A prioritási tengelyek rövid bemutatása

Az EFOP az uniós szinten meghatározott ún. tematikus célok közül a 9. „A társadalmi együttműködés előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem” és a 10. „Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás, a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében” célhoz kapcsolódó beavatkozásokat tartalmaz.

Az operatív program egyes specifikus céljait, valamint az azokhoz kapcsolódó tervezett intézkedéseket a könnyebb áttekinthetőség érdekében a kiadvány online verziójának mellékleteiben kerül összefoglalásra.

Az EFOP beavatkozásainak egy része az előző, 2007–2013-as programozási időszak hasonló célú programjainak eredményeire építve folytatja a megkezdett folyamatot. E körbe sorolható több társadalmi felzárkózási célú beavatkozás (mint például a szegregált településrészek felszámolása vagy ismételt beágyazása a település szövetébe, az integrált gyermekesély programok, illetve a gyermekek informális képzései terén tanoda programok folytatása).

5.2.7. Speciális lehatárolási elemek

Az EFOP és a többi operatív program közötti, főbb beavatkozási területeket érintő lehatárolás, annak terjedelmére tekintettel külön online mellékletben kerül bemutatásra.

5.2.8. Alkalmazott eljárásrendek és a gyakorlati megvalósítás újításai

A program végrehajtása több ponton módosul, az elmúlt években tapasztaltakhoz képest. Fő cél a **folyamatok egyszerűsítése**, elsődlegesen az alábbi eszközökkel:

- ugyanazon programon belül biztosított a tartalmi fejlesztés és a fizikai környezet korszerűsítése;
- megerősödik az ágazati stratégiai programok szerepe;
- hangsúlyosak lesznek az embereket, célcsoportokat közvetlenül elérő programok, s a legszükségesebb mértékűre csökkennek a módszertani és egyéb megalapozó projektek;
- egységes szakmai szempontok szerinti kiválasztás alkalmazása, ahol lehetséges; valamint
- a komplex kihívásokra érdemben reagálni képes, összetett fejlesztési programok indítása (pl. korai intervenció esetében, ahol integráltan fejlesztjük a védőnői szolgáltatást, a gyermekegészségügyet, a gyermekvédelmi szolgáltatást és a kapcsolódó területeket).

A forrásokhoz való hozzájutás megkönnyítése és azok felhasználásának egyszerűsítése érdekében az EFOP a TÁMOP/TIOP programokhoz képest a források kevesebb konstrukcióra történő koncentrálására, a hosszabb futamidejű projektek lehetővé tételére, s ez által a kiszámíthatóság növelésére, a fejlesztések koordináltabb megvalósítására, valamint az egyszerűsített költségelszámolások minél szélesebb körű elterjesztésére törekszik.

Az operatív program által tervezett beavatkozások többsége hosszabb futamidejű **közpon-**
tosított, kiemelt projektként valósul meg, ugyanakkor egyes projektek **standard, illetve**
egyszerűsített pályázati kiválasztási eljárás révén kerülnek majd támogatásra.

Fontos megemlíteni az **országos hatókörű fejlesztéseket**, amelyek megteremtik az EFOP
humán fejlesztései és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) kö-
zötti kapcsolatot. Az országos kihatású programok esetében a beavatkozás túlmutat az EFOP
földrajzi területén, azaz a kevésbé fejlett régiókon. Az ilyen típusú projektek főszabály szerint
lakosságárányos megosztási kulcs alapján kerülnek finanszírozásra (70% EFOP, 30% VEKOP,
kivéve oktatási ERFA).

5.2.9. Pályázati feltételek, eddigi/tervezett pályázati felhívások

Az EFOP keretében 2014-ben két kiemelt projekt-konstrukció került meghirdetésre: a kisgyer-
mekkori nevelés támogatása és a felzárkóztató egészségügyi szakképzési program.

Az EFOP 2015. évre szóló éves fejlesztési keretét a 1210/2015. (IV. 10.) Korm. határozat, il-
letve annak későbbi kiegészítése rögzíti. A 2015. évben meghirdetésre kerülő pályázatok a
gyermek életkörülményeit javító fejlesztéseket (integrált térségi gyermekprogramok,
végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése, gyermek egészségügyi ellátás fizikai környeze-
tének javítása), az **egészség megővését célzó népegészségügyi fejlesztéseket** (komp-
lex népegészségügyi szűrések, a háziorvosi ellátás humán erőforrásának javítása), a **térségi**
iskolahálózat kialakítását, valamint a **felsőoktatás kutatás-fejlesztési képességének**
növelését szolgálják.

5.3. Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP) ^{16, 17}

OP neve	Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP)
Indikatív forráskerete	34, 25 milliárd Ft (29,113 milliárd Ft EU forrás + 5,137 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	100% Leginkább Rászoruló Személyeket Támogató Európai Segítségnyújtási Alap (FEAD) Az OP kiemelt beavatkozási irányai
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • élelmiszersegély biztosítása szegény gyermekes családok számára • alapvető fogyasztási cikkek biztosítása szegény gyermekes családok számára • élelmiszersegély biztosítása közterületen élők számára • élelmiszersegély biztosítása szociálisan rászoruló, megváltozott munkaképességű valamint rendkívül alacsony jövedelmű időskorú személyek számára
Irányító hatóság	Emberi Erőforrások Minisztériuma, EU Fejlesztések Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárság

A 2006–2013 között a mezőgazdaságban jelentkező termelési többletek szociális célú felhasználásán alapuló Élelmiszersegély Program keretében összesen 21,1 milliárd forint támogatás került felhasználásra. A Program Magyarországon évente körülbelül 950.000 fő rászorulóért ért el (25% rászoruló idősek, 75% létminimum közelében élők), megvalósításában segélyszervezetek vettek részt. Az intervenciókészletek kimerülésével az élelmiszerosztási program 2013 végén megszűnt. A megszűnt program helyébe 2014 márciusában a **Leginkább Rászoruló Személyeket Támogató Európai Segítségnyújtási Alap (FEAD)** lépett, melynek célja, hogy természetbeni segítséggel¹⁸ hozzájáruljon a szegénység kezeléséhez. A segítségnyújtásnak olyan intézkedésekkel kell párosulnia, amelyek előmozdítják a társadalmi befogadást.

2014 és 2020 között az Alap reálértéken 3,8 milliárd euróval gazdálkodik, tevékenységén keresztül többek között hozzájárul az Európa 2020 stratégia azon célkitűzésének megvalósításához, hogy 2020-ig legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztettség reális veszélyt jelent.

A támogatásnyújtás a tagállamok által a 2014–2020-as időszakra kidolgozott és a Bizottság által jóváhagyott nemzeti programok alapján megy végbe. A tagállami hatóságok a nemzeti

¹⁶ Összeállította: Kelenné Török Livia, területfejlesztési szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium

¹⁷ Az ismertető a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program Bizottság által 2014. december 11-én jóváhagyott 1.0 verziója, valamint a Portfólió „*Elfogadta Brüsszel az első magyar operatív programot!*” c. cikke alapján (http://www.portfolio.hu/unios_forrasok/gazdasagfejlesztas/elfogadta_brusszel_az_elso_magyar_operativ_programot.207761.html) került összeállításra.

¹⁸ A természetbeni segítség alatt élelmiszereket, ruhaneműket és személyes használatra szolgáló alapvető létfenntartási cikkeket (cipőt, szappant, sampont stb.) kell érteni.

programoknak megfelelően hozzák meg a segítségnyújtással kapcsolatos konkrét döntéseket, a természetbeni segélyeket pedig közreműködő partnerszervezetek juttatják el a rászorulókhoz.

A tagállami hatóságok vagy maguk beszerzik és átadják a partnerszervezeteknek a szétosztandó élelmiszereket és egyéb árucikkeket, vagy a partnerszervezetek szerzik be a szükséges termékeket.

A partnerszervezetek állami szervek vagy tagállami szinten meghatározott objektív és átlátható kritériumrendszer alapján kiválasztott civilszervezetek.

A Leginkább Rászoruló Személyeket Támogató Európai Segítségnyújtási Alapból biztosított támogatás abban segít a kedvezményezetteknek, hogy megtegyék az első lépést a nincstelenségből és a társadalmi kirekesztettségéből kivezető úton. Célja a leginkább rászoruló emberek **alapvető szükségleteinek kielégítése**, ami előfeltételt jelent ahhoz, hogy el tudjanak helyezkedni, illetve hogy képzésben tudjanak részesülni, pl. az ESZA által támogatott képzési programok keretében.

A Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program az Alap Magyarországon történő felhasználására irányul. **Az Alap a megfelelő étkezés és az alapvető fogyasztási cikkek hiányát kívánja enyhíteni, kiegészítve a szegénység csökkentését szolgáló kísérő intézkedésekkel.** Az Operatív Program az Alapot szabályozó FEAD uniós rendelet szerinti két lehetőség közül a célirányos természetbeni juttatásokat és a minimális kísérő szolgáltatásokat tartalmazó változat mentén írta elő.

Az RSZTOP 2014. december 11-én, elsőként került elfogadásra a 2014–2020-as időszak hazai operatív programjai közül. Az RSZTOP keretében Magyarország 93,8 millió euróhoz (kb. 34 milliárd forinthez) jut a 2014–2020-as időszakban.

Az operatív program alapfilozófiája, hogy egy beavatkozással, a jogszerűség és a megvalósíthatóság keretei között, egyidejűleg két irányban is eredményt érjen el: rövidtávon a rászorulóknál a megfelelő eszközök biztosításával, továbbá fenntarthatósági oldalról a végrehajtás során a közbeszerzési előírások maradéktalan betartása és a program szerinti támogatások megfelelő biztosíthatósága mellett a társadalmi (szociális) gazdasági szereplők, vagy a hátrányos helyzetű személyeket foglalkoztató gazdasági szereplők lehetősége szerinti bevonásával.

Az **RSZTOP elsődleges célja** tehát, hogy **a leginkább rászoruló személyeket – a szegénységben élő gyermekeket, a hajléktalanokat, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű személyeket – megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez juttassa.**

A RSZTOP célcsoportját három társadalmi csoport alkotja: a szegény családban élő gyermekek, azaz a 0–3 éves korosztály azon tagjai, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak; a közterületen élők, vagy éjjeli menedékhelyen alvó személyek; illetve a rendkívül alacsony jövedelmű személyek, akik legfeljebb a mindenkori nyugdíjminimum 130 százalékának megfelelő havi jövedelemmel rendelkező rokkantsági vagy nyugellátásban részesülnek, vagy akik a rokkantsági vagy az időskorúak járadékában részesülnek.

Az operatív program három támogatási formában nyújt segítséget: a megfelelő étkezés biztosításában, a társadalmi felzárkózást elősegítő alapvető fogyasztási cikkek beszerzésében, továbbá másodlagos jelleggel, nem önálló elemként kísérelő intézkedések megszervezésében, koordinációjában.

Célcsoportok	Támogatási formák		
	Élelmiszersegély	Alapvető fogyasztási cikkek biztosítása	Kísérelő intézkedés
1. Szegény családban éló gyerekek	A kiegyensúlyozott és egészségesebb étkezés érdekében élelmiszersegély biztosítása a 0–3 éves gyermek számára, évente 4–6 alkalommal, illetve szükség esetén élelmiszersegély nyújtása a célcsoport 3 évesnél idósebb tagjainak, évente 1–2 alkalommal	Elsősorban igazodva a 0–1 éves gyermekek alapvető létfenntartási és életkezdelési igényeihez (pl babacsomag), a család által a gyermek érdekében felhasznált cikkek (pl. tisztálkodószerek), tovább a napi téli életvitelhez szükséges cikkek (pl. tüzeló).	A szülóknek nyújtott életvitelre, általános jellegű gyermek-nevelésre, a családi pénzügyek kezelésére, vagy a társadalmi felzárkózás elősegítésére irányuló tanácsadás.
2. Közterületen éló személyek	Ételosztás elsősorban a téli idószakban.		Életvitelre, a társadalmi felzárkózás (közte a munkaeró-piachoz való közeledés) bármely válfajára irányuló szolgáltatás
3. Rendkívül alacsony jövedelmű személyek	Évente 1–2 alkalommal élelmiszersegély biztosítása.		

5.3./1.ábra Az RSZTOP által támogatott célcsoportok és támogatási formák

Az RSZTOP keretében biztosított élelmiszersegély-csomagokban többek között a csecsemók és kisgyermek számára készült, feldolgozott gabonaalapú élelmiszerek és bébiételek, hal- és egyéb húskonzervek, UHT tej, UHT kakaó, olaj, cukor, méz, gabonapehely, száraztészta, rizs, liszt, zöldségek és gyümölcsök tartósított formában, eltartható zöldség és gyümölcs, szárazhüvelyesek, valamint gyümölcslé és zöldséglé található. Az élelmiszerosztásnál szem előtt tartják a speciális étkezési igényű, továbbá a tartósan beteg és tartós fogyatékkal éló személyek igényeit is.

A hajléktalanoknál a fogyasztásra kész élelmiszerek élveznének előnyt (kenyér, pékárú és az ebből készült hideg étel pl. szendvics). A támogatásból olyan vitaminkészítményeket is kaphatnak az érintettek, melyek orvosi felügyelet nélkül is biztonságosan szedhetők, adagolhatók, illetve felhasználásukról a kiosztás során kielégítő tájékoztatás adható.

Fogyasztási cikkek esetében a szegény gyermekek számára babacsomagot, ruházati termékeket, az életkornak megfelelő könyveket, tisztálkodó és mosószereket, illetve az állandó lakó-

hely fűtését szolgáló tüzelőt (a közműszolgáltatás keretei között elérhető tüzelők kivételével) biztosíthatnak.

Az operatív program jellemzően több éves időtartamú projektek formájában valósul meg, melyeket rendszeres, előre ütemezett módon hajtanak végre. Külön projektben kampányszerű, egyszeri alkalmú természetbeni juttatás csak különösen indokolt esetben nyújtható.

Az operatív program felhasználása során biztosítani kell a nemzeti költségvetésből finanszírozott segélyekkel való egymásra épülést, mind a segélyosztás ütemezése, mind a segély tartalma és összetétele tekintetében. A célcsoport tagjai kísérő intézkedésként a nemzeti költségvetésből finanszírozott releváns alapszolgáltatásokat vehetik igénybe, melyekről tájékoztatást kapnak az élelmiszerosztások során.

Az RSZTOP támogatásaiban leginkább részesülő személyeket az érintett önkormányzatok és/vagy a partnerszervezetek választják ki. Törekedni kell arra, hogy a támogatásra való jogosultság igazolása ne jelentsen túlzott adminisztratív terhet sem a célcsoport, sem a működtető intézményrendszer számára.

2014–2020-ban az **RSZTOP** mellett, a hazai finanszírozású programokon kívül többek közt az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programon (**EFOP**) belül is vannak rászorulókat támogató, hasonló célú programok. A két operatív program **közötti gyakorlati együttműködést a közös irányító hatóság biztosítja**, részint a két program érintett kedvezményezettjei számára a szükséges információk megadásával, részint a programok végrehajtásának időbeni egymásra épülésének elősegítésével. A két operatív program kedvezményezetteit az ellátandó tevékenységekre kell optimalizálni, így nem szükséges, hogy ugyanazon szervezetek legyenek a kedvezményezettek. Ellenben szoros együttműködés szükséges a lefedendő célcsoportok és az időbeni ütemezés tekintetében.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében az RSZTOP által támogatott művelet más operatív programból vagy más uniós eszközből nem kaphat támogatást.

Az RSZTOP Irányító Hatósága az Emberi Erőforrások Minisztériumán belül az EFOP irányító hatósági funkciókat ellátó szervezeti egység.

Az ellenőrző hatóság és az igazoló hatóság is megegyezik az EFOP és RSZTOP operatív programok tekintetében. Az RSZTOP végrehajtása során az EFOP-ra vonatkozó eljárásrend kerül alkalmazásra azzal, hogy a program alacsonyabb volumene okán egyes eljárási elemekre egyszerűbb szabályok vonatkoznak.

5.4. Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)¹⁹

OP neve	Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP)
Indikatív forráskerete	1215,3 milliárd Ft (1033,2 milliárd Ft EU forrás + 182,1 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	81% Kohéziós Alap 19% Európai Regionális Fejlesztési Alap
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • nemzetközi közúti elérhetőség javítása, TEN-T hálózat közúti elérhetőségének javítása (források 35%-a) • nemzetközi vasúti és vízi elérhetőség javítása (források 38%-a) • fenntartható városi közlekedés fejlesztése és elővárosi vasúti elérhetőség javítása (források 27%-a)
Irányító hatóság	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Közlekedési Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

5.4.1. Stratégiai alapok és sajátos szerkezet

A Kormány 2014 nyarán fogadta el a **Nemzeti Közlekedési Infrastruktúrafejlesztési Stratégiát (NKS)**, amely a középtávú közlekedésfejlesztés fő irányait jelöli ki. Ez a stratégia jelenti a **2014–2020-as időszak közlekedésfejlesztési célú EU támogatásoknak is az alapját**, amelynek **legfőbb forrása egyrészt az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program, vagy röviden IKOP, másrészt az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, vagy EU-s betűszóval CEF**. A közlekedésfejlesztésekhez EU támogatások a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban (pl. alacsonyabb rendű utak fejlesztése), a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programban (pl. turisztikai kerékpárhálózat fejlesztése), valamint az Európai Területi Együttműködések programjai keretében is elérhetők, azonban ezek mértéke elmarad az IKOP és a CEF keretében elérhető forrásoktól. A párhuzamos támogatások elkerülése érdekében kerültek így felosztásra az egyes támogatható tevékenységek.

Az IKOP, hasonlóan a többi OP-hoz, nem egy olyan tervdokumentum, ami könnyen érthető lenne a fejlesztéspolitikai szakmai közösségen kívül is. Ez az Európai Bizottság által megadott, nagyon összetett szerkezetű és nagy terjedelmű tervdokumentum-sablon kötelezően előírt alkalmazásának, valamint számos uniós szakkifejezés szükségszerű használatának eredménye. A program lényege az IKOP 2. és 3. fejezetében található, amely a támogatható tevékenységeket, a projektek kiválasztási feltételeit és a pénzügyi kereteket ismerteti. **Az IKOP végrehajtása alapvetően különbözik a pályázatos jellegű gazdaságfejlesztési programokétól, mivel:**

- Nem a benyújtott pályázatokra, hanem zömében **a közlekedési stratégia alapján már előre kiválasztott fejlesztésekre épül**. Ezt az eljárást az indokolja, hogy a közlekedé-

¹⁹ Szerző: **Gecse Gergely, közigazgatási főtanácsadó, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Közlekedési Infrastruktúra Főosztály**

si projekkel kapcsolatos tanulmányok elkészítése, a gyakran többször engedély (pl. építési, örökségvédelmi, vízjogi, környezetvédelmi) megszerzése, valamint a kivitelezés hosszú évekig tartó és igen költséges folyamat. A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia az intézkedéseket egyébként két fő szempont alapján választotta ki:

- i. a társadalmi-gazdasági hasznosság szerint, amely az egyes projektek haszon-költség hányadosára épül, valamint
- ii. a projekt megvalósításának kockázatát figyelembe véve, amely a környezeti, a műszaki, a forgalmi és üzemeltetési kockázatokat együttesen vizsgálta.

- b) Az IKOP néhány tucat fejlesztésre épül, amelyek többségének elszámolható költsége a 75 millió eurót – átszámítva közel 23.25 milliárd Ft-t –, az ún. nagyprojekt értékhatárt is meghaladja.** A nagyprojektek támogatását az Európai Bizottság külön hagyta jóvá, azokat előzetesen az Európai Beruházási Bankhoz tartozó JASPERS²⁰értékelte.

5.4.2. A prioritási tengelyek rövid bemutatása

A 2014–2020-as időszakban, a többi operatív programhoz hasonlóan technikai segítségnyújtást nem tartalmazó **IKOP az alábbi négy prioritásból áll:**

- 1. A nemzetközi közúti elérhetőség javítása** prioritás, amely a transzeurópai közlekedési hálózathoz tartozó vagy a gyakran használt rövidítéssel TEN-T utak fejlesztését célozza. A TEN-T hálózathoz tartozó közutakat, vasutakat, vízi utakat és kikötőket az Európai Parlament és Tanács az 1315/2013/EU rendeletében rögzítette, amelyet legközelebb 2023-ban vizsgálhatnak felül. Az EU elvárásaival összhangban az IKOP 1. prioritása csak a TEN-T közúthálózaton végzett útépitéseket, -korszerűsítéseket, illetve az ezekhez kapcsolódó kiegészítő fejlesztéseket (pl. tengely-súlymérő állomás, zajvédő fal, schengeni határokon az egykori átkelő elbontása) támogathatja.
- 2. Nemzetközi vasúti és vízi elérhetőség javítása** prioritás célja a TEN-T vasútvonalak és vízi utak korszerűsítése: a pálya, a vasút-állomások és megállóhelyek fejlesztésének, korszerű motorvonatok beszerzésének, vasútvonalak villamosításának és kisebb vízi közlekedési beavatkozásoknak a támogatásával.
- 3. Fenntartható városi közlekedés fejlesztése és elővárosi vasúti elérhetőség javítása** prioritás kötőtpályás közlekedésfejlesztéseket, intermodális csomópontok építését, korszerű városi közösségi közlekedési járművek beszerzését támogatja. E prioritás az Európai Bizottsággal történő egyeztetések eredményeként kettévált:
 - a. A Kohéziós Alapból finanszírozott, kizárólag Budapesten és Pest megyében felhasználható részre, és

²⁰ A JASPERS egy szaktanácsadásra létrehozott program, melynek célja megadott EU-tagállamokban segítséget nyújtani az uniós alapokból támogatható beruházások megfelelő előkészítésében. A kezdeményezés lehetővé teszi, hogy az Európai Bizottság, az EBB, az EBRD és a KfW megossza szakmaitapasztalatait a támogatásra jogosult tagországokkal az uniós támogatások hatékonyabb felhasználása érdekében.

- b. az Európai Regionális Fejlesztési Alapból finanszírozott, csak Közép-Magyarország régióin kívül megvalósítani tervezett beruházásokhoz felhasználható részre.

4. TEN-T hálózat közötti elérhetőségének javítása prioritás, amely a megyei jogú városok közötti kapcsolatainak fejlesztését szolgálja. Ezzel kapcsolatban kiemelhető, hogy az Európai Bizottság a tárgyalások során igen sokáig ellenezte, hogy a TEN-T hálózaton kívüli közutakhoz a 2014–2020-as időszakban EU támogatást adjon. A hosszas egyeztetések eredményeként az IKOP-ban legfeljebb 303, a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban maximum 203 millió euró uniós támogatást lehet ilyen célra fordítani. Megjegyzendő, hogy az Európai Bizottság a térség többi országával hasonló módon járt el: azaz az úthálózat meghatározó részét jelentő TEN-T-n kívüli utak fejlesztése a jövőben alapvetően a nemzeti költségvetésekből kerülhet finanszírozásra. Ez az alapja a Kormány 2015. januári döntésének, amellyel 2020-ig egyes kiemelt TEN-T hálózaton kívüli útfejlesztések megvalósítására (többek között a Sopronba vezető M85 vagy a Békéscsabát elérő M44 gyorsforgalmi utakra összesen 750 milliárd Ft-ot biztosított a központi költségvetésből).

4.4.3. Az IKOP forrászerkezete

310,1 Ft/euró tervezési árfolyammal számolva az Európai Bizottság az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program keretében 1033,2 milliárd Ft támogatást ad. Elvárás, hogy ezt a Brüsszelből érkező forrást a magyar központi költségvetés minimum 15%-os nemzeti társfinanszírozással egészítse ki. Ennek alapján az IKOP összesen 1215,3 milliárd Ft támogatással rendelkezik, amelynek 38%-a vasút-, 35%-a közútfejlesztésre, 27%-a pedig a városi és elővárosi közlekedési beruházások támogatására fordítandó. A támogatás magyar devizában számított pontos összege egyébként a devizaárfolyammal és a projektek jövedelemtermelő képességének (pl. útdíj) és a nem elszámolható költségeinek függvényében változik. Az egyes IKOP prioritások fentieket figyelembe vevő felosztása a 5.4./1. táblázatban látható:

Prioritások	Alap	EU-tól érkező forrás	Magyar költségvetési hozzájárulás	Összesen
1. Prioritás: Nemzetközi közúti elérhetőség javítása		267,65	47,23	314,89
2. Prioritás: Nemzetközi vasúti és vízi elérhetőség javítása	Kohéziós Alap	390,43	68,90	459,33
3. Prioritás: Fenntartható városi közlekedés fejlesztése és elővárosi vasúti elérhetőség javítása	Budapest és Pest megye	179,41	31,66	211,07
	Budapesten és Pest megyén kívüli területek	Európai Regionális Fejlesztési Alap	101,60	17,93
4. Prioritás: TEN-T hálózat közúti elérhetőségének javítása		94,11	16,61	110,71
Összesen		1033,2	182,3	1215,3

5.4./1. ábra: Az IKOP forrásszerkezete
(milliárd Ft-ban értendők, 310.1 Ft/EUR árfolyamon számolva)

Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program mellett az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) nemzeti borítéka keretében 392,2 milliárd Ft közlekedésfejlesztési EU támogatáshoz juthat Magyarország, ha megfelelő projekteket tud benyújtani Brüsszelbe. A CEF kapcsán ki kell emelni, hogy:

- Az szinte csak a TEN-T hálózat 1316/2013/EU rendeletben felsorolt projektjeire fordítható.
- Az Európai Bizottság a keret maximum 10%-át engedi TEN-T közutak fejlesztésére fordítani.
- Az operatív programokkal ellentétben a nemzeti boríték csak 2016 végéig áll a tagországok rendelkezésére, az addig le nem kötött források egy közös kalapba kerülnek, melyre valamennyi kohéziós ország (Magyarország mellett pl. Lengyelország vagy Románia is) pályázhat. Hazánk a CEF 2014-es kiírása keretében 12 projektre összesen 85,5 milliárd Ft támogatást nyert el, köztük az új komáromi Duna híd építésére, a Budapest-Kelenföld és Százhalombatta közötti vasútvonal fejlesztésére.

5.4.4. Az IKOP elvárt eredményei

Az IKOP hatásainak mérésére háromféle mutatót: output, eredmény és pénzügyi indikátorokat használ, amelyek kialakításának módszertanát az operatív program külön melléklete mutatja be. Ezek alapján 2023-ra az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program az alábbi eredményekkel számol:

- Az országhatárt elérő TEN-T gyorsforgalmi vagy emelt szintű utak száma 5-ről 8-ra emelkedik,
- Az újonnan épített TEN-T közutak teljes hossza 237 km, a felújított TEN-T közutaké 11 km lesz,
- A gyorsforgalmi, vagy emelt szintű útkapcsolattal nem rendelkező megyei jogú városok száma 10-ről 8-ra csökken,
- Az újonnan épített közutak teljes hossza a TEN-T hálózaton kívül 48 km, a felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza 96 km,
- Csökken az utazási idő a magyarországi TEN-T vasúthálózaton,
- A felújított TEN-T vasútvonal teljes hossza 278 km,
- A TEN-T hálózaton közlekedő új elővárosi motorvonatok kapacitása eléri a 9000 férőhelyet,
- A Közép-Magyarország régió elővárosi vasúti és városi személyszállítási teljesítménye nem csökken, az elővárosi vasúti és városi új, vagy felújított villamos- és metróvonalak hossza 132 km,
- A vidéki elővárosi vasúti és városi újjáépített vagy korszerűsített vasútvonalak teljes hossza 190 km, a vidéki elővárosi vasúti és városi személyszállítási teljesítmény nem csökken.

5.4.5. Az IKOP projektjei és pályázati felhívásai

Az IKOP felhívások várhatóan legkésőbb 2016 első félévében jelennek meg, igaz ezek az előre kiválasztott projektek miatt csak formálisan tekinthetők pályázatnak. A projekteket a 2014–2020-as programozási időszak **országos jelentőségű közúti, vasúti és vízi közlekedési, városi és elővárosi közlekedési fejlesztéseinek indikatív listájáról szóló 1696/2014 (XI.26) kormányhatározat**, valamint a várhatóan hamarosan megjelenő **IKOP 2015. és 2016. évi fejlesztési keretéről szóló kormányhatározat tartalmazza.** Kiemelendő, hogy **a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia által hosszú távon feltárt, közel 12410 milliárd Ft-nyi igényeknek 2020-ig csak az ötöde fedezhető a jelenleg rendelkezésre álló forrásokból.**

Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program alig két tucat kedvezményezettet nevez meg, amelyekből a projektek többségét várhatóan a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., a MÁV-START Zrt. és a Budapesti Közlekedésfejlesztési Központ Zrt. fogja megvalósítani.

5.5. Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)²¹

OP neve	Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP)
<i>Indikatív forráskerete</i>	1173,67 milliárd Ft (997,62 milliárd Ft EU forrás + 176,05 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
<i>Forrás</i>	97,3% Kohéziós Alap 2,7% Európai Regionális Fejlesztési Alap
<i>Az OP kiemelt beavatkozási irányai</i>	<ul style="list-style-type: none"> • klímaváltozáshoz való alkalmazkodás • természeti katasztrófák kockázatának csökkentése • megújuló energiaforrások alkalmazása • energetikai és energiahatékonysági fejlesztések • hulladék-gazdálkodással kapcsolatos fejlesztések • múltbeli károsodások, szennyezettségek felszámolása • szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése • települési vízellátás • természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztések
<i>Irányító hatóság</i>	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Környezetvédelmi és Energiahatékonysági Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

5.5.1. Tervezési előzmények

Az operatív programoknak keretet adó Partnerségi Megállapodás (PM) fő célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés elősegítése. Ennek elérése érdekében minden operatív programot – így a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programot (KEHOP) is – úgy kellett megtervezni, hogy azok a lehetőség szerinti legnagyobb mértékben hozzájáruljanak a növekedés elősegítéséhez.

Az ENSZ 2005-ös Közgyűlésén elfogadott, a 2000. évi Millenniumi Nyilatkozatot megerősítő határozat a fenntartható fejlődés három, egymással szoros kölcsönhatásban és függőségben levő dimenzióját, a gazdaságit, a társadalmi és a környezetet azonosította. A Millenniumi Nyilatkozatot megalapozó tudományos vizsgálatok szerint a fenntarthatóság három dimenziója egymásba ágyazottak, egymással kölcsönhatásban fejlődnek, így bármely rendszerelem fejlesztése ösztönzően hat a többi fejlődésére is. **A KEHOP beavatkozásai elsősorban és közvetlenül a fenntarthatóság környezeti dimenziójának erősítését szolgálják, ugyanakkor közvetetten hozzájárulnak a gazdasági növekedés elősegítéséhez is.**

²¹ **Szerzők: Tégen Katalin, közigazgatási főtanácsadó, NFM Fejlesztés- és Klímapolitikáért, valamint Kiemelt Közszolgáltatásokért felelős Államtitkári Titkárság; Dobozi Eszter, stratégiai tervező, NFM Fejlesztés- és Klímapolitikáért, valamint Kiemelt Közszolgáltatásokért felelős Államtitkári Titkárság; Szabó Dóra, stratégiai tervező, NFM Fejlesztés- és Klímapolitikáért, valamint Kiemelt Közszolgáltatásokért felelős Államtitkári Titkárság; Gerlach Viktor, stratégiai tervező, NFM Fejlesztés- és Klímapolitikáért, valamint Kiemelt Közszolgáltatásokért felelős Államtitkári Titkárság.**

5.5.2. Célrendszer, beavatkozási logika

A PM azonosítja azt **az öt nemzeti fejlesztési prioritást**, amelyek együttes megvalósítása lehetővé teszi az átfogó fejlesztési célok elérését. Ezek közül a **KEHOP** elsősorban és közvetlenül **az energia- és erőforrás-hatékonyság növeléséhez járul hozzá**, valamint számos európai uniós és hazai stratégiához, irányelvhez is kapcsolódik.

A Partnerségi Megállapodás 3. fő nemzeti fejlesztési prioritása: ENERGIA- ÉS ERŐFORRÁSHATÉKONYSÁG NÖVELÉSE

Kapcsolódó EU tematikus célok

EU TEMATIKUS CÉL 4:

Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban

EU TEMATIKUS CÉL 5:

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása

EU TEMATIKUS CÉL 6:

A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása

Kapcsolódó EU 2020 kiemelt célkitűzések

Számszerű EU2020 célkitűzés: VAN

„Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának az 1990-es szinthez képest 20 %-kal, vagy megfelelő feltételek esetén 30 %-kal való csökkentése; a megújuló energiaforrások arányának 20 %-ra való növelése a teljes energiafogyasztásra vetítve, és az energiahatékonyság 20%-kal történő növelése.

Számszerű EU2020 célkitűzés: NINCS

Közvetlenül kapcsolódó uniós elvárás: „Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia” iránymutatásainak való megfelelés. Az uniós alkalmazkodási keret célja javítani az EU ellenálló-képességét az éghajlatváltozás hatásaival szemben. Ez a keret-tiszteletben tartja a szubsidiaritás elvét, és szolgálja az EU olyan átfogó céljait, mint a fenntartható fejlődés.

Számszerű EU2020 célkitűzés: NINCS

Közvetlenül kapcsolódó uniós elvárás: „Erőforrás-hatékony Európa kezdeményezés”. Az „Erőforrás-hatékony Európa” megvalósításának ütemterve egyszerre célozza az erőforrás-hatékony gazdaság felé való elmozdulást és a természeti tőke, az ökoszisztéma szolgáltatások védelmét, fejlesztését. A környezetvédelemmel kapcsolatos egyedi célok európai uniós szinten kerültek meghatározásra.

KEHOP kapcsolódási pontjai a fenti célokhoz

5. prioritástengely:

Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása

1. prioritástengely:

A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás

1. prioritástengely:

A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás

2. prioritástengely:

Települési vízellátás, szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése

3. prioritástengely:

Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések

Természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztések

5.5./1. ábra: A KEHOP és a PM célrendszerének kapcsolata

A KEHOP fő küldetése, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.

Beavatkozási irányok		Közvetlen és közvetett specifikus célok
Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás		<ul style="list-style-type: none"> A klímaváltozáshoz való alkalmazkodást, valamint a természeti katasztrófák megelőzését szolgáló adat- és tudásbázis megteremtése, továbbá a vízkészletekkel való fenntartható gazdálkodás feltételeinek javítása; Árvizek kártételei elleni védekezés feltételeinek javítása.
Természeti katasztrófák kockázatának csökkentése		<ul style="list-style-type: none"> Magasabb minőségű katasztrófavédelem.
Megújuló energiaforrások alkalmazása		<ul style="list-style-type: none"> A megújuló energiaforrások felhasználásának növelése; Az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése.
Energetikai és energiahatékonysági fejlesztések		<ul style="list-style-type: none"> Az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése.
Hulladék-gazdálkodással kapcsolatos fejlesztések		<ul style="list-style-type: none"> Elkülönített hulladékgyűjtés fejlesztése; Települési hulladékkezelő létesítmények hálózatának rendszerszerű fejlesztése.
Múltbéli károsodások, szennyezettségek felszámolása		<ul style="list-style-type: none"> Szennyezett területek kármentesítése.
Szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése		<ul style="list-style-type: none"> A szennyvizek okozta környezetterhelések csökkentése, megelőzése a 2000 LE feletti agglomerációkban.
Települési vízellátás		<ul style="list-style-type: none"> Ivóvízminőség javítása, uniós és hazai határértékek teljesítése.
Természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztések		<ul style="list-style-type: none"> A zöld infrastruktúra fejlesztése, illetve a leromlott ökoszisztémák helyreállítása, a védett, illetve közösségi jelentőségű természeti értékek és területek természetvédelmi helyzetének és állapotának javítása érdekében.

5.5./2. ábra: A KEHOP fő küldetése és beavatkozási irányai

5.5.3. Forráskeret, forrásallokáció

A KEHOP pénzügyi forráskerete a hazai társfinanszírozással együtt 3.784.832.361 EUR (310,1 HUF/EUR árfolyamon számolva mintegy 1173 milliárd Ft), ami az operatív programokban rendelkezésre álló összeg közel 12,71 százaléka.

A KEHOP pénzügyi keretének tematikus célkitűzések és prioritások közötti elosztása a derogációs kötelezettségek teljesítésének szem előtt tartásával, a hazai fejlesztési igények felmérésén, a kormányzati célkitűzéseken, valamint ezek EU2020 Stratégiával való összehangolásán alapult. A tervezés jelentős mértékben támaszkodott a 2007-2013-as időszak tervezési és végrehajtási tapasztalataira.

Az 5. és 6. tematikus célkitűzést szolgáló fejlesztések döntő többségében a szükséges forrás meghatározása az uniós és hazai jogszabályokban foglalt előírások teljesítését szolgáló projektek, fejlesztési célok beazonosításán és ezek forrásigényének meghatározásán alapult. Ez a projektalapú módszer vonatkozik a víziközmű-szektor, valamint jellemzően a vízkárelhárítás szakterületeire, amelyek esetében a projektek kijelölése és az elérendő eredmények meghatározása levezethető az uniós és hazai jogszabályokból. A 4. tematikus célkitűzést szolgáló fejlesztések esetében a forrásigény meghatározása nem projekt, hanem programalapú, az uniós előírások teljesítéséhez szükséges beruházások volumenének és a kapcsolódó költségeknek a figyelembevételével történt.

Prioritástengely	Finanszírozó alap	Részesedés az operatív program teljes pénzügyi keretéből (%)	Forrás keret (milliárd Ft, 310,1 HUF/EUR árfolyamon)
1. Klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás	Kohéziós Alap	27,61	324,0
2. Települési vízellátás, szennyvízelvezetés és tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése	Kohéziós Alap	32,87	385,7
3. Hulladékgazdálkodással, és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések	Kohéziós Alap	10,57	124,0
4. Természet- és élővilág-védelmi fejlesztések	Európai Regionális Fejlesztési Alap	2,67	31,24
5. Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása	Kohéziós Alap	26,28	308,5
Összesen		100,00	1173,0

5.5/3. ábra: A KEHOP forrásainak prioritástengelyenkénti megoszlása

5.5.4. Prioritástengelyek

5.5.4.1. A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás

A prioritási tengely beavatkozásainak fókuszában a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, a szélsőséges időjárási események és azok hatásainak kártétele elleni védekezés, illetve a kockázat-megelőzés hatékonyságának növelése áll. A klímaváltozás hatásai közül – az előidézett gazdasági, társadalmi következmények súlyosságára figyelemmel – kiemelkedő jelentőségű az árvizek gyakoriságának várható fokozódása. Ennek megfelelően a prioritás keretében megvalósítani tervezett beruházások a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez döntően az árvízi kockázatok csökkentése révén járulnak hozzá.

Intézkedések:

- Vízgazdálkodással és az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos adat- és tudásbázisok fejlesztése;
- Hatékony alkalmazkodás társadalmi feltételeinek elősegítése;
- Vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás feltételeinek javítása;
- A vizek okozta kártételekkel szembeni ellenállóképesség javítása;
- Dombvidéki vízgazdálkodás feltételeinek javítása, tározók építése;
- A személy- és vagyonbiztonság növelése céljából a katasztrófavédelmi beavatkozások hatékonyságának fokozása.

A prioritás keretében megvalósuló fejlesztések szorosan kapcsolódnak a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (VTT) keretében épült tározók területén gazdálkodók számára elérhető, a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott, tájgazdálkodást ösztönző eszközökhöz. Míg a KEHOP fejlesztései a tájgazdálkodás infrastrukturális feltételeinek megteremtésére irányulnak és kizárólag az állami szervek beruházásait támogatják, addig a Vidékfejlesztési Program a tájgazdálkodás megvalósításához szükséges földhasználat-váltás, gazdálkodási tevékenység váltás támogatásához biztosít forrásokat mezőgazdasági gazdálkodók számára.

Kedvezményezettek a klímaadaptáció kapcsán a központi közigazgatási szervek, önkormányzatok, civil szervezetek; az ár- és belvízvédelem, fenntartható vízgazdálkodás kapcsán a vízügyi igazgatási szervek, önkormányzatok; míg a katasztrófavédelem terén a katasztrófavédelem országos és területi szervei, és a kapcsolódó önkéntes, civil és non-profit szervezetek.

5.5.4.2. Települési vízellátás, szennyvízelvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése

A prioritástengely elsődleges célja a minél magasabb és egyenletesebb színvonal elérése országos szinten a víziközmű-szolgáltatási ágazatban. A települési vízellátáshoz, valamint a szennyvíz-elvezetéshez és -tisztításhoz, szennyvízkezeléshez kapcsolódó fejlesztéseket foglalja magába, amelyek az uniós és hazai jogszabályokban rögzített határértékeknek megfelelő minőségű ivóvíz biztosítására, illetve a jelenleg mintegy 20%-os közműöllő felszámolására irányulnak.

Intézkedések:

- Ivóvízminőség-javítás ivóvíz-kezelési technológiák fejlesztésével, más vízbázisra áttéréssel, térségi rendszerek kialakításával, rekonstrukcióval, illetve ezek kombinációjával;
- Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések;
- Szennyvíziszap optimális hasznosítása érdekében szükséges beruházások, fejlesztések, energiahatékonysági elemekkel.

Kedvezményezettek a vízi közmű tulajdonosok (állami vagyonkezelők, állami tulajdonú vagyonkezelők, önkormányzatok és társulásai, önkormányzati tulajdonú vagyonkezelők, szemléletformálás esetén civil szervezetek).

5.5.4.3. Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztések

A prioritástengely a hulladékgazdálkodással kapcsolatos fejlesztéseket, emellett a múltbeli károsodások, szennyezettségek felszámolását is támogatja. A megvalósítandó fejlesztésekhez kötődő legfontosabb elvárt eredmény, az uniós követelményekkel összhangban, az elkülönített gyűjtés kiterjesztése, a háztartási hulladékra vonatkozó hasznosítási arányok növelése, valamint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás hiányzó kezelőelemeinek biztosítása. A szemléletformálási akciók keretében az elkülönített gyűjtés népszerűsítésén túl szerepet kap a hulladékképződés megelőzésének kérdése, illetve ennek lehetőségei.

A prioritástengely a papír-, fém-, üveg-, műanyag-, a biológiailag lebomló szerves hulladékok, illetve a veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtését a házhoz menő gyűjtés fokozásán, és ennek kiegészítéseként a megfelelő gyűjtőpontok és gyűjtőudvarok, továbbá a használt termékek átvételét biztosító újra használati központok kialakításán keresztül valósítja meg.

Intézkedések:

- Az elkülönített gyűjtési és szállítási rendszerek fejlesztése;
- Az előkezelés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás alrendszerének fejlesztése a települési hulladék vonatkozásában;
- Országos Környezeti Kármentesítési Program (végrehajtásához való hozzájárulás).

A KEHOP ezen prioritása a hulladékgazdálkodás térségi rendszereinek kialakítására és teljessé tételére (a gyűjtéstől és szállítástól kezdve a válogatáson és előkezelésen át az újrafeldolgozásra való előkészítésig bezárólag), illetve speciálisan a különböző hulladékok elkülönített gyűjtésére koncentrál. A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) az önkormányzatok kisléptékű környezetvédelmi infrastrukturális fejlesztéseire fókuszál, míg a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) adhat támogatást a kis- és középvállalkozások számára hulladék-újrafeldolgozási fejlesztésekre, valamint a hulladék anyagában történő hasznosításának elősegítésére.

A KEHOP fejlesztések kedvezményezettjei a hulladékgazdálkodási szakterületen az önkormányzatok és társulásaik, a többségi állami vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági szervezetek, a kármentesítési szakterületen pedig az állami vagyonkezelésért felelős szervezetek. Szemléletformálás esetén civil szervezetek is kedvezményezettek lehetnek.

5.5.4.4. Természet- és élővilágvédelmi fejlesztések

A program természetvédelmi és élővilág-védelmi fejlesztéseit a negyedik prioritási tengely tartalmazza. Nemzetközi kötelezettségeinknek is eleget téve a prioritási tengely egyik fő célja – a jobb védettségi állapot megteremtése érdekében – a támogatott élőhelyek területének 100.000 hektárra történő növelése. Ennek megfelelően döntően olyan zöld infrastruktúra-fejlesztések valósulnak meg, amelyek a védett, illetve közösségi jelentőségű fajok, valamint a közösségi jelentőségű élőhely-típusok természetvédelmi helyzetének javításához szükséges ökológiai feltételek megteremtését, javítását célozzák. A fejlesztések egy szűkebb köre a közösségi jelentőségű ter-

mészeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását alapozza meg.

Intézkedések:

- A természetvédelmi helyzet javítását és a leromlott ökoszisztémák helyreállítását célzó élőhely-fejlesztés;
- A természetvédelmi kezelés infrastrukturális feltételeinek javítása;
- A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok;
- A hazai Natura 2000 területek egységes szemléletben, a helyi közösségek bevonásával történő bemutatását szolgáló mintaprojektek.

A prioritástengely keretében megvalósuló fejlesztések kiegészülnek a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) 4. prioritástengelye keretében, a Közép-Magyarország régió területén megvalósuló projektekkel. A két operatív program fejlesztései együttesen hozzájárulnak a közösségi jelentőségű és védett természeti értékek és területek országos ismertségének javításához.

A kedvezményezettek körébe tartozik az országos jelentőségű védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervek, védett természeti területek természetvédelmi kezelésében érintett központi költségvetési szervek (pl. vízügyi igazgatóságok), 100 százalékban állami tulajdonú gazdasági társaságok (pl. állami erdészeti zártkörűen működő részvénytársaságok), szakterületi kutatásban érintett költségvetési szervek (pl. MTA érintett intézetei, egyetemek stb.), civil szervezetek és önkormányzatok.

5.5.4.5. Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása

A prioritástengely Magyarország energetikai szempontból fennálló sérülékenységének, és a fosszilis alapú primer energiafelhasználásának mérséklése érdekében szükséges energetikai fejlesztéseket támogatja, a megújuló energiaforrások alkalmazásának preferálásával, valamint az épületekhez és a távhő-szektorhoz kötődő energiahatékonysági beruházások ösztönzésével. A tervezett fejlesztések gazdaságélénkítő hatása kiemelt jelentőségű.

Intézkedések:

- Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöldáram-termelés elősegítése;
- Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával;
- Távhő és hőellátó rendszerek energetikai fejlesztése, illetve megújuló alapra helyezése;
- Szemléletformálási programok.

Az energetika az operatív programok rendszerében a célcsoportonkénti megközelítés miatt a legszerteágzóbb, legtagoltabb fejlesztési terület: a KEHOP mellett a GINOP, a TOP és a VEKOP is tartalmaz energetikai célú beavatkozásokat.

A KEHOP keretében támogathatók a központi költségvetési szervek, állami közfeladatot ellátó nonprofit szektor, egyházak, többségi állami tulajdonú gazdasági társaságok. A KEHOP hozzájárulhat a Közép-Magyarország régióban található önkormányzatok épületeihez kötődő energiahatékonysági fejlesztésekhez, a konvergencia régiók önkormányzati épületeinek energiahatékonysági fejlesztéséhez pedig a TOP nyújthat támogatást.

A KEHOP lakossági épületenergetikai beruházásokhoz nyújtott vissza nem térítendő támogatásait a konvergencia régiókban a GINOP, a Közép-Magyarország régióban a VEKOP visszatérítendő forrásai egészítik ki. A KEHOP távhő és hőellátó rendszerek megújuló energia alapú fejlesztéséhez nyújtott vissza nem térítendő forrásaihoz szintén a GINOP biztosít visszatérítendő támogatást. Az energetika területét érintő K+F+I tevékenységek, valamint a kis- és középvállalkozások épülethez kapcsolódó megújuló energiafelhasználásának növelését célzó fejlesztései, illetve a termelési- és technológiai folyamatok energiaellátását biztosító megújuló energia alapú energiafelhasználásához kapcsolódó fejlesztések a kevésbé fejlett régiók esetében a GINOP, a Közép-Magyarország régió esetében pedig a VEKOP keretében támogathatók.

Az operatív program kedvezményezettjei közt megjelennek a megújuló energiatermelésben érintett gazdasági társaságok; épületenergetikai korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása kapcsán a közjogi vagy magánjogi szervezetek, a központi költségvetési szervek, az állami közfeladatot ellátó nonprofit szektor (kivéve az önkormányzat), az egyházak és a közszolgáltatást végző gazdasági társaságok, valamint, kizárólag a Közép-Magyarország régió területén az önkormányzatok; távhő kapcsán a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény szerinti távhőszolgáltatók és távhőtermelési célú gazdasági társaságok; szemléletformálás kapcsán a civil szervezetek, egyházak, önkormányzatok, oktatási intézmények és a központi költségvetési szervek.

5.5.5. Tervezett nagyprojektek

VTT Közép-tiszai tározók kiépítése: A Közép-Tiszán ugyanazon térfogatú árhullám magasabb vízszinten tud levonulni, mint a folyó felsőbb szakaszain. A projekt keretében az árvíz szabályozott kivezetését és a folyóba történő szükség szerinti visszavezetését szolgáló műtárgyak és több, nagyságrendileg 200 millió m³ kapacitású síkvidéki árvízszint-csökkentő tározó megépítése tervezett.

VTT Tisza-völgyi árvízvédelmi védvonalak mértékadó árvízszintre történő kiépítése, védvonalak terhelésének csökkentése: A projekt fő célja az állami tulajdonú árvízvédelmi művek előírás szerinti kiépítése és karbantartása, vízgyűjtő-területi beavatkozások végrehajtása, a folyó-menti védvonalak tehermentesítése céljából, valamint dombvidéki tározók létesítése, a meglévő szükségtározók létesítményeinek fejlesztése, bizonytalan védképességű műtárgyak helyreállítása és a kapcsolódó monitoring rendszer fejlesztése tervezett.

VTT Hullámtér rendezése: A Tisza magyarországi hullámtérének gondozatlansága, a terület- és földhasználat előnytelen megváltozása gyors árvízszint-emelkedést és fokozott horda-

lék-kiülepedést idézett elő. A projekt keretében a nagyvízi meder vízszállító-képességének növelése, az árhullámok tartósságának csökkentése érdekében a szűkületek feloldása, a nagyvízi lefolyási viszonyokat jelentősen befolyásoló kiemelkedések magasságának csökkentése és a legkritikusabb terület – az árvízi levezető sáv – területhasználatból adódó érdességi viszonyainak javítása tervezett a Közép- és Alsó-Tisza vidéken.

VTT Felső-tiszai árvízvédelmi rendszer kiépítése: A Tisza felső vízgyűjtőjén az árvizek kialakulása rendkívül gyors. Az utóbbi években Ukrajnában az árvízvédelmi töltések megerősítése nagy ütemben folyt, ami a jövőben tovább gyorsítja az árvizek levonulását és emelheti a Felső-Tiszán eddig megfigyelt maximális árvízszinteket. A projekt keretében több, nagyságrendileg 250 millió m³ kapacitású vésztározó kialakítása tervezett.

VTT Alsó-tiszai tározó kiépítése: A projekt keretében az Alsó-Tisza vidéken az árvíz szabályozott kivezetését és a folyóba történő szükség szerinti visszavezetését szolgáló műtárgyak és nagyságrendileg 300 millió m³ kapacitású síkvidéki árvízszint-csökkentő tározó megépítése tervezett.

Mosoni-Duna torkolati szakaszának vízszint rehabilitációja: A szigetközi Duna szakasz és a Mosoni-Duna torkolati szakaszán az emberi beavatkozások és természeti folyamatok hatására a kisvízszint süllyedése a Mosoni-Duna torkolatában 1970 óta elérte a 2 m-t. A tervezett beavatkozások célja a Mosoni-Duna alsó, győri és az az alatti torkolati szakaszán a medersüllyedés okozta vízszintcsökkenés megszüntetése, az Alsó-szigetközi talajvízszint emelése érdekében a felszín alatti víztest megtámasztása.

Felső-dunai mellékág-rendszerek árvízvédelme és vízpótlása: A Duna elterelését követően a Rajka-Szap közötti Öreg-Duna szakasz egy része szárazra került, a szigetek és parti zátonyok összenőttek a partokkal. A jelentősen megnőtt vegetáció rontja a meder árvízlevezető képességét, ugyanakkor a mellékágak élővízzel történő ellátása ökológiailag elengedhetetlen. A vízszintemelés célja a vízpótlás segítése és a Duna-meder benőttségének vízborítottsággal történő csökkentése, javítva az árvízlevezető képességet.

Budapesti szennyvíziszap hosszú távú kezelése, ártalmatlanítása, hasznosítása: Az EU a szennyvíziszap kezelésének megoldásához kötötte a Csepeli Szennyvíztisztítómű utolsó támogatási részletének kifizetését. A projekt megvalósítása a Budapesten keletkező mintegy évi 200 ezer tonnányi szennyvíziszap korszerű és hosszú távú kezelésének megoldása miatt is kiemelt jelentőséggel bír.

Hulladékgazdálkodás – Közép-Duna-Vidék: A projekt a 166 résztvevő önkormányzat által alkotott társulás területén kívánja a korszerű hulladékgazdálkodási infrastruktúrát megvalósítani. A 618 ezer fő által lakott projektterületen keletkező közel 150 ezer tonna/év települési hulladék elkülönített gyűjtése, szállítása és lerakás előtti kezelése valósul meg a környezetvédelmi elvárásoknak megfelelően. A szelektív gyűjtés eszközrendszerének beszerzésén kívül megépítésre kerül az a több központú előkezelő és hasznosító rendszer, amely révén a hulladékból az anyagában hasznosítható anyagok a 2020-as uniós céloknak megfelelően elkülönítésre kerülnek, továbbá a keletkező hulladék szerves anyag tartalma is hasznosul, illetve lerakás előtti kezelésen esik át.

Csepel-Kispest-Kelenföld (dél-budapesti) hő kooperáció kialakítása: A fejlesztés célja, hogy a Dél-Budapesten üzemelő, egymással távhővezeték-összeköttetéssel ma még nem rendelkező három nagy távhőrendszer (Csepel-Kispest-Kelenföld) összekapcsolásával létrejöj-
jön az egységes dél-budapesti távhőrendszer. A fejlesztés közvetlenül hozzájárul az energia-
hatékonyság fokozásához, a CO₂ kibocsátás csökkentéséhez, valamint a jelentős potenciális
piacbővítés révén az érintett terület környezeti állapotának – különösképpen a levegő minőség-
ének – javításához.

5.6. Vidékfejlesztési Program (VP)²²

5.6.1. Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája

OP neve	Vidékfejlesztési Program (VP)
Indikatív forráskerete	1294 milliárd Ft (1063 milliárd Ft EU forrás + 231 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	100% Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • munkahelyteremtés, vidéki munkahelyek megőrzése és fejlesztése, a nagy élőkommunikációs ágazatok kiemelt támogatásával (állattenyésztés, kertészet, élelmiszeripar); • mikro-, kis- és középvállalkozások kiemelt fejlesztése; • versenyképesség javítása, a termelés- és jövedelembiztonság megteremtése; • környezetkímélő gazdálkodás, erőforrás-hatékonyság növelése; • korszerű tudásbővítés, tudásátadás és innováció; • a területi kiegyenlítődés elősegítése; • vidéki települések erőforrás-hatékony működésének segítése (helyi alapanyagok, szolgáltatások, megújuló erőforrások és együttműködések)
Irányító hatóság	Miniszterelnökség, Agrár-vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

Az utóbbi évek társadalmi-gazdasági és környezeti változásai új kihívások elé állították az Európai Uniót, amelyekre a jelenlegi uniós költségvetési ciklus során az egyes szakpolitikák mentén – így az agrárium és a vidéki térségek fejlesztése esetében is – szükséges válaszokat adni. A problémák megoldása érdekében 2010-ben az Európai Unió kidolgozta az „Európa 2020” stratégiát, amelynek célja, hogy orvosolja az uniós növekedési modell hiányosságait, és megteremtse az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés feltételeit. Emellett 2013-ban elfogadásra került az Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP)

²² **Szerző: Galambos Annamária, főosztályvezető, Földművelésügyi Minisztérium, Környezetfejlesztési Főosztály, korábban a Miniszterelnökség, EMVA Stratégiai Főosztályának főosztályvezetője**

reformja is, amelynek intézkedései a 2014-es átmenetet követően 2015 januárjától lépnek hatályba.

Közös Agrárpolitika 2014–2020	
I. PILLÉR	II. PILLÉR
I. A. Közvetlen kifizetések	II.A. Vidékfejlesztési támogatások
I.B. Piaci intézkedések	
Unió finanszírozási arány: 100% uniós finanszírozás	Unió finanszírozási arány (átlagos): 82% uniós, 18% magyar forrás
Forráskezelő: Földművelésügyi Minisztérium	Forráskezelő: Miniszterelnökség

5.6./1. ábra: A Közös Agrárpolitika bemutatása

A KAP az Európai Unió egyik legrégebbi, központi szerepet betöltő támogatási és fejlesztéspolitikai rendszere, amely a 2014–2020-as időszakban a teljes uniós költségvetés 38%-át foglalja magában. A KAP – az eltérő szabályozási, finanszírozási, cél- és eszközrendszert tekintve – 2 pillérré bontható; az első pillért a közvetlen kifizetések és a piaci intézkedések alkotják, míg a második pillérbe a vidékfejlesztési támogatások tartoznak, amelyek végrehajtásához minden tagállamnak saját fejlesztési szükségleteire választ adó vidékfejlesztési programot/programokat kell kidolgoznia.

5.6.2. A Vidékfejlesztési Program tervezése

A **Vidékfejlesztési Program (VP) tervezéséért és megvalósításáért a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkársága a felelős**²³, ugyanakkor a szakmai szempontok maradéktalan érvényesülése érdekében **bevonásra kerültek az agráriummal foglalkozó kormányzati szervek, háttérintézményeik, az érdekképviseleti szervek és külső szakértők is**. A VP az Európai Unió agrár- és vidékfejlesztési politikáját érintő aktuális problémákra megoldást kínál oly módon, hogy egyidejűleg védi a magyar érdekeket is. **Stratégiai tartalmának kidolgozása a Nemzeti Vidékstratégia**²⁴ **és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia**²⁵ célkitűzéseiből kiindulva, Magyarország 2014–2020 közötti

²³ A Program tervezése 2012 szeptemberében kezdődött meg a Vidékfejlesztési Minisztérium, Vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárságának szakmai irányítása alatt. A 2014. évi országgyűlési választásokat követő kormányátalakítás során 2014. június 6-án a Vidékfejlesztési Program átkerült a Miniszterelnökség újonnan létrehozott Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárságának felelősségi körébe.

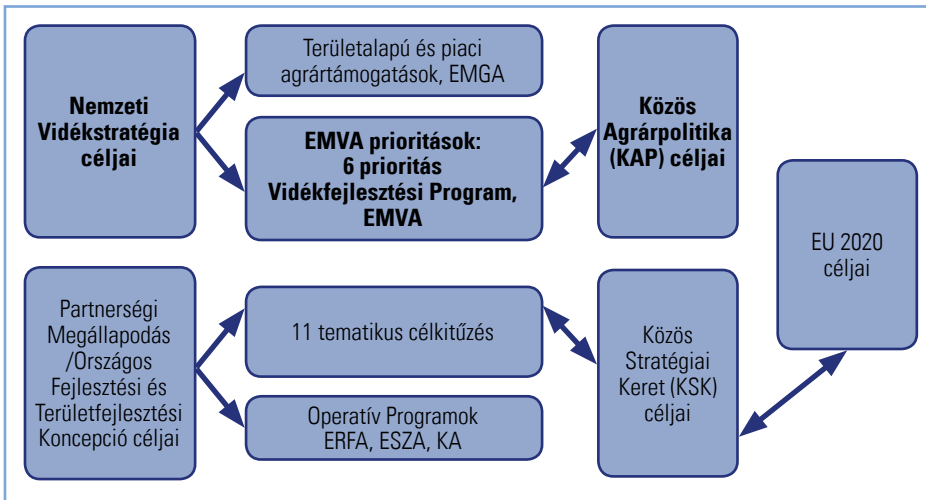
²⁴ A Kormány 1074/2012. (III. 28.) Korm. határozata a Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásával összefüggő feladatokról.

²⁵ 29/2008. (III. 20.) OGY határozat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról.

Partnerségi Megállapodásával²⁶ az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióval²⁷ összhangban, az Európai Unió 2020 stratégiájában, illetve a Közös Stratégiai Keretben rögzített kohéziós, valamint a KAP-ban és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapban (EMVA) meghatározott agrárpolitikai és vidékfejlesztési célokat szem előtt tartva történt meg. A VP forrásokat allokál az elfogadott stratégiák egyes részeinek megvalósításához, ugyanakkor a dokumentumokhoz kapcsolódóan új irányokat, tartalmi kérdéseket nem határoz meg. **Magyarország 2014–2020 közötti időszakra szóló Vidékfejlesztési Programját az Európai Bizottság 2015. augusztus 10-én fogadta el.**

5.6.3. A Program stratégiai céljai

Magyarország elsődleges célja, hogy a régió legversenyképesebb országává váljon. A történelmi hagyományok, a kedvező éghajlati- és talajadottságok együtt lehetővé teszik, hogy az agrárium- és a mezőgazdasági termelés a vidéki térségek számára is reális gazdaságfejlődési alternatívát jelentsen, ezáltal javuljon a kisvárosi térségek, falvak népességmegtartó képessége.

5.6./2. ábra: Vidékfejlesztési célok a 2014-2020-as támogatási időszak programkeretei között, a program stratégiai összefüggései

²⁶ A Kormány 1122/2014. (III. 6.) Korm. határozata a 2014–2020 közötti Partnerségi Megállapodás elfogadásáról és Európai Bizottság számára történő benyújtásáról.

²⁷ 1/2014. (I.3.) OGY határozat az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról.

Az Európai Unió tematikus célkitűzéseire a Vidékfejlesztési Programnak számszerűsített eredményekkel is hozzá kell járulnia. (Az EMVA kapcsán uniós szinten külön is meghatározásra kerültek úgynevezett prioritások, de ezek is megfeleltethetők a Partnerségi Megállapodás tematikus céljainak.) E hozzájárulás kiemelten kezeli a kutatást, a technológiai fejlesztést és az innováció erősítését, a kis- és középvállalkozások támogatását, a mezőgazdasági ágazat versenyképességének növelését, a munkavállalói mobilitás ösztönzését, a társadalmi befogadás előmozdítását és a szegénység elleni küzdelmet, valamint az egész életen át tartó tanulásba történő beruházást. Emellett a környezeti szempontoknak történő megfelelés érdekében az EMVA is finanszírozza (hasonlóan a Kohéziós Politika forrásaihoz) az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulást, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítását, a természetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelését.

Az Európai Bizottság és Magyarország között létrejött, a 2014–2020-as költségvetési időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodásban olyan nemzeti prioritások kerültek rögzítésre, amelyek a mezőgazdaságra és a vidékfejlesztésre nézve is egyaránt meghatározóak. A fejlesztések és a beruházások hozzájárulnak a gazdasági szereplők versenyképességének javításához és nemzetközi szerepvállalásuk fokozásához, hatással vannak a foglalkoztatás növelésére, az energia- és erőforrás-hatékonyság ösztönzésére, kezelni tudják a jövő népesedési kihívásait és támogatják a helyi gazdaság rendszereinek megerősítését.

A rendelkezésre álló társadalmi-gazdasági és természeti tényezőket alapul véve a **VP fő célkitűzései** a következők:

- munkahelyteremtés, vidéki munkahelyek megőrzése és fejlesztése, a nagy élőlomka-igényű ágazatok kiemelt támogatásával (állattenyésztés, kertészet, élelmiszeripar);
- mikro-, kis- és középvállalkozások kiemelt fejlesztése;
- versenyképesség javítása, a termelés- és jövedelembiztonság megteremtése;
- környezetkímélő gazdálkodás, erőforrás-hatékonyság növelése;
- korszerű tudásbővítés, tudásátadás és innováció;
- a területi kiegyenlítődés elősegítése;
- vidéki települések erőforrás-hatékony működésének segítése (helyi alapanyagok, szolgáltatások, megújuló erőforrások és együttműködések).

A következő programozási ciklusban a támogatások középpontjába a vidéki mikro-, kis- és középvállalkozások kerülnek, továbbá a nagy élőlomka-igényes ágazatok kiemelt (állattenyésztés, kertészet, élelmiszeripar) fejlesztése valósul meg.

5.6.4. Merev tengelyek helyett rugalmas prioritások

A 2007–2013 közötti Darányi Ignác Terv – Új Magyarország Vidékfejlesztési Programjának (DIT-ÚMVP) merev fejlesztési tengelyei helyett a következő időszak Vidékfejlesztési Programjában rugalmas prioritások kerültek meghatározásra, melyekre azért volt szükség, hogy a korábban szükségtelen mértékben kötött tengelyek mozgástere növekedjen, rugalmas kereteket adva a 7 év során felmerülő fejlesztési szükségletek kielégítésének. Ennek érdekében, elsődlegesen az EMVA jogszabályoknak megfelelő minimális kereteket adja meg a VP.

5.6.5. Forráskeret

A VP, hat prioritásba rendezve összesen mintegy 1.294 milliárd Ft²⁸ értékű fejlesztést irányoz elő (ebből 231 milliárd Ft a hazai támogatás). A pénzügyi keret tervezésekor a Miniszterelnökség számolt az ERFA és ESZA forrásból finanszírozott operatív programok vidéket érintő támogatásaival is, amelyek esetében a szinergiák támogatása és az átfedések megelőzése érdekében a kedvezményezettek köre, illetve a fejlesztésekkel érintett földrajzi területek esetében pontos lehatárolások kerültek meghatározásra.

Vidékfejlesztési Program prioritásai	A prioritásokhoz allokált források
1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben	Pénzügyi keretét (34 Mrd Ft) magába foglalja a többi prioritás rendelkezésre álló forráskerete
2. A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	222 Mrd Ft
3. Az élelmiszerlánc szervezésének és a kockázatkezelésnek a mezőgazdaság terén történő előmozdítása	239 Mrd Ft
4. A mezőgazdaságtól és erdészettől függő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése, javítása	373 Mrd Ft
5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, alacsony CO2 kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaihoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása	195 Mrd Ft
6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdaság fejlesztése a vidéki térségekben	233 Mrd Ft

5.6./3. ábra: A Vidékfejlesztési Program prioritásai

²⁸ A tervezéskor euróban megadott összegek 310,1 HUF = 1 EUR árfolyamot alkalmazva kerültek átszámításra forintra.

A program intézkedéseinek felépítése biztosítja, hogy a források legalább 60%-a közvetlen gazdaságfejlesztésre fordítódjon, ezáltal a korábban részletezett nemzetpolitikai célok megvalósuljanak.

A prioritásokon felül elkülönített forrás áll rendelkezésre a korábbi programozási ciklusból áthúzódó kötelezettségvállalásokra (determináció) és mintegy 30 milliárd forint technikai segítségnyújtásra.

A Vidékfejlesztési Programban új – az előző időszak programjában nem szereplő –, az egyes intézkedéseket összehangolt módon alkalmazó tematikus alprogramok kerültek kialakításra, melyek a következők:

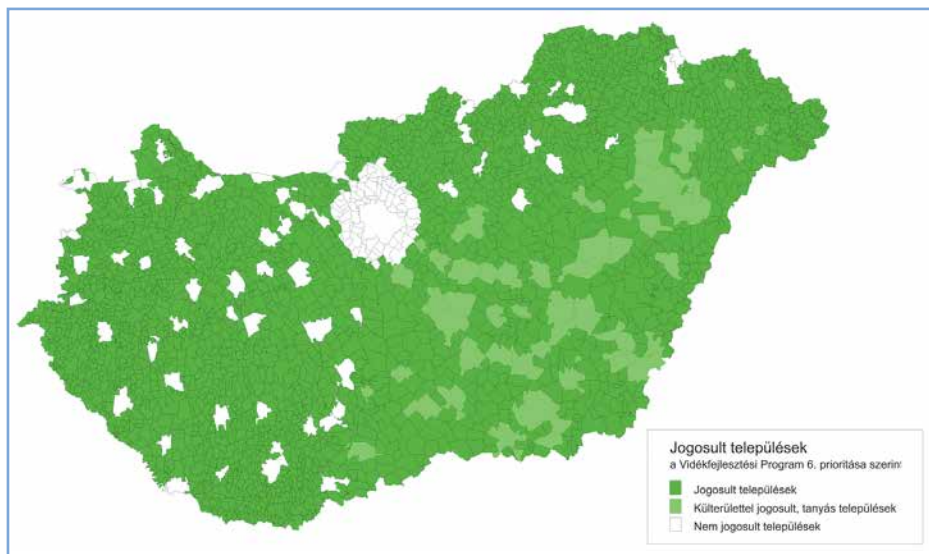
- A **Rövid Ellátási Lánc** keretében **olyan együttműködések létrehozása, amelyek eredményeképp a felesleges értékesítési szereplőket kikerülve a termelők és a fogyasztók között személyes (közvetlen, direkt) kapcsolat alakul ki.** Ezen együttműködések hozzájárulnak a helyi gazdaságfejlesztéshez, a termelők, feldolgozók és a fogyasztók közötti földrajzi és társadalmi kapcsolatok kiépítése révén.
- A mezőgazdasági ágazat generációváltását elősegítő **Fiatál Gazda tematikus alprogram keretében támogatás nyújtható a 40 éves vagy fiatalabb szakirányú végzettséggel rendelkező gazdálkodók számára, új gazdálkodási tevékenység elindítására.** Ez a program az előző időszak népszerű „fiatal mezőgazdasági termelő” jogcímének továbbfejlesztett változata.

A Vidékfejlesztési Program 18 fő intézkedésből és 45 alintézkedésből áll, amelyek a célzott, hatékony és széleskörű fejlesztési beavatkozás érdekében továbboszthatóak 56 műveletre, amelyek alapján a pályázati felhívások a programozási ciklus alatt kialakításra kerülhetnek.

5.6.6. A vidéki térségek lehatárolásának változása

A 2007–2013-as időszakra vonatkozó DIT-ÚMVP-ben definiált vidéki térség lehatároláshoz képest változás történt annak érdekében, hogy az agrár- és vidékfejlesztési támogatások minél inkább a községi, a kisvárosi, illetve a külterületi jellegű térségek gazdaságát fejlesszék, illetve az ott élő lakosság életminőségét javítsák. A változtatás alapján vidéki térségnek minősül a 2014–2020 közötti programozási időszakban az a település, ahol a közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül:

- a népesség 10 ezer főnél kevesebb (összesen 2960 település, 3,92 millió lakos, 74.862 km²);
- 10 ezer fő feletti lakossággal rendelkező tanyás települések külterületei (összesen 53 település, 1,61 millió lakossal, amelyből 84.291 fő lakik külterületen, 10.126 km²);
- nem jogosult a fenti jellemzők teljesülése ellenére sem: Budapest és a budapesti agglomerációhoz tartozó települések.

5.6./4. ábra: EMVA támogatásra jogosult települések települések a 2014–2020 közötti időszakban
(forrás: Miniszterelnökség)

5.6.7. Főbb eljárásrendi változások a 2007–2013-as időszakhoz képest

A 2014–2020 közötti időszakban a **vidékfejlesztési támogatások elérésének és felhasználásának feltételeit** az eddigi „jogcímrendeletek” helyett a www.palyazat.gov.hu honlapon meghirdetésre kerülő pályázati felhívások fogják meghatározni. A támogatások odaítélésére nem közigazgatási hatósági eljárás keretében kerül sor, hanem polgári jogi alapon, támogatói okirat kibocsátásával vagy támogatási szerződés kötésével. A támogatási kérelmet kizárólag a pályázati felhívásban meghatározott elektronikus alkalmazással lehet és kell elkészíteni, majd benyújtani az ügyfélkapun, illetve a www.palyazat.gov.hu honlapon keresztül. A Darányi Ignác Terv – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (DIT-ÚMVP) szerint az ügyfeleknek több jogszabály egyidejű ismeretére volt szükségük ahhoz, hogy a pályázathoz kapcsolódó információkról teljes körűen tájékozódni tudjanak (pl.: törvény, rendeletek, IH-MVH közlemény). Ezzel szemben az új időszak egységes eljárásrendje biztosítja, hogy pályázati felhívásonként egy dokumentációs csomagban álljon rendelkezésre minden releváns információ a pályázatot illetően. Továbbá, az elszámolási rendszer is jelentősen egyszerűsödik, új támogatás-típusok és elbírálási rendszer kerül bevezetésre.

Előleg igénylésére és használt eszközök megvásárlására a legtöbb pályázat esetében lehetőség lesz.

5.6.8. A 2014–2020-as programozási időszak intézményrendszere

	Miniszterelnökség (ME)	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)	Földművelésügyi Minisztérium (FM)
Szerep	irányító hatóság	kifizető ügynökség	illetékes hatóság, szakmai támogató szerv
Feladat- körök	<ul style="list-style-type: none"> • a Vidékfejlesztési Program összeállítása; • felhívások kialakítása és közzététele; • támogatói döntés meghozatala; • döntés-előkészítő bizottságok összehívása, egyes komplex témák döntéseihez; • program-szintű mutatószámok gyűjtése, értékelése. 	<ul style="list-style-type: none"> • támogatási és kifizetési kérelmek ellenőrzése; • kifizetések és azok könyvelése, nyilvántartása; • egyéb IH-t támogató feladatok ellátása. 	<ul style="list-style-type: none"> • kifizető ügynökség akkreditációja; • szakmai közreműködés az intézkedések, felhívások kialakításában.

5.6./5. ábra: A Vidékfejlesztési Program intézményrendszere

A vidékfejlesztéssel kapcsolatos feladatok és források 2014-ben átkerültek a Vidékfejlesztési Minisztériumtól a kibővített hatáskörű **Miniszterelnökséghez, ahol a megalakult Agrár-vidékfejlesztésért Felelős Államtitkárság látja el a 2007–2013-as, illetve a 2014–2020-as programozási ciklus irányító hatósági feladatait.** Az Államtitkárság feladatai között szerepel az új időszakra nézve a Vidékfejlesztési Program összeállítása, a pályázati felhívások közzététele, a döntés-előkészítő bizottságok összehívása egyes komplex témák döntéseihez, a támogatói döntések meghozatala, illetve a program szintű mutatószámok gyűjtése, értékelése.

A kifizető ügynökség – az előző programozási ciklushoz hasonlóan – a 2016. december 31-ig szintén (2017. január 1-jével az MVH jogutódlással megszűnik.) időszakban is a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, amelynek feladatai között a támogatási és kifizetési kérelmek ellenőrzése, a kifizetések és azok könyvelése, nyilvántartása és az egyéb, irányító hatóságot támogató funkciók ellátása szerepel.

A Földművelésügyi Minisztérium a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet alapján az illetékes hatósági és szakmai támogatói feladatokat látja el a 2014–2020-as programozási időszak Vidékfejlesztési Programja kapcsán. Részt vesz az akkreditációs feladatok ellátásában, azok felülvizsgálatában, továbbá figyelemmel kíséri az akkreditációs feltételek teljesülését. Szakmailag közreműködik a Program intézkedéseinek és felhívásainak kialakításában.

M1: Tudás transzfer és információs akciók

- szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek
- demonstrációs és tájékoztató tevékenységek
- mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak

M2: Tanácsadási szolgáltatás, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások

- segítség nyújtása tanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez
- tanácsadók képzése

M3: A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei

- speciális mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket előállító termelők EU-s és nemzeti minőség-rendszerhez történő csatlakozása
- minőségrendszerekhez kapcsolódó előállítói, termelői csoportosulások tájékoztatói és promóciós tevékenysége

M4: Beruházás tárgyi eszközökbe

- mezőgazdasági üzemek összteljesítményének és fenntarthatóságának javítása
- mezőgazdasági termékek feldolgozása, értékesítése és/vagy fejlesztése
- az agrár-környezetvédelmi, illetve az éghajlatváltozással kapcsolatos célok teljesítéséhez kapcsolódó, nem termelő beruházások

M5: A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése

- olyan megelőző intézkedésekre irányuló beruházások, amelyek célja a valószínűsíthető természeti katasztrófák, kedvezőtlen éghajlati események és katasztrófaesemények következményeinek mérséklése

M6: Mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztése

- a fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás
- nem mezőgazdasági tevékenységek elindítása
- a mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése
- nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése

M7: Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben

- beruházások a kisméretű infrastruktúra valamennyi típusának létrehozása, fejlesztése vagy bővítése terén, beleértve a megújuló energiával és az energia-megtakarítással kapcsolatos beruházásokat is
- a vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető – többek között szabadidős és kulturális tevékenységekkel kapcsolatos – szolgáltatások és a kapcsolódó infrastruktúra létrehozására, fejlesztésére vagy bővítésére irányuló beruházások

M8: Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások

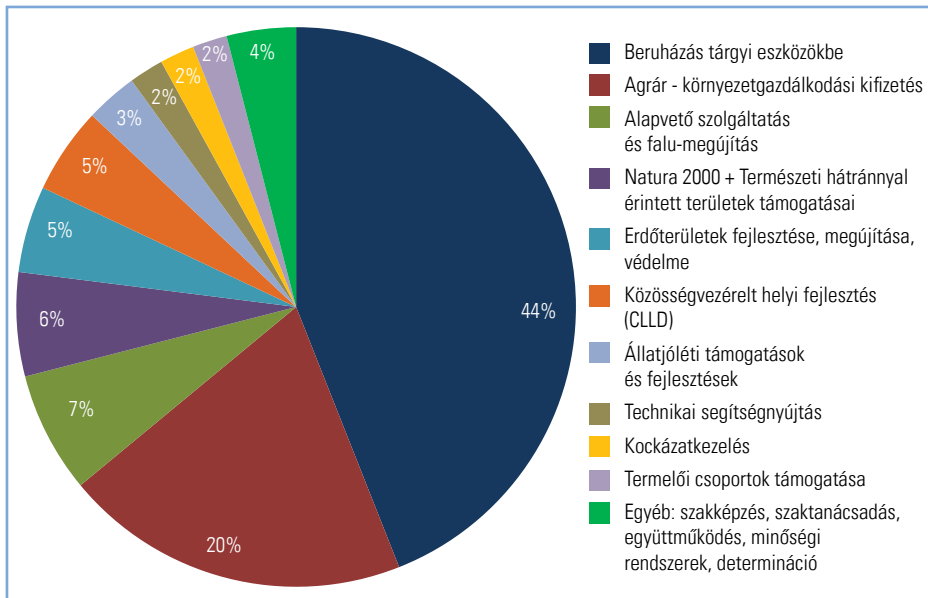
- közvetlen erdőtelepítési és fásítási költségek, valamint az elmaradt mezőgazdasági bevételek és a fenntartási költségek fedezése, legfeljebb tizenkét éven át, hektáronkénti éves támogatás formájában
- agrár-erdészeti rendszerek létesítése és fenntartása
- az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése
- az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok helyreállítása
- az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

<ul style="list-style-type: none"> • erdőgazdálkodási technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mobilizálására és értékesítésére irányuló beruházások
<p>M9: Termelői csoportok és szervezetek létrehozása</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban működő termelői csoportok és szervezetek létrehozásának elősegítése
<p>M10: Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések</p> <ul style="list-style-type: none"> • agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kifizetések • a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésének, valamint fenntartható használatának elősegítése és fejlesztése
<p>M11: Ökológiai gazdálkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> • ökológiai gazdálkodásra történő áttérés • ökológiai gazdálkodás fenntartása
<p>M12: Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompenzációs kifizetések a Natura 2000 mezőgazdasági területeken • kompenzációs kifizetések az erdőgazdálkodási Natura 2000 területeken
<p>M13: Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
<p>M14: Állatjólét</p> <ul style="list-style-type: none"> • állatjóléti kifizetések
<p>M15: Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés</p> <ul style="list-style-type: none"> • erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kötelezettségvállalások teljesítéséhez biztosított kifizetések • támogatás erdők genetikai erőforrásainak megőrzésére és javítására
<p>M16: Együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás és erdőgazdálkodás termelékenységét és fenntarthatóságát célzó EIP-csoportok létrehozása és működtetése • kis gazdasági szereplők között a közös munkafolyamatok megszervezése és az eszközök és források megosztása terén, valamint a vidéki turizmus fejlesztése és marketingje tekintetében folytatott együttműködés • az ellátási lánc szereplőinek horizontális és vertikális együttműködése a rövid ellátási láncok és a helyi piacok létrehozása és fejlesztése, valamint a rövid ellátási láncok és helyi piacok fejlesztésével kapcsolatos, helyi vonatkozású promóciós tevékenységek céljából • az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépések, illetve a környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések segítése • a mezőgazdasági termelői tevékenységeknek az egészségügyi ellátással, a szociális integrációval, a közösség által támogatott mezőgazdasággal és a környezeti és élelmiszerügyi oktatással kapcsolatos tevékenységekre bontás formájában végzett diverzifikálás
<p>M17: Kockázatkezelés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Termény-, állat- és növénybiztosítás biztosítási díjaihoz nyújtott pénzügyi hozzájárulás • Jövedelemstabilizáló eszköz

M19: LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás

- Előkészítő támogatás
- Közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szerinti műveletek végrehajtásának támogatása
- A helyi akcióscsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása
- Működési és szervezési költségekhez nyújtott támogatás

5.6./1. számú melléklet: A Vidékfejlesztési Program tartalma (intézkedések, alintézkedések)

5.6./2. számú melléklet: A Vidékfejlesztési Program forrásainak megoszlása

5.7. Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)²⁹

OP neve	Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP)
Indikatív forráskerete	15,5 milliárd forint
Forrás	Európai Tengerügyi és Halászati Alap + nemzeti forrás
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • hagyományos tógazdasági haltermelés versenyképességének növelése, akvakultúrába történő termelési célú beruházások támogatása • új haltermeléssel foglalkozó vállalkozások létrehozásának támogatása és a meglévő haltermelő telepek korszerűsítése • akvakultúra fenntarthatóságának növelése alternatív energiák használatával • akvakultúra diverzifikációjának támogatása és az akvakultúra-telepek potenciáljának növelése • egyes őshonos, veszélyeztetett halfajok védelmében és szaporításában való részvételhez közvetlenül kapcsolódó költségek támogatása • intenzív, innovatív technológiákat alkalmazó haltermelés fejlesztése • halfeldolgozás, és a magas feldolgozottságú, konyhakész termékek gyártásának támogatása • halászati és akvakultúra-kutatások és a tudás-transzfer támogatása • halgazdálkodási szereplők horizontális és vertikális együttműködésének támogatása, a termelő szervezetek és a szakmaközi szervezetek létrehozásának ösztönzésével • halfogyasztás növelése, haltermékek népszerűsítése, a hal-marketing támogatása • monitoring, az adatgyűjtés és az ellenőrzés támogatása • a természetes vizek élőhely-fejlesztésével növelni az ivó-helyek számát, megőrizni a biodiverzitást, javítani és védeni a vízi biológiai sokféleséget és a vízi ökoszisztémákat
Irányító hatóság	Miniszterelnökség, Agrár-vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság

Az Európai Bizottság 2015. december 7. napján fogadta el a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programot (MAHOP).

A MAHOP alapvetően az országnak biztosított európai uniós ETHA szerinti társfinanszírozási, valamint a költségvetés által biztosított nemzeti támogatási források vonatkozó rendelkezések szerinti felhasználását célozza meg. A magyar halgazdálkodás egymásra ható hármas törekvése egyrészt a lakosság jó minőségű, magas feldolgozottságú és megfizethető árú haltermékekkel való ellátása, másrészt az ágazat szereplői megélhetésének és beruházó képességének segítése, harmadrészt a környezet megőrzése és a fenntarthatóság felé való át-

²⁹ Összeállította: dr. Mihalics Vivien, osztályvezető, Miniszterelnökség Agrár-Vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság Irányító Hatósági Főosztály, Halászati Alapok Osztály, MAHOP Irányító Hatóság

menet elősegítése. Mindezen célok a rendelkezésre álló források megfelelő felhasználásával érhetőek el. Fontos továbbá a halfogyasztás növelése is, amelyben kiemelt szempont, hogy a tengeri haltermékek importja mellett többségében a hazai termelésű halak játszanak majd meghatározó szerepet. Ezeket a törekvéseket a MAHOP átfogó célkitűzései is tartalmazzák, amelyek a fenti táblázatban olvashatók. A MAHOP célkitűzései számos, kapcsolódó stratégiai dokumentum szempontrendszer alapján kerültek meghatározásra. A program kapcsolódik más ágazati operatív programokhoz, pl. a Vidékfejlesztési Programhoz, a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programhoz, és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programhoz, továbbá a MAHOP figyelembe veszi az Európai Víz Keretirányelvben foglalt rendelkezéseket is.

Az összes kapcsolódó dokumentum közül, kötelező és megalapozó jellege miatt a Nemzeti Akvakultúra Stratégia (NAS) a legfontosabb. Míg a NAS a magyar halgazdálkodás fejlesztésének irányait és céljait beazonosító dokumentum, addig a MAHOP a célok eléréséhez szükséges eszközöket és adminisztrációt, valamint az egyes intézkedésekhez rendelkezésre álló forrásokat határozza meg.

A MAHOP keretéből Magyarország számára a halgazdálkodás fejlesztésére az előző időszakhoz képest 12%-kal magasabb összeg – hazai társfinanszírozással együtt mintegy 15,5 milliárd forint – állhat majd rendelkezésre a 2014–2020 időszakban, amelyet 2023-ig kell felhasználnia.

5.8. Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program (KÖFOP)³⁰

OP neve	Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program (KÖFOP)
Indikatív forráskerete	289,99 milliárd forint (246,46 milliárd Ft EU forrás + 43,53 milliárd Ft hazai társfinanszírozás)
Forrás	76% Európai Szociális Alap 24% Kohéziós Alap
Az OP kiemelt beavatkozási irányai	<ul style="list-style-type: none"> • adminisztratív terhek csökkentése • szolgáltatási szemlélet és az etikus működés megerősítése a közzolgáltatásban • az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás
Irányító hatóság	Miniszterelnökség, Európai Uniós Fejlesztések Koordinációjáért Felelős Helyettes Államtitkárság (Közigazgatási Programok Irányító Hatóság)

A Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) az **Európai Bizottság** által 2015. július 22-én a C(2015) 5262 számú Bizottsági határozattal **elfogadásra került**.

³⁰ Összeállította: **Ferencz Dóra, főosztályvezető, Miniszterelnökség, Közigazgatási Programok Irányítási Főosztály**

5.8.1. Az KÖFOP stratégiai céljai

A közigazgatás és a közszolgáltatások megfelelő működése meghatározó szüksége a modern európai társadalmaknak. Az Európa 2020 Stratégia, a Nemzeti Reformprogram, illetve a Partnerségi Megállapodás célkitűzéseinek elérése nem lehetséges a közigazgatás, illetve a közszolgáltatások hatékonyságának fejlesztése, egy ügyfélközpontúbb, szolgáltató hozzáállású állam kialakítása nélkül.

Ezt felismerve Magyarország a 2014–2020 időszakban külön önálló operatív program keretében tervezi a közigazgatás, valamint a helyi közszolgáltatási szféra fejlesztéseit végrehajtani.

A Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program stratégiai környezetét a következő dokumentumok határozzák meg:

- Magyarország Partnerségi Megállapodása 2014–2020;
- Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Stratégia 2014–2020;
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020;
- Nemzeti Korruptióellenes Program 2015-2018 (Intézkedési Terv 2015–2016);
- „Zöld könyv”³¹ releváns részei, és az E-közigazgatási Cselekvési Terv releváns dokumentumai;
- Releváns országspecifikus ajánlások és az érvényben lévő Nemzeti Reformprogram.

A 2014–2020-as tervezési ciklus átfogó nemzeti fejlesztési célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés. A KÖFOP a gazdaság élénkítéshez úgy tud hozzájárulni, hogy ha csökken az állam, illetve a vállalkozások közigazgatási kiadása, akkor más területekre fordítható a megtakarítás, vagy ha nő a szolgáltatási szint és ezáltal a lakosság, illetve vállalkozások ügyintézővel töltött ideje csökken, az ügyintézés egyszerűsödik.

A KÖFOP alapvető **célja** a szolgáltató állam megteremtéséhez való hozzájárulás. A szolgáltató állam:

- szervezeten működik (stratégiai cél az integráció),
- költséghatékony (stratégiai cél a bürokráciacsökkentés) és
- professzionális szakemberei vannak (stratégiai cél: a menedzsment erősítése).

A modern értelemben vett „jó állam” azonban nemcsak szolgáltató, hanem hatékonyan küzd a korrupció ellen is.

³¹ Zöld Könyv az infokommunikációs szektor 2014–2020 közötti fejlesztési irányairól

Elérhető: http://www.kormany.hu/download/b/f7/30000/Z%C3%B6ld_k%C3%B6nyv%20v%C3%A9gleges.pdf

5.8.2. A KÖFOP potenciális célcsoportjai és lehetséges kedvezményezettjei

Prioritás/egyedi célkitűzés/intézkedés	Potenciális célcsoport	Lehetséges kedvezményezettek
1. Az adminisztratív terhek csökkentése		
1.1 Az üzleti tevékenységet és az állampolgárok ügyintézési lehetőségeit korlátozó eljárási szűk keresztmetszetek csökkennek: az ügyfelekre háruló ügyintézési költségek és/vagy időráfordítás csökken		
1.1.1 Közigazgatási eljárások átalakítása, hatékonyságának javítása	A közigazgatás ügyfelei	Költségvetési szervek
1.1.2 A közigazgatás szerveztségének javítása	A közigazgatás ügyfelei (lakosság, vállalkozások)	Költségvetési szervek, 100%-os állami tulajdonú vállalatok, járási hivatalok
1. Az adminisztratív terhek csökkentése		
1.2 Magas szintű és korszerű (lakossági államigazgatási és vállalkozások által használható) e-ügyintézési megoldások kerülnek bevezetésre		
1.2.1 Az ügyfél-orientált közigazgatási folyamatok elektronizálása	A közigazgatás ügyfelei	Költségvetési szervek, önkormányzatok, 100%-os állami tulajdonú vállalatok, járási hivatalok
1.2.2 A közigazgatáson belüli folyamatok elektronizálása	Közigazgatás ügyfelei (lakosság, vállalkozások), önkormányzatok	Költségvetési szervek, önkormányzatok, 100%-os állami tulajdonú vállalatok, járási hivatalok
1.2.3 Az egyablakos ügyintézés elérhetőségének bővítése	A közigazgatás ügyfelei	Költségvetési szervek, 100%-os állami tulajdonú vállalatok
2. A szolgáltatási szemlélet és az etikus működés megerősítése a közszolgálatban		
2.1 Szolgáltatói szemléletű feladatellátáshoz szükséges kompetenciákat nyújtó, az életpályamodellnek megfelelő emberi erőforrás-menedzsment-rendszer bevezetésre kerül a közigazgatás kulcsterületein		
2.1.1 A közszolgálati szakemberek kompetenciafejlesztése	A közszolgálati szakembergárda, rendvédelmi szervek állománya (rendőrök, katasztrófavédelmi dolgozók, adóhatóság dolgozói stb.)	Költségvetési szervek, Nemzeti Közszolgálati Egyetem
2.1.2 A közszolgálati életpályák feltételeinek biztosítása	A közszolgálati szakembergárda, rendvédelmi szervek állománya	Költségvetési szervek, Nemzeti Közszolgálati Egyetem
2. A szolgáltatási szemlélet és az etikus működés megerősítése a közszolgálatban		
2.2 A közigazgatási folyamatok átláthatósága javul		
2.2.1 Kapacitásfejlesztés a korrupciós esetek nagyobb arányú felderítése, illetve megelőzése érdekében	A közigazgatási szervezetek, nyomozó hatóságok, ajánlattevők, ajánlatkérők	Nemzeti Védelmi Szolgálat, az e-közbeszerzési megoldás bevezetésével megbízott kormányzati szervezet, 100%-os állami tulajdonú vállalatok, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, rendvédelmi szervek

2. A szolgáltatási szemlélet és az etikus működés megerősítése a közszolgáltatásban		
2.3 A közszolgáltatások települési szintű adatokat tartalmazó integrált és ügyfélközpontú információs bázisa kialakul és azt használatba veszik		
2.3.1 Az Integrált Közszolgáltatási Információs Rendszer bevezetése	Helyi önkormányzatok	Az IKIR rendszer fejlesztésére és üzemeltetésére kijelölt kormányzati szervezet, költségvetési szerv
2.3.2 A közszolgáltatások átszervezését megalapozó kutatások végrehajtása	Helyi önkormányzatok, szakpolitikai döntéshozók	Tudományos és felsőoktatási intézmények, kormányzati szervezetek
3. Az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás		
3.1 Az operatív programok végrehajtásába a partnerek és a lakosság széles köre bevonásra kerül		
3.1.1 A társadalmi-gazdasági-szociális partnerek, különösen a monitoring bizottságok aktív szerepéhez szükséges feltételek biztosítása	A Monitoring Bizottság tagjai és az általuk képviselt gazdasági, társadalmi, szociális szereplők, partnerek	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok
3.1.2 Az uniós támogatások lehetőségének, eredményeinek megismertetése a közvéleménnyel	közvélemény, kiemelten a projektek célcsoportjai	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok
3. Az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás		
3.2 A végrehajtási intézményrendszer működési feltételei biztosítottak az operatív programok szabályszerű végrehajtása érdekében		
3.2.1 A CPR 127-ik cikk szerinti ellenőrzések és azok feltételeinek biztosítása, színvonalának fenntartása	Audit Hatóság, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői, pályázók, kedvezményezettek	Audit Hatóság
3.2.2 A támogatáskezelés menedzsmentje feltételeinek biztosítása, színvonalának megőrzése	Miniszterelnökség, irányító hatóságok, közreműködő szervezetek, Igazoló Hatóság, végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok, Igazoló Hatóság, közreműködő szervezetek, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői, 100%-os állami tulajdonú vállalat
3. Az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás		
3.3 Az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok eredményes és hatékony végrehajtásához szükséges feltételek biztosítottak		
3.3.1 A CPR 56 cikk szerinti értékelések megvalósítása	Miniszterelnökség, irányító hatóságok, közreműködő szervezetek, Monitoring Bizottság, társadalmi, gazdasági, szociális partnerek	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok

3.3.2 Az e-kohéziós irányelv implementálása	Miniszterelnökség, irányító hatóságok, Igazoló Hatóság, közreműködő szervezetek, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői, pályázók, kedvezményezettek	A támogatósközvetítő rendszert fejlesztő/üzemeltető vagy azzal összefüggésben tevékenykedő szervezet és 100%-os állami tulajdonú vállalat
3.3.3 A pályázók és kedvezményezettek kapacitásainak támogatása	Pályázók, kedvezményezettek	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok, közreműködő szervezetek, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői
3.3.4 Az eredményes és hatékony végrehajtáshoz szükséges kompetencia biztosítása	Miniszterelnökség, irányító hatóságok, Igazoló Hatóság, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői, partnerek, monitoring bizottsági tagok	Miniszterelnökség, Irányító Hatóságok, Igazoló Hatóság, közreműködő szervezetek, a végrehajtási intézményrendszer egyéb releváns szereplői

3.8./ 1. számú táblázat

5.8.3. Forráskeret

Az operatív program összesen 794 773 905 EUR uniós támogatást tervez felhasználni, amelyből 601 324 776 EUR az Európai Szociális Alapból (ESZA), míg 193 449 129 EUR a Kohéziós Alapból (KA) származik. Utóbbi az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), ESZA és KA finanszírozású valamennyi operatív program végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás költségeit fedezi (KÖFOP 3. prioritása), így külön technikai segítségnyújtás a többi operatív programban nem szerepel.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap forrásaival nem számol a KÖFOP, mivel a 2014–2020-as időszakban az Európai Szociális Alapból is finanszírozhatóak a közigazgatás és a közszolgáltatás fejlesztéséhez kapcsolódó szoftver-, illetve hardverfejlesztések komplex projektek részeként (amelyek az e-megoldás mellett folyamat-, szervezetfejlesztési komponenst is tartalmaznak).

A forráshallokáció értékelésekor figyelembe kell venni azt is, hogy 83 531 006 EUR uniós támogatás áll rendelkezésre a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programban (VEKOP), amely az országos kihatású fejlesztések Közép-Magyarország régióra (KMR) eső finanszírozási szükségletét, valamint a KMR-ben végrehajtott fejlesztések finanszírozási igényét fedezi.

A 11-es tematikus célkitűzésre így összességében 684 855 782 EUR áll rendelkezésre, amelynek 88%-a KÖFOP, míg 12%-a VEKOP forrás.

A technikai segítségnyújtásra felhasználható EU támogatás mértéke 193 449 129 EUR lesz 2014–2020 között.

Prioritás címe		KÖFOP			VEKOP			KERET ÖSSZESEN Mrd Ft
		Uniós Mrd Ft (310,1)	Társfinanszírozás (Mrd Ft) 15%	TOTAL KÖFOP Mrd Ft	Uniós Mrd Ft (310,1)	Társfinanszírozás (Mrd Ft) 50%	TOTAL VEKOP Mrd Ft	
1. prioritás	Az adminisztratív terhek csökkentése	124	21,9	145,9	17,2	17,2	34,5	180,4
2. prioritás	A szolgáltatási szemlélet és etikus működés megerősítése a közszolgálatban	62,4	11	73,5	8,7	8,7	17,3	90,8
3. prioritás	Az ESZA, ERFA, KA finanszírozású operatív programok végrehajtásához kapcsolódó technikai segítségnyújtás	60	10,6	70,6				70,6
ÖSSZESEN		246	43,5	290	25,9	25,9	51,8	341,8

5.8/2 ábra A KÖFOP és VEKOP lábának prioritásonkénti forrámegoszlása

6. A területi együttműködésekben rejlő fejlesztési lehetőségek 2014–2020 között³²

A 2011-ben elfogadott Területi Agenda 2020 szakpolitikai dokumentum különös jelentőséget tulajdonít a területi együttműködéseknek a területpolitikai célok, valamint a területi kohézió elérésében. **A hasonló adottságokkal rendelkező vagy azonos kihívásokkal szembe-sülő térségek együttműködése segítheti az európai határok lebontását és a területi kapcsolatok erősítését.** A gazdaság fejlődésének is kulcseleme a tágabb térségi, gazdasági együttműködés fokozása, a piaci kapcsolatok erősítése, amely lendületet adhat az egyes ágazatokon (pl. logisztika-kereskedelem, kutatás-fejlesztés, örökségvédelem, turizmus stb.) belül a nemzetközi együttműködéseknek.

Az európai területi együttműködési programok is fontos eszközei a területi kohézió erősítésének. Ezek a programok **több tagállam együttműködésével közösen meghatározott célok mentén, közös döntés alapján felállított intézményrendszer segítségével és közös finanszírozással valósulnak meg.** Ezek a programok a támogatásra jogosult, de különböző országokhoz tartozó területekről származó partnerek fejlesztési elképzeléseinek megvalósítását támogatják a határtérségekben, az európai makrotérségekben és páneurópai szinten.

Az 1990-ben létrehozott, három programozási perióduson keresztül működő INTERREG Közösségi Kezdeményezés 2007-től vált az unió strukturális és kohéziós politikájának egyik fő célkitűzésévé „európai területi együttműködések” megnevezéssel (11/1. ábra).

2007-2013 között	2014–2020 között
1) Konvergencia	1) Beruházás a növekedésbe és foglalkoztatásba
2) Regionális versenyképesség és foglalkoztatás	2) Európai Területi Együttműködés
3) Európai Területi Együttműködés	

6/1. ábra: Az EU kohéziós politikájának célkitűzései

³² Szerzők: Móricz Ádám, területfejlesztési referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály, dr. Nagyvárad Alíz, területfejlesztési referens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály, Savanyú Adrián, főosztályvezető, Miniszterelnökség, Nemzetközi Együttműködési Programok Végrehajtási Főosztálya, dr. Dömötör Tamás, építészeti referens, Miniszterelnökség, Területrendezési és Településügyi Főosztály, Majorné Vén Mariann, Lechner Tudásközpont, URBACT Nemzeti Tájékoztató Pont

Az Európai Bizottság felismerte, hogy az európai területi együttműködés keretében megvalósuló fejlesztések hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez, új vállalkozások létrejöttéhez és a határtérség infrastruktúrájának fejlesztéséhez. Ráadásul ezek az együttműködések a polgárok közötti bizalom erősítését és a határtérségben élők közös identitásának kialakítását is elősegítik.

Az együttműködési programokra allokált források 1990 óta folyamatosan növekedtek, és a 2014–2020-as időszakra elérték a 10,1 milliárd eurót. Bár ez az összeg a kohéziós politika teljes forráskeretéhez viszonyítva nem számottevő (2,8%), az európai területi együttműködési programok mégis **stratégiai jelentőséggel bírnak a közösségi fejlesztéspolitikában** komoly szemlélet- és gondolkodásformáló hatásuk miatt (6/2. és 6/3. ábra).

A 2014–20-as időszak újdonsága, hogy a tagállami forráskeretek tervezése során összhangot kell kialakítani az európai területi együttműködési programokkal, a korábbinál erősebben és jobban dokumentáltan (Péti et al., 2014). A fejlesztéspolitikai szinergiák elérése érdekében a Magyarország és az Európai Bizottság között létrejött Partnerségi Megállapodás egyrészt bemutatja Magyarország prioritásait a területi együttműködésekkel kapcsolatban (Péti, 2014), valamint az időszak újszerű uniós tervezési előírásainak megfelelően kifejti a nemzeti és az európai területi együttműködési programok összhangját, végrehajtásuk nemzeti és regionális szintű koordinációs mechanizmusait, valamint ezek fő prioritásterületeit (Péti et al, 2014).

6.1. Az európai területi együttműködési programok, mint a kohéziós politika eszközei

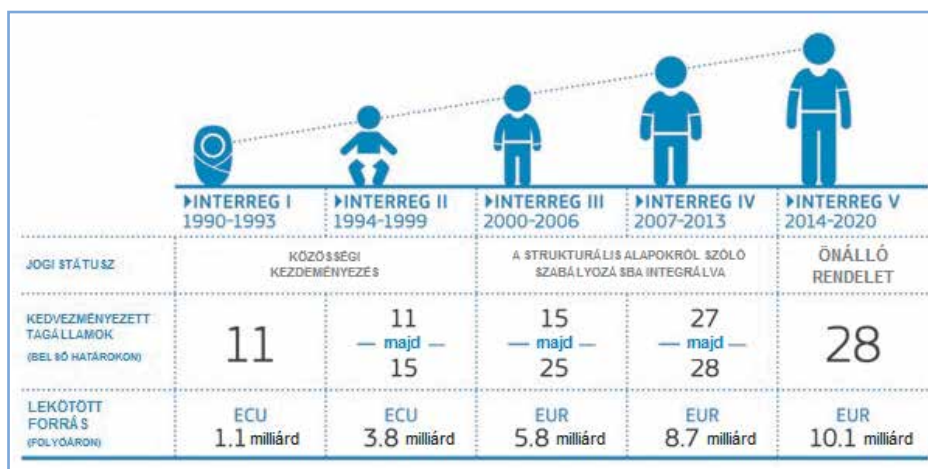
Az európai területi együttműködési programok a 2014–2020 közötti időszakban a kohéziós politika második fő célkitűzéseként valósulnak meg. Az Európai Bizottság, valamint az együttműködési programok némelyike a névválasztásában ismét visszautal a korábban három programozási perióduson keresztül működő, a szélesebb közönség körében népszerű és közismert INTERREG kezdeményezésre (pl. Interreg CENTRAL EUROPE).

A 2014–2020-as időszak újdonsága, hogy ezeket a programokat – az általános rendelkezésekről³³ és az Európai Regionális Fejlesztési Alap felhasználásáról³⁴ szóló jogszabályok mellett

³³ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1301/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a „Beruházás a növekedésbe és munkahelyteremtésbe” célkitűzésről szóló egyedi rendelkezésekről, valamint az 1080/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

– már önálló rendelet³⁵ **is szabályozza (11/2. ábra)**. Ezek határozzák meg azokat a specifikus szabályokat, amelyeket a programok tervezése és végrehajtása során szükséges figyelembe venni. Az európai területi együttműködési programok esetében sajátos előírások vonatkoznak a tematikus koncentráció érvényesítésére, illetve külön beruházási prioritások kiválasztására is lehetőség van egyes tematikus célok alatt. A nemzeti operatív programoktól eltérően a **teljesítménykeret alkalmazása nem elvárás az együttműködési programok esetében**.

6/2. ábra: Az INTERREG Közösségi Kezdeményezés és az európai területi együttműködési programok fejlődése³⁷

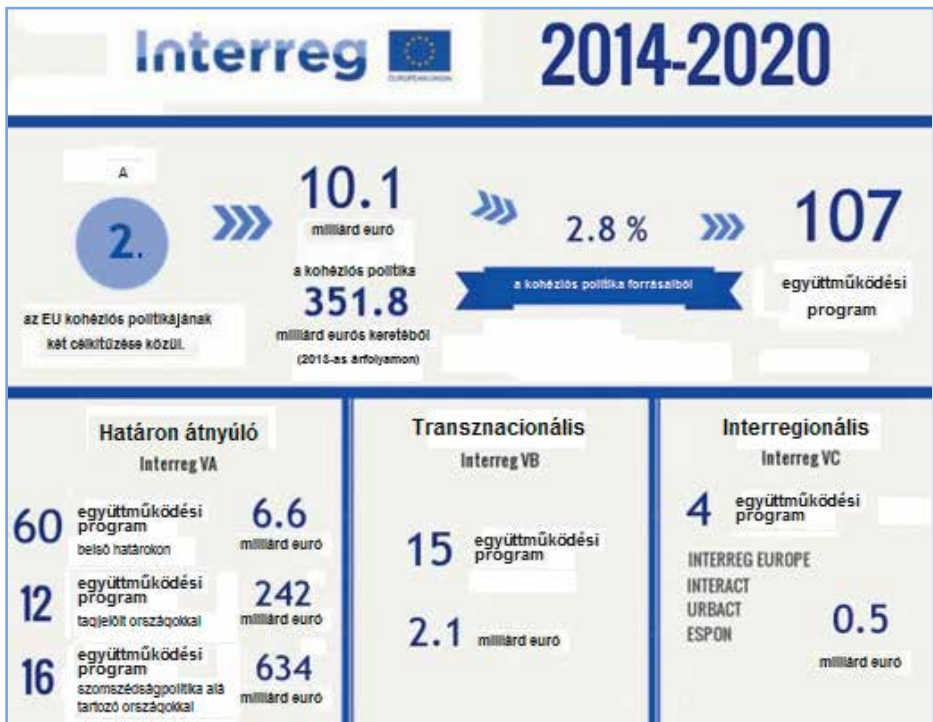
Az európai területi együttműködési programok tervezése és végrehajtása a partnerség elve alapján az adott programban résztvevő partnerországok együttműködésében történik, emiatt az irányítás és döntéshozatal nagyban eltér a pusztán hazai végrehajtású programokétól. A programok tervezéséért felelős nemzetközi tervezési munkacsoportokban és a végrehajtással kapcsolatos döntéseket meghozó – így a támogatásban részesülő projekteket is kiválasztó – nemzetközi monitoring bizottságokban jellemzően a partnerországok kormányzati és területi szintet képviselő delegáltjai vesznek részt. A monitoring bizottság döntéshozatalába az Európai Bizottság által elfogadott ún. **Partnerségi Kódexben** felsorolt szervezeteket – az érintett szakterületek képviselőit, a területi, gazdasági, szociális és felsőoktatási szereplőket, valamint a civil szervezeteket – is szükséges bevonni (a tagállami operatív programok esetében megszokottakhoz hasonlóan). **A programok szabályos és hatékony végrehajtásáért egy vagy több partnerország területén felállított közös intézményrendszer** (irányító ható-

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1299/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együttműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről.

³⁶ Forrás: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial alapján szerk.: Móricz Á.

ság, közös titkárság, igazoló hatóság, ellenőrző hatóság) **felelős**. Ezzel párhuzamosan viszont nemzeti szinten is jelentkeznek feladatok (pl. a hazai projektpartnerek költségeinek hitelesítése, nemzeti kapcsolattartó pont fenntartása), amelyeket a közös intézményektől elkülönült nemzeti szintű szervek látnak el az egyes partnerországokban.

Az európai területi együttműködési célkitűzés 2014–2020 között – a korábbi időszak gyakorlatának megfelelően **határon átnyúló, transznacionális** és **interregionális együttműködési program** típusok megvalósítását támogatja. Ez a jelenlegi időszakban összesen 107 együttműködési programot fed le. A források megoszlása alapján – a 2007–2013-as programidőszakhoz hasonlóan – a határon átnyúló programok élvezik a legnagyobb költségvetési támogatást (7,4 milliárd euró), tekintettel e programok nagy számára és a határtérségek fejlesztési igényeire. A transznacionális együttműködésekre ehhez képest kevesebb (2,1 milliárd euró), az interregionális programokra pedig a legkevesebb forrás (500 millió euró) jut (6/3. ábra). Az eltérő arányok azonban nem jelentenek fontossági sorrendet, hiszen a három programtípus más területi szinteken valósul meg és különböző tevékenységek támogatásán keresztül szolgálják a kohéziós politika céljainak elérését.

6/3. ábra: Az európai területi együttműködési programok típusai 2014–2020 között³⁸

³⁷ Forrás: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial alapján szerk.: Móricz Á.

Az európai területi együttműködési programokat az európai strukturális és beruházási alapok közül **az Európai Regionális Fejlesztési Alap finanszírozza**, de a **tagjelölt országok** részvétele **esetén az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz**, szomszédságpolitika alá tartozó **harmadik ország esetén** pedig az **Európai Szomszédsági Eszköz is finanszírozó alappá** válnak. Az európai területi együttműködési programok uniós társfinanszírozása legfeljebb 85% lehet.

Magyarország földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan fontos szerepet tölt be az európai területi együttműködési programok végrehajtásában: **hazánk 7 határon átnyúló, 2 transznacionális és mind a 4 interregionális együttműködési programban vesz részt a jelenlegi programozási időszakban.**

A következőkben a Magyarország részvételével 2014–2020 között megvalósuló egyes európai területi együttműködési programok bemutatására kerül sor.

6.2. A határon átnyúló együttműködési programok által kínált fejlesztési lehetőségek

A határon átnyúló együttműködési programok **célja a határmenti területek gazdasági integrációjának, összetartó erejének, harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődésének támogatása**, hozzájárulva ezzel a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez Európában.

2014–2020 között 88 határon átnyúló program valósul meg: 60 esetben az EU belső határain mentén az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, 12 esetben az uniós tagjelölt országokkal közös külső határain az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből, 16 esetben pedig az EU és az uniós szomszédságpolitika alá sorolt országok közös határain az Európai Szomszédsági Eszközből. **A programtérsegek lehatárolása NUTS 3 szinten történt** (ez Magyarországon a megyék szintjének felel meg). A programok tervezésében és végrehajtásában a jogosult területek (a NUTS 3 szintű területegységek) és az érintett országok kormányzati képviselői vesznek részt.

2007–2013 között a programvégrehajtás általános felelősségével járó irányító hatósági funkciót Magyarország öt esetben, a Magyarország-Szlovákia, a Magyarország-Románia, a Magyarország-Horvátország, a Magyarország-Szerbia és a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna határon átnyúló együttműködési programokban töltötte be. A rendelkezésre álló 1.485 millió eurós európai uniós forrásból a programok keretén belül számos területen valósultak meg fejlesztések a vállalkozások együttműködésének támogatásától a természeti és kulturális örökségeink védelmének, a hatékony energiaszolgáltatásnak, a közös idegenforgalmi fejlesztéseken, gazdasági együttműködésen, oktatáson, vízgazdálkodáson, egészségügyi kezdeményezéseken át egészen a határ jobb átjárhatóságának biztosításáig.

A 2014–2020 közötti időszakra a programok végrehajtási rendszere sok esetben megváltozott, de az irányító hatósági feladat ellátásának három esetben – a Magyarország-Horvátország, a Magyarország-Szerbia és a Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna határon átnyúló együttműködési programokban – ismét Magyarország ad helyet. A kiegyensúlyozott magyar érdekképviselet mindegyik programban továbbra is biztosított.

Az előző időszakhoz hasonlóan a **kis- és középvállalkozások támogatása, a fenntartható közlekedés és infrastruktúrafejlesztés, a minőségi foglalkoztatás előmozdítása, a turizmus ösztönzése, a környezetvédelemhez, vízgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek, valamint az egészségügyi kezdeményezések szerepelnek fejlesztési célként az egyes programokban.** A rendelkezésre álló forrásokból elsősorban állami szervek és háttérintézményei, hatóságok, helyi és megyei önkormányzatok és háttérszervei, nemzeti parkok, nem kormányzati szervezetek, regionális és megyei fejlesztési ügynökségek, kulturális és turisztikai intézmények, kulturális örökségvédelmi szervezetek, egészségügyi és oktatási intézmények, európai területi társulások és – néhány esetben – kis- és középvállalkozások részesülhetnek. A részletes pályázói kör és egyéb feltételek az egyes felhívásokban kerülnek meghatározásra.

6.2.1. INTERREG V-A Szlovákia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program³⁸

A Szlovákia és Magyarország részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program **jogosult területei közé Magyarországon Pest, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék és Budapest főváros, míg Szlovákiában Pozsony, Nagyszombat, Nyitra, Besztercebánya, valamint Kassa kerületek tartoznak.** A program tervezéséért felelős nemzetközi tervezési munkacsoport az alábbi prioritásokat határozta meg:

1. Természet és kultúra

A prioritáson belül megfogalmazott számos támogatandó intézkedés közül a legfontosabbak az örökségmegújítási stratégiák, tanulmányok és tervek készítése, az ezek megvalósításához kapcsolódó infrastruktúra (pl. parkolóhelyek, látogatóközpontok, felvezető utak, kisebb hidak) átalakítása és építése, árterek helyreállítása, desztináció-menedzsment és közös marketingstratégiák kidolgozása.

2. Határon átnyúló mobilitás javítása

A határon átnyúló régió elérhetőségének javítása, a TENT-T hálózathoz való kapcsolódás megteremtése, valamint a környezetbarát (pl. alacsony szén-dioxid és zajkibocsátású) közlekedési rendszerek kidolgozása támogatható. Ezt szolgálhatja még az intelligens közlekedési rendszerek kialakítása, utastájékoztatói rendszerek, online menetrendek, járművek, busz- és vasúti megállók, kompikötők fejlesztése.

3. A fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása és a munkavállalói mobilitás támogatása

A foglalkoztatásbarát növekedés kiemelten fontos a programterület számára. Ezt szolgálja a helyi potenciálra alapozó termékekhez és szolgáltatásokhoz, a városi funkciókhoz,

³⁸ A 2014–2020 közötti határon átnyúló együttműködési programok esetében a honlapok és programlógók a szerkesztés időpontjáig nem készültek el (2015. október).

illetve a természeti és kulturális erőforrásokhoz való jobb hozzáférés támogatása közös oktatási és képzési programokon keresztül.

4. A hatóságok és az érintett szervezetek intézményi kapacitásának növelése és eredményes közigazgatás kialakítása

A prioritás támogatja a kétoldalú oktatási, egészségügyi, veszélymegelőzési, vízgazdálkodási és kulturális együttműködések erősítését, a régió jobb elérhetőségét elősegítő tanulmányok és tervek kidolgozását, valamint a határvidék közös népszerűsítéséhez kapcsolódó tevékenységek promócióját.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 155,8 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program költségvetése így hét évre összesen 183 millió euró.*

A program irányítása – az előző időszaktól eltérően – **megosztott a két résztvevő ország között: az Irányító Hatóság Pozsonyban, míg a Közös Titkárság Budapesten került felállításra.**

6.2.2. INTERREG V-A Románia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Románia és Magyarország részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program jogosult területei közé Magyarországon Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Békés és Csongrád megyék, illetve Romániában Satu Mare, Bihar, Arad és Timis megyék tartoznak. A program tervezéséért felelős nemzetközi tervezési munkacsoport az alábbi prioritásokat határozta meg:

1. Közös értékek és erőforrások védelme és hatékony hasznosítása

A prioritás támogatja a közös, integrált beruházásokat és akciókat a vízminőség javítása, valamint a természeti, kulturális és épített örökség rehabilitációja, fenntartása és közös népszerűsítése érdekében.

2. A fenntartható közlekedés előmozdítása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban

A határon átnyúló régió lakossága részére a jobb elérhetőség, a TENT-T hálózathoz való kapcsolódás megteremtése és a környezetbarát közlekedési rendszerek kidolgozása kiemelt figyelmet kap. Ezt kiegészítik a határon átnyúló közlekedési fejlesztések előkészítésének támogatása (pl. megvalósíthatósági tanulmány, műszaki terv) és a tömegközlekedési szolgáltatások fejlesztése.

3. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése

A prioritás célja a munkahelyteremtést elősegítő integrált programok megvalósítása, pl. üzletek, vállalkozások fizikai környezetének fejlesztése és a határon átnyúló munkaerő mobilitásának elősegítése révén.

4. Az egészségügyi szolgáltatások fejlesztése

Erre a prioritásra allokálja a legtöbb forrást a program. A közös képzések, workshopok, konferenciák, ösztöndíjak, know-how csere, a közös telemedikai és e-egészségügyi infrastruktúra kialakítása, valamint a határon átnyúló ügyfél-információs és kórtörténeti adatcsere révén az egészségügyre jellemző egyenlőtlenségek mérséklődnek, ami nagymértékben hozzájárul a programterületen élők életminőségének javulásához.

5. Kockázatkezelés és természeti katasztrófák elleni védekezés

Ebben az esetben kiemelten fontos terület a veszélymegelőzési létesítmények és eszközök fejlesztése, a kommunikációfejlesztés és protokollok harmonizációja, közös tréningek szervezése, legjobb gyakorlatok kölcsönös megosztása.

6. Az intézmények és állampolgárok közötti határon átnyúló együttműködések támogatása

E prioritásban lehetőség van az intézmények közös projektfejlesztésére, közös képzések kialakítására, releváns jogszabályok harmonizációjára, közösségek, civil szervezetek, intézmények kisléptékű kezdeményezéseinek megvalósítására a kultúra, sport és egyéb szabadidős tevékenységek formájában és különösen a fiatalok vonatkozásában.

7. A 7. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 189,1 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program költségvetése így hét évre összesen 231,9 millió euró.*

A program közös intézményrendszerének az előző időszaktól eltérően Románia ad otthont 2014–2020 között: az Irányító Hatóság Bukarestben, míg a Közös Titkárság Nagyváradon kerül felállításra. Magyarországon a programtárs megvalósítását a Közös Információs Pont működteti majd a magyar partnerek közvetlen elérésének érdekében.

6.2.3. INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program

Az Ausztria és Magyarország részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program Magyarországon Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyéket, Ausztriában Burgenland, Alsó-Ausztria, Kelet-Stájerország régiókat, valamint Graz és Bécs városokat érinti. Graz részvétele új elemnek számít az elődprogramhoz képest. A programot tervező nemzetközi tervezési munkacsoport az alábbi prioritásokat határozta meg:

1. A kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása

Olyan tevékenységek támogatására kerülhet sor, mint technológia- és know-how-transzfer ösztönzése és támogatása, szaktudás, készségek és kompetenciák megszerzésére összpontosító képzési programok létrehozása, valamint üzleti és innovációs fejlesztések.

2. Környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása

A prioritás célja a természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, a tájkép és az ökológiai stabilitás fenntartása, valamint a víztestek kezelésének és védelmének javítása. Mindennek eszközéül szolgálhat közös turisztikai és marketing stratégia és intézkedési terv kidolgozása, a zöld infrastruktúrákba való befektetések, a fajok és élőhelyek hosszú távú védelmének biztosítása, az innovatív szennyvíztisztítási módszerek megosztása és az elérhető felszín alatti vízkészletek meghatározása.

3. **A tömegközlekedés és a környezetbarát közlekedési eszközök vonzerejének fokozása**

Olyan tevékenységek támogatására kerülhet sor, amelyek a tömegközlekedés jobb koordinációját, az „igény szerinti tömegközlekedést” teszik lehetővé a határ régióban. Fontos a kerékpáros és gyalogos közlekedés, a közlekedési biztonság, az e-mobilitás, valamint a közlekedési csomópontok forgalmának hatékony befolyásolása.

4. **Intézményi kapacitások növelése és a hatékonyan működő közigazgatás kialakítása, emberek közötti („people-to-people”) együttműködés**

E prioritás keretében a következő területek támogatásra kerülhet sor: oktatás, egészségügy, veszélymegelőzés, kulturális együttműködések hatékonyságnak erősítése, a határ régió jobb elérhetőségét elősegítő tanulmányok és tervek kidolgozása, a határvidék közös népszerűsítéséhez kapcsolódó tevékenységek, valamint az önkormányzatok, városok és régiók közötti együttműködések erősítése.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 78,8 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program költségvetése így hét évre összesen 95,9 millió euró.*

A program irányítása az előző időszakhoz hasonlóan megosztott maradt a két résztvevő ország között: az Irányító Hatóság Eisenstadtnban, míg a Közös Titkárság Sopronban működik.

6.2.4. INTERREG V-A Szlovénia-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Szlovénia és Magyarország részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program területe Magyarországon Vas és Zala megyét, Szlovéniában Podravje régiót és a Muravidéket foglalja magában. A nemzetközi tervezési munkacsoport – a forrásnagyságra tekintettel – csak három prioritást határozott meg:

1. **„Vonzó Régió”**

Ez a prioritás elsősorban a természeti és kulturális örökség megőrzését és fejlesztését támogatja a turisztikai szolgáltatások sokszínűsítésén keresztül. Emellett támogatásban részesülhetnek a természeti és kulturális turisztikai potenciál megőrzését célzó tevékenységek, valamint a modern infokommunikációra épülő promóciós fejlesztések.

2. „Együttműködő Régió”

A prioritás a hatóságok és az érintett szervezetek intézményi kapacitásának erősítését és a közigazgatás hatékonyságának javítását támogatja a jogi és közigazgatási együttműködés, valamint az állampolgárok és az intézmények közötti együttműködés támogatása révén. A támogatható területek közé sorolható az oktatás, az egészségügy, a veszélymegelőzés, a kultúrák közötti együttműködési lehetőségek hatékonyságnak erősítése, a régió jobb elérhetőségét elősegítő tanulmányok és tervek kidolgozása, a határvidék közös népszerűsítéséhez kapcsolódó tevékenységek, valamint az önkormányzatok, városok és régiók közötti együttműködés erősítése.

3. A 3. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 14,8 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program költségvetése így hét évre összesen 18,6 millió euró.*

A program közös intézményrendszerét az előző időszakhoz hasonlóan Szlovénia állítja fel: az Irányító Hatóság és a Közös Titkárság Mariborban működik tovább.

6.2.5. INTERREG V-A Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Magyarország és Horvátország részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program területe Magyarországon Zala, Somogy és Baranya megyéket jelenti, míg a horvát oldalon Muraköz, Varasd, Kapronca-Körös, Belovár-Bilogora, Verőce-Drávamente, Pozsega-Szlavónia, Eszék-Baranya és Vukovár-Szerém megyéket fedi le. A 2007-2013-as programidőszaktól eltérően – amelyben négy, a határszakasszal közvetlen földrajzi kapcsolattal nem rendelkező, ún. „kapcsolódó” státuszú régió tartozott a jogosult területhez –, a jelenlegi program valamennyi, a programban résztvevő NUTS 3 szintű közigazgatási egységet egyenrangúnak tekinti. A program tervezéséért felelős nemzetközi tervezési munkacsoport az alábbi prioritásokat határozta meg:

1. A kis- és középvállalkozások versenyképességének fokozása

A prioritás célja a korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési kapacitások létrehozásának és bővítésének támogatása. Ezen belül egy határon átnyúló vállalkozásfejlesztési konstrukció létrehozása és kidolgozása történik meg, amely magában foglalja egy nyílt pályázati rendszer elindítását és átfogó menedzselését, segítségnyújtást a projektgenerálásában, információszolgáltatást, valamint információs napok szervezését.

2. A természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása

A tervezett környezetvédelmi intézkedések a természeti és kulturális örökség megőrzését, védelmét és fejlesztését jelentik, emellett támogatásban részesülhetnek a biodiverzitást és a talaj védelmét, helyreállítását, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások népszerűsítését célzó tevékenységek. A történelmi értékek, építmények rehabilitációja,

versenyképes tematikus utak kialakítása, határ menti NATURA 2000-es területek, valamint kiemelt vagy egyéb védelem alá eső területek közös kezelési terveinek kidolgozása képezheti a projektek tartalmát.

3. Intézményi kapacitások bővítése és hatékony közigazgatás

Az intézmények közötti együttműködést a program elsősorban az oktatásra, az egészségügyre, a veszélymegelőzésre, a kultúrák közötti együttműködésre, a határrégió jobb elérhetőségét elősegítő tanulmányok és tervek kidolgozására, valamint a programterület közös népszerűsítéséhez kapcsolódó tevékenységekre terjeszti ki.

4. Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében

A prioritás közös tananyagok, képzési programok kidolgozását, oktatási helyszínek felújítását és a szükséges eszközök beszerzését támogatja.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 60,8 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program költségvetése így hét évre összesen 73,9 millió euró.*

A program közös intézményrendszere – az Irányító Hatóság és a Közös Titkárság – az előző időszakhoz hasonlóan Magyarországon, Budapesten működik tovább.

6.2.6. INTERREG-IPA Magyarország-Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program

A Magyarország és Szerbia részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program – tekintettel arra, hogy Szerbia tagjelölt ország – az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz hatálya alatt valósul meg. A programban támogatásra jogosult terület Magyarországon Csongrád és Bács-Kiskun megyék, Szerbiában pedig a Vajdaság Autonóm Tartományon belül található Nyugat-Bácska, Észak-Bácska, Észak-Bánát, Dél-Bácska, Közép-Bánát és Szerémség. A program tervezéséért felelős nemzetközi tervezési munkacsoport az alábbi prioritásokat határozta meg:

1. A határ menti vízgazdálkodási és kockázat megelőzési rendszerek fejlesztése

A támogatható intézkedések közé tartozik a talajvíz, folyók, patakok, csatornák vízminőségének javítása érdekében végzett információgyűjtés, a vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése és a természetvédelmi együttműködés ösztönzése.

2. A határ menti forgalom akadályainak csökkentése

Olyan tevékenységek támogathatóak, amelyek célja a közösségi és közlekedési infrastruktúrarendszerek, valamint a vasútvonalak fejlesztése és rendszeres konzultációk szervezése a határ menti közlekedésben érintett résztvevők bevonásával.

3. Együttműködés ösztönzése a turizmus és a kulturális örökségvédelem területén

A cél egy közös turisztikai és marketing stratégia és intézkedési terv kidolgozása, a tu-

risztikai szereplők hálózatépítésének, kapacitásnövelésének és a kulturális együttműködések ösztönzése.

4. A vállalkozások versenyképességének fejlesztése innovációvezérelt fejlesztéssel

A prioritás alatt támogatható az innovációs közösségek felállítása és működtetése a gazdasági és szociális kihívásokkal küzdő területeken, a mezőgazdasági és élelmiszeripari folyamatok pozicionálása, valamint a tudásmegosztást és hálózatépítést szolgáló együttműködések.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz 65,1 millió euróval támogatja a programot, amelyet kiegészít a két partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program teljes költségvetése így hét évre 76,6 millió euró.*

A program közös intézményrendszere – az Irányító Hatóság és a Közös Titkárság – az előző időszakhoz hasonlóan Magyarországon, Budapesten működik tovább.

6.2.7. Magyarország–Szlovákia–Románia–Ukrajna ENI Határon Átnyúló Együttműködési Program

Az Európai Szomszédsgági Eszköz pénzügyi alap az EU szomszédsgáspolitikája alá sorolt **harmadik országokkal történő határon átnyúló együttműködések** támogatását szolgálja. **Magyarország egyetlen ilyen programban vesz részt. A Magyarország, Szlovákia, Románia és Ukrajna részvételével megvalósuló határon átnyúló együttműködési program** a korábban részletezett határ menti programokkal ellentétben négy ország együttműködésével valósul meg. A programterülethez tartozik Magyarországon Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Szlovákiában Eperjes és Kassa megyék, Romániában Szatmár és Máramaros megyék, Ukrajnában pedig Kárpátalja és Ivano-Frankivszki megyék. A programterület részét képezik még az ún. szomszédos területek, amelyek közül Magyarországon Borsod-Abaúj-Zemplén megye teljes jogosultsággal, a román Szucsáva és az ukrán Csernovici megyék pedig korlátozott feltételekkel vehetnek részt az együttműködésben. A nemzetközi tervezési munkacsoport **döntése alapján az alábbi prioritások kiírásaira lehet majd pályázni:**

1. A helyi kultúra népszerűsítése és a történelmi örökségek megőrzése

A programterület kulturális és természeti értékei kiváló lehetőséget nyújtanak a régió turisztikai fejlesztésére a fenntartható fejlődés szem előtt tartásával.

2. Környezetvédelem, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és katasztrófavédelem

A prioritás a hulladék- és szennyvízkezeléssel kapcsolatos tevékenységeket, a természeti források megőrzését és fenntartható használatát, valamint az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások használatának támogatását jelenti.

3. A határregió átjárhatóságának fejlesztése, közlekedési és kommunikációs hálózatok és rendszerek fejlesztése

A program forrásainak legnagyobb részét a mobilitás javítása érdekében kívánják felhasználni a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével, valamint az infokommunikációs eszközök széleskörű alkalmazásával.

4. Közös biztonság és védelmi kihívások

A programban résztvevő területek egyik jelentős közös kihívására adhatnak választ a természeti és az emberi tevékenység okozta katasztrófák megelőzésére irányuló projektek. Emellett a programterület egészségügyi állapotának javítását célozzák az egészségügyi infrastrukturális beruházások és a határon átnyúló egészségügyi szolgáltatások fejlesztése.

Az Európai Szomszédsági Eszköz 74 millió euróval támogatja a program megvalósítását, amelyet kiegészít a négy partnerország nemzeti hozzájárulása a technikai segítségnyújtás keretéhez. *A program teljes költségvetése így hét évre 81,3 millió euró.*

A program közös intézményrendszere – az Irányító Hatóság és a Közös Titkárság – az előző időszakhoz hasonlóan **Magyarországon, Budapesten működik tovább.**

6.3. A transznacionális programok által kínált együttműködési lehetőségek

A transznacionális együttműködési programok lényege, hogy bizonyos szempontból egy területi egységként értelmezhető, több országból álló európai makrotérségek közösen keressenek megoldásokat az őket érintő problémákra. Ezek a programok olyan kihívásokkal foglalkoznak, amelyek esetében a transznacionális szintű együttműködés hatékonyabb megoldást nyújt ahhoz képest, mintha az adott ügyet a programban résztvevő partnerek külön-külön, nemzeti szinten kívánnák megoldani. Minthogy a programok célja a megoldások közös keresése, ezért a **projektek leginkább tervezési, kutatási, szakmai együttműködési jellegűek**, amelyek **indokolt esetben kisebb kivitelezési elemeket is magukba foglalhatnak**. A transznacionális programok egyik hozzáadott értéke, **hogy a közös munka később** – más forrásokból, programokból finanszírozott – **beruházásokat indukálhat.**

A beavatkozások főbb területei általában transznacionális fejlesztési stratégiák közös kidolgozása, hatékony és fenntartható európai közlekedési hálózat kialakítása, az információs társadalomhoz való kapcsolódás elősegítése, valamint a kulturális és természeti erőforrások védelme, különös tekintettel a vízgazdálkodásra.

A 2014–2020 közötti időszakban az Európai Bizottság az Európai Unió területét összesen 15 transznacionális makrotérségre osztotta. Az egyes programtérségek lehatárolása NUTS 2 szinten történt. **Magyarország a kilenc országot lefedő Interreg CENTRAL EUROPE és a 14 partnerországból álló Duna Transznacionális Együttműködési Programokban vesz részt.**

Hazánk fontos geostratégiai célja, hogy a szomszédos, valamint a térségbeli országokkal együttműködve erősítse a régióban betöltött szerepét. Ehhez a transznacionális együttműködési programok nagymértékben hozzá tudnak járulni. A programokon keresztül **elérhető támogatási források** ugyan **nem jelentősek, azonban a segítségükkel megvalósítható közép-európai együttműködés és Duna-térségi integráció** stratégiai jelentőséggel bírnak.

6.3.1. Az Interreg CENTRAL EUROPE transznacionális együttműködési program³⁹

Az Interreg CENTRAL EUROPE program kilenc EU tagországot (Lengyelország, Ausztria, Csehország, Szlovákia, Magyarország, Szlovénia, Horvátország, valamint nem teljes területével Németország és Olaszország) tagország területét érinti, az előző időszakokkal szemben Ukrajna már nem vesz részt az együttműködésben.

Közép-Európa heterogén földrajzi terület, különösen gazdasági és társadalmi szempontból. A programtérség számos, regionális fejlődést érintő kihívással is küzd, amelyeket figyelembe vettek a program stratégiai céljainak kiválasztásakor. A programtól várt eredmények közvetlenül hozzájárulnak az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez.

A prioritásokon belül meghatározott specifikus célkitűzések a hangsúlyt a szakpolitikák fejlesztésére és a transznacionális szintű célorientált megközelítésre helyezik. A támogatható tevékenységek elsősorban stratégiák és intézkedési tervek, eszközök kidolgozását és alkalmazását, nagyobb beruházások előkészítését, „pilot” akciók végrehajtását, valamint a kapacitásépítést és képzések megvalósítását foglalják magukba. A program prioritásai a következők:

- 1. Innovációs együttműködés Közép-Európa versenyképesebbé tétele érdekében**
A prioritás célja az innovációs kapacitások és a vállalkozói kompetenciák fejlesztése.
- 2. Alacsony szén-dioxid-kibocsátási stratégiák kidolgozása Közép-Európában**
A támogatható tevékenységek között szerepel az energiahatékonyság növelését és a megújuló energiák felhasználását elősegítő megoldások, valamint a klímaváltozás hatásainak enyhítését támogató, alacsony szén-dioxid kibocsátási stratégiák és szakpolitikák kidolgozása. A program külön figyelmet fordít a funkcionális városi területek fejlesztésére.
- 3. Természeti és kulturális erőforrások kihasználása – együttműködés a fenntartható növekedés érdekében Közép-Európában**
A program támogatja a természeti erőforrások és a kulturális örökség védelmét, fenntartható használatát célzó intézkedések kidolgozását és az ehhez szükséges kapacitásfejlesztést. A program ebben az esetben is külön figyelmet fordít a funkcionális városi területekre.

³⁹ Honlap: <http://www.interreg-central.eu/>

4. Együttműködés a közlekedésben Közép-Európa jobb összekapcsolódása érdekében

A prioritás célja a regionális személyszállítási rendszerek tervezésének összehangolása és a teherfuvarozás szereplői közötti együttműködés támogatása.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

Az Interreg CENTRAL EUROPE program célcsoportját nemzeti és regionális hatóságok, önkormányzatok, non-profit szervezetek és vállalkozások képezik. A célok elérésére 246,5 millió euró támogatás áll rendelkezésre az Európai Regionális Fejlesztési Alapból. Ezt kiegészítik a partnerországok nemzeti hozzájárulásai a program végrehajtási kerete vonatkozásában, valamint a projektszintű társfinanszírozás, így *a program teljes költségvetése összesen 298,9 millió euró.*

Az Interreg CENTRAL EUROPE program közös intézményei – Irányító Hatóság, Közös Titkárság, Igazoló Hatóság és Audit Hatóság – Ausztriában működnek.

A nemzeti szintű kommunikációs feladatokat és a partnerekkel való kapcsolattartást az egyes partnerországok által kijelölt nemzeti kapcsolattartó pontok végzik.

6.3.2. A Duna Transznacionális Együttműködési Program⁴⁰

Az Európai Bizottság döntése értelmében **a 2007–2013-as időszakban működő Délkelet-európai Transznacionális Együttműködési Program három utódprogram formájában folytatódik tovább.** Ezek **a Duna Transznacionális Együttműködési Program** (az EU Duna Régió Stratégia által lefedett területtel összhangban), **az Adria-Jón Transznacionális Együttműködési Program** (a készülő Adria-Jón Stratégia által lefedett területtel összhangban) és a Balkán-Mediterrán Transznacionális Együttműködési Program.

A Duna Transznacionális Programban összesen

14 partnerország vesz részt, amelyek között kilenc uniós tagállam (Ausztria, Bulgária, Csehország, Horvátország, Magyarország, Románia, Szlovákia, Szlovénia és Németországból Bajorország és Baden-Württemberg tartományok), továbbá öt nem uniós tagállam (Bosznia és Hercegovina, Moldova, Montenegró, Szerbia és Ukrajnából Kárpátalja, Ivano-Frankivszi és Odessa megyék) található.

A Duna Transznacionális Program célja a heterogén Duna régió területi integrációjához történő hozzájárulás, közös kihívások kezelése konkrét szakpolitikai területeken, közös irányvonalak, keretek és stratégiák kidolgozása az EU Duna Régió Stratégiával való komplementaritásra törekedve, valamint kapacitásépítés, képzési programok kidolgozása és tapasztalatcseré biztositása.

⁴⁰ Honlap: <http://www.interreg-danube.eu/>, forrás: Csalagovits – Drahos, 2014.

A Duna Transznacionális Program és az EU Duna Régió Stratégia kapcsolata

A Duna Transznacionális Program az EU Duna Régió Stratégiával megegyező földrajzi lefedettsége miatt a Stratégia megvalósításának egyik fontos, de nem kizárólagos eszköze.

Az Európai Tanács a 2009. június 18–19-i ülésén kérte fel az Európai Bizottságot, hogy – a Balti-tengeri Stratégia után második makroregionális stratégiaként – 2010 végéig készítse el az EU Duna Régió Stratégiát. Ez az előbb felsorolt 14 ország részvételével megtörtént, és a magyar EU elnökség végén, 2011. június 24-én fogadták el. **A Stratégia új keretet biztosít a Duna vízgyűjtő területéhez tartozó országok és régiók együttműködéséhez, amelyben kiemelt szerepe van az unión kívüli országok koordinált bevonásának.** Az érintett országok a Stratégia által meghatározott területeken összehangolják ágazati és fejlesztéspolitikájukat, és egymással együttműködve valósítanak meg közös projekteket.

Az **EU Duna Régió Stratégia négy pillére épül**, amelyhez **11 prioritásterületet** rendeltek:

- 1. a Duna régió összekapcsolása más régiókkal** (a mobilitás és intermodalitás fejlesztése, a fenntartható energiahasználat ösztönzése, a kultúra és az idegenforgalom, valamint az emberek egymással való kapcsolatának előmozdítása),
- 2. a környezet védelme a Duna régióban** (a vizek minőségének helyreállítása, a környezeti kockázatok kezelése, a biodiverzitás, a táj-, levegő- és talajminőség megőrzése),
- 3. a jólét megteremtése a Duna régióban** (a kutatási kapacitás, az oktatás és az információs technológiák fejlesztése, a vállalkozások versenyképességének és regionális együttműködésének támogatása, az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés),
- 4. a Duna régió megerősítése** (az intézmények és együttműködéseik erősítése, a biztonság javítása a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés elleni küzdelem keretében).

A **Stratégia végrehajtására a Bizottság nem különített el pénzeszközöket**, mivel a cél a meglévő – az európai strukturális és beruházási alapokból és egyéb uniós programokból, nemzetközi pénzügyi intézményektől, valamint nemzeti, regionális, helyi és magánszférától származó – források hatékonyabb, koordinált felhasználása.

A Duna Transznacionális Program tartalma

A Duna Transznacionális Program keretében az alábbi prioritások alatt nyílik **lehetőség együttműködési projektek kidolgozására:**

1. Innovatív és társadalmilag felelős Duna Régió

A prioritás keretében támogatható tevékenységek lefedik az innovációhoz szükséges keretfeltételek – így pl. a kutató és innovációs intézmények infrastruktúrájának és a kapcsolódó szakpolitikai eszközök – javítását. Ezen kívül az üzleti és társadalmi készségek fejlesztése, az innovatív tanulási rendszerek támogatása és az üzleti szektor munkavállalóinak kompetenciafejlesztése is szerepel a programban.

2. A környezetért és a kultúráért felelős Duna Régió

A prioritás a transznacionális vízgazdálkodás támogatásán keresztül az árvízi kockázatok megelőzését segíti, amely magában foglalja a közös és integrált fellépések erősítését a partnerországok vízgűrítő-gazdálkodási terveinek továbbfejlesztése és megvalósítása céljából. A természeti és kulturális örökség, valamint az erőforrások fenntartható használatának elősegítésén belül a Duna Transznacionális Program szintén a közös fellépést támogatja. Az ökológiai folyosók helyreállításának és irányításának támogatása elsősorban a vizes élőhelyek fenntartását, helyreállítását és kezelését segíti. Ezen kívül lehetőség van a természeti és emberi tevékenységgel összefüggő katasztrófákra való felkészülés támogatására közös kormányzási rendszer kialakításával, illetve az állami hatóságok és civil védelmi szervezetek felkészítésével.

3. Jobban összekapcsolt és energiatudatos Duna Régió

A prioritás célja a környezetbarát és biztonságos közlekedési rendszerek, valamint a városi és vidéki területek kiegyensúlyozott elérhetőségének támogatása, a programterület környezetbarát és biztonságos közlekedési hálózatának és szolgáltatásainak megteremtése, illetve a városi és vidéki területek kapcsolódásának biztosítása a TEN-T infrastruktúrához. Az energiabiztonság és energiahatékonyság esetében a közös stratégiák, valamint regionális tárolási és elosztási megoldások kidolgozása támogatható.

4. Jól kormányzott Duna Régió

Az intézményi kapacitások erősítésén keresztül lehetséges a többszintű és transznacionális kormányzási és intézményi kapacitások fejlesztése, valamint életképes intézményi és jogi keretek biztosítása az eredményes, széleskörű és elmélyült transznacionális együttműködés számára. A prioritás keretében az intézmények közötti együttműködésre a programtérsegre jellemző, nagyobb társadalmi kihívások terén nyílik lehetőség. A prioritás további célja az EU Duna Régió Stratégia végrehajtásának, irányításának támogatása, a komplex transznacionális projektek kidolgozásában résztvevő állami intézmények és kulcsszereplők képességeinek és kapacitásainak fejlesztése a Stratégia eredményesebb megvalósítása érdekében.

5. Az 5. prioritás a technikai segítségnyújtás.

A Duna Transznacionális Program célcsoportját nemzeti és regionális hatóságok, önkormányzatok, non-profit szervezetek és vállalkozások képezik. A fenti célok megvalósítására összesen 221,9 millió euró forrás áll rendelkezésre az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből. Az uniós forráskeretet a partnerországok nemzeti hozzájárulásai, valamint a projektszintű társfinanszírozás egészíti ki, így összesen 263 millió euró a program teljes költségvetése. 2016-tól az Európai Bizottság az Európai Szomszédsági Eszközből is allokál forrást a Duna Transznacionális Program részére az ukrán és a moldovai partnerek támogatása érdekében.

A program közös intézményei – Irányító Hatóság, Közös Titkárság, Igazoló Hatóság és Audit Hatóság – Magyarországon kerültek felállításra. A nemzeti szintű kommunikációs feladatokat és a partnerekkel való kapcsolattartást viszont az egyes partnerországok által kijelölt nemzeti kapcsolattartó pontok végzik.

6.4. Az interregionális programok által kínált együttműködési lehetőségek

Az interregionális együttműködési programok arra biztosítanak lehetőséget, hogy a résztvevő országokból származó partnerek tapasztalatcserét, a legjobb gyakorlatok átadását és hálózatfejlesztési projekteket valósítsanak meg az adott együttműködési program prioritásaihoz illeszkedő témákban. Az Európai Bizottság kezdeményezésére **2014–2020 között a korábbi időszakokban már működő négy interregionális program folytatódik tovább INTERREG EUROPE, ESPON 2020, URBACT III és INTERACT III néven.** Ezekben a programokban a páneurópai együttműködés szellemében az összes tagállam és unión kívüli országok is részt vesznek. **Hazánk mind a négy interregionális együttműködésben részt vesz.**

6.4.1. Az INTERREG EUROPE interregionális együttműködési program⁴¹

Az INTERREG EUROPE interregionális együttműködési program a 2007–2013 között működő INTERREG IVC program folytatása. Az **együttműködésben 30 partnerszám – az EU tagállamok, Svájc és Norvégia – vesz részt.**

Az INTERREG EUROPE átfogó célkitűzése, hogy **a partnerek közötti tudás- és tapasztalatcseré, valamint hálózatépítés** révén javítsa a résztvevő országok és régiók regionális szakpolitikai hatékonyságát. A program célcsoportját elsősorban azok a nemzeti és regionális hatóságok, önkormányzatok jelentik, amelyek felelősek egy adott szakpolitika megvalósítását célzó ún. policy eszközök (pl. koncepciók, stratégiák) megalkotásáért és végrehajtásáért. A program fókuszában elsősorban az európai strukturális és beruházási alapokból finanszírozott – a kohéziós politika első célkitűzése alá tartozó – operatív programok végrehajtásáért felelős irányító hatóságok és közreműködő szervezetek állnak. Érintettségük esetén az európai területi együttműködési programok irányító szervei is bevonhatók az együttműködésekbe.

Az INTERREG EUROPE programban azok a tematikus célkitűzések kerültek prioritásként kiválasztásra, amelyek egyben a nemzeti operatív programok által legtöbb esetben kiválasztott tematikus célkitűzések is:

1. **Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció,**
2. **A kis- és középvállalkozások versenyképessége,**
3. **Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság,**
4. **Környezet és erőforrás-hatékonyság.**
5. A program 5. prioritása a **technikai segítségnyújtás.**

⁴¹ Honlap: <http://www.interreg4c.eu/interreg-europe/>

Az INTERREG EUROPE program első négy prioritása 2–2 intézkedés megvalósítását támogatja. Az egyik intézkedés az ún. **szakpolitikai ismeretátadási platformok létrehozása**, amelyből összesen négy fog működni az egyes prioritások alatt. A platformok szakpolitikai ismereteket és ehhez kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtanak az uniós szintű regionális szakpolitikai ismeretátadás előmozdítása érdekében. Működésük folyamatos, élükön pedig egy vezető szakértő által irányított csoport áll, amelynek kiválasztása nyílt pályázat keretében történik. A platformok által nyújtott szolgáltatások részét képezi tematikus anyagok, publikációk kiadása, projekttanácsadás, online információk felület működtetése, de saját tevékenységi körükben lebonyolíthatnak projekteket is (pl. szemináriumok megszervezése).

A másik intézkedés a klasszikus interregionális együttműködési projektek támogatása. Ezek a partnerségbe bevont szereplők közötti tapasztalatcserét és a tapasztalatok regionális szakpolitikákba történő beépítését szolgálják a partnerek által azonosított kérdésekben. A korábbi időszak tapasztalataiból kiindulva, az interregionális együttműködési projektek fő szabály szerint **két szakaszból állnak**: az első szakaszban a **szakpolitikai ismeretek cseréjét egy szakpolitikai cselekvési terv elkészítése** követi, majd a második szakaszban a **cselekvési terv végrehajtása és nyomon követése** történik. A projektekben résztvevő lehetséges kedvezményezettek hatóságok, közszférához tartozó egyéb szervezetek, vagy non-profit szervezetek lehetnek. Az interregionális együttműködési projektekre vonatkozó első felhívás 2015. július 31-én zárult, az új kiírás 2016 elején várható.

A fenti célok megvalósítására összesen 359,3 millió euró forrás áll rendelkezésre az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, amelyet kiegészítenek a partnerországok nemzeti hozzájárulásai a program technikai segítségnyújtási keretének vonatkozásában, valamint a projektszintű társfinanszírozás. **A program teljes költségvetése így hét évre 426,3 millió euró.**

A program közös intézményei közül az Irányító Hatóság, a Közös Titkárság és az Audit Hatóság **Franciaországban**, az Igazoló Hatóság **Belgiumban** került felállításra. A nemzeti szintű kommunikációs feladatokat és a partnerekkel való kapcsolattartást az egyes partnerországok által kijelölt nemzeti kapcsolattartó pontok végzik.

6.4.2. Az ESPON 2020 interregionális együttműködési program⁴²

Az ESPON 2020 interregionális együttműködési program a 2007–2013 között működő ESPON 2013 program folytatása. **Az együttműködésben 32 partnerország – az EU tagországai mellett Izland, Norvégia, Svájc és Liechtenstein – vesz részt.**

Az ESPON mozaikszó az „*Európai Megfigyelő Hálózat a Területi Fejlődésért és Kohézióért*” rövidítése. Ez tükrözi a program általános célkitűzését, az EU kohéziós politikájának támogatását területi tények összeurópai szintű gyűjtésével és összehasonlítható vizsgálatával

⁴² Honlap: <http://www.espon.eu/main/>

a térszerkezet, területi trendek, fejlődési lehetőségek és különböző szakpolitikai hatások bemutatása és értékelése céljából.

Az ESPON 2020 programdokumentum két prioritása közül az első („Területi tudásbázis, ismeretátadás, megfigyelések, eszközök és terjesztés”) szolgálja a tartalmi célkitűzések megvalósítását, a második a végrehajtást segítő technikai segítségnyújtás.

Az **első prioritáshoz kapcsolódó specifikus célok** a következők:

- 1. területi tények gyűjtése alkalmazott kutatásokon és elemzéseken keresztül,**
- 2. minőségi tudáscsere a felhasználók célzott elemzői támogatásával,**
- 3. területi megfigyelések és területi elemzési eszközök (területi monitoring rendszerek),**
- 4. széleskörű információátadás és területi információk alkalmazása.**

Az ESPON 2020 stratégiája és tematikája – a program jellegéből adódóan – szorosan kapcsolódik az Európa 2020 Stratégia és a Területi Agenda 2020 céljaihoz. Ebből következően **az ESPON 2020 program különös figyelmet fordít az uniós kohéziós politika hatékonyságának, az európai régiók és városok átalakulásának vizsgálatára, valamint a területi tőke, potenciál és kihívások feltárására.** A klímaváltozás és nemzetközi migráció várhatóan szintén a kiemelt témák között szerepel majd.

Az elődprogramhoz és más európai területi együttműködési programokhoz képest az ESPON 2020 végrehajtási rendszere több speciális megoldást is alkalmaz. **A program első prioritását hivatalosan egyetlen művelettel hajtják végre, amelynek keretében az Irányító Hatóság egyetlen kedvezményezettel, az erre a célra létrejött ESPON Európai Területi Társulással köt támogatási szerződést.** Ezt a szervezetet a három belga régió és Luxemburg hozta létre 2015 áprilisában, székhelye szintén Luxemburgban található. Az **ESPON Európai Területi Társulás feladata** a program **szakmai célkitűzéseinek teljeskörű megvalósítása, amelynek érdekében nemzetközi közbeszerzési felhívásokat tesz közzé a külső partnerek projektekbe történő bevonásához.** A hazai partnerek tehát nem klasszikus pályázatokon indulhatnak, hanem külső szolgáltatóként kell ajánlatot tenniük egy adott felhívásra. A felhívások tartalmát az ESPON Európai Területi Társulás a monitoring bizottság bevonásával határozza meg, de továbbra is az európai egyetemek, kutatóintézetek, ágazati és regionális szakpolitikákért felelős intézmények, valamint non-profit szervezetek számára lesznek elérhetők a program forrásai. Az első közbeszerzési felhívás megjelenése 2015. év végén várható.

Az egyetlen kedvezményezett működése jelentős előnyökkel szolgál, mert az adminisztratív terhek csökkenését eredményezi mind programszinten, mind pedig a szolgáltatási szerződés keretében szerződő külső partnerek számára. A partnereknek pusztán a szerződésükben szereplő szakmai tartalom szolgáltatását kell teljesíteniük a finanszírozás érdekében, a program által biztosított támogatás elszámolásával kapcsolatos kötelezettségek (pl. jelentéstétel, költséghitelesítés) ugyanis csak az ESPON Európai Területi Társulást terhelik.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 38,9 millió euróval támogatja az ESPON 2020 programot, amelyet kiegészítenek a partnerországok nemzeti hozzájárulásai a program végrehajtási keretéhez. **A program teljes költségvetése így hét évre összesen 45,7 millió euró. A program közös intézményei** – Irányító Hatóság, Igazoló Hatóság, Audit Hatóság és az egyetlen kedvezményezett ESPON EGTC – **Luxemburghban működnek.** A nemzeti szintű kommunikációs feladatokat és a partnerekkel való kapcsolattartást az egyes partnerországok által kijelölt ESPON Kapcsolattartó Pontok végzik.

6.4.3. Az URBACT III interregionális együttműködési program⁴³

Az URBACT III interregionális együttműködési program a 2007-2013 között működő URBACT II program folytatása. Az együttműködésben 30 partnerország – az EU tagországai mellett Norvégia és Svájc – vesz részt.

Az **URBACT III program fő célja az európai városok, városhálózatok együttműködésének támogatása annak érdekében, hogy felkészüljenek kihívásaik megoldására és központi szerepük megerősítésére** az egyre komplexebb társadalmi változások közepette. A program **hálózatépítéssel, kapacitásfejlesztéssel és jó gyakorlatok terjesztésével támogatja a városi döntéshozókat és gyakorló szakembereket** uniós, nemzeti, regionális és helyi szinten egyaránt, valamint – az elődprogram eredményeire építve – folytatja a fenntartható integrált városfejlesztés előmozdítását, és hozzájárul az Európa 2020 Stratégia megvalósításához.

Az együttműködési programdokumentum első prioritása („Integrált és fenntartható városfejlesztés támogatása”) lefedi a program tartalmi célkitűzését, a második a végrehajtást segítő technikai segítségnyújtás.

Az első prioritás alatt a program a következő specifikus célokat támogatja:

- 1. a városok kapacitásának javítása annak érdekében, hogy képesek legyenek a fenntartható várospolitikát és gyakorlatokat integrált, részvételen alapuló módon megvalósítani,**
- 2. a fenntartható városi stratégiák és akciótervek kidolgozásának fejlesztése,**
- 3. a fenntartható városfejlesztés integrált akcióterveinek megvalósítása,**
- 4. a gyakorlati szakemberek, döntéshozók URBACT ismeretanyaghoz való hozzáféréseinek elősegítése és a fenntartható városfejlesztéssel kapcsolatos tapasztalatok megosztása.**

A program fő kedvezményezettjei a városi önkormányzatok, városhálózatok, amelyekhez helyi ügynökségek, egyetemek és kutatóintézetek, valamint régiós és nemzeti hatóságok is csatlakozhatnak. A program tágabb célcsoportját a civil szféra, vállalkozások és a városok lakossága jelentik.

⁴³ Honlap: <http://www.urbact.eu> (angol nyelven) és <http://www.urbact.hu> (magyar nyelven)

Az URBACT III programban a városhálózatok a korábbiakkal ellentétben három különböző támogatott tevékenységre pályázhatnak. Az elődprogramhoz hasonlóan továbbra is lesznek akciótervezési hálózatok. Ezen kívül ún. megvalósítási hálózatok fogják szolgálni a már elkészült helyi akciótervek jobb megvalósulását, az ún. transzferhálózatok pedig a már kipróbált tudás és jó gyakorlatok átadását segítik más városok számára.

Az első pályázati felhívási kör 2015. március 16. és június 16. között zajlott igen nagy érdeklődés mellett. A következő felhívás várhatóan 2016. év elején jelenik meg, amelyre ismét jelentkezhetnek Európa városai és partnereik, hogy városhálózati partnerséget alkotva keressenek alternatívákat, megoldásokat, jó gyakorlatokat saját fejlődésük elősegítésére.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alap 74,3 millió euróval támogatja az URBACT III programot, amelyet kiegészítenek a partnerországok nemzeti hozzájárulásai a program végrehajtásához, valamint a projektszintű társfinanszírozás. *A program teljes költségvetése így összesen 96,3 millió euró.*

A program közös intézményei – Irányító Hatóság, Közös Titkárság, Igazoló Hatóság és Audit Hatóság – Franciaországban működnek. A nemzeti szintű kommunikációs feladatokat és a partnerekkel való kapcsolattartást az egyes partnerországok által kijelölt URBACT Nemzeti Tájékoztatási Pontok végzik.

6.4.4. Az INTERACT III interregionális együttműködési program⁴⁴

Az INTERACT III interregionális együttműködési program a 2007-2013 között működő INTERACT II program folytatása. Az INTERACT III földrajzi értelemben lefedi az Unió egész területét, valamint az uniós tagországokon kívül Norvégiára és Svájcra is kiterjed.

Az INTERACT III alapvető célja, hogy elősegítse az európai területi együttműködési programok minél eredményesebb végrehajtását a résztvevő kulcsszereplők tapasztalatainak hasznosítása révén, azok valós igényeire koncentrálva. A program specifikus célkitűzései között az együttműködési programok irányítási és ellenőrzési kapacitásainak megerősítése, a programeredmények kommunikálása és hasznosítása, valamint a programvégrehajtás során alkalmazott gyakorlatok innovatív fejlesztése szerepelnek.

A program célcsoportját az európai területi együttműködési programok végrehajtását és irányítását végző intézmények alkotják, elsősorban az irányító hatóságok, a közös titkárságok, a monitoring bizottságok tagjai és nemzeti kontaktszemélyek, valamint a pénzügyi ellenőrzésben résztvevő szervezetek és audithatóságok képviselői. **A program speciális jellegéből adódóan nyílt pályázati felhívásra nem kerül sor.**

⁴⁴ Honlap: <http://www.interact-eu.net/>

Az INTERACT III program teljes költségvetését – amely *hét évre összesen 46,3 millió euró* – az Európai Regionális Fejlesztési Alapból származó 39,3 millió euró forrás és a partnerországok nemzeti hozzájárulásai alkotják.

A program központi irányítási szervei – Irányító Hatóság, Közös Titkárság, Igazoló Hatóság és Audit Hatóság – Szlovákiában kerültek felállításra. A közvetlen programvégrehajtást a Bécsben, Valenciában, Viborgban és Turkuban található decentralizált irodák („INTERACT Offices”) végzik.

Felhasznált források:

Területi Agenda 2020

<http://regionalispolitika.kormany.hu/download/4/73/10000/Ter%C3%BCleti%20Agenda%202020.pdf>

Európa 2020 stratégia

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf

Csalagovits, I. J. – Drahos, Zs. (2014): A Duna Transznacionális Program 2014–2020 előkészítése. Falu Város Régió 20. évf. 2. sz., pp. 52-61.

Péti, M. (2014): Magyarország Partnerségi Megállapodása 2014–20. A területfejlesztés és gazdaságfejlesztés megújításának újabb lépése. Falu Város Régió 20. évf. 2. sz., pp. 12–23.

Péti, M. – Kohán, Z. – Csizmár, O. – Hoffmann, Cs. (2014): A 2014–2020-as európai uniós finanszírozású programidőszak tervezési folyamatairól. Falu Város Régió 20. évf. 1. sz., pp. 25.

További információk:

Európai területi együttműködési programok a Kormány honlapján: <http://regionalispolitika.kormany.hu/europai-teruleti-egyuttmukodesi-programok2>

7. Közösségvezérelt fejlesztések „nagykorúsítása” a hazai fejlesztéspolitikában⁴⁵

7.1 Egy régi/új eszköz a fejlesztéspolitikában

Honnan jönnek a közösségvezérelt helyi fejlesztések (CLLD)?

Az Európai Unió a korábbi fejlesztéspolitikai időszakok során különböző, a nemzeti és regionális szintű programok struktúrájától eltérő kísérleti program-alapokat és módszereket tesztelt. Ezek mögött közel 30 éves tapasztalat áll rendelkezésre az agrár-vidékfejlesztési alapok kísérleti elemeként alkalmazott, a közösségi tervezésen és együttműködésen alapuló LEADER támogatási eszköz vonatkozásában.⁴⁶ A tapasztalatok beváltották a hozzájuk fűzött reményeket, vagyis a felhasznált pénzeszegek nagyságához képest nagyon jó hatásokkal mozgósítják az adott térség és közösség egyéb erőforrásait is. Ezért a 2014–2020-as időszakra Közösségvezérelt Helyi Fejlesztések (Community-led Local Development, CLLD) néven a közös európai uniós fejlesztési keretrendszerbe (Közös Stratégiai Keret) építették.⁴⁷ Ezáltal a Kohéziós Alapot kivéve valamennyi Európai Strukturális és Beruházási (ESB) alap (Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Európai Szociális Alap (ESZA), Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA), Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA)) számára alkalmazhatóvá vált. Sőt, akár több alap – beleértve az EMVA, az ERFA és az ESZA együttes hozzájárulását – által finanszírozott CLLD is megvalósítható.

A 2014–2020 közötti programidőszakban a KSK rendelet az érintett ESB-alapok mindegyikére vonatkozóan rögzíti a CLLD-re vonatkozó legfontosabb alapelveket és szabályokat, így az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap speciális szabályait rögzítő 1505/2013/EU rendelet (EMVA rendelet) immár csak kiegészítő szabályokat tartalmaz a CLLD módszerrel megvalósuló – de az EMVA esetében a nevét megtartó – LEADER eszközre. Mindennek értelmében a 2014–2020 közötti uniós szabályozásban az EMVA esetében a CLLD nem más, mint maga a LEADER.

⁴⁵ **Szerző: dr. Loncsár Kriszina, főosztályvezető-helyettes, Miniszterelnökség, Program- és Projektfelügyeleti Főosztály, Jusztin Valéria, osztályvezető, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály**

⁴⁶ A LEADER (francia betűszó) jelentése: „Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében”. A LEADER közösségi kezdeményezésként indult az Európai Unióban, 2007-től – a 2004-ben csatlakozott országok, így Magyarország esetében 2004-től – vált az uniós agrár-vidékfejlesztési programok részévé. Magyarország 2004-et megelőzően kísérleti programként elindította a Leadert, amely 2004–2006 között már az Agrárstuktúra- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) részévé vált, 2007–13 között pedig az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program – Darányi Ignác terv egyik tengelyét képezte, és a 2014–2020 közötti Vidékfejlesztési Program (VP) egyik intézkedése is.

⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (KSK rendelet)

Magyarország a 2014–2020-as fejlesztési időszakban a Vidékfejlesztési Program (VP) keretében folytatja, továbbá a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban pedig kísérleti jelleggel, alapvetően városokra szabottan vállalta a CLLD módszerű fejlesztések ösztönzését.

Hová tart a CLLD?

A CLLD / LEADER egy innovatív fejlesztéspolitikai módszer, egyben egy decentralizált közösségi támogatási eszköz. Annak ellenére, hogy az általános uniós támogatáspolitikai gyakorlattól eltérően, helyi közösségi kezdeményezéseken és együttműködésekben alapul, megvalósulási módja pedig jelentős mértékben decentralizált, továbbra is szerves részét képezi az európai és a nemzeti fejlesztéspolitikának, valamint az érintett operatív programoknak. A CLLD típusú fejlesztéseknek így szintén hozzá kell járulniuk az adott program célkitűzéseiseihez és vállalásaihoz.

Hogyan értelmezhető a CLLD a 2014 – 2020 időszak fejlesztéspolitikájában?

A Közös Stratégiai Keret (KSK) CLLD-re vonatkozó elvárásai, elvei a KSK rendelet preambuluma alapján:

- A KSK meghatározza, hogy az ESB-alapok miként járulnak hozzá az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégiához, az alapok integrált alkalmazását elősegítő szabályokhoz, az alapok közötti, valamint azoknak más, vonatkozó uniós politikákkal és eszközökkel való koordinációját biztosító szabályokhoz.
- A tagállamok és a régiók egyre inkább szembesülnek a globalizáció hatásával, a környezeti és energetikai aggályokkal, az elöregedő népességgel és a demográfiai változásokkal, a technológiai átalakulással és innovációs követelményekkel, valamint a társadalmi egyenlőtlenségekkel kapcsolatos kihívásokkal. Az ilyen kihívások összetett és egymással összefüggő jellege miatt az **ESB-alapoknak az integrált jellegű, több ágazatot átfogó, és többdimenziós megoldásokat kell támogatnia**. Ebben az összefüggésben valamint a szakpolitikák hatékonyságának és eredményességének növelése érdekében lehetővé kell tenni az ESB-alapok olyan integrált csomagokban történő egyesítését, amelyek a sajátos területi szükségletekhez igazodnak.
- „Közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia”: a helyi célkitűzések és szükségletek teljesítését szolgáló műveletek koherens csoportja, és amely hozzájárul az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós stratégia megvalósításához, és amelyet egy helyi akciócsoport dolgoz ki és hajt végre.

Partnerségi Megállapodás

Az EU és a tagállamok, így Magyarország is, a 2014–2020 közötti időszakban a tagállami fejlesztéspolitikai keret-dokumentum szerepet betöltő *Partnerségi Megállapodásban rögzítik, hogy az adott országban felhasználható ESB-alapok, a közös stratégiai keret tematikus célkitűzései* (KSK rendelet 9. cikk – 11 db uniós tematikus célkitűzés) **közül melyekhez, milyen módon és mértékben, mely programok és támogatási eszközök által járulnak hozzá.**

Az Európai Bizottság és a Magyar Kormány között megkötött Partnerségi Megállapodás, és az az alapján elfogadott operatív programok szerint Magyarország az EMVA, valamint az ERFA és ESZA alapok esetében kívánja alkalmazni a CLLD eszközt, előbbi esetében ezt a Vidékfejlesztési Program, utóbbiak esetében a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tartalmazza.

A KSK rendelet preambuluma szerint a közösségvezérelt helyi fejlesztéseket a társadalmi befogadás előmozdítására és a szegénység elleni küzdelemre vagy a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzésére irányuló tematikus célkitűzés keretében lehet végrehajtani, amellett, hogy a többi tematikus célkitűzéshez is hozzájárulhatnak. Ezzel összhangban mind a TOP, mind a VP a *társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem (9)* tematikus célhoz való hozzájárulást jelölte meg a CLLD / LEADER fő célkitűzéseként.

A CLLD közös szabályai

A fejlesztési programok felülről lefelé irányuló tervezési és megvalósítási, intézményi és felelősségi rendje mellett a KSK rendelet eltérő feladatmegosztási szabályokat rendel a CLLD típusú fejlesztésekhez, mind a tervezést, mind a végrehajtást tekintve, amelyek tagállami szinten sem módosíthatók.

A KSK rendeletben lefektetett legfontosabb, EU szintű keretszabályok:

KSK rendelet 32. cikk – Községvezérelt helyi fejlesztés (CLLD):

- irányítása a helyi társadalmi-gazdasági érdekek köz- és magánszférabeli képviselőiből álló **helyi akciócsoportok** révén történik, amelyekben a döntéshozatali szinten sem a nemzeti szabályokkal összhangban meghatározott hatóságok, sem egyetlen más érdekcsoport nem rendelkezik a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával;
- integrált és ágazatközi, területi alapú **helyi fejlesztési stratégiák** révén valósul meg;

33. cikk – Községvezérelt helyi fejlesztési stratégiák (HFS) elkészítése

(1) Egy közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia legalább a következő elemeket tartalmazza:

34. cikk – Helyi akciócsoportok (HACS):

Helyi akciócsoportok **dolgozzák ki és hajtják végre a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiákat. A tagállamok határozzák meg a helyi akciócsoportok szerepét és a vonatkozó programok végrehajtásáért felelős hatóságokat a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiát érintő valamennyi végrehajtási feladatot illetően.**

A CLLD keretszabályok leképezése a hazai jogi keretrendszerben

Az EU-s források felhasználásával kapcsolatos hazai szabályozást a 272/2014 (XI. 5.) kormányrendelet tartalmazza, figyelembe véve az uniós előírásokat és az általános keretszabályokat.

A TOP-CLLD és a VP-LEADER egy-egy prioritása, intézkedése az adott programnak, decentralizált, közösségi részvételen alapuló tervezésük és forrás-felhasználásuk miatt azonban külön kiválasztási eljárásrendet kaptak a rendelet XIII. fejezetében (71–72. paragrafus). Ez az uniós szabályozással összhangban rögzíti, a hazai jogrendszerben is, hogy az irányító hatóságok (IH) a helyi akciócsoportok által összeállított Helyi Fejlesztési Stratégia (HFS) alapján szerződést kötnek a Helyi Akciócsoportokkal (HACS), amelyek ennek keretei között valósítják meg a HFS-ben foglaltakat.

7.2 Az EMVA finanszírozású LEADER 2014–2020 programozási keretei

A Vidékfejlesztési Program LEADER intézkedése a Partnerségi Megállapodásban megjelölt 9. uniós tematikus célkitűzéshez való kapcsolódással összhangban az EMVA prioritások közül a 6. prioritáshoz járul hozzá: *a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre: 6/b fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben (EMVA rendelet 5. cikk).*

KSK és az EMVA rendelet előírásainak megfelelően, azok alapján a VP a TOP-nál sokkal részletesebben rögzíti a Leader eszköz tervezési és megvalósítási kereteit. A VP LEADER intézkedések eredményeinek hozzá kell járulnia, a Partnerségi Megállapodásban vállalt nemzeti szintű fejlesztéspolitikai célokhoz, összhangban a kapcsolódó nemzeti szintű fejlesztési programokkal.

A LEADER összes tevékenysége a Vidékfejlesztési Program 19. számú intézkedésében található, amely négy alintézkedést tartalmaz. Az intézkedés keretében dolgozzák ki a HACS-ok a Helyi Fejlesztési Stratégiáikat, melyeket a helyi pályáztatás, együttműködések és a térségi animáció eszközeivel meg is valósítanak. Az intézkedés alintézkedései támogatják:

- a helyi szereplők tájékoztatását és bevonását a tervezésbe, HFS kidolgozását;
- a HFS megvalósítását, vagyis helyi pályázatok meghirdetését, projektek megvalósítását;
- országon belüli és nemzetközi együttműködési projektek megvalósítását;
- a HACs-ok (munkaszervezetek) működését (pályázat-értékelés) és további közösségi tájékoztatói tevékenységet, monitoring tevékenységet.

A LEADER intézkedésben – a 2007–2013-as időszakkal megegyező módon – az ország teljes területén a vidéki térségnek minősülő települések jogosultak támogatásra. A VP vidéki térségként definiálja⁴⁸ a 120 fő/km² alatti népsűrűséggel és 10 ezer fő alatti népességgel rendelkező településeket. Területi lehatárolás alapján a LEADER műveletei az ország teljes területének 90%-át, valamint a népesség 39,43%-át érintik. A LEADER jogosultsági célterület lehatárolásának véglegesítése a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programmal összehangolva történt meg. Így a TOP CLLD a VP LEADER-t földrajzilag kiegészíti (például a 10 000 fő alatti települések esetében a LEADER, 10 000 fő fölötti városok számára a TOP-CLLD eszköze érhető el).

Hogyan működik a LEADER?

Előfeltétel, az előzetes regisztráció (a Helyi Akciócsoport megalakulása)

Az előzetes regisztrációhoz az alábbi jogosultsági feltételeknek kell teljesülnie:

1. A Helyi Fejlesztési Stratégiával lefedni kívánt terület lakosság száma 10 ezer főtől 150 ezer főig terjedhet.
2. Az akcióterület a VP-ben definiált vidéki területekből állhat. A területi koherencia és információ-áramlás elősegítése érdekében a partnerségbe bevonhatók LEADER támogatásra nem jogosult települések (nagyobb városok) szereplői is, de azok kedvezményezettnek nem lehetnek.
3. A HACs akcióterülete földrajzilag összefüggő terület lehet csak, illetve egy település csak egy HACs-hoz tartozhat.
4. A helyi döntéshozatali szinten sem a közsféra, sem a vállalkozói, sem pedig a civil szféra nem rendelkezhet a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával.

⁴⁸ A VP alapján Vidéki térségnek minősülnek azon települések, melyekben

- a népesség 10 ezer főnél kevesebb, akkor is, ha a népsűrűség meghaladja a 120 fő/km² értéket (összesen 3007 település, 3,97 millió lakos, 75 775 km²);

- a népsűrűség 120 fő/km² érték alatt van (további 35 település, 591 410 fő és 7007 km²);

a fenti kritériumok alapján nem jogosult városok külterülete 2%-nál magasabb külterületi lakossági arány esetén – pl. tanyavilággal rendelkező városok;

- a fenti kritériumok alapján nem jogosult városok (kivéve budapesti agglomeráció) azon településrészei, amelyek egykor önálló közigazgatási egységként (községként) működtek.

- Alapvetően nem jogosult a fenti jellemzők ellenére sem: Budapest és a budapesti agglomerációhoz tartozó települések.

A regisztráció Magyarországon 2014-ben megtörtént, ezért az IH által elismert HACS-ok működnek jelenleg.

A LEADER nemzetközi tapasztalata többnyire az, hogy az első periódushoz képest a csoportok száma csökken – mivel azok szakmailag és pénzügyileg hatékonyabb, nagyobb egységekbe tömörülnek. Ez a folyamat hazánkban az eddigi 10 éves működés alatt nem érvényesült. Bár van ilyen tendencia is, jelenleg mégis inkább az aprózódás dominál. Ennek számos tapasztalati oka van (pl. az erősebb település kiszorító hatása miatt leváló települések esete). A 2014–2020-as időszak keretszabályozása ezen is fejleszteni kíván (pl. azzal, hogy a VP-ben rögzítette, hogy egy településen maximum a HFS-forrás 20%-a használható fel).

Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása (19.1 intézkedés)

A művelet célja: helyi szintű kapacitásfejlesztés bevonás, aktivizálás, képzések, szemléletformálás, közösségi akciók szervezésén keresztül, melynek keretében a HFS közösségi tervezés eszközeivel történő elkészítésének finanszírozására kerül sor.

Annak érdekében, hogy a HFS-ek reálisak és értékelhetőek legyenek, a helyi akciócsoportok a felhasználható forrás tekintetében indikatív támogatási keretösszeggel⁴⁹ terveznek. Ennek számítási alapját a csoport által lefedett településszám, lakosságszám és a gazdasági-társadalmi hátrányosság mértéke adja. A HFS-eket az IH által erre a célra felállított bizottság értékeli, és ez alapján az IH vezetője hagyja jóvá. A további tevékenységek (19.2, 19.3, 19.4) alapja a jóváhagyott HFS és működő munkaszervezet.

A KSK által is megfogalmazott cél a tematikus koncentráció, a kevés, de megalapozott fejlesztési irány kijelölése és a források ennek érdekében történő felhasználása. Az előző uniós programidőszak általános tanulsága az is, hogy a rendkívül nagyszámú prioritás/beavatkozás/pályázat-típus sok erőforrást emésztett fel, miközben ezzel arányos térség-specifikus vagy innovatív hozzáadott értéket nem hozott. Az új LEADER tervezés során fontos feladat a megalapozott, térségi szükségletekre és piaci realitásokra reagáló projektek és programok ösztönzése és támogatása.

A közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szerinti műveletek végrehajtásának támogatása (19.2 intézkedés)

A HFS-ek rögzítik a helyi szereplők érdemi bevonásán alapuló fejlesztési irányokat és tartalmi kereteket, továbbá az ezek megvalósításához szükséges és alkalmas munkaszervezeti kapacitásokat és működési módokat. **A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége.** Ugyanakkor az IH a **Nemzeti LEADER-tervezési Kézikönyv**

⁴⁹ A VP-ben meghatározott 13 000–32 000 EUR/HACS indikatív keretösszeg két részletben igényelhető (60-40%), tervezési szakaszok alapján.

2014–2020⁵⁰ című kiadványban (Kézikönyv) határozza meg a tervezés minőségi kritériumait. A Kézikönyv széles tervezési kereteket, ajánlott fókuszterületeket és tematikákat, valamint a HFS-ek értékelését tartalmazza. A HFS-t annak minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH értékeli és hagyja jóvá, ennek alapján köt szerződést a HACs-okkal (*Vidékfejlesztési Program 8.19.1 fejezet*).

A VP javaslatokat fogalmaz meg a megvalósítás erőforrás-hatékonysága érdekében az egyszerűsített költségek használatára (pl.):

- a beruházás jellegű költségek esetében 15 000 euró összköltség alatt javasolt az – akár több részletben felhasználható – egyösszegű átalányköltség (lump sum) módszer alkalmazása;
- beruházás jellegű projektek esetében a beruházás teljesítéséhez kapcsolódó általános költségek (pl. tervezés, engedélyezés, projekt-menedzsment) esetében javasolt a százalékos alapú átalányköltség (flat rate) alkalmazás;
- nem beruházás jellegű projektek – különösen személyes közreműködéssel teljesíthető feladatok – esetében javasolt az egységköltség alapú átalányköltség (unit cost) módszer alkalmazása (pl. szakértői napi díj, rendezvény-költség/fő, passzív és aktív elérés költsége/fő, stb.).

Az egyszerűsített költségek alkalmazását és az alkalmazandó nagyságrendeket is a HFS-ben kell megtervezni, amelyet az IH vezetője hagy jóvá.

A HFS alapján meghirdetendő helyi pályázatokban jogosult kedvezményezettek meghatározása a HACs kompetenciája a VP és a többi operatív program, valamint a jogforrások keretein belül.

Ilyenek pl.:

- A Vidékfejlesztési Programban és a többi operatív programban foglalt szinergikus hatások elérése, valamint a holtteher és helyettesítési hatás elkerülése érdekében a vállalkozás-fejlesztés esetében kizárólag mikroállalkozás támogatható.
- Amennyiben a HFS a VP-ben foglalt egyéb intézkedéshez nagymértékben hasonló intézkedést tervez támogatni, úgy egyértelműen be kell mutatni az ennek alapján támogatandó projektek hozzáadott értékét.
- Állami támogatási szabályok megfelelő figyelembe vétele.

⁵⁰ A Nemzeti LEADER-tervezési Kézikönyv 2014–2020 letölthető a <http://docplayer.hu/4893411-Nemzeti-leader-kezikonyv-leader-helyi-fejlesztési-strategia-tervezési-sablon-2015-szeptember.html> oldalról. Valamint az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR)) tartalmaz LEADER HFS tervezést támogató alkalmazásokat a következő linken keresztül: <https://www.teir.hu/leader/>

Kiválasztási eljárás: A pályázatok szakmai, tartalmi értékelése minden esetben a HACS kizárólagos feladata és felelőssége.

A helyi közösségek hátrányos megkülönböztetéstől mentes és kiegyenlített lehetőségeinek biztosítása érdekében, egy településen felhasználható forrás a Program teljes időtávjá alatt nem haladhatja meg a HFS keretösszegének 20%-át.

A helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása (19.3. intézkedés)

A térségek közötti együttműködés célja új megoldások ösztönzése a vidéki térségek problémái és fejlesztési lehetőségei összefüggésében. További cél a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a nemzetközi tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciáinak fejlesztése, illetve az új tudás becsatornázása az együttműködésben résztvevő vidéki térségekbe. Az együttműködési projektek nem korlátozódhatnak kizárólag tapasztalatszerelésre. Azoknak minden esetben olyan alkalmazható eredménye kell, hogy legyen, amelynek létrejöttéhez az együttműködésben résztvevő partnerek mindegyike bizonyíthatóan hozzájárult, illetve eredményeiből minden partner részesül.

Olyan együttműködési projektek támogathatók, amelyek illeszkednek a PM-ben és a VP-ben meghatározott célkitűzésekhez, továbbá olyan tematikára irányulnak, amely részét képezi az adott HACS Helyi Fejlesztési Stratégiájának. Jelen művelet alatt tervezzük mind a térségek közötti, mind a nemzetközi együttműködések megvalósítását és támogatását. Az együttműködések technikai előkészítési és megvalósítási forrásainak odaítélését központi kiválasztási eljárás alapján az IH végzi.

A 2007–2013-as időszakban ez a lehetőség még koncepció nélkül működött. Így nagyszámú „kvázi-együttműködési” projekt valósult meg a rendkívül széles palettán, melyek érdemben nem járultak hozzá az egy térségen túli eredménnyel és hatással járó fejlesztési együttműködési kultúra fejlődéséhez. Ezért az együttműködési projektek lehetősége az új időszakban is az IH által meghirdetendő központi pályázat marad. Igaz annak a VP-ben rögzített keretei rugalmasak, tovább tematizálhatók. A támogathatóság feltételei:

Térségek közötti együttműködések:

- legalább két különböző HACS területén élő /működő és
- legalább három jogosult által benyújtott projekt,
- HACS ajánlása, amelyben részletesen nyilatkozik, hogy a tervezett együttműködési projekt és annak eredménye konkrétan szolgálja a HFS-ben foglalt egy vagy több cél elérését.

Nem jogosult olyan egyedi célt szolgáló egy vagy több beruházási elem finanszírozása, amelyben az együttműködés színlelt – mivel az nem haladja meg a párhuzamosan megvalósuló fejlesztés, vagy a megrendelő és kivitelezésben közreműködő, vagy a jövőbeli kizárólagos használói tartalmat.

Nemzetközi együttműködések:

- legalább két különböző országban működő, legalább két különböző jogosult;
- HACS ajánlása, amelyben részletesen nyilatkozik, hogy a tervezett együttműködési projekt és annak eredménye konkrétan szolgálja a HFS-ben foglalt egy vagy több cél elérését.

A működési és szervezési költségekhez nyújtott támogatás (19.4. intézkedés)

Ez a művelet nyújt fedezetet a HACS-ok és munkaszervezeteik eredményes működéséhez szükséges adminisztratív, szervezési és kommunikációs tevékenységek folyamatos ellátására. Ezek a 1303/2013/EU rendelet 35. cikk (1) bekezdés

d) pont alapján: a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia végrehajtásának irányításához kapcsolódó működési költségekre, amelyekbe beletartoznak az operatív költségek, a személyi jellegű költségek, valamint a stratégiáknak a 34. cikk (3) bekezdés *g)* pontjában foglalt monitoringjához és értékeléséhez kapcsolódó költségek; továbbá az

e) pont alapján: a közösségvezérelt fejlesztési stratégia szervezésére, az érdekeltek közötti információcsere megkönnyítésére, a stratégia megvalósításának előmozdítására, valamint a potenciális kedvezményezettek támogatása érdekében a műveletek kidolgozása, valamint a pályázatok előkészítéséhez nyújtott általános információ és tanácsadás céljából.

A szorosan a működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása is: aktivizálása, képessé tétele és segítése, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megvalósítása érdekében.

A 2007–2013 közötti időszak tapasztalatai azt mutatták, hogy:

- a munkaszervezetek súlyosan túl voltak terhelve olyan kifizető ügynökségi teendőkkel, amelyek nem a kulcs-feladataikat jelentették, miközben nagyon jelentős erőforrásokat kötöttek le,
- a működés finanszírozása és elszámolása rendkívül bürokratikus volt, ugyanakkor a működés-finanszírozás nem motivált takarékos gazdálkodásra.

Ezeket a negatív mintákat a hatékonyabb és célszerűbb működés érdekében mindenképpen célszerű meghaladni, amelyekre a VP már tartalmaz rendelkezéseket, pl.

- projekt szinten kifizető ügynökségi feladatokat a munkaszervezet nem lát el, csak a pályázatok szakmai/érdemi értékelését,
- a munkaszervezet működésének finanszírozását lényegesen egyszerűbbé teheti az átalány-finanszírozás és elszámolás alkalmazása – az eredményesség IH szintű felügyelete mellett,
- hatékony gazdálkodásra ösztönzés,
- új (EU-s elvárás) ugyanakkor a HFS megvalósulásának és a HACS működésének kötelező nyomon követési (monitoring) funkciója.

Szervezeti, intézményi keretek, feladat- és hatáskörök

Összefoglalva a közösségi kezdeményezésű és – részben – közösségi megvalósítású LEADER program a 2004–2006 és 2007–2013-as tapasztalatokra építve, azok tanulságait is hasznosítva, valamint az új közösségi szabályok keretei közötti lehetőségeket kihasználva eljutott a nagykorúvá válásig. A helyi közösségek többsége ma már képes megalapozni és működtetni a CLLD térségfejlesztési eszközt. A VP 2014–2020 ezért egy jóval érettebb struktúrát rögzít a funkciók megosztása tekintetében is.

Az irányító hatóság (Miniszterelnökség, Agrár-vidékfejlesztési programokért felelős helyettes államtitkárság⁵¹) feladatai:

- A HACS feladatainak és a vonatkozó programok végrehajtásáért felelős hatóságok meghatározása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiát illető valamennyi végrehajtási feladatot illetően.
- Kézikönyv kidolgozása, szakmai és anyagi támogatás nyújtása a HACS-ok számára a közösségi tervezéshez, a HFS-ek megfelelő kidolgozásához, a végrehajtás során a jó minőségű HFS-monitoring munka ellátásához.
- A HFS-ek értékelése és döntéshozatal a megvalósítás forrásának biztosításáról, szükség szerint a nem megfelelő minőségben benyújtott HFS-tervezetek továbbfejlesztéséhez további szakmai segítségnyújtás biztosítása.
- Biztosítja és támogatja a HACS-ok munkaszervezetének létrehozását, monitoring-vizsgálatát és minőségbiztosítását.
- A módszertani és a jogi környezethez való illeszkedés szempontjából szabályossági útmutatás nyújtása a HFS-ek alapján meghirdetendő pályázati konstrukciókhoz.
- A Kifizető Ügynökséggel (KÜ) a HACS-ok működési hatékonyságának és szabályosságának javítása érdekében minőségbiztosítási és monitoring programot dolgoz ki és működtet: továbbképzés legalább évente három nap a döntéshozók és a vezető munkaszervezeti dolgozók részére, minőségbiztosítási és monitoring-vizsgálat és látogatás legalább kétfévente minden HACS-nál.
- Dönt a nemzeti és nemzetközi együttműködési projektek támogatásáról, ennek érdekében biztosítja a folyamatosan nyitva álló pályázati rendszert, melynek feltételeit és működési kereteit a 1305/2013/EU rendelet 44. cikk 3. 4. pontjában foglalt módon legkésőbb 2016. június 30-ig kialakítja.
- A LEADER intézkedéssel kapcsolatos feladatok ellátásában az IH a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat keretén belül támogató egység (support unit) funkciót hoz létre és működtet.

⁵¹ A Vidékfejlesztési Program Irányító Hatóság elérhetősége: Kecskemét 6000, Ipoly u. 1/A. Telefon: +36-76-795-348

A helyi akciócsoportok (HACS) feladatai:

- A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is.
- A pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén.
- A hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.
- A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával.
- Támogatási kérelmek befogadása és értékelése.
- Pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.
- A közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.

A kifizető ügynökség (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) feladatai:

- Annak érdekében, hogy a támogatott projektek technikailag (adminisztratív szempontból) megfelelőek legyenek: általános tanácsadás és segítségnyújtás a HACS-ok számára a HFS megvalósítására alkalmas pályázatok technikai kialakításában.
- A HACS döntéshozó szerve által támogatásra kiválasztott pályázatok vonatkozásában formai (adminisztratív) megfelelőség vizsgálat, majd támogatási jogviszonyt magában foglaló határozat, okirat vagy szerződés elkészítése.
- A HACS kérésére, eseti szakértő tanácsadás.
- Kifizetési kérelmek kezelése, kifizetéshez kapcsolódó adminisztratív vagy helyszíni ellenőrzés lefolytatása. Az ellenőrzés lefolytatásába a HACS bevonható.
- Közreműködés a minőségbiztosítási és monitoring program kidolgozásában.

7.3 Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP): Városi közösségek fejlesztéseinek támogatása a CLLD eszköz segítségével

Ahogy a korábbi fejezetek már utaltak rá, 2014–2020 között a magyar Kormány a Partnerségi Megállapodásban rögzítette, hogy az EMVA CLLD-n kívül ERFA-ESZA alapok felhasználása során is élni kíván a CLLD eszköz használatával a helyi társadalom közösségeinek fejlesztése érdekében. **A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program a PM-ben foglalt tartalomnak megfelelően tartalmazza a „Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)” nevű prioritástengelyt.**

Az Európai Bizottság (COM) a 2007–13-as költségvetési ciklus tervezési és megvalósítási tapasztalatait felhasználva 2013-ban kiadta a közösségvezérelt fejlesztésekről szóló útmutatóját. A CLLD útmutató az ERFA, ESZA és LEADER tapasztalatokat felhasználva egy olyan új fejlesztési koncepció használatát tette lehetővé, amely számos előnnyel rendelkezik a hagyományos EU-s forrásokat felhasználó fejlesztésekhez képest. A legfontosabb újítások, hogy **a CLLD fejlesztések keretében a lakosság és a helyi társadalmi szereplők a szükségletekre alapozva közösen alakítják ki a helyi fejlesztési stratégiájukat, amely megvalósítására az ERFA és ESZA forrásokat egyaránt felhasználhatják. A TOP keretében így innovatív módon, több alapos CLLD megvalósítására nyílik lehetőség.**

A megvalósítás során a helyi CLLD szervezetek – amelynek a tagjai a helyi társadalmi szereplők – felelnek elsődlegesen a stratégiához legjobban illeszkedő projekttervek generálásáért, fejlesztéséért és kiválasztásáért. A CLLD szervezetek folyamatos szakmai segítséget nyújtanak a projektgazdáknak, annak érdekében, hogy az egyes projektek szakmailag a stratégiához legjobban illeszkedve fejlődjenek és valósuljanak meg. A CLLD fejlesztési koncepció alapvető célja, hogy a fejlesztéseket a közösségi tervezésen és megvalósításon keresztül közelebb hozza a célcsoportokhoz, ezáltal biztosítva azok hatékony és sikeres megvalósítását, valamint közösségi használatát.

Mivel a CLLD fejlesztések a fejlesztéspolitika új szemléletét jelentik, ezért az útmutató is leszögezi, hogy sajátos, a CLLD fejlesztésekhez illeszkedő intézményi és eljárásrendi megoldásokra van szükség. Ezek egy részét a LEADER tapasztalatai szolgálják. Ennek megfelelően a VP keretei között induló CLLD konstrukció kidolgozása jóval előrébb jár: 2015 végén már megjelent a felhívás a Helyi Fejlesztési Stratégiák kidolgozására a regisztrált HACS-ok számára. **A TOP CLLD eljárásrendje és a kapcsolódó támogatási konstrukciók az ERFA és ESZA források felhasználásának sajátosságait és szabályait figyelembe véve még kidolgozás alatt állnak.**

A prioritástengelyt azt célozza, hogy kísérleti jelleggel a jogosult (10 ezer főnél népesebb) városokban a helyi lakosság, civil szervezetek, vállalkozások és önkormányzatok együttműködésével, illetve kezdeményezésére (ún. városi helyi akciócsoportok) integrált, közösségfejlesztést elősegítő, elsődlegesen kulturális és közösségi tartalmú, a helyi gazdaságfejlesztést támogató integrált szemléletű fejlesztési stratégiák készüljenek.

Az új eszköz segítségével a TOP keretein belül 43 Mrd Ft (ERFA és ESZA) forrás felhasználása válik lehetővé 20–30, 10 ezer főnél népesebb városban a városi lakosság közösségi aktivitásának növelésére, a helyi közösség-szervezésre, a kulturális kínálat bővítésére.

A rendelkezésre álló – mintegy 30 milliárd Ft – ERFA forrás elsősorban kulturális és közösségi terek fejlesztéseire lesz felhasználható, konkrétan az alábbi tevékenységek támogatására:

- a városi helyi akciócsoportok (HACS) fejlesztési stratégiájának elkészítéséhez kapcsolódó projekt-előkészítési tevékenység;
- innovatív, területi közösségi szolgáltatást biztosító városi kulturális intézmények felújítása, illetve eszközfejlesztése, lehetőség szerint célcsoport-specifikusan (pl. városi könyvtárak, közösségi házak szolgáltatási kínálatának bővítése);
- új szolgáltatások bevezetése, elsősorban, de nem kizárólagosan fiatalok, gyermekes családok, gyerekek részére;
- városrész közösségi tereinek infrastrukturális felújítása, bővítése, eszközfejlesztése, kreatív, új szolgáltatások befogadására alkalmas térré alakítása, beleértve az önkormányzati, nonprofit és egyházi tulajdonú közösségi tereket is;
- közterek „közösségi tér funkcióinak” bővítése, a helyi kultúra, hagyományok, illetve egyéb, a helyi közösség által szervezett rendezvények lebonyolítására alkalmas térrész kialakítása, fejlesztése, kapcsolódó eszközbeszerzések;
- olyan terek, térrészek kialakítása, amelyek alkalmasak a helyi termékek bemutatására, innovatív formában történő értékesítésére, a helyi hagyományok, kulturális örökség részét képező, arra építő, értékeit továbbvivő helyi termékek előállításának bemutatására, oktatására (pl. kézműves alkotóházak), illetve a fiatalabb korosztály számára a kreativitást fejlesztő innovatív tevékenységek elsajátítására;
- a kultúrához kapcsolódó gazdasági tevékenységekre (kulturális gazdaság) alkalmas helyszínek kialakítása, biztosítása.

A prioritás keretében a CLLD eszköz rendelkezésére álló ESZA források

Szintén a városi helyi fejlesztési stratégia megvalósításához kapcsolódó tevékenységek közül az alábbiak kerülnek támogatásra többek között:

- a városi helyi akciócsoportok (HACS) fejlesztési stratégiájának elkészítéséhez kapcsolódó projekt-előkészítési tevékenység;
- helyi közösség-szervezési tevékenységek;
- helyi (városrészi, szomszédsági) identitást erősítő tevékenységek: helytörténeti, honismereti, helyi örökség programok, helyi sajátosságokra épülő hagyományok, ünnepek átadása, felelevenítése, a helytörténeti és helyismereti, a kulturális örökség részét képező tárgyi eszközök elektronikus formában történő bemutatása;
- folyamatos, helyi (városrészi, szomszédsági) társadalmi párbeszédet fenntartó egyeztetési megoldások kialakítása és működtetése (állampolgári tanácsok, kerekasztalok stb.), kiemelten a lakótelepeken;

- megújított infrastruktúra közösségi használatát biztosító megoldások kialakítása, kulturális, közösségi programok szervezése, lebonyolítása, a szabadidő-eltöltés minőségének javítása, közösségi önképzési folyamatok helyszínnel és programokkal történő támogatása (közösségi tér esetében az adott tér (intézmény) közösségi bevonásra építő irányítása, köztér esetén annak programokkal, közösségi aktivitással való megtöltését és egyben állagmegóvását is elősegítő lakossági együttműködések);
- helyi (városrészi, szomszédsági) aktivitást, társadalmi szolidaritást elősegítő tevékenységek (önkéntes tevékenységek, kulturális- és sportprogramok megszervezése, adományozói kultúra fejlesztése, stb.);
- helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztési megoldások népszerűsítése, kialakítása és elterjesztése területileg jól körülhatárolt kisközösségekben, pl. beszerzői, termelői közösségek, helyi termékek kereskedelmének népszerűsítése;
- helyi vállalkozások információs adatbázisainak és online elérhetőségének kialakítása, a kereskedelmi-kulturális köztéri szolgáltatások megjelenése;
- helyi hagyományokra épülő kézműves (népi) mesterségek újratanítása a kulturális intézmények, a civil szervezetek, a kézműves mesterek, vállalkozások együttműködésének keretében, szakmaismertető és bemutató programsorozatok, kiállítások, helyi tehetségek, kreatív személyek sikeres életpályájának bemutatása, vándorkiállítások, a helyi identitás és kötődés erősítése érdekében;
- „Versenyképesen a munkaerőpiacon” program elindítása: a humán erőforrás minőségének fejlesztése (növelése), a munkaerőpiacra történő bekapcsolódás eszközeivel: a helyi tudásra, hagyományokra, a civil és üzleti szereplők együttműködésére épülő, a helyi vállalkozási kultúrát fejlesztő szociális gazdaság, szolidáris gazdaság jellegű kezdeményezések;
- közösségi terekhez kapcsolódóan a városi környezeti fenntarthatóság és környezettudatossági akciók, programok végrehajtása.

A fentiek is igazolják, hogy **ez az uniós támogatási forma lehetőséget ad arra, hogy a területi szereplők részéről felmerülő kulturális és közművelődési fejlesztési igényeket ERFA és ESZA forrásból is finanszírozni lehessen.**

A CLLD további előnye, hogy (amennyiben önálló prioritásként szerepel egy operatív programon belül) az uniós forrásokhoz szükséges nemzeti társfinanszírozás aránya az általános 15%-ról 5%-ra csökken. Ily módon a nemzeti költségvetésnek kisebb terhet jelent egy CLLD prioritás finanszírozása.

Mivel a CLLD fejlesztések a fejlesztéspolitika új szemléletét jelentik, ennek megfelelően a TOP **CLLD prioritása nem a TOP többi prioritása esetében releváns területi kiválasztási rendszer (TKR) eljárásrendje szerint kerül megvalósításra, hanem sajátos, a CLLD fejlesztésekhez illeszkedő intézményi és eljárásrendi megoldásokra van szükség. A TOP-CLLD és a VP-LEADER tervezésére és forrás-felhasználására vonatkozó külön kiválasztási eljárásrendet a 272/2014 (XI. 5.) kormányrendelet rendelet XIII. fejezetbe (71–72. paragrafus) tartalmazza**⁵².

⁵² A 272/2014 (XI. 5.) kormányrendeleten túl, a TOP CLLD prioritásra vonatkozó részletes szabályozási rendszer és útmutató jelenleg kidolgozás alatt áll.

A TOP megvalósításában közreműködő területei szereplők (megyék és megyei jogú városok) már kaptak tájékoztatást a CLLD prioritásról és a rendelkezésre álló forrásokról. A városi önkormányzatok, helyi oktatási-, közművelődési-, kulturális intézmények, egyházak és civil szervezetek képviselői, valamint vállalkozók együttesen szervezik azokat a helyi közösségeket, amelyben összeállítják a legfontosabb fejlesztési igényeket, terveket.

A TOP CLLD prioritás végrehajtásának szakmai előkészítése már szintén folyamatban van: a városi helyi közösségek regisztrációjára és a városi helyi fejlesztési stratégiák elkészítésének támogatására vonatkozó felhívások a tervek szerint 2016. évben kerülnek meghirdetésre a programért felelős Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatóságán keresztül.

8. A 2014–2020 közötti uniós programozási időszak végrehajtási szabályozásának főbb változásai⁵³

A támogatási rendszerben lényeges aspektus a szabályozói környezet és az eljárási folyamatok. Különösen igaz ez az ellenőrzéseknek és mindenféle szabályossági vizsgálatoknak kitett uniós támogatási rendszerre. Egy-egy új időszak kezdete alkalmat ad arra, hogy összegyűjtsük a tapasztalatokat, értékeljük ezeket, majd figyelembe véve az adott társadalmi, gazdasági és politikai környezetet, újragondoljuk a lehetőségeket, egyszerűsítsük és kedvezményezett-barátabbá tegyük a folyamatokat. Ezt a lehetőséget használhatta ki – sőt, ki is kellett használnia – az Európai Bizottságnak is, de emellett a hazai rendszer is jelentős intézményi és szabályozási módosításon esett át (részben uniós szabályozási folyamatokból kifolyólag, részben „saját jogán”).

8.1. Uniós szabályrendszer változásai

Az uniós szabályok, és főleg a forrásnagyság miatti változások természetesen kötelezővé teszik a tagállami változtatásokat is. Nézzünk néhány ilyen változást:

- **Stratégiai programozás**, vagyis a Partnerségi Megállapodásban (eltérően a Nemzeti Stratégiai Referencia Kerettől) be kellett mutatni a strukturális alapok és a kohéziós alap mellett a vidékfejlesztési és halászati területre jutó támogatások végrehajtásának kereteit is.
- **Eredményességi elvárás**. A projektek fizikai előrehaladását eddig is mérni kellett, sőt ehhez szankciók is tartoztak, de az új időszakban már tagállami szinten is számon kérnek egyes mutatókat. Ezek áttekintésére uniós szinten a 2018. év végi adatokkal 2019-ben fog sor kerülni. Ez alapján lehetséges majd az ún. tartalékok felhasználása is. Másik oldalról pedig meghatározásra kerültek olyan követelmények is, amelyek szükségesek a források szabályos és eredményes felhasználása érdekében.
- Az uniós szinten meghatározott ún. **tematikus célok** (EU2020-ból levezetve) elérése érdekében tematikus koncentrációt vezettek be, amely egyfajta menürendszeren keresztül segíti a fókuszált és eredményes pénzköltést. Képesnek kell lenni azonban arra, hogy ezt a tervdokumentumok forrásallokációiban tükröződő elvárást a végrehajtás során is nyomon lehessen követni.

⁵³ Szerzők: Laposza Tamás: Új Világ Nonprofit Szolgáltató Kft., osztályvezető, Koordinációs Osztály, Tóth Tamás: Miniszterelnökség, főosztályvezető, Szabályozási Főosztály

- A végrehajtási rendszer hatékonyságát segítheti az **egyszerűsített költségelszámoló-sok** rendszere, ami egyben **csökkenheti az adminisztrációs terheket** is. A Bizottság által már megadott elszámolási korlátok nagyban gyorsíthatják a kifizetési folyamatokat.

8.2. Általános újdonság

Az uniós támogatásokat szabályozó uniós rendeletek egységesen kezelik – a 2007–13-as időszaktól eltérően – a strukturális alapokon és kohéziós alapon túl a vidékfejlesztési és halászati támogatásokat is. Így a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló **272/2014. (XI. 5.) kormányrendelet** (a hazai végrehajtási rendelet) hatálya is kiterjed az alábbi alapokra:

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA),
- Európai Szociális Alap (ESZA),
- Kohéziós Alap (KA),
- Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA),
- Európai Tengerészeti és Halászati Alap (ETHA).

Az alapokat összefoglalóan a 2014–20 időszakban Európai Strukturális Beruházási (ESB) Alapoknak nevezzük.

Fontos eljárásrendi és egyben az átláthatóságot javító újdonság, hogy a hazai végrehajtási jogszabály és **Egységes Működési Kézikönyv** (EMK) egy jogszabályban került kiadásra, amely megkönnyíti a rendszer áttekinthetőségét is.

A támogatások odaítélésére nincs vegyes jogi rendszer: a vidékfejlesztési támogatások sem közigazgatási eljárási szabályokon keresztül kerülnek megítélésre, hanem polgári jogi alapon.

8.3. Intézményrendszer

A 2007-13 programozási időszak keretében finanszírozott operatív programok végrehajtásával foglalkozó legfontosabb intézményi szereplők az irányító hatóságok, az igazoló hatóság, az ellenőrző hatóság és a központi koordinációs szerv voltak.

Az **irányító hatóságok** 2014. január 1-től a szaktárcák, illetve a Miniszterelnökség szervezetében helyezkednek el. Az irányító hatóságok feladataikat delegálhatják közreműködő szervezetekre. Jelenleg csak a regionális programok esetében kerül bevonásra **közreműködő szervezet** (Magyar Államkincstár) és a Halászati Operatív Programnál. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a Kifizető Ügynökségi feladatait továbbra is ellátja.

Az **Igazoló Hatóság** a Magyar Államkincstár (MÁK) szervezetében helyezkedik el, az ellenőrzési hatóság feladatait a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) által felügyelt Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) látja el. A 2014–20 időszak Vidékfejlesztési

Programjában a **Tanúsító Szervezet** feladatait szintén az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság végzi.

Az uniós rendelet lehetőséget ad **koordináló szervezet** működtetésére, melynek esetében a feladatok ellátásáért a Miniszterelnökséget vezető miniszter a felelős. A koordináló szervezet tevékenységei között újként jelenik meg például a teljesítmény keretrendszer felügyelete, a mérőföldkövek, az ex-ante kondicionalitások nyomon követése, a csalásellenes intézkedések koordinációja, a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottságának és a Horizontális Monitoring Bizottság működtetése.

Az intézményi szereplők közt újként kerülnek definiálásra a **szakpolitikai felelősök** is, akik az operatív programok végrehajtása során a tervezés, projektfejlesztés és a projekt kiválasztás során a szakpolitikai szempontok érvényesítéséért felelnek.

8.4. Végrehajtás-tervezés

A programok eddigieknél hatékonyabb végrehajtása érdekében a végrehajtás-tervezés során is megjelenik a **célhoz kötöttség**.

A felhívások ún. éves fejlesztési keret – mint stratégiai dokumentum – alapján készülnek el.

A korábbi időszak akciótervei helyett operatív programonként, jogszabályban meghatározott kötött menetrend szerint éves fejlesztési keret készül, mely a tárgyévet követő évben meghirdetendő felhívásokra vonatkozó, stratégiai szintű információkat tartalmazza. Az éves fejlesztési keretet a Kormány fogadja el. A konkrét felhívások az éves fejlesztési keret alapján készülnek.

A jogszabályi keretek kialakítása során arra törekedtünk, hogy az éves fejlesztési keretben a korábbiakhoz képest jelentősebb hangsúlyt kapjon a felhívásokat megalapozó helyzetelemzés, továbbá az eredményességet elősegítő szakmai elvárások megfogalmazása. A közfeladat-fejlesztést célzó felhívások továbbá tartalmazni fogják a szakpolitikai felelősök által, számszerűsíthető szempontokkal alátámasztva meghatározott forrás-elosztási logikát, amely projektszinten megadja az indikatív támogatási kereteket, illetve az ehhez megfogalmazott eredmény-elvárásokat. Előre jelezhetők a forrásvesztési kockázatok és időben be is lehet avatkozni, a veszélyek elkerülése érdekében.

Az éves fejlesztési keret részeként, a felhívások szakmai koncepcióját a szakpolitikai felelős készíti elő. Az Irányító Hatóság a szakmai koncepció további információkkal – kötelezettségvállalási tervvel, szerződéskötési tervvel, kifizetési tervvel, indikátortervvel – való kiegészítésével készíti el az éves fejlesztési keret tervezetét.

Egy konstrukció (azaz meghirdetésre kerülő pályázati felhívás) pénzügyi keretének legalább 1 milliárd forintnak kell lennie. Az intézkedés megakadályozza a források elaprózódását, így könnyebben értelmezhetővé és fókuszáltabbá válik a támogatási rendszer is.

8.5. Szakpolitikai felelős kijelölése

A szakpolitikai felelős adott forráskeret tekintetében a fejlesztések szakpolitikai szempontból mérvadó kérdéseiben az az illetékes döntéshozó, aki felelős a tervezés, a projektfejlesztés és a projektkiválasztás során a szakpolitikai szempontok érvényesítésének biztosításáért. A szakpolitikai felelősök az eljárásrendi jogszabály mellékletében, legalább az operatív programokban megjelenő prioritásonként kerülnek rögzítésre, a minisztériumi struktúrának megfelelően, legalább helyettes államtitkári szinten (pl. innovációért a Miniszterelnökség Kutatás Fejlesztésért és Innovációért Felelős Kormánybiztosa felel).

Az intézkedés előnye, hogy egyértelmű felelőse lesz az egyes szakpolitikai területeken folyó fejlesztéseknek, illetve a jogszabályban meghatározott tervezési, végrehajtási funkciók elvégzéséért is felelősséggel tartozik – elősegítve ezzel a konstrukciók határidőben történő elindulását és megvalósítását. A 2014–20 időszak rendszerében ezzel növeljük a szakpolitikai felelősök és az ágazati politikákat végrehajtó szereplők felelősségét a fejlesztéspolitikai források hatékony és eredményes felhasználásában. Az adott állami vezető felelősséggel tartozik a hatáskörébe tartozó tervezési, előkészítési folyamatért.

Szakpolitikai felelős:

- meghatározza a pályázati felhívás szakmai tartalmát,
- részt vesz a Döntés Előkészítő Bizottságban,
- szavazati joggal részt vesz a program monitoring bizottságában.

8.6. Kiválasztási rendszer

A jelen ciklusban az egyes felhívásokra beérkező támogatási kérelmek elbírálása összesen öt eljárásrend-típussal történhet. Az alábbiakban az egyes eljárásrendek alkalmazási feltételeit és főbb jellemzőit ismertetjük a táblázat segítségével.

Mindemellett differenciált kiválasztási rendszer áll rendelkezésre a kedvezményezettek egyszerűbb és hatékonyabb elbírálása érdekében. A közfeladat megvalósításáról szóló projektekről a Kormány dönt, az éves fejlesztési keret tekintetében. Ezután a Kormányhatározatban szereplő fejlesztésekről kiemelt eljárásrend keretében, projektfejlesztés után dönt az Irányító Hatóság. A területi operatív programok (TOP) esetében a kiválasztáshoz új eljárásrendszert alkalmaznak.

Eljárásrend típusa	Alkalmazási feltételek, jellemzők
Kiemelt	<ul style="list-style-type: none"> • az NFK az éves fejlesztési keretben döntött a támogatást igénylőről, projekt tárgyáról, meghatározta az egyes projektek kapcsán támasztott szakmai elvárásokat, a támogatási összeget és határidőket • közfeladat megvalósítására irányul • a támogatás az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése hatálya alá nem tartozó intézkedésnek vagy közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott támogatásnak minősül
Standard	<ul style="list-style-type: none"> • A támogatás közfeladat megvalósítására irányul, de a forrásokat az éves fejlesztési keretben a lehetséges támogatást igénylők között nem osztották fel • Helyi akciócsoportok által benyújtott helyi fejlesztési stratégiák kiválasztása esetén
Egyszerűsített	<ul style="list-style-type: none"> • Ha a projektek lehetséges elszámolható összköltsége legfeljebb 300 millió Ft, és a felhívás keretében mikro-, kis-, és közepes vállalkozás is benyújthat támogatási kérelmet.
Területi	<ul style="list-style-type: none"> • Területi kiválasztási eljárásrendben kell döntenie a főváros, a megyei és a megyei jogú város integrált területi programja keretében támogatandó projektek támogatási kérelmeiről területi programok esetén, ahol a program területi kiválasztási eljárásrend alkalmazását írja elő.
Közösségvezérelt helyi fejlesztés (CLLD)	<ul style="list-style-type: none"> • CLLD eljárásrendet szükséges alkalmazni az egyes operatív programokban meghatározott esetekben.

8/1. táblázat. A 2014–2020-as eljárásrend típusok és jellemzőik

A területiség elvének a projekt-kiválasztási gyakorlatban történő érvényesítésére ún. **Területi Kiválasztási Rendszer (TKR) eljárásrend** került kialakításra, melynek alapjait a területi szereplő megyék és megyei jogú városok Integrált Területi Programjai (ITP-k) képezik. Az ITP-k elkészítése azért lényeges a programvégrehajtás szempontjából, mert ennek köszönhetően rendelkezésére állhat területi szereplőnként egy-egy olyan egységes dokumentum, amely szakmai alátámasztással együtt bemutatja azon területi célokat és igényeket, amelyek megvalósításához az OP saját eszközeivel hozzá tud járulni. Emellett a Területi Kiválasztási Kritériumrendszer biztosítja az Integrált Területi Programok hozzájárulását a területi, helyi igényeknek megfelelő projektek kiválasztásához is. Az ITP-k funkcióját, tervezési körülményeit és kereteit, felépítését, illetve a Területi Kiválasztási Rendszer egyedi sajátosságait a Területfejlesztési füzetek „A TOP és a VEKOP jellemző végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi kiválasztási rendszer” c. írása foglalja össze részletesebben.

8.7. A támogatási szerződés módosításainak csökkentése

Gyakori, hogy egy projekt-szerződést akár 8–10 alkalommal is módosítani kell. **Ha a műszaki, szakmai tartalomváltozás nem eredményezi a támogatási szerződésben vállalt indikátorok, eredmények, műszaki, szakmai jellemzők, stb. változását, akkor nem szükséges a támogatási szerződés módosítása.**

Az intézkedés hatására csökken a végrehajtás adminisztrációs terhe, mind a pályázói, mind az intézményi oldalon.

- A műszaki tartalom változása nem minden esetben igényli a támogatási szerződés módosítását.
- Támogatási okirat esetében, ha azt nem a benyújtott támogatási kérelemben foglaltaknak megfelelően fogadják el (pl. csökkentett támogatással), akkor azt a kedvezményezettnek el kell fogadnia. (Elfogadásnak kell tekinteni, ha a kifogásra rendelkezésre álló határidőben a kedvezményezett kifogást nem nyújt be.)

A rendelet lehetőséget ad a támogatási szerződés halasztott hatályba lépésére, ha a támogatás folyósításához meghatározott feltételek teljesítésére van szükség, azaz, ha egyes projektek megkezdéséhez pl. még további engedélyek, tervek, vagy tanulmányok szükségesek.

8.8. Biztosítéki rendszer egyszerűsítése

Eddig a rendszer nem méltányolta azokat a kedvezményezetteket, akik a közterhekhez való hozzájárulás tekintetében tanúsított jogkövető magatartásukkal hozzájárulnak Magyarország társadalom- és gazdaságpolitikai fejlődéséhez. Az új időszak figyelembe veszi ezt a körülményt, egyben pozitív ösztönzőt alkalmaz a több esetben nehezen alkalmazható, az abszorpció szempontjából nem mindig kedvező intézkedések ellensúlyozására. Ennek megfelelően nem kell biztosítékot nyújtani azoknak a vállalkozásoknak, akik államháztartási szempontból megbízható kedvezményezettnek minősülnek. (2015. január 1-én lépett hatályba az a rendelkezés, amely szerint a legalább 1 éve működő és köztartozásmentes vállalkozások biztosítékmenteséget élveznek.)

Az új szabályok méltányolják a szabályos és eredményes projekt-végrehajtást is. Ezért a fenn tartási időszakban alkalmazott biztosíték mértékének csökkentésére lesz lehetősége azoknak a kedvezményezetteknek, akik a megvalósítási időszakban nem követtek el szabálytalanságot és a megvalósítási időszak indikátorait határidőben teljesítették. Itt akár 50%-ról 10%-ra is csökkenhet a biztosítéknyújtási szükséglet.

8.9. A megvalósításhoz közvetetten kapcsolódó költségek csökkentése és pénzügyi lebonyolítás

Költség típus	Mértéke %-ban	
	2007–13	2014–20
Közvetlen költségek	0,5–12 %	7 %
Terület-előkészítés (régészeti feltárás, lőszermentesítés, földmunkák stb.)	0–6 %	2 %
Projekt-előkészítés, -tervezés (jogszabályban, illetve felhívásban megkövetelt környezeti, fenntarthatósági hatástanulmányok, megvalósíthatósági tanulmányok elkészítésének költsége, beruházást tartalmazó projekteknél műszaki, kivitelezési tervek elkészítése, hatósági engedélyek megszerzésének költségei, stb.)	0,5–6 %	5 %
Közvetett költségek	6–23,5 %	5,5 %
Projektmenedzsment	2–12 %	2,5 %
Közbeszerzési eljárások lefolytatása	1–1,5 %	1 %
Műszaki ellenőri szolgáltatás	2–7 %	1 %
Könyvvizsgálat	0,5–1 %	0,5 %
Tájékoztatás, nyilvánosság biztosítása	0,5–2 %	0,5 %
Összesen	6,5–35,5 %	12,5 %
Ingtatlan vásárlás (föld, épület-vásárlás, kisajátítás, stb.)	10 %	2 %
Rezsi , pl. közüzemi díjak, biztosítási díjak, dokumentációs költségek, vállalat-irányítási költségek projektarányos részei)	0-5 %	1 %

Nemzeti szinten a rezsiköltségek elszámolhatóságát is korlátozni indokolt, egyrészt azért, mert ez a költség típus is közvetett költségnek minősül, másrészt a korlátozással lehetőség nyílik majd e költség típus vonatkozásában is az egyszerűsített elszámolási mód (átalány) bevezetésére.

Továbbá, az egyeztetések során az ingatlanvásárlás, valamint a terület-előkészítés félreértésekre adott okot, ezért megkülönböztettük ezeket, és külön költségkorlát került meghatározásra. Az egyes költség típusok közötti átcsoportosításra a tervek szerint már a közeljövőben lehetőség lesz, így is segítve a projektek megvalósítását.

További egyszerűsítések a pénzügyi lebonyolításban:

- Átalány alapon történő elszámolás alkalmazásának széles körű kiterjesztése bizonyos költségek vonatkozásában, így az ezek felmerülésének igazolását alátámasztó dokumentumokat a támogató a jövőben nem vizsgálja.
- A pénzügyi és szakmai előrehaladásról egy dokumentumban, egy időben kell beszámolni a vállalások/mérföldkövek elérésének mentén.
- A megfelelően alátámasztott tételek mihamarabbi kifizetésének garantálása (a számlánként jóváhagyás által).

- A szállító és kedvezményezett forinttól eltérő devizában kötött szerződés támogatási összegének a szerződésben megnevezett devizában történő kifizetése, a támogató által vállalva ezzel az árfolyam-kockázatot.
- Halasztott önerő bevezetése valamennyi kedvezményezett számára, a támogatási összeg 90%-ig.
- Lebonyolítás, bankszámla megszüntetése: a támogatások folyósítása közvetlenül az EFK (egységes fejezeti kezelésű) bankszámláról történik, így a forráslehívás és a hozzá kapcsolódó további pénzügyi folyamatok (utalványozási, utalási feladatok) teljes egészében kiiktatásra kerültek a folyamatból, mely jelentősen gyorsítja a kifizetések átfutási idejét.
- A NAV akár naponta is friss köztartozási információkat szolgáltathat a rendszernek, így azon pénzügyi felfüggesztési indok, miszerint 30 napnál régebbi információ esetén a Pályázónak igazolnia kell köztartozás-mentességét, a bevezetést követően nem állhat elő. Ahogy az sem, hogy az időközben (két köztartozás vizsgálati időpont között) rendezett köztartozás miatt a kifizetés felfüggesztésre kerül, amíg ezt a Pályázó hitelt érdemlő módon nem bizonyítja az intézményrendszernek.
- A Kincstár tájékoztatása szerint 2015.09.07-től részlegesen, majd 2016.01.01-től teljesen átáll a Bankközi Klíring Rendszerben már 2012 óta működő ún. InterGiro2 (IG2) elszámolás-forgalmi rendszerre. Ez a gyakorlatban annyit fog jelenteni, hogy nemcsak délig, hanem folyamatosan lesznek benyújthatóak a Kincstárnak az átutalási megbízások és a feldolgozás is folyamatos lesz. Tehát pár órán belül meg is történik a tényleges terhelés/jóváírás.

Nagyban segítheti a projektek likviditását a projektek folyamatos előfinanszírozása előleg formájában, melynek jelenlegi maximális mértéke és összege megalapozott likviditási terv alapján módosítható oly módon, hogy az figyelembe vegye az előfinanszírozott projekt sajátosságait. Az előleg maximális mértéke alapelestben 25%, összege 300 millió Ft (K+F projekteknél 450 millió Ft).

8.10. Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Informatikai Rendszer

Használatba került az ún. Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Informatikai Rendszer (FAIR). A 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet szabályozza a rendszerek viszonyát, felhasználási céljait és az egyedi rendszerek fejlesztésének megfelelési szabályait.

A Miniszterelnökség a monitoring rendszer fejlesztése, jogosultságkezelése, biztonságának megőrzése, üzemeltetése és használata tekintetében szabályzatokat alkot, melyeket a www.szechenyi2020.hu oldalon közzétesz.

A monitoring rendszer biztosítja a támogatást igénylők és kedvezményezettek adatszolgáltatási kötelezettségeinek csökkentését, és a bekért adatok körének minimalizálását. Mindezt szem előtt tartva, a monitoring rendszer lehetővé teszi a pályázati kiírások egységes felületen történő elérését, az eljárási cselekmények elektronikus úton történő bonyolítását, az adminisztratív teendők valós idejű elvégzését.

A monitoring rendszer biztosítja a támogatást igénylők egyszeri regisztrációját, valamint valamennyi pályázó és kedvezményezett adatainak egységes nyilvántartását. A monitoring rendszer kapcsolódik és adatokat vesz át más közhiteles nyilvántartásokból, biztosítva a projektekkel kapcsolatos ellenőrzések elvégzéséhez, döntések meghozatalához szükséges adatok széles körének elérését.

8.11. E-Cohesion és a pályázók adminisztratív terheinek csökkentése

Az egyszerűsített folyamatok és az elektronikus adatszolgáltatások kapacitáskímélő hatása révén a kedvezményezettek lényegesen kevesebb erőforrással teljesíthetik adminisztratív kötelezettségeiket. Az elektronikus támogatáskezelés a támogatást igénylők és kedvezményezettek kötelezettségeinek minden típusára kiterjed, mivel az adminisztratív terhek és költségek csökkentésének maximális szintje csak így biztosítható.

A 2014–2020-as időszakban folytatódik a pályázóbarát pályázati rendszer fejlesztése és a projektvégrehajtás megkönnyítését célzó technológiai fejlesztés. A Miniszterelnökség, a 1303/2013/EU rendelet 122. cikk (3) bekezdése szerint elektronikus alkalmazást bocsát a támogatást igénylő, illetve a kedvezményezett rendelkezésére, a felhívásban és a támogatási szerződésben meghatározott kötelezettségei teljesítésére. Ennek segítségével a támogatást igénylő, illetve a kedvezményezett ezen kötelezettségeit kizárólag elektronikus formában tudja teljesíteni.

A hivatkozott szabályozás megvalósítása a szakmai diskurzusba e-Cohesion néven kerül be. Az e-Cohesion jogi, eljárásrendi, technológiai és szervezeti eszközök összehangolt alkalmazását jelenti, a források hatékony kezelése és az adminisztratív terhek csökkentése érdekében.

Az e-Cohesion szerint vázolt működés a folyamatok hatékonyságának jelentős javulását eredményezi, mivel a korábbi papír-alapú kötelezettségek fizikai és időbeli kötöttségek nélkül, online teljesíthetők, így lényeges idő és költségmegtakarítás érhető el. Az elektronikus felületek számos eszközzel teszik lehetővé a kötelezettségek hibamentes teljesítését. Így a várható hiánypótlások, korrekciók száma szignifikánsan csökkenthető, mindez további idő- és erőforrás-megtakarítást eredményez.

A teljes pályázati folyamat elektronizálásával gyakorlatilag 24 órás ügyfélkapcsolat tud kialakulni, így munkaidőn kívül is tud adminisztrálni a kedvezményezett az alábbiak segítségével:

- E-Pályázati dosszié kialakítása az e-Ügyintézés felületen – tárhely biztosítása, ahol a pályázathoz tartozó összes dokumentumot tárolhatja elektronikusan. Dokumentum-típusonként meg lehetne adni, hogy melyekre van szükség papír alapon az ellenőrzések során;
- Adatkapcsolatok körének bővítése által, a pályázótól kért adatok minimalizálása (pl. vállalkozói és önkormányzati információk és pénzügyi adatok, kapcsolt vállalkozások adatai, földhasználat);

- Egyszeri adatbekérés elvének érvényesítése: ha a támogatások kezelésében érintett szervezet a pályázótól/kedvezményezettől egy bizonyos adatot egyszer már bekért, akkor azt az adatot az adott projekt kezelésében érintett más szervezet már nem kérheti be, hanem az adatot tároló monitoring rendszerből kell azt lekérdeznie;
- Pályázati adatlap egységesítése (hasonlóan az adóbevallás-megoldáshoz egységes alap adatlap + a kiegészítő adatlapok);
- SMS értesítés a kedvezményezetteknek, amennyiben a Pályázati e-ügyintézés felületen elektronikus értesítése érkezik (ez folyamatban van, jelenleg nem érhető el).

9. A Terület és Település-fejlesztési Operatív Program (TOP) végrehajtási modellje és eljárásrendje: a területi kiválasztási rendszer⁵⁴

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (és részben a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program – VEKOP) végrehajtása során a területiség elvének a projekt-kiválasztási gyakorlatban történő érvényesítésére ún. Területi Kiválasztási Rendszer (TKR) eljárásrend került kialakításra, melynek alapjait a területi szereplő megyék és megyei jogú városok (MJV-k) Integrált Területi Programjai (ITP-k) képezik. Az ITP-k elkészítése azért lényeges a programvégrehajtás szempontjából, mert ennek köszönhetően rendelkezésére állhat területi szereplőnként egy-egy olyan egységes dokumentum, amely szakmai alátámasztással együtt bemutatja azon területi célokat és igényeket, amelyek megvalósításához a TOP saját eszközeivel tud hozzájárulni. Emellett a Területi Kiválasztási Kritériumrendszer biztosítja az Integrált Területi Programok hozzájárulását a területi, helyi igényeknek megfelelő projektek kiválasztásához is. A következőkben az ITP-k funkcióját, tervezési körülményeit és kereteit, felépítését taglaljuk, illetve részletesen bemutatjuk a Területi Kiválasztási Rendszer egyedi sajátosságait.

9.1 A területi szereplők feladatai a TOP végrehajtása során

Az elmúlt időszak legfontosabb, a TOP decentralizált végrehajtási modelljét alapjaiban meghatározó változása, hogy a korábbi időszak régiókra fókuszáló területi fejlesztéseivel szemben, **a 2014–2020-as programozási időszakban a megyék önkormányzatai** (valamint a megyei jogú városok önkormányzatai) **határozott tervezési és területfejlesztési feladatköröket kaptak**. Mindez összhangban van az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban rögzített területpolitikai elvekkel.

A **megye, mint a területfejlesztés tervezési és programozási középszintje** az alábbi területfejlesztési **feladatokban** működhet közre a 2014–2020 közötti uniós programidőszakban:

- a fejlesztési projektek feltárásában, tervezésében, koordinálásában, a megvalósítás nyomon követésében;
- a megye területét érintő fejlesztések nyomon követésében, területi koordinálásában;
- integrált térségi programok kialakításában, tervezésében, végrehajtásában, nyomon követésében;

⁵⁴ **Szerző: Chikán Márton, kiemelt területfejlesztési szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály**

- a megye területén megvalósuló helyi fejlesztési programok koordinálásában, szakmai és módszertani segítségében, a lebonyolítás segítségében, annak nyomon követésében, valamint a végrehajtás támogatásában.

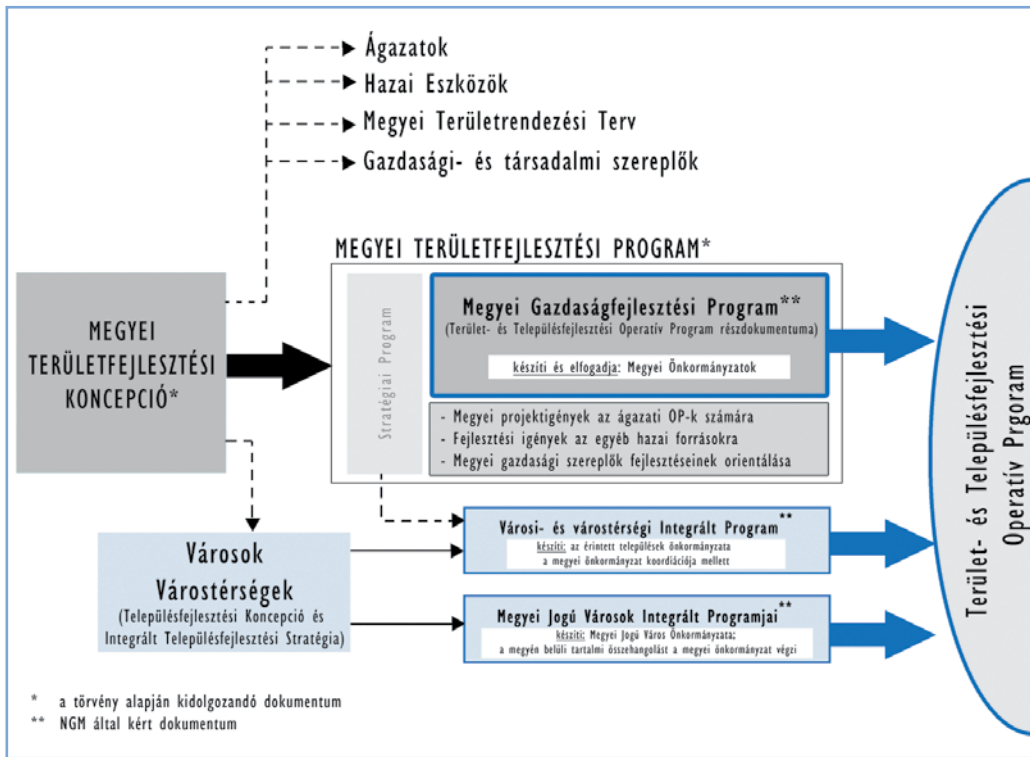
A TOP megvalósítási modellje az integrált területfejlesztési megközelítésre épülő decentralizált tervezés és a végrehajtásban való közreműködés. Ennek keretét az alábbi tervezési és végrehajtási elemek képezik:

- **Megyei integrált területi program** – területi kiválasztási rendszer formájában (megyei önkormányzatok tervezik és közreműködnek a végrehajtásban). **Gazdaságfejlesztési és településfejlesztési tartalom** a megye megyei jogú városon kívüli területére.
- **Megyei jogú város integrált területi programja** – szintén területi kiválasztási rendszer formájában (a megyei jogú városok önkormányzatai tervezik a megyei önkormányzatok koordinálásával, és közreműködnek a végrehajtásban), **gazdaságfejlesztést is magában foglaló városfejlesztési tartalommal**. A városoknak lehetőségük van a végrehajtásban és a nyomon követésben való közreműködésre is.

A megyei és megyei jogú városi integrált területi programok közötti együttműködés és szinergia lehetősége biztosított. A megyéken átnyúló, több megyét érintő nagytérségek (pl. Balaton) összehangolt fejlesztése érdekében ugyancsak fontos, hogy e célok tekintetében az érintett megyék összehangolják integrált területi programjaikat.

9.2 Az Integrált Területi Programok funkciója, logikája

A TOP megvalósításának alapját a megyei önkormányzatok által a 2012. évben végzett helyzetfeltáró munka alapján kidolgozásra kerülő **megyei területfejlesztési koncepciók és programok** (stratégiai és operatív programok), megyei jogú városok esetében az **integrált településfejlesztési stratégiák**, valamint –ezekre építve – a TOP fejlesztési prioritásaihoz illeszkedő **integrált területi programok** képezik.

9/1.ábra Területpolitikai összefüggések a TOP vonatkozásában

A TOP-hoz kapcsolódó integrált területi programok kidolgozása során olyan integrált gazdaság- és településfejlesztési programokat szükséges kijelölni, melyek térségi gazdaságélénkítő, foglalkoztatás bővítő hatása és térségi területfejlesztési hatása a legnagyobb. **Az integráltság megjelenhet egyrészt a kijelölt fejlesztési irány több tématerületre kiterjedő jellegében** (pl. egy várost és térségét érintő komplex iparterület fejlesztését, befektetés-ösztönzését, helyi gazdaságfejlesztését szolgáló projektsomag, vagy egymásra épülő településfejlesztési akciók), amelyek együttes, szinergikus gazdasági hatása jelentős. **Másrészt az integráltság jelentheti a fejlesztési irányok többszereplős jellegét**, melynek keretében lehetőség van arra, hogy a kijelölt megyei fejlesztési irányok egyidejűleg több kedvezményezettre épüljenek.

Az integrált területi programok **megye- és megyei jogú város-specifikusan** készülnek. Ez annyit jelent, hogy a kidolgozott programoknak a **térségi, és a városi adottságokra és szükségletekre épülő, területi hozzáadott értéket biztosító gazdaságfejlesztési és településfejlesztési elemeket** kell tartalmazniuk, a TOP által biztosított tematika szerint, az adott megyére, megyei jogú városra alkalmazva. Mindez nagyon fontos szempont, tekintettel arra, hogy a TOP-ból megvalósuló fejlesztések legfőbb jellegzetessége e **térségorientált jelleg**. Az ITP dokumentum nem projektorientált, vagyis konkrét fejlesztési projekteket nem tartalmaz. A projektek minden esetben a felhívások megjelentetését követően kerülnek az intézményrendszeren keresztül kiválasztásra. A **felhívások** továbbra is minden esetben **konkrét** – támogatás elnyeréséhez szükséges – szakmai **követelményrendszert tartalmaznak**, mely elősegíti, hogy az ITP-k mérhető módon járuljanak hozzá a TOP-ban meghatározott fejlesztési célokhoz.

9.3 Az Integrált Területi Programok területi forrásallokációja

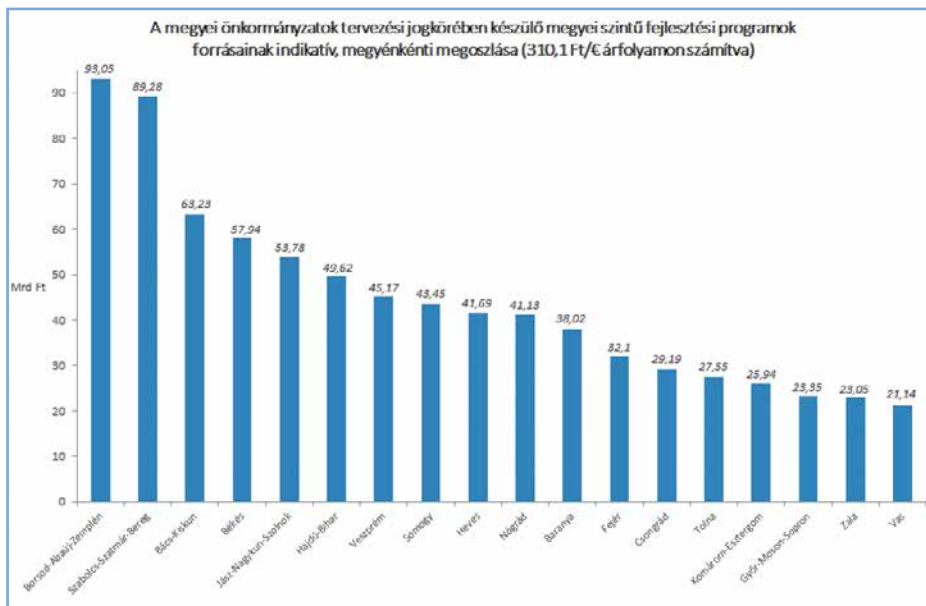
A megyei és megyei jogú városi integrált területi programok a tervezhetőség érdekében objektív népszerűségi és térségi fejlettségi adatok leosztott, dedikált fejlesztési kerettel rendelkeznek: a megyék közel 800 Mrd Ft, a megyei jogú városok pedig összesen közel 400 Mrd Ft értékben az alábbi táblázatok szerinti elosztásban.

Megye megnevezése	Európai uniós támogatás hazai társfinanszírozással együtt (Mrd Ft)
Bács-Kiskun	63,23
Baranya	38,02
Békés	57,94
Borsod-Abaúj-Zemplén	93,05
Csongrád	29,19
Fejér	32,10
Győr-Moson-Sopron	23,35
Hajdú-Bihar	49,62
Heves	41,69
Jász-Nagykun-Szolnok	53,78
Komárom-Esztergom	25,94
Nógrád	41,13
Somogy	43,45
Szabolcs-Szatmár-Bereg	89,28
Tolna	27,55
Vas	21,14
Veszprém	45,17
Zala	23,05
Összesen	798,68

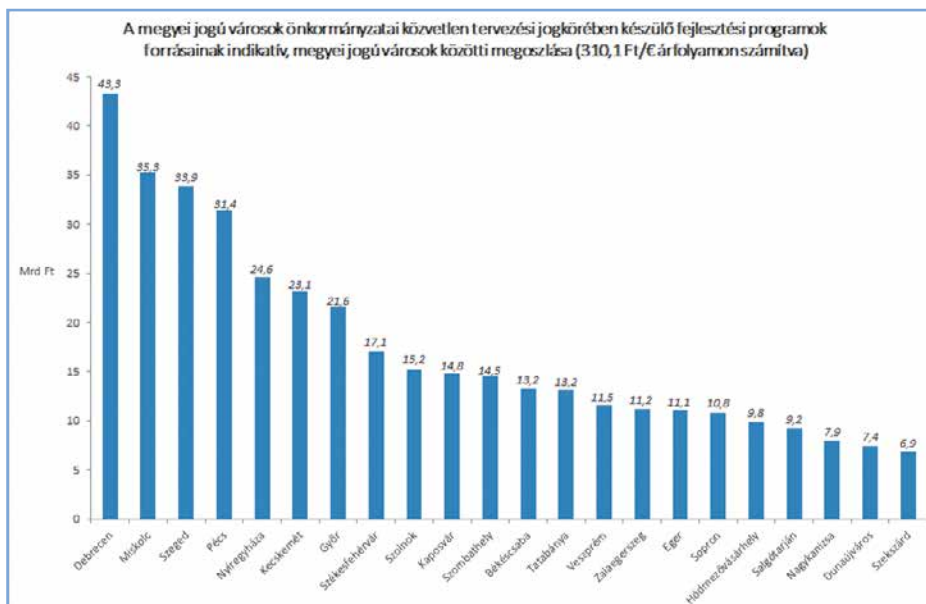
9/2. táblázat: Kevésbé fejlett régiók megyéinek tervezési jogkörébe utalt források mértéke az 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozat alapján

Megyei jogú város megnevezése	Európai uniós támogatás hazai társfinanszírozással együtt (Mrd Ft)
Békéscsaba	13,23
Debrecen	43,32
Dunaújváros	7,43
Eger	11,08
Győr	21,60
Hódmezővásárhely	9,84
Kaposvár	14,75
Kecskemét	23,11
Miskolc	35,26
Nagykanizsa	7,94
Nyíregyháza	24,63
Pécs	31,40
Salgótarján	9,20
Sopron	10,81
Szeged	33,87
Székesfehérvár	17,06
Székszárd	6,86
Szolnok	15,19
Szombathely	14,53
Tatabánya	13,17
Veszprém	11,54
Zalaegerszeg	11,20
Összesen	387,02

9/3. táblázat: Kevésbé fejlett régiók megyei jogú városainak tervezési jogkörébe utalt források mértéke az 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozat alapján

9/4.ábra: A megyei önkormányzatok tervezési jogkörében készülő megyei szintű fejlesztési programok forrásainak megoszlása

9/5.ábra: A megyei jogú városok tervezési jogkörében készülő megyei szintű fejlesztési programok forrásainak megoszlása

9.4 Az Integrált Területi Programok végrehajtása – Területi Kiválasztási Rendszer

Az integrált területi programok végrehajtási eljárásrendje a 2014–2020-as programozási időszakban új típusú eljárásrendként megjelenő ún. **területi kiválasztási rendszer**. A sajátos területi eljárásrend működését a **272/2014.(XI.5.) Korm. rendelet** rögzíti, annak legfontosabb általános és egyedi jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze.

Kiválasztási kritériumok

A végrehajtás első lépése, hogy a **területi szereplők** a TOP Monitoring Bizottság által jóváhagyott kiválasztási szempontrendszer alapján **elkészítik az ITP-jüket**, és benyújtják azt a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter részére. Az eljárásrend során a **támogatási kérelmek elbírálása** – a jogszabályi-formai megfelelést követően – **előre meghatározott kritériumok alapján történik**. A **Területi Kiválasztási Kritérium Rendszer olyan kritériumokat tartalmaz, amelyek keretét képezik, és elvi megalapozását adják a későbbiekben a projektkiválasztásnak**. Fontos, hogy a kiválasztási kritériumok nem egyenlők az értékelési szempontokkal, viszont az értékelési szempontok a kiválasztási kritériumokból kerülnek levezetésre.

E kritériumok egyik részét az Irányító Hatóság (IH) által meghatározott – a 2007–2013 közötti ciklusból már jól ismert – kötelező kritériumok adják (pl. TOP-nak való megfelelés, társadalmi-gazdasági-környezeti fenntarthatóság, megvalósítás kockázata, előkészítettség). Az IH által meghatározott kritériumokat minden területi szereplő azonos módon veszi figyelembe. A kritériumokat maga az IH terjeszti elfogadásra a Monitoring Bizottság elé, a területi szereplőnek nincs lehetősége ezeken módosítani. **Az alkalmazott kiválasztási kritériumoknak alapvetően a következő három típusa különíthető el:**

1. Kötelező Kiválasztási Kritériumok

A 9/6. táblázatban jelzett szempontok alapján kerülnek a jogosult (formailag teljes, hiánypótlott) fejlesztési elképzelések **előzetesen értékelésre**. Így kerül meghatározásra az a kör, amelyen belül majd a területi szereplő kijelölheti a támogatásra javasolt fejlesztéseket. Az itt felsorolásra kerülő szempontok tehát horizontálisak, valamennyit az Irányító Hatóság adott meg előzetesen annak érdekében, hogy ezek minden fejlesztés esetében vizsgálatra kerüljenek, függetlenül attól, hogy milyen témában kerül kérelmezésre a támogatás. A kritériumok tehát valamennyi integrált területi programnak részét képezik, így egyfajta **tartalmi jogosultságot** vizsgálnak.

Azonosító	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat
1.	Illeszkedés a TOP céljaihoz	A kiválasztás kritériuma, a TOP valamely konkrét céljához/céljaihoz való szoros illeszkedés és a kapcsolódó indikátorokhoz való hozzájárulás.
2.	Szakmai indokoltság, igény és kihasználtság	A kiválasztás kritériuma a beavatkozás indokoltsága. Szükséges a szakmai alátámasztás, indoklás és/ vagy igényfelmérés és kihasználtsági terv.
3.	Indokoltság/előkészítettség	A kiválasztás kritériuma, hogy mennyire előkészített és indítható a projekt. Az előkészítettsége egyben megalapozottságot és garanciát is jelent pl. a vállalt indikátorértékek teljesítésére és a költségigényekre vonatkozóan.
4.	Kockázatok	A kiválasztás kritériuma, hogy a megvalósíthatóság és a működtetés milyen kockázatokat hordoz.
5.	Projekt komplexitása	A kiválasztás kritériuma, hogy a beavatkozás mennyire képes hozzájárulni működőképes rendszerek létrehozásához.
6.	Hatás	A kiválasztás kritériuma, hogy mekkora földrajzi területen, illetve hogy milyen számú érintett körben váltja ki a beavatkozás a hatását.
7.	Fenntarthatóság	Kiválasztási kritérium a beavatkozás eredményeként megvalósuló produktum társadalmi, környezeti és leginkább pénzügyi fenntarthatósága, az erőforrás-hatékonyság, az alacsony károsanyag-kibocsátás és környezetterhelés, a környezettudatosság (pl. a fejlesztésekben az energiahatékonysági szempontok érvényesítése, megújuló energiaforrások, a kedvezőbb környezeti hatásokkal járó megoldások előnyben részesítése). A tervezett fejlesztés az ÜHG kibocsátást a lehető legkisebb mértékben növelje, lehetőleg csökkentse. A fejlesztés pénzügyileg megalapozott, a projekt megvalósításához és működtetéséhez szükséges pénzügyi erőforrások rendelkezésre állnak, többlet fenntartási támogatást nem igényelnek.

9/6. táblázat: A Kötelező Kiválasztási Kritériumok

1. Intézkedés-specifikus kiválasztási kritériumok

A **TOP stratégiai, területfejlesztési célkitűzései, az EU2020 tematikus célkitűzésekhez való hozzájárulás, illetve a szakpolitikai szempontok érvényesülése érdekében** a TOP minden intézkedése kapcsán meghatározásra kerültek **egyedi, intézkedés-specifikus kiválasztási kritériumok**. Egy intézkedés tekintetében hozzávetőleg hat – nyolc ilyen kritérium került rögzítésre, melyek már jóval **konkrétabbak, a projektek tényleges tartalmát szakmai szempontból vizsgálják**, ezáltal elősegítve a TOP eredményességét, az operatív program céljainak teljesülését, és az operatív program hozzájárulását a nemzeti szintű fejlesztéspolitikai célkitűzésekhez.

2. Program-specifikus kiválasztási kritériumok területi szereplőként

A decentralizált területi végrehajtás gyakorlati érvényesítése érdekében **a területi szereplők is aktívan részt vesznek a projektkiválasztás folyamatában.** Ennek egyik megnyilvánulási formája, hogy **a területi szereplők meghatározhatták azokat a kritériumokat, melyek az adott területi szereplő közép- illetve hosszú távú stratégiai célkitűzéseinek elérését biztosítják.** A területi szereplők által kiválasztott kritériumok száma átlagosan négy – hat, legnagyobb részük a munkahelyteremtést, a foglalkoztatás bővítéséhez történő hozzájárulást, a gazdaságfejlesztést, a gazdaság diverzifikációjának elősegítését célozzák. A 9/7. táblázat összefoglalja, melyek azok a lehetséges program-specifikus kiválasztási kritériumok, melyek közül minden egyes területi szereplőnek legalább hármat választania kellett az ITP tervezésénél. Az alább felsorolt lehetőségeken túl megalapozott indoklással további, a területi szereplők által önállóan megfogalmazott kritérium alkalmazására is lehetőség volt.

Sor-szám	Kritérium megnevezése	Tartalmi magyarázat
II.1.	Illeszkedés a megyei területfejlesztési programhoz és a vonatkozó indikátoraihoz	A kiválasztás kritériuma, a megye területfejlesztési programjához és az adott témában megjelenített indikátorokhoz való hozzájárulás.
II.2.	Hozzájárulás a pénzügyi egyensúly fenntartásához	A kritérium az önkormányzat költségvetési egyensúlyának fenntartását erősíti.
II.3.	Hozzájárulás belső területi kiegyenlítődeshez	A kritérium bevezetése az adott földrajzi területen belüli bármilyen egyensúlytalanságot hivatott kiküszöbölni.
II.4.	Hozzájárulás belső társadalmi kiegyenlítődeshez	A kritérium a lakosságon belüli szociális és életminőségre vonatkozó különbségek kiegyenlítődesét szolgálja.
II.5.	Hozzájárulás a gazdasági növekedéshez	A kritérium alapján a beavatkozások gazdasági növekedéshez történő hozzájárulása kerül mérlegelésre.
II.6.	Hozzájárulás a munkahelyteremtéshez	A kritérium bevezetése a foglalkoztatottsági helyzet javulását támogatja.
II.7.	Hozzájárulás a külső természeti hatásokkal szembeni ellenálló képesség erősítéséhez	A kritérium bevezetésével szemponttá válik a beavatkozások hozzájárulása az ellenálló képesség növekedéséhez.

9/7. táblázat: A területi szereplők által választható Területi Kiválasztási Kritériumok

9.5 Az ITP elfogadásának folyamata

A 272/2014.(XI.5.) Korm. rendelet értelmében **a megyék és megyei jogú városok integrált területi programjait a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter javaslatára az irányító hatóság döntésre felterjesztette a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság (NFK) elé, mely határozatban döntött az ITP-k elfogadásáról.** A TOP keretében megvalósuló ITP-eket a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében megvalósuló integrált területi programok jóváhagyásáról szóló 1562/2015. (VIII. 12.) Korm. határozata keretében hagyta jóvá az NFK.

A határozat a következő elemeket tartalmazza:

- az elfogadott ITP megnevezését,
- az ITP-t végrehajtó területi szereplő megnevezését,
- az ITP teljes 7 éves forráskeretét,
- az ITP végrehajtása révén elérendő indikátor célértékeket,
- az intézkedés, valamint tematikus célkitűzés szerinti forrásallokációt.

Az ITP módosítása

Az ITP módosítását évente egy alkalommal, minden év április 30-ig kezdeményezheti a területi szereplő. Ugyanakkor ez nem jelentheti az ITP-ben az adott tárgyévvel szemben meghatározott fejlesztési igények módosítását.

A 272/2014. (XI.5.) Korm. rendelet 2015. év végi módosítása rendelkezett az NFK megszüntetéséről, azóta a területi szereplő ITP-módosítási kérelméről az IH dönt.

Projekt-kiválasztás és végrehajtás

Az IH felelős a felhívások elkészítéséért, a felhívásokra beérkező támogatási kérelmek befogadásáért és értékeléséért. A Hatóság a területi kiválasztási eljárásrendben **csak a területi szereplő által kiállított támogató nyilatkozattal rendelkező támogatási kérelmekről dönthet.** Az IH a benyújtott támogatási kérelmekről szülő döntés megalkotása érdekében **döntés-előkészítő bizottságot (DEB) hív össze,** melynek a területi szereplő által delegált személy is tagja. Egy projekt kizárólag akkor támogatható, ha az IH és a területi szereplő által delegált tag is támogatja azt. **A támogatási kérelmekről a DEB javaslatát figyelembe véve az IH vezetője dönt, melyet az általános szabályok szerint zajló, kedvezményezettekkel történő projektfejlesztés, szerződéskötés és végrehajtás követ.**

Projekt-kiválasztás és végrehajtás a megyei jogú városokban

A TOP 6. prioritása tartalmazza a MJV-k fejlesztéseit, melyben az ERFA források 5%-ának allokációja mellett a TOP ESZA források általuk felhasználható keretei is elkülönítésre kerülnek. A fenti, általános TKR eljárásrendtől eltérően a **MJV-k esetében a felhívás meghirdetése,**

a támogatási kérelmek befogadása, értékelése és a döntési javaslat meghozatala tekintetében, a MJV-k a projekt kiválasztási folyamatban közreműködő szervezeti (KSZ) feladatokat látnak el, a 1301/2013/EU Rendelet 7. cikke (5) bekezdésének megfelelően, oly módon, hogy nem képezik az intézményrendszer részét. A döntési javaslat felterjesztését és a folyamat és a döntési javaslat IH általi megfelelőségi vizsgálatát követően **a döntést az IH vezető hagyja jóvá.**

Felhasznált irodalom

Gere, L. – Pecze T. – Soproni, Gy. – Horváth, D. – Jusztin, V. – Lóska, M. 2014–2020 közötti területi szempontú fejlesztések háttere: A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program főbb üzenetei. Falu Város Régió XX/2, pp. 23-31.

Magyarország Partnerségi Megállapodása a 2014–2020-as fejlesztési időszakra. Miniszterelnökség, NGM, NTH. 2014.

Péti, M. (2014): Magyarország Partnerségi Megállapodása 2014–20. A területfejlesztés és gazdaságfejlesztés megújításának újabb lépése. Falu Város Régió XX/2, pp. 12–23.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, Elfogadott változat, 2015.

Országos Területi Helyzetkép 2010, <http://www.terport.hu/teruletfejlesztes/orszag-os-szint/szakmai-publikaciok/orszag-os-területi-helyzetkep/orszag-os-területi>

10. Új monitoring-filozófia a 2014–2020 közötti közösségi tervezésben

Indikátorok a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban (TOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Programban (VEKOP)⁵⁵

10.1. A 2014–2020 közötti tervezési időszak legfontosabb alapelvei indikátorok szempontjából

A 2014–2020 közötti közösségi költségvetési ciklusban finanszírozott operatív programokban a megelőző időszakhoz képest számottevően eltérő, **a fejlesztések eredményességét mérő** indikátorok kerülnek alkalmazásra. Az újonnan alkalmazott közösségi rendszerben minden operatív program hatékonyságát eredmény- és outputindikátorok mérik.

Az **eredményindikátorok** az operatív programok intézkedéseinek szintjén mutatják meg a támogatott beavatkozások által elért eredményeket, melyekre a fejlesztéseken túl számos egyéb, külső tényező is hat. Minden esetben egy már tapasztalható folyamatra gyakorolt változást mérnek, így a program indulásakor bázisértékkel rendelkeznek, és a programértékelés feladata az ehhez képest történő elmozdulás mérése a kitűzött fejlesztési célok tükrében. Forrásuk minden esetben közhiteles adatbázis, jellemzően a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) vagy az Eurostat kezelésében. Ennek megfelelően ezen indikátorok alakulása országos (de például a TOP esetében esetleg régiós (megyei), vagy külön megyei jogú városi) szinten értékelhető, így például **a területi operatív programok területi szereplőinek nem szükséges ezekkel kapcsolatos területi részvállalást tenniük. (Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az eredményindikátorokkal kapcsolatban országos szinten vállalt tendenciákhoz való hozzájárulás a TOP és a VEKOP területi szereplőinek elemi feladata.** Ennek megfelelően minden területi intézkedés kapcsán törekedni kell arra, hogy a területen megvalósított fejlesztésekkel minden területi szereplő hozzájáruljon az eredményindikátorokkal kapcsolatban megfogalmazott célokhoz is. Az időszakos és a programzárást követő értékelések feladata lesz a tagállami szinten vállalt területi eredményindikátorok teljesülését számszakilag és indokolt-sági szempontból vizsgálni.)

Az output indikátorok ezzel szemben fejlesztésenként mutatják meg az elvégzett támogatott tevékenységek közvetlen kibocsátását, „termékét”. Ennek megfelelően az output indikátorok

⁵⁵ Szerző: Chikán Márton, kiemelt területfejlesztési szakreferens, Nemzetgazdasági Minisztérium, Területfejlesztési Tervezési Főosztály

teljesülésére külső körülmények nem, vagy csak igen elenyésző mértékben hatnak. Mivel közvetlen kibocsátást mérnek, bázisértékük értelemszerűen nincsen. A kibocsátás szempontjából országos szinten vállalt célértékek a TOP-ban és a VEKOP-ban területi szinten teljesülnek, így ezen OP-szintű célértékeket e területi programokban az egyes területi szereplők által megtervezett területi vállalatok egyszerű számtani összegei alkotják. **A területi szereplőknek ezért az országos területi operatív programban vállalt output indikátorok célértékeinek teljesítése érdekében területi szintű vállalatokat kell tenniük. Az indikátor vállalatok az egyes output indikátorok területi rész céljaiként jelennek meg az egyes Integrált Területi Programokban (ITP) a TOP teljes tartalmára, illetve a VEKOP Területi Kiválasztási Rendszerben (TKR) osztott támogatásaira (VEKOP 1.2.2, 5.3, 6.1 és 6.2 intézkedések) vonatkozóan.**

Egyes output (illetve ESZA-ból folyósítandó támogatások esetében eredmény-) indikátorok minden operatív programban (így a TOP és a VEKOP vonatkozásában is) úgynevezett **közös indikátorok** (*common indicators*, az egyes operatív programok indikátorkészletében CR, illetve CO azonosítóval szerepelnek). A közös indikátorok listája az ERFA és az ESZA támogatásokat szabályozó közösségi rendeletek mellékleteiben szerepelnek fejlesztési tématerület szerinti bontásban. **Ezek alkalmazása az operatív programok releváns fejlesztési területeit célzó intézkedések esetében minden tagállam számára szükséges kötelezettség.**

A jelenlegi közösségi költségvetési ciklus másik igen fontos új eleme indikátorok szempontjából a **támogatási rendszer eredményességhez való kötöttsége**. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az egyes operatív programok prioritástengelyeihez rendelt **eredményességmérési keretekben** szereplő indikátorok nem megfelelő szintű teljesülését az Európai Bizottság jelen fejlesztési időszakban pénzügyi szankcióval sújtja. E szankció lényege, hogy az eredményességi tartalékban szereplő, az adott prioritástengely forráskeretének mintegy 5–7 %-át kitevő támogatási összeget a vonatkozó indikátorok 85% alatti teljesítése esetén az Európai Bizottság nem bocsátja a tagállam rendelkezésére. 65% alatti teljesítési szint esetén pedig a prioritástengely teljes forráskeretét lépcsőzetes pénzügyi korrekcióval sújtja a 480/2014 COM rendelet alapján. Ebből logikailag következik tehát, hogy **az eredményességmérési keretben szereplő indikátorok nem megfelelő teljesítése** (a teljes OP által szabadon felhasználható forrástömeg csökkentésén keresztül) **minden, releváns prioritásban érintett potenciális kedvezményezett számára egyértelmű és közvetlen forráscsökkenést eredményez.**

A területi operatív programok vonatkozásában mindez azt jelenti, hogy a területi szereplők ITP-iben vállalandó területi output célértékek tervezésekor a fentieknek megfelelően fokozott körültekintéssel kell eljárni azon output indikátorok esetében, amelyek a TOP vagy a VEKOP prioritástengelyeinek eredményességmérési kereteiben is szerepelnek. Az egyes prioritástengelyek eredményességmérési kereteiben olyan output indikátorok (illetve ESZA-ból folyósítandó támogatások vonatkozásában eredményindikátorok is) szerepeltetése szükséges, amelyek lefedik az adott prioritástengelybe tartozó intézkedések által megvalósítandó tevékenységek legalább 50%-át.

10.2. Az output indikátorok területi célértékeinek tervezésével kapcsolatos legfontosabb alapelvek bemutatása a TOP és a VEKOP példáján keresztül

- Alapvetően követendő szempont, hogy kiindulásként az egyes indikátor-célértékek tervezésekor **a forrásarányos részteljesítést szükséges alapul venni**. Ez a gyakorlatban a következő képlet alkalmazását jelenti:

országos output indikátor célérték * (releváns intézkedésre eső területi forrásösszeg / releváns intézkedésre eső teljes TOP forrásösszeg) = területi output indikátor célérték

*Pl. C001 indikátor országos célértéke a TOP 6.1 intézkedésében 4422 vállalkozás. Az ITP-t tervező területi szereplő TOP 6.1 intézkedésére jutó forrásallokációjának és a TOP 6.1 intézkedésére jutó teljes forrásallokációjának hányadosa 6,441 Mrd Ft / 115,42 Mrd Ft = 0,0558. A területi szereplő által minimálisan vállalandó területi célérték ennek alapján tehát 4422 vállalkozás * 0,0558 = 264 vállalkozás.*

- Az előbbi elven túlmenően, amennyiben egy-egy konkrét projektterv alapján ez megvalósíthatónak látszik, **célszerű a fenti képlet által kapott területi részesítéket felültervezni, természetesen a reális kereteken belül maradva** (másképpen fogalmazva: figyelembe véve az egyes, adott intézkedésen belül támogatandó projektek teherbíró képességét).

(Pl. a területi szereplő forrásarányos célértéke C001 indikátor vonatkozásában 264 vállalkozás, azonban a területen előkészített, ipari parkok fejlesztését előirányzó három projekt várhatóan 150+60+75 vállalkozás betelepülését is képes lesz segíteni, illetve működési feltételeit javítani. Ezt figyelembe véve célszerű a minimálisan elvárt vállalással szemben a magasabb, 285-ös értéket a területi szereplő ITP-jébe betervezni.)

Mindez az országos értékek biztonságosabb teljesülésén túl azt is szolgálja, hogy a későbbiekben ugyanezen területi szereplő adott esetben kevésbé szigorú indikátorvállalás mellett is tudjon hasonló projektet támogatni, amennyiben arra vonatkozó projektterv és szabad forrás-keret még rendelkezésre áll.

- Alapszabály, hogy **minden TOP-ban, illetve TKR-ben támogatott VEKOP-ban szereplő intézkedés vonatkozásában legalább egy releváns output indikátor területi célértékének vállalása kötelező**. Könnyen belátható azonban, hogy pusztán e minimumkövetelmény egyszerű betartása esetén nagy valószínűséggel nem tudna teljesülni az országos szinten kitűzött összes releváns output célérték az adott intézkedés vonatkozásában. Emiatt **törekedni kell arra, hogy egy adott intézkedésen belül** – a támogatni tervezett projektek számától függetlenül – **minden területi szereplő minél több, ideális esetben pedig az összes releváns output indikátorra tudjon vállalást tenni**. Természetesen

vannak olyan esetek, amikor egy projekt vonatkozásában tartalmilag kizárt az egyébként releváns intézkedésen szereplő egyik (vagy akár több) output indikátorra vállalást tenni. (Pl. TOP 6.1-ből finanszírozott ipari park fejlesztés értelemszerűen nem járulhat hozzá a turisztikai látogatószám növeléséhez semmilyen formában, hiába szerepel az adott output indikátor is a megyei jogú város számára nyitva álló ugyanazon intézkedésben.) Mindez egybecseng azzal a törekvéssel, hogy **a területi szereplők az egyes intézkedéseken belül lehetőleg minél többféle projekten keresztül minél többféle tevékenységet támogassanak** (pl. szerepeljen az 1.1 intézkedésen belül ipari park fejlesztése, egyéb iparterület fejlesztése, illetve helyi gazdaságfejlesztés egyaránt).

(Pl. a megyei jogú város a 6.1 intézkedés keretein belül úgy tud az összes releváns output indikátor vonatkozásában vállalást tenni, ha az adott intézkedésre jutó forrásaiból támogat legalább egy ipari park-fejlesztést (mellyel vállalni tudja CO01, CO02 és CO04 területi célértékeit), egy egyéb iparterület fejlesztését (PO01 és CO22 vállalások), egy turisztikai attrakció-fejlesztést (ami hozzá CO09 területi értékét), valamint egy útfejlesztést (CO14 vállalással). Ez tehát azt jelenti, hogy a megyei jogú város a TOP 6.1 intézkedésen belül forráskerete erejéig optimális esetben legalább négy különféle projektet támogat.)

- Előfordulhat az is, hogy egy adott intézkedésből támogatható projekt jellegéből adódóan képes hozzájárulni olyan output indikátor célértékéhez is, amely egyébként nem a releváns intézkedés mellé van rendelve az operatív programban. Természetesen ennek önmagában nincs akadálya, ám szem előtt kell tartani ezekben az esetekben, hogy **egy nem a támogatást biztosító intézkedésben kijelölt outputok valamelyikéhez történő hozzájárulás egy adott projekt esetében nem mentesít a támogatott tevékenység jellegéből következő, releváns intézkedéshez kapcsolódó mutató területi célértékének teljesítése alól.**

(Pl. a megyei jogú városi, TOP 6.1 intézkedéséből támogatott turisztikai attrakciófejlesztés szabad zöldterület kialakításával is jár, amely output indikátor (PO05) azonban nem a 6.1, hanem a 6.3 intézkedés által elvárt kimenet. Ez esetben az érintett projektben felújított zöldfelület nagysága beleszámít a megyei jogú város összesített PO05 területi célértékébe, azonban csak abban az esetben, ha az érintett attrakciófejlesztéssel a város vállalja a CO09 indikátor területi célértékéhez történő hozzájárulást is. Ellenkező esetben a projekt nem lesz támogatható.)

- Bizonyos output indikátorok a TOP több különböző prioritásában is relevánsak. Ilyen esetekben az indikátor jellegéből logikailag következik, hogy az azonos területi szereplőre vonatkozó különböző területi célértékek hogyan viszonyulnak egymáshoz (pl. CO37 esetén a kettő közül a magasabb értéket kell a területi szereplő szintjén összességében teljesíteni, míg CO38 esetében a két területi részcél összegét kell a területi szereplőnek az ITP-ben vállalnia). **Azokban az esetekben, amikor a különböző intézkedésekben vállalandó területi részcélok**

összeadódnak, nem szükséges, hogy a különböző részértékek a területi forrásarányoknak megfelelően teljesüljenek. A források és az output-részértékek megoszlása tehát eltérhet egymástól, de ezt az eltérést minden esetben szakmai szempontból indokolni szükséges.

(Pl. a megye forrásarányos indikátórvállalása CO38 vonatkozásában TOP 2.1 esetében 40.000 m², TOP 4.3 esetében 4.000 m². Ekkor a megye tervezhet úgy, hogy a források arányain nem változtat, de a TOP 2.1 intézkedéséből támogatott klasszikus város-rehabilitáció révén csak 35.000 m² nyitott tér felújítását vállalja, miközben a 4.3 intézkedés keretében megvalósított szociális város-rehabilitáció által 9.000 m² nyitott tér felújítását vállalja (például azért, mert fajlagosan ezen intézkedésen belül olcsóbban képes területrehabilitációra, mint a 2.1 intézkedésből). Ez tehát megengedett, de az egyes intézkedések egymás közötti célérték-átvállalásánál jelezni kell a kedvezőbb fajlagos fejlesztési költséget, mint az eredeti indikátor-részértékek vállalásától való eltérés okát.)

- Az egyes operatív programok prioritástengelyeihez rendelt eredményességmérési keretekben szereplő indikátorok nem megfelelő szintű teljesülését az Európai Bizottság jelen fejlesztési időszakban pénzügyi szankcióval sújtja, ennek megfelelően fokozott körültekintéssel kell eljárni azon output indikátorok területi célértékeinek tervezésénél, amelyek a TOP és a VEKOP prioritástengelyeinek eredményességmérési kereteiben szerepelnek. Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy **az eredményességmérési keret output indikátorainak vonatkozásában a forrásarányos területi célértékek vállalásától negatív irányban semmilyen körülmények között nem lehetséges eltérni,** még az adott intézkedésre vonatkozó területi forrásallokációnál kisebb területi forrásigény tervezése esetén sem.

*(Pl. a megyei jogú város a TOP 6.3 intézkedése vonatkozásában számára allokált 4,3 Mrd Ft-os forrástömeghez képest 10%-kal alacsonyabb, 3,97 Mrd Ft-os forrásigényt jelez, mivel a város területén mindössze négy közepes méretű város-rehabilitációt célzó projektet terveznek megvalósítani. Ennek megfelelően a megyei jogú város (amennyiben van a vonatkozó részértékeket átvállalni képes más területi szereplő) csökkentheti vonatkozó output célértékeit is 10%-kal, kivéve az eredményességmérési keretben is szereplő CO38 részértékét. Ennek megfelelően csökkentett vállalásai CO37 esetén 113453-ról 102108 főre, PO04-nél 10509-ről 9458 m-re, CO22-nél 19-ről 17,1 Ha-ra, CO39-nél 4956-ról 4461 m²-re, PO05 vonatkozásában pedig 49084-ről 44176 m²-re változnak. **Nem változhat meg azonban CO38 értéke, amelynek vonatkozásában a minimálisan elvárt, eredeti források arányában előírányzott 42396 m²** célértéket változatlanul vállalni szükséges. Ebben a konkrét esetben ugyanakkor az érintett területi szereplőnek segíthet, hogy CO38 teljesítése városok esetében a TOP 6.7 által támogatott projekteknél is elvárt, így a kérdéses 4239 m² részérték teljesítését az ezen intézkedésben támogatott városi projektek átvállalhatják a példában említett klasszikus város-rehabilitációs projektektől.)*

A bemutatott példákban is megállapítható, hogy a területi szereplőknek a TOP-ban és a VEKOP-ban Magyarország által vállalt output indikátorok célértékeinek teljesítése érdekében egyrészt reális és teljesíthető területi szintű vállalásokat kell tenniük, másrészt e tervek időarányos teljesítésére is komoly figyelmet kell fordítaniuk. A vállalt célértékek elérésének ez adhatja ugyanis egyedüli biztosítékát. Ez számos szakmai szempont mellett azért is kiemelten fontos, mert csak ezzel garantálható a területi források maradéktalan lehívásának lehetősége.

11. Uniós értelemben vett állami támogatás szabályai⁵⁶

Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 107. cikkének (1) bekezdése⁵⁷ főszabályként tiltja állami támogatás nyújtását annak érdekében, hogy csökkentse a verseny torzulásának kockázatát a belső piacon. Az (1) bekezdésben szereplő **feltételeknek** (állami forrás, szelektivitás, előny a kedvezményezett vállalkozásnál, tagállamok közötti kereskedelem érintettsége, valamint a verseny torzulása vagy annak veszélye⁵⁸) **egyszerre kell teljesülniük ahhoz, hogy az adott támogatási intézkedés az uniós értelemben vett állami támogatásnak minősüljön és az uniós versenyjogi szabályokat alkalmazni kelljen.** Tehát nem minden – a köznyelvben használatos – támogatás minősül állami támogatásnak.

Azokat az eseteket, amikor a fenti tiltás ellenére mégis adható támogatás, az EUMSZ 107. cikkének (2) és (3) bekezdése⁵⁹ határozza meg, melyek vonatkozásában az Unió más

⁵⁶ **Szerző: Potvorszky Gábor a Miniszterelnökség Támogatásokat Vizsgáló Irodájának (TVI) munkatársa. (A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető a TVI hivatalos álláspontjának.)**

⁵⁷ Ha a Szerződések másként nem rendelkeznek, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

⁵⁸ Részletesen ld. az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közleménytervezetet. Elérhető: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_state_aid_notion/draft_guidance_hu.pdf

⁵⁹ (2) A belső piaccal összeegyeztethető:

a) a magánszemély fogyasztóknak nyújtott szociális jellegű támogatás, feltéve hogy azt a termék származásán alapuló megkülönböztetés nélkül nyújtják;

b) a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatás;

c) a Németországi Szövetségi Köztársaság Németország felosztása által érintett egyes területei gazdaságának nyújtott támogatás, amennyiben a támogatásra a felosztásból eredő gazdasági hátrányok ellensúlyozásához szükség van. Öt évvel a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően e pontot a Tanács a Bizottság javaslata alapján elfogadott határozattal hatályon kívül helyezheti.

(3) A belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető:

a) az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság, valamint a 349. cikkben említett térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ezek strukturális, gazdasági és társadalmi helyzetére tekintettel;

b) valamely közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására vagy egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatás;

c) az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben;

politikáiban kitűzött célokkal (pl. foglalkoztatás, kohézió, környezetvédelem, K+F+I stb.) összhangban – meghatározott feltételek betartása mellett – az Európai Bizottság (Bizottság) engedélyezheti az állami támogatások nyújtását. A Bizottság jóváhagyására valamennyi esetben szükség van, a különbség az, hogy az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének hatálya alá tartozó támogatások esetében a Bizottságnak nincs mérlegelési jogköre, azaz a feltételek teljesülése esetén jóvá kell hagynia a támogatást. A (3) bekezdés esetében a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel bír. **Az állami támogatások szabályozása, ellenőrzése tehát uniós hatáskör, az irányadó szabályokat is uniós szinten határozzák meg, amelyeket a tagállamok kötelesek betartani.** Az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése⁶⁰ előzetes bejelentési kötelezettséget ír elő a tagállamok számára azzal, hogy a tervezett intézkedés a Bizottság jóváhagyásáig nem hajtható végre. A támogatások jóváhagyása az Európai Bizottság kizárólagos hatásköre, döntései az Európai Bíróságnak támadhatók meg.

11.1. Belső piaccal összeegyeztethető támogatások

Az összeegyeztethető támogatások két csoportba oszthatók:

1. Bizottsági **jóváhagyást nem igénylő támogatások** (csoportmentességi rendeletek alapján – lásd alább)
2. Bizottság előzetes **jóváhagyását igénylő támogatás**: ha egy támogatási intézkedés állami támogatásnak minősül, és nem tartozik az 1. pont szerinti kategóriába, (akkor) azt előzetesen be kell jelenteni a Bizottságnak. Az összeegyeztethetőség elbírálásánál a támogatás nyújtásával összefüggő közös cél elérése érdekében – pl. az Unió szociális jólétére, regionális fejlesztésre kifejtett – pozitív, illetve a versenyre és a kereskedelemre gyakorolt negatív hatásai kerülnek mérlegelésre, a Bizottság vizsgálja továbbá a támogatás szükségességét, arányosságát és a kedvezményezett tevékenységére gyakorolt ösztönző hatását is. A jóváhagyási eljárás általában 2–12 hónapig tart, de vannak ennél tovább tartó esetek is.

A hazai eljárási rendre az utolsó fejezetben térek ki, lényege, hogy minden támogatási tervezetet be kell jelenteni jóváhagyásra a Miniszterelnökségen belül működő Támogatásokat Vizsgáló Irodának, amely az 1. pont alá tartozó támogatási tervezeteket hazai hatáskörben hagyja jóvá, a 2. pont alá tartozó tervezeteket pedig továbbítja a Bizottság felé engedélyezésre.

d) a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás, ha az az Unión belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben;

e) a támogatás olyan egyéb fajtái, amelyeket a Tanács a Bizottság javaslata alapján hozott határozatával határoz meg.

⁶⁰ (3) A Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról. Ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez a szándék a 107. cikk értelmében nem egyeztethető össze a belső piaccal, haladéktalanul megindítja a (2) bekezdés szerinti eljárást. Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett tagállam a tervezett intézkedéseket nem hajthatja végre.

11.2 Csoportmentességi rendeletek alapján összeegyeztethető támogatások

A csoportmentességi rendeletek⁶¹ célja a Bizottság munkaterhének csökkentése és a támogatásnyújtás feltételeinek egységesítése, egyszerűsítése. Lényege, hogy **a Bizottság egyes jól körülhatárolható területeken**, a támogatásnyújtás keretfeltételeinek jogszabályban történő meghirdetése mellett **lemond a támogatások előzetes ellenőrzésének és jóváhagyásának kizárólagos jogáról, és azt átengedi a tagállamoknak**. Hazai viszonylatban ez azt jelenti, hogy a támogatási elképzeléseket csak a Miniszterelnökségen belül működő Támogatásokat Vizsgáló Irodának kell bejelenteni (lásd alább). **Ezzel egyszerűsödik az eljárás**, hiszen nem kell megvárni a Bizottság sokszor hónapokig elhúzódó döntését. **Egyúttal a Bizottság munkaterhe is csökken**, kapacitásait a nagyobb volumenű támogatások ellenőrzésére fordíthatja.

A tagállamok által a csoportmentességi rendeletek be nem tartása esetén a támogatást nyújtó szerv döntése megtámadható nemcsak a Bizottságnál, hanem a tagállami bíróságoknál is.

A jelenleg hatályos csoportmentességi európai uniós jogszabályok:

- általános csoportmentességi Bizottsági rendelet⁶²;
- mezőgazdasági és erdészeti Bizottsági rendelet⁶³;
- halászati és akvakultúra Bizottsági rendelet⁶⁴;

⁶¹ Az EUMSZ 109. cikke alapján a „Tanács a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően megfelelő rendeleteket alkothat a 107. és 108. cikk alkalmazására, és meghatározhatja különösen a 108. cikk (3) bekezdésének alkalmazási feltételeit, valamint az EZEN eljárás alól mentesülő támogatási fajtákat”.

Az EUMSZ 109. cikke és az Európai Közösséget létrehozó szerződés 92. és 93. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról szóló 994/98/EK tanácsi rendelet (HL L 142., 1998.05.04. 1. o.) alapján a Bizottság rendeletet, illetve határozatot (ún. csoportmentességi rendelet) adhat ki, melyekben meghatározhatja az állami támogatások uniós joggal való összeegyeztethetőségének és a Bizottság felé történő bejelentési kötelezettség alóli mentesülés feltételeit.

⁶² Az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 187, 2014.06.26. 1.o.). Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>

⁶³ Az EUMSZ 107. és 108. cikkének alkalmazásában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban, valamint a vidéki térségekben nyújtott támogatások bizonyos kategóriáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló 2014. június 25-i 702/2014/EU bizottsági rendelet (HL L 193, 2014.7.1., 1–75. o.). Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0702&from=en>

⁶⁴ Az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában a halászati és akvakultúra-termékek előállításával, feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozások számára nyújtott támogatások bizonyos fajtáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló 2014. december 16.-i 1388/2014/EU bizottsági rendelete (HL L 369., 2014.12.24., 37–63. o.). Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1388&from=HU>

- közszolgáltatási Bizottsági határozat⁶⁵;
- vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatási Parlamenti és Tanácsi rendelet⁶⁶.

A 2014. július 1-jétől alkalmazandó új, általános csoportmentességi rendelet meghatározza azokat a támogatási területeket, amelyek esetében – a vonatkozó keretszabályokat betartva – **a tagállamok** a Bizottság előzetes jóváhagyása nélkül is **jogosultak állami támogatás nyújtására**. Az új rendeletről általánosságban elmondható, hogy bővíti a hatóságok döntési és szabályozási mozgásterét, szélesebb spektrumot határoz meg a támogatási lehetőségekre. Sőt, egyes esetekben még a támogatás mértéke is emelkedett.

A csoportmentességi rendelet az alábbi támogatási kategóriákat szabályozza:

- Regionális beruházási támogatás;
- Kkv-knak nyújtott beruházási, tanácsadási és piacra jutási támogatás;
- A kkv-k finanszírozási eszközökhöz való hozzáférését elősegítő támogatás;
- Kutatás-fejlesztési és innovációs támogatás;
- Képzési támogatás;
- Hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű munkavállalókra irányuló támogatás;
- Környezetvédelmi, energiahatékonysági támogatás;
- Természeti katasztrófa okozta károk helyreállítására nyújtott támogatás;
- Széles sávú infrastruktúrára irányuló támogatás;
- A kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás;
- Sportlétesítményekre és multifunkcionális szabadidős létesítményekre nyújtott támogatás;
- Helyi infrastruktúrára irányuló támogatás.

A csoportmentességi rendelet tehát a következő főbb újításokat hozza a korábbi szabályozáshoz képest:

- új támogatási kategóriákkal egészül ki a rendelet által szabályozott **támogatások köre**,
- a korábban is szabályozott támogatási kategóriákon belül adható **támogatások köre bővül**,
- **egyes esetekben az adható támogatás maximális intenzitása nő.**

Mivel a regionális beruházási támogatás jogcímen nyújtható támogatás jelenti az egyik legfontosabb támogatási kategóriát, jelen cikk keretében ezen támogatási kategória szabályai kerülnek részletesebb bemutatásra.

⁶⁵ Az EUMSZ 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló 2012/21/EU bizottsági határozat (HL L 7., 2012.1.11., 3–10. o.). Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012D0021&from=EN>

⁶⁶ A vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatási rendelet hatálya alá tartozó támogatásnak minősül és összeegyeztethető a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról, valamint az 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. október 23-i 1370/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 315., 2007.12.3., 1. o.). Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0001:0013:HU:PDF>

11.3. Regionális beruházási támogatás és regionális támogatási térkép

Regionális beruházási támogatás az általános csoportmentességi rendelet 13. és 14. cikk alapján a regionális beruházási támogatásra jogosult térségekben **induló beruházáshoz vagy új gazdasági tevékenység végzésére irányuló induló beruházáshoz**⁶⁷ nyújtható, a rendeletben foglalt egyéb feltételek teljesítése esetén. A leglényegesebb különbség az, hogy **az ún. c) térségekben kizárólag új gazdasági tevékenységre irányuló beruházás támogatható**. Szinttartó beruházás, illetve a vállalkozás szokásos (pl. működési) költségeinek csökkentését célzó vagy hatékonyságát növelő beruházás ezért a támogatható térségtől függetlenül egyáltalán nem támogatható.

A regionális beruházási támogatás nyújtásának feltételei közül a fontosabbak röviden a következők:

- **bizonyos ágazatokban**⁶⁸ **nem nyújtható támogatás;**
- **áttelepülés gyanúja**⁶⁹ **esetén támogatás szintén nem adható;**

⁶⁷ Az általános csoportmentességi rendelet 2. cikkének 49. pontja szerint induló beruházás:

„a) tárgyi eszközökre és immateriális javakra irányuló beruházás, amely új létesítmény létrehozásához, meglévő létesítmény kapacitásának bővítéséhez, a létesítmény termépalettájának a létesítményben addig nem gyártott termékekkel történő bővítéséhez vagy egy meglévő létesítmény teljes termelési folyamatának lényegi megváltoztatásához kapcsolódik; vagy

b) bezárt vagy megvásárlás nélkül bezárásra ítélt létesítmény eszközeinek az eladótól független beruházó általi megvásárlása; a vállalkozásban történő részesedésszerzés önmagában nem minősül induló beruházásnak;”

A 2. cikk 51. pontja szerint új gazdasági tevékenység végzésére irányuló induló beruházás:

„a) tárgyi eszközökre és immateriális javakra irányuló beruházás, amely a következőkhöz kapcsolódik: új létesítmény létrehozása vagy a létesítmény tevékenységének diverzifikálása azzal a feltétellel, hogy az új tevékenység nem azonos a létesítményben korábban folytatott tevékenységgel, és nem is hasonlít ahhoz;

b) bezárt vagy megvásárlás nélkül bezárásra ítélt létesítmény eszközeinek az eladótól független beruházó általi megvásárlása azzal a feltétellel, hogy a megvásárolt eszközökkel folytatandó új tevékenység nem azonos a létesítményben a vásárlás előtt folytatott tevékenységgel, és nem is hasonlít ahhoz;”

⁶⁸ Az acélipari, a szénipari, a hajógyártási, a szintetikusszál-ipari, a szállítási ágazat – a kapcsolódó infrastruktúrával együtt –, az energiatermelési és -elosztási, valamint az energetikai infrastruktúrával kapcsolatos tevékenységekre nem nyújtható regionális beruházási támogatás.

⁶⁹ Ha a kérelmet benyújtó beruházó, vagy a kérelmet benyújtó beruházóval egy vállalatcsoportba tartozó beruházó a támogatási kérelem benyújtását megelőző két évben a támogatási kérelemmel érintett tevékenységgel azonos vagy hasonló tevékenységet szüntetett meg az Európai Gazdasági Térség (EGT) területén, vagy a támogatási kérelem benyújtásakor bármelyikőjük tervezi, hogy a támogatási kérelem benyújtásától a beruházás befejezéséig, valamint hogy a beruházás befejezésétől számított két éven belül a támogatási kérelemmel érintett tevékenységgel azonos vagy hasonló tevékenységet szüntet meg az EGT területén.

- **elszámolható költség⁷⁰;**
- **az elszámolható költségek legalább 25%-ára kiterjedő saját forrás biztosítása;**
- **5 éves (kkv-knál 3 éves) fenntartási kötelezettség;**
- **csak támogatásra jogosult térségekben nyújtható támogatás;**
- **maximális támogatási intenzitás, az ún. regionális támogatási térkép szerint.**

A támogatásra jogosult térségek a regionális támogatási térképen szereplő térségek. **A Bizottság SA.37718 (2013/N) számú határozatában⁷¹ hagyta jóvá a Magyarországon 2014–2020 között alkalmazandó regionális támogatási térképet.**

Az uniós átlaghoz képest kevésbé fejlett térségekben, a gazdasági tevékenységekhez beruházási támogatás formájában nyújtható, uniós értelemben vett állami támogatásokra vonatkozó szabályrendszerrel a **regionális állami támogatásokról (2014–2020) szóló iránymutatás⁷²** (regionális iránymutatás) rendelkezik. A 2014–2020 közötti időszakban regionális beruházási támogatást tehát egyrészt az általános csoportmentességi rendelet 13–14. cikkei alapján, másrészt pedig a regionális iránymutatás⁷³ alapján is lehet megállapítani.

A regionális iránymutatás a kevésbé fejlett térségek két csoportját különbözteti meg:

- rendkívül alacsony életszínvonalú, az EUMSZ 107. cikkének (3) bekezdése szerinti a) régiók (a) térségek);
- nemzeti szinten elmaradott térségek (c) térségek).

A regionális iránymutatás 172. pontja⁷⁴ alapján azon NUTS2 régiók minősülnek a) térségnek, ahol a vásárlóerő-egységben kifejezett egy főre jutó GDP az EU-27 átlagának 75 %-ával egyenlő vagy az alatti. **Az iránymutatás GDP arányosan határozza meg az egyes a) térségekben a beruházásokhoz adható maximális támogatási mértéket** (intenzitást), amelytől felfelé nem lehet eltérni. Az iránymutatás szerint az a) térségek esetében a támogatási mérték meghatározása NUTS2, azaz regionális szinten történik.

⁷⁰ Az elszámolható költségek a tárgyi eszközökre és immateriális javakra irányuló beruházási költségek vagy az induló beruházás által létrehozott munkahelyek két évre számított becsült bérköltsége lehetnek.

⁷¹ A határozat elérhető:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/250673/250673_1544810_80_2.pdf

⁷² HL C 209., 2013.7.23., 1. o.

Elérhető: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:209:0001:0045:HU:PDF>

⁷³ A regionális iránymutatás alapján nyújtható regionális beruházási támogatások feltételeiről ld. részletesen Hargita-Potvorszki (2013): A 2014-től alkalmazandó Regionális állami támogatásokról szóló iránymutatás. Állami Támogatások joga. (20) 2013/4. p. 21–39.

Elérhető: http://www.atj.versenyjog.com/images/stories/issues/2013/ATJ_2013_4.pdf

⁷⁴ A támogatási intenzitás az a) térségekben nem lehet magasabb:

- a) 50 % BTE-nél (értsd: bruttó támogatási egyenérték) azokban a NUTS 2 régiókban, ahol a GDP/fő az EU-27 átlagának 45 %-ával egyenlő vagy az alatt van;
- b) 35 % BTE-nél azokban a NUTS 2 régiókban, ahol a GDP/fő az EU-27 átlagának 45–60 %-a között van vagy azzal egyenlő;
- c) 25 % BTE-nél azokban a NUTS 2 régiókban, ahol a GDP/fő az EU-27 átlagának 60 %-a felett van.

A c) térségeknek két kategóriája van:

- ún. automatikusan (predefined) c) térségnek minősülő térségek, amelybe általában az a) kategóriát elvesztő térségek tartoznak;
- ún. indoklással (non-predefined) c) térségnek minősíthető térségek, melyek kijelölése a tagállamok feladata, a regionális iránymutatás által megadott mértékig.

A 2014–2020 közötti időszakban a Közép-Magyarország régió fejlettsége révén Budapest lekerült a támogatási térképről, ami azt jelenti, hogy regionális beruházási támogatás nem nyújtható, de más támogatási jogcímen (pl. KKV beruházási támogatás, ami a támogatási térképtől független, vagy K+F+I, környezetvédelem, helyi infrastruktúrára irányuló támogatás, stb.) **továbbra is lehet támogatást nyújtani. Pest megyében pedig csak indoklással c) térségnek minősíthető térségek kerülhetnek kijelölésre** támogatható térségként a regionális iránymutatás 168. pontjának d) bekezdése⁷⁵ alapján. **A c) térségekben a támogatható beruházások köre szűkebb az a) térségekben támogathatóknál, mert pl. nagyvállalatok esetében kapacitásbővítés nem támogatható.**

		Nagy- vállalat	Közép- vállalkozás	Kis- vállalkozás
a) kategóriás térségek	Nyugat-Dunántúli régió	25	35	45
	Közép-Dunántúli régió	35	45	55
	Dél-Dunántúli, Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld régió	50	60	70
	Budapest, valamint Pest megye c) térségeken kívüli területei	0	10*	20*
c) kategóriás térségek	Pest megye azon kijelölt c) térségei, melyek határosak a) kategóriás 35%-os régióval	20**	30	40
	Pest megye azon kijelölt c) térségei, melyek határosak a) kategóriás 50%-os régióval	35**	45	55

11/1. ábra Maximális támogatási intenzitások (%) 2014–2020 között

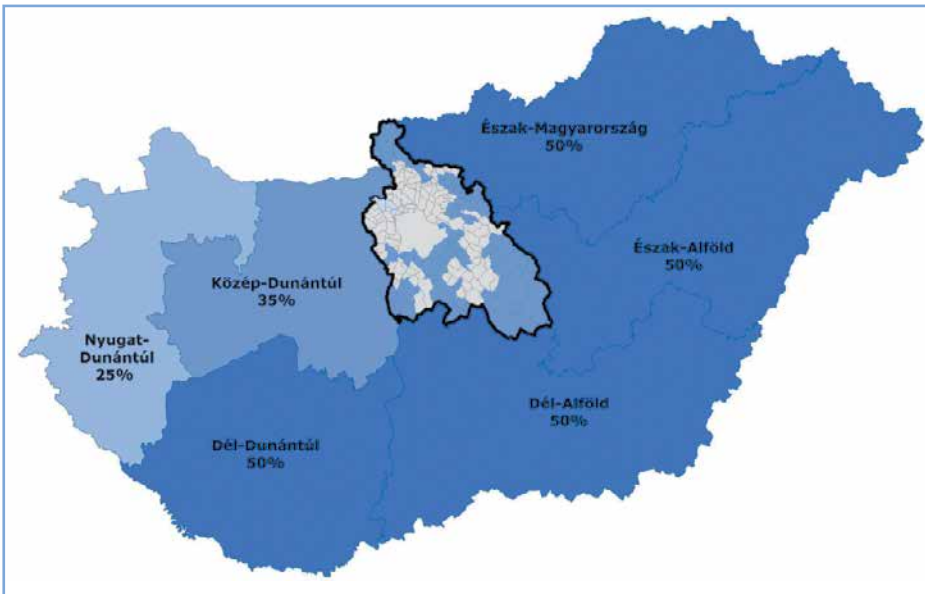
Forrás: Hargita-Potvorszki⁷⁷ (2013) pp. 38.

* Regionális támogatási térképtől függetlenül KKV-knak nyújtható beruházási támogatás az általános csoportmentességi rendelet 17. cikke alapján.

** csak új létesítményre induló beruházás, vagy új gazdasági tevékenység végzésére irányuló induló beruházás esetén.

⁷⁵ Ennek megfelelően a tagállam c) térségként jelölheti ki az indoklással c) térségnek minősíthető térségeket a következő feltételek alapján:

d) 4. feltétel: NUTS 3 régiók, vagy NUTS 3 régiók valamely a) térséggel szomszédos térségeket képező részei, vagy azon részei, amelyek szárazföldi határral rendelkeznek az EGT vagy az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) területén kívüli országgal....

11/2. Regionális támogatási térkép és maximális támogatási intenzitás nagyvállalatok számára Magyarországon 2014–2020 között

Forrás: <http://tvi.kormany.hu/regionalis-tamogatasi-terkep>

A regionális beruházási jogcímen nyújtható támogatás nem lépheti túl a regionális támogatási térkép szerint meghatározott maximális intenzitást. Ezért a beruházás keretében megvalósuló fejlesztésre megítélendő támogatási összeg és intenzitás mellett figyelemmel kell lenni a **támogatáshalmozódási szabályokra**. Az általános csoportmentességi rendelet 8. cikke alapján a maximálisan igénybevehető támogatás összegének kiszámítása során figyelembe kell venni azon támogatásokat is, melyek részben vagy egészben ugyanazon elszámolható költségekhez kapcsolódnak: a támogatás nem halmozható azonos elszámolható költségek vagy azonos kockázatfinanszírozási célú intézkedés vonatkozásában nyújtott állami támogatással, ha az így halmozott összeg meghaladná a csoportmentességi rendeletekben vagy az Európai Bizottság jóváhagyó határozatában meghatározott legmagasabb támogatási intenzitást vagy összeget. Különböző azonosítható elszámolható költségek esetén viszont az állami támogatás halmozható más, helyi, regionális, államháztartási vagy uniós forrásból származó állami támogatással⁷⁶.

⁷⁶ Az egy projekthez igénybe vett összes támogatás – függetlenül attól, hogy annak finanszírozása uniós, országos, regionális vagy helyi forrásból történik – támogatási intenzitása vagy összege nem haladhatja meg az irányadó uniós állami támogatási szabályokban meghatározott támogatási intenzitást vagy támogatási összeget.

A kockázatfinanszírozási támogatás, az induló vállalkozásnak nyújtott támogatás és a csekély összegű támogatás, amennyiben azonosítható elszámolható költségekkel nem rendelkezik, bármely egyéb, azonosítható elszámolható költségekkel rendelkező állami támogatással halmozható. Az azonosítható elszámolható költségekkel nem rendelkező támogatás a csoportmentességi rendeletekben és az Európai Bizottság jóváhagyó határozatában meghatározott legmagasabb teljes támogatási intenzitásig vagy támogatási összegig bármilyen más, azonosítható elszámolható költségekkel nem rendelkező állami támogatással halmozható.

Amennyiben a kedvezményezett ugyanazon projekthez egyszerre igényel regionális beruházási támogatást, valamint de minimis és az elszámolható költségek részben vagy egészben meg egyeznek, akkor a halmozódási szabály alapján összeszámitási kötelezettség áll fenn, mely nem lépheti túl a regionális támogatási intenzitás szerinti maximum értéket. Amennyiben a de minimis támogatást pl. a működési kiadások finanszírozására használják, ami nem kapcsolódik a támogatott regionális beruházási projekthez, akkor azt nem kell halmozni. Amennyiben a kedvezményezett a beruházási projektjéhez közvetlen támogatás mellett (pl. képzéptámogatás) közvetett támogatást (pl. fejlesztési adókedvezményt) is igénybe kíván venni, a maximálisan igénybe vehető támogatás összegének kiszámítása során az adókedvezmény összegét figyelembe kell venni.

Hasonlóképpen, ha a beruházási projekthez vissza nem térítendő támogatás mellett visszatérítendő támogatást⁷⁷ (pl. kedvezményes kamatú és kamatmentes hitel vagy kölcsön, változó kamatlábon alapuló kamattámogatás) is igénybe kíván venni a kedvezményezett, a támogatás a maximális támogatási intenzitásig kumulálható. Ez nem jelenti azt, hogy a projekt finanszírozásához szükséges önrészhez ne lehetne pl. beruházási bankhitelt igénybe venni, de piaci alapon kell, hogy az megvalósuljon, tehát a beruházási bankhitel nem lehet támogatott. **A regionális beruházási támogatás nyújtásának feltétele továbbá, hogy a kedvezményezettnek az elszámolható költségek legalább 25 %-ára kiterjedő pénzügyi hozzájárulást kell biztosítania saját forrásaiból vagy külső finanszírozás igénybevételével.**

⁷⁷ A visszatérítendő támogatás esetében a támogatás támogatástartamának kiszámításához a kedvezményes kamattal ténylegesen megfizetendő kamatelemek és tőketörlesztési elemek jelenértékeinek összegét le kell vonni a piaci kamatlábbal számított elvi kamatelemek és tőketörlesztési elemek jelenértékeinek összegéből.

11.4. De minimis rendelet⁷⁸ alapján összeegyeztethető támogatások

A de minimis (vagy más néven **csekély összegű**) támogatásként nyújtott támogatás az állami támogatási szabályok között **speciális támogatási kategóriát képez: nem minősül** az EUMSZ. 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozó állami támogatásnak, ugyanakkor alkalmazandók rá az állami támogatási szabályok. E kettősségnek az oka, hogy az odaitélhető relatíve alacsony összeg⁷⁹ és nagyszámban való előfordulásuk miatt a Bizottság vélelmezi, hogy nem torzítja a versenyt, vagy nem fenyeget a verseny torzulásával, még tagállami szinten sem, így a Bizottság előzetes engedélye és előzetes, illetve utólagos tájékoztatása nélkül nyújthatók.

Csekély összegű támogatások gyakorlatilag **szinte minden ágazatban**⁸⁰, a vállalkozás méretétől, típusától függetlenül **bármely vállalkozásnak nyújthatók, a nyilvántartás és ellenőrzés pedig tagállami hatáskör**. A támogatást nyújtó a kedvezményezett írásban tájékoztatja a támogatás típusáról és tartalmáról. Meg kell jegyezni, hogy a de minimisként nyújtott támogatás más csekély összegű támogatásokról szóló rendeleteknek megfelelően nyújtott csekély összegű támogatással meghatározott felső határig halmozható, így pl. a de minimis támogatásként nyújtott támogatás a csekély összegű közszolgáltatási támogatással a 360/2012/EU bizottsági rendeletben meghatározott felső határig halmozható.

Amennyiben a de minimis támogatás pl. támogatott beruházási hitel formájában kerül nyújtásra ugyanahhoz a beruházási projekthez, amihez regionális beruházási jogcímen nyújtottak pl. eszközbeszerzésre irányuló támogatást a GINOP-ból, akkor a kettőt halmozni kell és a kumulált támogatás nem lépheti túl a csoportmentességi rendeletben meghatározott legmagasabb támogatási intenzitást vagy mértéket, jelen esetben a regionális támogatási térkép szerint meghatározott maximális intenzitást. Amennyiben a de minimisként nyújtott támogatásnak nincsenek azonosítható elszámolható költségei (pl. a vállalat működési költségeinek finanszírozására fordítják), illetve nem kapcsolódik az eszközbeszerzési projekthez, abban

⁷⁸ Az EUMSZ 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet (HL L 352., 2013.12.24., 1. o.).

Elérhető: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/de_minimis_regulation_hu.pdf

⁷⁹ Az egy és ugyanazon vállalkozás részére de minimisként nyújtott támogatás bruttó támogatástartalma tagállamonként nem haladhatja meg három éves időszakon belül – a folyó pénzügyi évben, valamint az azt megelőző két pénzügyi év során – a 200 ezer eurónak, közúti kereskedelmi áru fuvarozást ellenszolgáltatás fejében végző vállalkozások esetében a 100 ezer eurónak megfelelő forintösszeget. A kedvezményezettnek nyilatkoznia kell arról, hogy a kérelem benyújtásának évében, valamint az azt megelőző két pénzügyi évben mekkora összegű de minimis támogatásban részesült. A csekély összegű támogatás nem halmozható azonos támogatható költségek vonatkozásában vagy azonos kockázatfinanszírozási célú intézkedés vonatkozásában nyújtott állami támogatással, ha a támogatások halmozása túllépi bármely csoportmentességi rendeletben vagy a Bizottság által elfogadott határozatban az egyes esetek meghatározott körülményeire vonatkozóan rögzített maximális intenzitást vagy összeget.

⁸⁰ A mezőgazdaság, a szállítási ágazatban működő vállalkozások teher szállító jármű vásárlása, az importáruval szemben belföldi áru használatához kötött támogatás valamint az exporthoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységek kivételével.

az esetben nincs összeszámítási kötelezettség. Meg kell jegyezni, hogy míg a regionális beruházási támogatás jogcímen nyújtott támogatásnak az általános csoportmentességi rendelet alapján akkor van ösztönző hatása⁸¹, ha a támogatási kérelem a beruházás megkezdése előtt kerül benyújtásra – ami azt is jelenti, hogy megkezdett beruházás nem támogatható ezen a jogcímen –, a **de minimisként nyújtott támogatás** esetében nincs ilyen feltétel, azaz a **megkezdett beruházáshoz is igénybe vehető**.

11.5. Hazai eljárások

Magyarországon a Miniszterelnökség keretében működő **Támogatásokat Vizsgáló Iroda** (www.tvi.kormany.hu) az **állami támogatások versenyszempontú ellenőrzésének központi koordináló szerve**. Munkáját az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22) Korm. rendelet alapján végzi. Feladatai – többek között – a támogatási tervezetek uniós állami támogatási szabályokkal való összeegyeztethetőségének megítélése; a de minimis rendeletek vagy a csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó támogatási intézkedések bevezetésének engedélyezése, támogatási program alapján kidolgozott pályázati felhívások, illetve egyedi támogatások esetében azok hazai, illetve uniós jogszabályokkal való összehangjának vizsgálata, a bizottsági jóváhagyást igénylő esetekben a jóváhagyási eljárás lefolytatása, éves jelentés készítése a Bizottság részére.

A támogatást nyújtóknak főszabályként csak a támogatási programjaikat és pályázati felhívásaikat kell engedélyeztetniük a Támogatásokat Vizsgáló Irodával és/vagy az Európai Bizottsággal, a támogatási programból nyújtott egyedi támogatásokat már nem. A támogatási programok általában jogszabályokban jelennek meg, és amennyiben az általános csoportmentességi rendelet alapján vezették be őket, hivatkozást tartalmaznak a rendeletre. Amennyiben egy támogatást támogatási programon kívül nyújtanak (ad hoc támogatás), azt külön kell engedélyeztetni a Támogatásokat Vizsgáló Irodával és/vagy az Európai Bizottsággal.

⁸¹ Az általános csoportmentességi rendelet 6. cikkének (1) bekezdése szerint „Ez a rendelet csak az ösztönző hatással bíró támogatásokra alkalmazható.”. A (2) bekezdés szerint „*A támogatás akkor tekinthető ösztönző hatásúnak, ha a kedvezményezett a projekttel vagy tevékenységgel kapcsolatos munka megkezdését megelőzően írásbeli támogatási kérelmet nyújtott be az érintett tagállamhoz.*”.

Rövidítésjegyzék⁸⁴

ÁROP	Államreform Operatív Program
ÁSZ	Állami Számvevőszék
BDKP	Budapest Duna Kontakt Pont
BFT	Balaton Fejlesztési Tanács
BHÉ	Bruttó Hozzáadott Érték
BM	Belügyminisztérium
CAF	Közös Értékelési Keretrendszer (Common Assessment Framework)
CEF	Európai összekapcsolódási eszköz (Connecting Europe Facility)
CERIC	Közép-Európai Kutatási Infrastruktúra Konzorcium (Central European Research Infrastructure Consortium)
CIRIEC	Köztulajdonú, Szociális és Szövetkezeti Gazdaság Kutató és Tájékoztató Központja (Centre International de Recherches et d'Information sur l'Economie Publique, Sociale et Coopérative)
CLIMATE-ADAPT	Európai Klímadaptációs Platform (European Climate Adaptation Platform)
CLLD	Közösségvezérelt helyi fejlesztések (Community-led Local Development)
COSME	Program a vállalkozások versenyképességéért és a kis- és közép- vállalkozásokért (2014–20) (Programme for the Competitiveness of Enterprises and SMEs)
CPI	Korrupcióérzékelési index (Corruption Perceptions Index)
CPR	AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helye- zéséről (Common Provisions Regulation)
DEB	döntés-előkészítő bizottság
EBB	Európai Beruházási Bank
EEA	Európai Környezetvédelmi Ügynökség (European Environment Agency)
EEF	Európai Vállalkozói Alapítvány (European Entrepreneurship Foundation)
EFK bankszámla	egységes fejezeti kezelésű bankszámla

⁸⁴ Készült Magyarország Partnerségi Megállapodásának rövidítésjegyzéke alapján

EFOP	Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
EIA	Környezeti hatásvizsgálat (Environmental impact assessment)
EIP	Európai Innovációs Partnerség
ELI	Extreme Light Infrastructure
EMIR	Egységes Monitoring és Információs Rendszer
EMK	Egységes Működési Kézikönyv
EMMI	Emberi Erőforrások Minisztériuma
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
ENI	Európai szomszédsági támogatási eszköz (2014-20) (European Neighbourhood Instrument)
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
ERA	Európai Kutatási Térség (European Research Area)
ERASMUS for all	Erasmus mindenkinek: Az EU oktatási, képzési, ifjúsági és sport-programja
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ERP	Vállalatirányítási információs rendszer (Enterprise Resource Planning)
ERTMS	Egységes Európai Vasúti Közlekedésirányítási Rendszer (European Rail Traffic Management System)
ESB alapok	Európai Strukturális és Beruházási alapok (ERFA, ESZA, KA, EMVA, ETHA)
ESBA	Európai Kisvállalkozások Szövetsége (European Small Business Alliance)
ESFRI	Európai Kutatási Infrastruktúrák Stratégiai Fóruma (European Strategy Forum on Research Infrastructures)
ESZA	Európai Szociális Alap
ETC	Európai Utazási Bizottság (European Travel Commission)
ETCS	Egységes Európai Vonatbefolyásoló Rendszer (European Train Control System)
ETE	Európai Területi Együttműködés
ETHA	Európai Tengerügyi és Halászati Alap
EU	Európai Unió
EU2020	Az Európai Unió 10 éves növekedési stratégiája
EUDRS	Európai Unió Duna Régió Stratégiája
EUGRIS	Az európai szennyezett talajok és felszín alatti vizek helyreállításának (kármentesítésének) információs rendszere (European groundwater and contaminated land remediation information system)
EUMSz	Európai Unió működéséről szóló szerződés
EURES	Európai Foglalkoztatási Szolgálat (European Employment Services)
EUTAF	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság

EVCA	Európai Magán-, és Kockázati Tőkekezelő Egyesület (European Private Equity and Venture Capital Association)
ÉFK	Éves Fejlesztési Keret
FAIR	Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer
FDI	Közvetlen külföldi tőkebefektetés (Foreign Direct Investment)
FEAD	Leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap (Fund for European Aid to the Most Deprived)
FKB	Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság
GDP	Bruttó hazai termék (Gross Domestic Product)
GERD	Bruttó hazai K+F ráfordítás (Gross Domestic Expenditure on Research and Development)
GINOP	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
GMO	Genetikailag módosított Élőlények (Genetically Modified Organisms)
GOP	Gazdaságfejlesztési Operatív Program
HACS	Helyi Akciócsoport
HFS	Helyi Fejlesztési Stratégia
HGF	Helyi gazdaságfejlesztés
HOP	Halászati Operatív Program
HRM	Emberi erőforrás menedzsment (Human Resource Management)
IH	Irányító Hatóság
IIER	Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (EU mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások)
IKOP	Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program
IKSZT	Integrált Községi és Szolgáltató Tér
IKT	Info-kommunikációs technológiák
IMIR	Integrált Monitoring és Információs Rendszer
ISCED	Oktatás egységes nemzetközi osztályozásának rendszere (International Standard Classification of Education)
IT	Információtechnológia(i)
ITI	Integrált területi beruházás (Integrated Territorial Investment)
ITP	Integrált területi program
ITS	Integrált Településfejlesztési Stratégia
IUS	Unió Innovációs Eredménytábla (Innovation Union Scoreboard)
IVS	Integrált Városfejlesztési Stratégia
JEREMIE	A mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)

K+F+I	Kutatás-fejlesztés-innováció
KA	Kohéziós Alap
KAP	Közös Agrárpolitika
KAT	Kedvezőtlen adottságú területek támogatása
KATA	Kisadózók tételes adója
KAT	Közigazgatási Államtitkári Értekezlet
KBA	Német Közlekedési Hivatal (Kraftfahrt Bundesamt)
KD	Közép-Dunántúl régió
KEHOP	Környezeti és Energetikai Hatékonysági Operatív Program
KET	Kulcstechnológiák (Key Enabling Technologies)
KEK	Közös Értékelési Keretrendszer (Lásd: CAF)
KFF	Közbeszerzési Felügyeleti Főosztály
KFI	Kutatás-fejlesztés és innováció
KIM	Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
KIVA	Kisvállalkozói adó
KÖFOP	Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program
KKV	Kis- és középvállalkozás
KKSZ	a Kormány európai uniós források felhasználásáért felelős szervének Központi Koordinációs Szervezete
KMR (KM)	Közép-Magyarország régió
KÖZOP	Közlekedés Operatív Program (2007-2013)
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KSK	Közös Stratégiai Keret
KSZ	Közreműködő Szervezet
KTI	Közlekedéstudományi Intézet
KTF	Kutatás és Technológiai Fejlesztés
LAU	Helyi közigazgatási egységek (Local Administrative Units)
LEADER	Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében (Liaison Entre Actions pour le Developpement de l'Economie Rurale)
LFA	Hátrányos helyzetű térségek; a Közös Agrárpolitikához (CAP) kapcsolódó fogalom (LFA – Less favoured areas)
LHH	Leghátrányosabb helyzetű kistérségek a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI.17.) Korm. rendelet alapján
LIFE+	Környezetvédelmi célú pénzügyi eszköz (EU)
LLL	Egész életen át történő tanulás (LifeLongLearning)
MAHOP	Magyar Halgazdálkodási Operatív Program
MÁV	Magyar Államvasutak
ME	Miniszterelnökség
MEHIB	Magyar Exporthitel Biztosító Zrt.
MEKIR	Mezőgazdasági és Környezeti Információs Rendszer

MJV	Megyei jogú város
MMA	Menekültügyi és Migrációs Alap
MNB	Magyar Nemzeti Bank
MTA KTI	Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság-tudományi Intézet
MVH	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
NEET	Nem foglalkoztatott, oktatásban vagy képzésben nem részesülő fiatal NEET: a young person who is „Not in Education, Employment, or Training”
NEKIFUT	Nemzeti Kutatási Infrastruktúra Felmérés és Útiterv program
NFK	Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
NFSZ	Nemzetközi Foglalkoztatási Szolgálat
NGA	Újgenerációs Hozzáférési Hálózatok (Next Generation Access Network)
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
NGTT	Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács
NIS	Nemzeti Infokommunikációs Stratégia
NKFI	Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020
NKP	Nemzeti Környezetvédelmi Program
NKS	Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia
NRP	Nemzeti Reform Program
NSKI	Nemzetstratégiai Kutatóintézet
NTFS	Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia
NUTS	Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
NVS	Nemzeti Vidékstratégia
NYD	Nyugat-Dunántúl régió
OALI	Országos Alapellátási Intézet
OECD	Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OECD-WTO TIVA	OECD és WTO közös kezdeményezése: adatbázis, mely megadja a Kereskedelem részesedését a hozzáadott értékből (OECD-WTO Joint Initiative - Database on Trade in Value Added)
OEFI	Országos Egészségfejlesztési Intézet
OFTK	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
OHT	Országos Hulladékgazdálkodási Terv
OKF	Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
OP	Operatív Program
OVF	Országos Vízügyi Főigazgatóság
P+R	Parkolj és Utazz: parkolók, melyek kapcsolódnak a tömegközlekedéshez (Park and ride)

PAYT	Kevesebb szemét képződésére ösztönző rendszer, mely a mennyiség utáni fizetésre alapul (Pay-as-you-throw programme)
PISA	A nemzetközi tanulói teljesítménymérés programja (Programme for International Student Assessment)
PJ	Petajoule
PM	Partnerségi Megállapodás
PP	Pozíciós Papír
PPP	Köz- és magán-együttműködés (Public-Private Partnership)
ROP	Regionális Operatív Program
RSZTOP	Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program
SA	Strukturális Alapok
SBA	Kisvállalkozói intézkedéscsomag (Small Business Act)
SEA	Stratégiai környezeti vizsgálat (Strategic environmental assessment)
SF	Kisbirtok, kisgazdaság; a Közös Agrárpolitikához (CAP) kapcsolódó fogalom (SF – Small farm)
SFC	Az ESB alapokhoz kapcsolódó elektronikus adatcsere-rendszer (Structural Funds Common (electronic data exchange system))
SILC	Az EU statisztikai módszertana, a jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó nemzetközi adatfelvétel (Statistics on Income and Living Conditions)
SKV	Stratégia környezeti vizsgálat
SMJ	Stratégiai Monitoring Jelentés
ST	Semmelweis Terv
SWOT	SWOT elemzés, angol nyelvű mozaikszó, mely a Strengths – erősségek; Weaknesses – gyengeségek; Opportunities – lehetőségek; Threats – veszélyek szavakból áll össze.
TA2020	Az Európai Unió Területi Agendája
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program
TC	Tematikus cél
TEN-T	Transzeurópai közlekedési hálózat (Trans-European Transport Network)
TI	Transparency International
TKR	területi kiválasztási rendszer
TNM	Tárca Nélküli Miniszter
TO	Tematikus cél (Thematic Objective)
TOP	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
TSI	Interoperabilitási Műszaki Előírás (Technical Specifications for Interoperability)
TVI	Támogatásokat Vizsgáló Iroda

UN CRPD	Az ENSz Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezménye (United Nations – Convention on the Rights of Persons with Disabilities)
ÚMVP	Új Magyarország Vidékfejlesztési Program
ÚSZT	Új Széchenyi Terv
ÜHG	Üvegházhatású gázok
ÜHG Leltár	Üvegházhatású gázok leltára Mo., 1985–2012
VEKOP	Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program
VGT	Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv
VKI	Víz Keretirányelv
VP	Vidékfejlesztési Program
VTT	Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése
WHO	Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization)
WTO	Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organization)
WTTC	Utazási és Turisztikai Világtanács (World Travel and Tourism Council)
YEI	Az EU Ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezése a 2014–2020-as ciklusban (Youth Employment Initiative)

Fogalomtár

alapok alapja: az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és a 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete (1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet) 2. cikk 27. pontjában meghatározott alap;

csoportmentességi rendelet: Az EUMSZ 109. cikke és az Európai Közösséget létrehozó szerződés 92. és 93. cikkének a horizontális állami támogatások bizonyos fajtáira történő alkalmazásáról szóló 994/98/EK tanácsi rendelet (HL L 142., 1998.05.04. 1. o.) alapján a Bizottság rendeletet, illetve határozatot (ún. csoportmentességi rendelet) adhat ki, melyekben meghatározhatja az állami támogatások uniós joggal való összeegyeztethetőségének és a Bizottság felé történő bejelentési kötelezettség alóli mentesülés feltételeit;

de minimis rendelet: Az egy projekthez igénybe vett összes támogatás – függetlenül attól, hogy annak finanszírozása uniós, országos, regionális vagy helyi forrásból történik – támogatási intenzitása vagy összege nem haladhatja meg az irányadó uniós állami támogatási szabályokban meghatározott támogatási intenzitást vagy támogatási összeget;

ellenőrzési nyomvonal: a támogatástervezési, pénzügyi irányítási és kontrollrendszerének leírása szövegesen vagy táblázatba foglalva, vagy folyamatábrával szemléltetve, amely tartalmazza különösen a felelősségi és információs szinteket és kapcsolatokat, továbbá irányítási és kontrollfolyamatokat, lehetővé téve azok nyomon követését és utólagos ellenőrzését a támogatások felhasználása során;

elszámoló bizonylat vagy bizonylat: a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (számviteli törvény) 166. § (1) bekezdése szerinti számviteli bizonylat, ideértve az rendeletben meghatározott összesítőt is. Elektronikus számla elszámolásra kizárólag elektronikus formában nyújtható be, feltéve, hogy a záradékolás követelményeinek megfelel;

eredményességi elvárás: A projektek fizikai előrehaladását mérő mutatók, melyek 2014–2020-ban már tagállami szinten is számonkérésre kerülnek. Ezek áttekintésére uniós szinten a 2018. év végi adatokkal 2019-ben fog sor kerülni. Ez alapján lehetséges majd az ún. tartalékok felhasználása is. Másik oldalról pedig meghatározásra kerültek olyan követelmények is, amelyek szükségesek a források szabályos és eredményes felhasználása érdekében;

ernyőrendelet (KSK rendelet): a Közös Stratégiai Kerethez tartozó ERFA, ESZA, KA, EMVA és ETHA-ra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, valamint az ERFA, ESZA és KA-ra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és a vonatkozó 1083/2006 EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet;

EU 2020 stratégia: Az Európa 2020 egy 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló európai uniós növekedési stratégia. Célja, hogy változó világunkban az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, melyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken. A stratégia megvalósítását konkrét uniós és tagállami intézkedések segítik;

Európai Unió alapszerződésai: az Európai Unióról szóló szerződésnek (EUSZ) és az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek (EUMSZ), valamint jegyzőkönyveiknek és mellékleteiknek a 2007. december 13-án aláírt és 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződés által bevezetett módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változatát értjük;

Európai Stratégiai Beruházási Alap: Az Európai Beruházási Terv keretében tervezett új alap segítségével az Európai Bizottság olyan, európai hozzáadott értékkel bíró, ám magas kockázatú stratégiai projekteket kíván támogatni, amelyek növelik a globális versenyképességet, az energiabiztonságot, és segítik az infrastrukturális hálózati hiányosságok felszámolását;

európai területi együttműködések (ETE programok): a kohéziós politika külön célkitűzését jelentik, amelyek határon átnyúló, interregionális és transznacionális programokon keresztül segítik a több tagállamot érintő kihívások kezelését;

ex ante elemzés: a pénzügyi eszközök keretében nyújtott támogatások meghirdetéséhez az 1303/2013/ EU rendelet 37. cikk (2) bekezdés alapján elvégezni szükséges előzetes elemzés, melynek előírása azon a felismerésen alapul, hogy a források eredményes és hatékony felhasználása nemcsak a programok minőségén és szabályos végrehajtásán múlik, hanem a megfelelő intézményi, szabályozási és egyéb keretfeltételek meglétéén is. Amennyiben a tagállam nem teljesíti az előzetes vállalt feltételeket, úgy az Európai Bizottság felfüggesztheti a kapcsolódó források kifizetését;

éves fejlesztési keret (ÉFK): Operatív programonként, jogszabályban meghatározott menetrend szerint készülő dokumentum, mely a tárgyévet követő évben meghirdetendő felhívásokra vonatkozó, stratégiai szintű információkat tartalmazza. Módosítása csak rendkívül indokolt esetben lehetséges.

felhívás: a támogatás igénylők számára elkészített, a támogatási kérelmek benyújtásához szükséges információkat tartalmazó dokumentum;

finanszírozási megállapodás: valamely pénzügyi eszköz végrehajtására vonatkozóan megkötött, az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 38. cikk (7) bekezdése szerinti megállapodás,

forrásgazda: az ernyőrendelet hatálya alá tartozó források költségvetési előirányzatai tekintetében tervezésre, előirányzat-módosításra, felhasználásra, beszámolásra, információszolgáltatásra, ellenőrzésre kötelezett és jogosult személy;

helyi akciócsoport: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 34. cikkében meghatározott fogalom;

hely-alapú (place-based) szemlélet: mely a térségek lehetőségeire, erőforrásaira, és az ott élők szükségleteihez kívánja kapcsolni a beavatkozásokat;

hitelesítési jelentés: az operatív programok esetében a költségigazoló nyilatkozat aláíratása érdekében az igazoló hatóság által meghatározott formátumban és ütemezéssel az igazoló hatóság részére benyújtandó jelentés;

indikátor: uniós jogszabályokban és a programban nevesített, valamint az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter által vezetett minisztérium által meghatározott, eredményt vagy teljesülést mérő mutató;

integritásirányítási rendszer: az államigazgatási szervek integritásirányítási rendszeréről és az érdekérvényesítők fogadásának rendjéről szóló 50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet 2. § b) pontjában meghatározott fogalom;

Integrált területi beruházás (ITB, angolul: integrated territorial investment – ITI): a 2014–2020-as időszakban bevezetett új területfejlesztési eszköz, amely lehetővé teszi, hogy egy meghatározott területi egység fejlesztéseit az operatív programokban rögzített módon, egy előre rögzített forráskeret erejéig, a térség stratégiájával és programjával összhangban, több alap és egy vagy akár több operatív program eltérő prioritási tengelyei finanszírozzák. Az ITB eszköz alkalmazása nem kötelező a tagállamok számára, a területi kihívások integrált kezeléséhez és a fejlesztési források területi koordinációjához több, már a korábbi időszakban is rendelkezésre álló eszköz áll a tagállamok rendelkezésére, akár területi, akár ágazati operatív programokon belül;

integrált területi megközelítés: amely a térségi és az ágazati szakpolitikai törekvések összehangolását, térségi szinten való összefogását célozza;

JASPERS: A JASPERS egy szaktanácsadásra létrehozott program, melynek célja tizenkét EU-tagállamban segítséget nyújtani az uniós alapokból támogatható beruházások megfelelő előkészítésében. A kezdeményezés lehetővé teszi, hogy az Európai Bizottság, az EBB, az EBRD és a KfW megossza szakmai tapasztalatait a támogatásra jogosult tagországokkal az uniós támogatások hatékonyabb felhasználása érdekében;

kedvezményezett: a támogatásban részesített támogatást igénylő, pénzügyi eszközök esetén a pénzügyi eszközt végrehajtó vagy – adott esetben – az alapok alapját végrehajtó szervezet;

kiadásigazoló nyilatkozat: az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, az ellenőrzési szabályok, a biztosítékok és az átláthatóság tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2014. augusztus 6-i 908/2014/EU bizottsági rendelet (908/2014/EU rendelet) 22. cikke szerint összeállított nyilatkozat;

kiemelt projekt: a szakpolitikai felelős által objektív szakmai szempontrendszer alapján kijelölt, az arra jogosult által jóváhagyott, közfeladat fejlesztésre irányuló projekt;

kifizetési igénylés: a kifizetési kérelem, valamint a pénzügyi és szakmai előrehaladást igazoló, a támogatási szerződésben meghatározott dokumentumok összessége;

kifizető ügynökség: a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályaon kívül helyezéséről szóló, 2003. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelete (KAP rendelet) 7. cikke szerinti szervezet;

kohéziós politika: olyan politika, mely az EU harmonikus fejlődése érdekében támogatja a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót, valamint különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentését. Az EU 2014–2020-as költségvetésének közel harmadát (351,8 millió EUR) kitevő közös politika, amely az Európa 2020 stratégia megvalósítását segítő, ágazati szemléletű beruházási politikaként is értelmezhető. A kohéziós politika 2014–2020-as kereteit meghatározó jogszabályok alatt az Európai Parlament és a Tanács rendeleteit – 1303/2013/EU (közös rendelkezések), 1299/2013/EU (ETE), 1300/2013/EU (KA), 1301/2013/EU (ERFA), 1302/2013/EU (EGTC), 1304/2013/EU (ESzA), 1305/2013/EU (EMVA), 508/2014/EU (ETHA) –, valamint ezek végrehajtási és delegált jogi aktusait értjük;

konzorcium: több kedvezményezett támogatásával megvalósuló projektek esetében a részes felek (tagok) polgári jogi szerződésben szabályozott munkamegosztásán alapuló együttműködése a projekt közös megvalósítása, valamint ennek érdekében közös gazdasági érdekeik előmozdítása és erre irányuló tevékenységük összehangolása céljából;

közfeladat: jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat, amit a feladat címzettje közérdekből, haszonszerzési cél nélkül, jogszabályban meghatározott követelményeknek és feltételeknek megfelelően végez, ideértve a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, valamint e feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítását is;

közszféra szervezet: a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) 6. § (1) bekezdés a)–f) pontja alapján ajánlatkérőnek minősülő szervezet, valamint a nevelési-oktatási, kulturális, felsőoktatási, szociális, egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményt érintő projektje vonatkozásában az egyházi jogi személy;

közösségvezérelt helyi fejlesztés(angolul: community-led local development – CLLD): az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 32. cikk (2) bekezdése szerinti, 2014–2020-as időszakban bevezetett új területfejlesztési eszköz, mely a vidékfejlesztésben már elterjedt LEADER kezdeményezésen alapul, nem kötelező jelleggel kiterjesztve azt a strukturális alapokra és a városi területekre is. A helyi szereplők együttműködése, részvételük szorgalmazása az EU szubszidiaritásra való törekvésében is megjelenik, azaz a beavatkozások és döntések azon a szinten születnek meg, ahol az a leginkább indokolt és szükségszerű;

közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 33. cikk (1) bekezdésében felsorolt elemeket tartalmazó stratégia;

közreműködő szervezet: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikk 18. pontja szerinti szervezet;

makrogazdasági kondicionalitás: A programvégrehajtás közbenső fázisaként elvárt feltétel, mely a megfelelő makrogazdasági környezet fenntartását célozza, a kohéziós politika, és az EU közös gazdasági kormányzása, az ún. európai szemeszter közötti kapcsolat jegyében. Az európai szemeszter országspecifikus ajánlásai alapján kezdeményezhető a partnerségi megállapodások és a programok módosítása is, aminek nem teljesítése akár a kifizetések felfüggesztéséhez vezethet. A túlzott költségvetési hiány eljárás során pedig, amennyiben a tagállam nem teszi meg a szükséges korrekciós intézkedéseket, a kifizetések egy része vagy egésze szintén felfüggeszhető;

makroregionális stratégiák: a kohéziós politika új elemei, amelyek egy több országot lefedő makrotérség a helyi, térségi, nemzeti és európai szintű beavatkozásainak koordinációját segítik, miközben önálló költségvetéssel nem rendelkeznek. Az egyes makrostratégiák ugyanakkor a transznacionális programok alapjául is szolgálhatnak (pl. Duna Program);

megeterülő beruházások támogatásának elve: olyan beruházások támogatása, amelyek pénzügyi szempontból életképesek ugyan, ám piaci forrásból mégis nehezen finanszírozhatók. A beruházások finanszírozásához különböző pénzügyi eszközök nyújtanak visszatérítendő támogatást hitelek, garanciák, tőke és más kockázatviselő eszközök útján. (EC 2014) A források visszaforgatásának nyilvánvaló előnye mellett a hagyományos, támogatás alapú finanszírozáshoz képest ezek az eszközök hatékonyabb és fenntarthatóbb alternatívát jelentenek, hiszen nagyobb pénzügyi fegyelmet követelnek meg a támogatott projektektől. Ráadásul a köz- és a magán-szférában további befektetéseket is képesek mozgósítani, így növelve a beruházások pozitív hatásait. A 2014–2020-as időszak újdonsága, hogy a visszatérítendő pénzügyi eszközök immár közttség nélkül, a kohéziós politika mind a 11 tematikus célkitűzésének megvalósításában alkalmazhatók, amennyiben a piaci finanszírozás hiányosságai ezt indokolják;

műszaki/szakmai tartalom: a projekt által létrehozott eredmény valamely, a projekt eredményessége szempontjából meghatározó tulajdonsága, vagy képessége, amelynek megvalósítását a kedvezményezett az irányító hatóság felé a támogatási kérelem benyújtásával vállalta, és a támogatás megítélésében szerepet játszott;

nagyprojekt: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 100. cikke szerinti projekt;

nemzeti reformprogram: a Magyar Kormány által végrehajtott legfontosabb intézkedéseket mutatja be, amelyek hozzájárulnak az Európa 2020 stratégia keretében kitűzött növekedési és foglalkoztatási célkitűzések eléréséhez;

négy szem elve: az adott feladatot végző személy munkáját egy másik személy ugyanazon szempontok szerint, ismételten és teljes körűen ellenőrzi;

nyilvánvaló hiba: támogatási kérelemben vagy kifizetési igénylésben a támogatást igénylő vagy a kedvezményezett által szolgáltatott adat olyan egyértelmű hiánya, vagy hibája, amely a támogatási kérelem vagy kifizetési igénylés más adataiból vagy más, a benyújtott do-

kumentum elbírálásában részt vevő szervezet által közvetlenül elérhető nyilvántartásból származó adatok alapján hiánypótlásra való felszólítás nélkül, saját hatáskörben pótolható vagy javítható, kivéve a kérelem hitelességét befolyásoló hiányosság (így különösen aláírás, bélyegző lenyomat, személyt, szervezetet hitelesítő dokumentum, nyilatkozat, aláírási címpéldány);

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK): Magyarország hosszútávú fejlesztési koncepciója, a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, melyet az Országgyűlés a 1/2014. (I. 3.) sz. határozatával fogadta el. Az OFTK magába foglalja a korábban az Országos Területfejlesztési Konceptióval párhuzamosan készített és 2005-ben elfogadott, ágazati és országos célokat rögzítő Országos Fejlesztési Konceptió (OFK) tartalmi elemeit is. Mindez azt jelenti, hogy az OFTK nemcsak a területfejlesztés, de a teljes hazai fejlesztéspolitika összefoglaló dokumentuma lett, mely kijelöli Magyarország fejlődésének főbb irányait, egyben ez az első olyan dokumentum, amely az ágazati és területi célrendszereket közös stratégiába rendezi;

országos kihatású projekt: olyan fejlesztés, amelynek a közvetlen hatásai a kevésbé fejlett régiókban és a Közép-Magyarország régióban egyaránt kimutathatók;

ország-specifikus ajánlások: Az Európai Bizottság mindegyik uniós tagállam vonatkozásában ún. országspecifikus ajánlást dolgoz ki, melyben elemzi a kérdéses tagállam gazdasági helyzetét, és ismerteti, milyen intézkedések meghozatalát javasolja az országnak az elkövetkező 18 hónapra. Az országspecifikus ajánlásokat a Bizottság az egyes tagállamok egyedi helyzetére szabja. A dokumentum nagyon sok témát tárgyal, többek között az államháztartás helyzetét, a nyugdíjrendszerek reformját, a munkahelyteremtésre és a munkanélküliség visszaszorítására irányuló intézkedéseket, valamint az oktatás és az innováció terén jelentkező kihívásokat. A Bizottság által kidolgozott országspecifikus ajánlások végleges elfogadására a legmagasabb szinten, a tagállami vezetők által alkotott Európai Tanácsban kerül sor;

Partnerségi Megállapodás: Az Európai Bizottság és Magyarország közötti egyeztetések eredménye alapján valamint az érintett szakpolitikai felelősök bevonásával készült keretdokumentum, mely rögzíti a 2014–2020-as programozási időszak hazai vállalásait. Tartalmazza, hogy Magyarország mely tematikus célkitűzéseket választotta, azokon belül milyen kihívásokat, fejlesztési igényeket kíván kezelni, és ezekre mekkora forráskeretet különít el. Rögzíti a területi kihívások integrált kezelésének módját is, illetve azon földrajzi területeket, amelyek a szegénység, vagy a társadalmi kirekesztettség által leginkább érintettek. Mindezek mellett azt is bemutatja, hogy az egyes alapok és tematikus célkitűzések tekintetében milyen célok teljesülését várja és vállalja a tagállam. (A korábbi Nemzeti Stratégiai Referenciakeretnek (NSRK) megfelelő dokumentum.);

pénzügyi eszköz: A pénzügyi eszközök erőforrás-hatékony módot jelentenek a kohéziós politika erőforrásainak az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek elérésére irányuló törekvésekben történő felhasználásában. A gazdaságilag életképes projektek megcélzásával a pénzügyi eszközök kölcsönök, garancia, tőke és más kockázatviselési mechanizmusok formájában nyúj-

tanak segítséget, akár egyazon műveleten belül technikai segítségnyújtással, kamattámogatással vagy a garanciadíjak támogatásával együttesen is nyújtva;

pénzügyi konstrukció: a végső kedvezményezettnek kínált pénzügyi eszköz;

pénzügyi közvetítő: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 38. cikk (5) bekezdésében meghatározott szervezet;

pénzügyi közvetítői felhívás: a pénzügyi konstrukciók működtetésében részt vevő pénzügyi közvetítők kiválasztására irányuló feltételeket tartalmazó dokumentum;

program: az operatív programok és a Vidékfejlesztési Program;

programszámla: a központi költségvetésről szóló törvény uniós fejlesztések költségvetési fejezetének irányító szerve (fejezetet irányító szerv), mint számlajogosult javára az egyes operatív programokon belül pénzügyi konstrukciónként a Magyar Államkincstárnál (kincstár) megnyitott és vezetett, a pénzügyi konstrukciók finanszírozására szolgáló elkülönített fizetési számla, amely felett az alapok alapját végrehajtó szervezetnek rendelkezési joga van;

programterületen kívüli művelet: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 70. cikkében meghatározott művelet;

projektmegvalósítás befejezése: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikk 14. pontjára tekintettel egy projekt megvalósítása akkor tekinthető befejezettnek, ha a projekt fizikailag és pénzügyileg is befejezett, valamint a kedvezményezettnek valamennyi támogatott tevékenysége befejezését igazoló és alátámasztó kifizetési igénylését az irányító hatóság EMVA, ETHA esetén a kifizető ügynökség jóváhagyta és a támogatás folyósítása megtörtént;

projekt szintű mérföldkő: a projekt megvalósítása szempontjából jelentős időpont, esemény vagy a projekt megvalósítása révén elért szakmai vagy műszaki eredmény;

projekttartalom: a támogatási szerződésben rögzített, vagy bármely, e rendelet alapján a támogatási kérelemben, illetve a kifizetési igénylésekben, továbbá bejelentésekben, kérelmekben a projekttel kapcsolatban szolgáltatott adat;

regionális iránymutatás: Az uniós átlaghoz képest kevésbé fejlett térségekben, a gazdasági tevékenységekhez beruházási támogatás formájában nyújtható, uniós értelemben vett állami támogatásokra vonatkozó szabályrendszerrel a regionális állami támogatásokról (2014–2020) szóló iránymutatás;

szabálytalanság: az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikk 36. pontjában foglaltak, az EMVA esetében a KAP rendelet 2. cikk (1) bekezdés g) pontjában foglaltak, továbbá nemzeti jogszabály, a támogatási szerződés, vagy az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 38. cikk (7) bekezdésében meghatározott finanszírozási megállapodás gazdasági szereplő általi megsértése, amelyek eredményeképpen Magyarország pénzügyi érdekei sérülnek, illetve sérülhetnek;

szabálytalanság felelős: az irányító hatóság, Vidékfejlesztési Program esetén a kifizető ügynökség alkalmazásában álló, a szabálytalansági eljárással kapcsolatos feladatok ellátására kijelölt személy;

szakpolitikai mutató: uniós jogszabályban nem nevesített, a szakpolitikai felelős vagy irányító hatóság által a felhívásban meghatározott mutató, melynek nem teljesítésért a kedvezményezett nem szankcionálható;

támogatás folyósításának időpontja: a kincstár által az előirányzat felhasználási keretszámla (EFK) terheléséről küldött bankszámlakivonaton közölt értéknap (terhelés dátuma);

támogatási kérelem: a felhívásban meghatározott alaki és formai követelményeknek megfelelő dokumentum, amely egy projekt támogatásban részesítésére irányul, és amelynek részei a projekt adatlap és a mellékletek;

támogatói okirat: az irányító hatóság támogatási jogviszony létrehozására irányuló akaratnyilatkozatát tartalmazó okirat;

támogatási szerződés: a vissza nem térítendő támogatások kedvezményezettjei és az irányító hatóság között létrejött, a támogatás felhasználását szabályozó polgári jogi szerződés;

támogatási térkép: A Bizottság SA.37718 (2013/N) számú határozatában hagyta jóvá a Magyarországon 2014–2020 között alkalmazandó regionális támogatási térképet. A támogatásra jogosult térségek a regionális támogatási térképen szereplő térségek;

technikai segítségnyújtás projekt: a Partnerségi Megállapodás hatékony, eredményes, szabályszerű, átlátható megvalósításának biztosítását és a végrehajtásáért felelős intézményrendszer magas színvonalú működését célzó projekt;

teljesítmény keretrendszer: indikátorokon alapuló, prioritás szintű mérési rendszer, amelynek célja, hogy az egyes prioritásokban kitűzött mérföldkövek és célok megvalósuljanak;

teljesítménytartalék: elkülönített forrás, amely csak a teljesítmény keretrendszerben foglalt feltételek teljesülése esetén használható fel;

tematikus koncentráció: európai uniós szinten kijelölt, az EU2020 stratégiai célokból levezetett kiemelt területek, amelyekre nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tervezés és a végrehajtás során. Egyfajta menürendszer, mely segíti a fókuszált és eredményes pénzköltést;

területi program: a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP);

területi szereplő: megye, megyei jogú város és a főváros, amely az Integrált Területi Program összeállításáért, a helyi szintű projektkiválasztásért, valamint az indikátorvállalás teljesítéséért felelős;

transznacionális együttműködés: az 1304/2013/EU rendelet 10. cikkében meghatározott együttműködési forma;

utófinanszírozás: a kedvezményezett vagy a támogatási szerződésben megnevezett,

a projekt végrehajtásában részt vevő által kifizetett számlák vagy egyéb, az 1. mellékletben meghatározott, az elszámolást alátámasztó dokumentumok támogatási összegének utólagos megtérítése közvetlenül a kedvezményezett, vagy az engedélyes pénzforgalmi számlájára;

zöld könyv: A zöld könyv néven ismert dokumentumokat az Európai Bizottság azért adja ki, hogy meghatározott témákban ösztönözze az európai szintű párbeszéd kibontakozását. A cél az, hogy az érdekelt felek (magánszemélyek, illetve szervezetek) részt vegyenek a dokumentumban megfogalmazott javaslatok alapján induló konzultációs folyamatban, és megvitassák egymással az adott témával kapcsolatos nézeteiket.

A zöld könyvek alapján esetenként jogalkotási javaslatok kidolgozására is sor kerül, melyeket az ún. fehér könyvek *ismertetnek*

Vonatkozó jogszabálygyűjtemény

Hazai szabályozási keretek

Törvények

- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

Rendeletek

- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
- 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a területi monitoring rendszerről
- 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- 255/2014. (X. 10.) Korm. rendelet a 2014–2020 programozási időszakra rendelt források felhasználására vonatkozó uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási szabályokról
- 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről
- 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről

Határozatok

- 1702/2014. (XII. 3.) Korm. határozat a 2014–2020 közötti programozási időszakban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív program területi és ágazati tervezési jogkörbe utalt forrásainak megoszlásáról

EU-s szabályozási keretek

- A BIZOTTSÁG 651/2014/EU RENDELETE (2014. június 17.) a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1303/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és

Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1299/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együttműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1300/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) a Kohéziós Alapról, és az 1084/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1301/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a „Beruházás a növekedésbe és munkahelyteremtésbe” célkitűzésről szóló egyedi rendelkezésekről, valamint az 1080/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1302/2013/EU RENDELETE (2013. december 17.) az európai területi együttműködési csoportosulásról szóló 1082/2006/EK rendeletnek a csoportosulások létrehozásának és működésének egyértelművé tétele, egyszerűsítése és javítása tekintetében történő módosításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1304/2013/EU RENDELETE (2013. december 17-én) az Európai Szociális Alapról és az 1081/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- A BIZOTTSÁG 1388/2014/EU RENDELETE (2014. december 16.) az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában a halászati és akvakultúra-termékek előállításával, feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozások számára nyújtott támogatások bizonyos fajtainak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról;
- A BIZOTTSÁG 702/2014/EU RENDELETE (2014. június 25.) az EUMSZ 107. és 108. cikkének alkalmazásában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban, valamint a vidéki térségekben nyújtott támogatások bizonyos kategóriáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról;
- A BIZOTTSÁG 651/2014/EU RENDELETE (2014. június 17.) az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról (HL L 187., 2014.06.26.);
- A BIZOTTSÁG 1407/2013/EU RENDELETE (2013. december 18.) az EUMSZ 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról;
- A BIZOTTSÁG 21/2012/EU HATÁROZATA az EUMSZ 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról;
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1370/2007/EK RENDELETE (2007. október 23.) a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatási rendelet hatálya alá tartozó támogatásnak minősül és összeegyeztethető a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról, valamint az 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

Hasznos oldalak, linkek

https://www.palyazat.gov.hu/szechenyi_2020

<http://regionalispolitika.kormany.hu>

<http://www.szpi.hu/download/oszi-konferenciasorozat/2013/A-2014–2020-as-fejlesztési-idoszak-unios-forrasainak-tervezese.pdf>

http://www.szpi.hu/index.php?action=categoryView&type=places&category_id=3211

<http://regionalispolitika.kormany.hu/nemzeti-fejlesztés-2030-országos-fejlesztési-es-területfejlesztési-koncepció>

<http://palyazatokmagyarul.eu/>

http://palyazat.gov.hu/2014_2020_as_operativ_programok_tarsadalmi_egyeztetese

<http://www.teir.hu>

<http://www.terport.hu>

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_hu.pdf

<http://egtc.kormany.hu/europai-teruleti-egyuttmukodes-2014–2020>

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial

<http://www.interreg-central.eu/>

<http://www.interreg-danube.eu/>

<http://www.interreg4c.eu/interreg-europe/>

<http://www.espon.eu/main/>

<http://www.urbact.eu> (angol nyelven) és <http://www.urbact.hu> (magyar nyelven)

<http://www.interact-eu.net/>

<http://docplayer.hu/4893411-Nemzeti-leader-kezikonyv-leader-helyi-fejlesztési-strategia-tervezési-sablon-2015-szeptember.html>

<https://www.teir.hu/leader/>

Szakmai kiadványsorozatunk 2010-ben azzal a szándékkal indult útjára, hogy ismertté tegye az újszerű térségi tervezési-fejlesztési lehetőségeket és módszereket, ráirányítsa a figyelmet az időszerű térségfejlesztési témakörökre, és hasznos segítséget nyújtson a térségi tervezéssel és a fejlesztések előkészítésével, megvalósításával foglalkozó szakemberek számára.

A Területfejlesztési füzetek 2014–2020-as programozási időszak európai uniós és hazai tervezési kereteit felölelő különszáma, eligazításként szolgál az új programozási ciklusban, tehát egyfajta kisokosként, útmutatóként került összeállításra.

A 2014–2020 közötti időszakban a Közös Stratégiai Keret adja a tervezés-programozás alapját, melynek révén a tervezést a tagállamoknak az Európa 2020 Stratégia célrendszeréhez igazodva kellett elvégezniük. A tervezési folyamat során komoly kihívást jelentett az uniós források felhasználásának kereteit meghatározó, paradigmaváltó, szigorú előírások figyelembevétele. Mindezek eredményeképpen elmondható, hogy a hazai programozási tevékenységet ezen előírások csak célvezéreltebb irányba terelték, és hozzájárultak ahhoz, hogy az új, nemzeti operatív programjaink, saját szakágazatukon túlmutató, integráltabb szemlélettel szülessenek meg.

A kiadvány írásai egyebek mellett kitérnek az európai kohéziós politika 2014–2020 közötti időszakban bekövetkezett változásaira, vagy a programidőszak ágazati és területi operatív programjainak bemutatására is. Az összefoglaló cikkek, az adott operatív program stratégiai céljaira, logikai felépítésére, potenciális célcsoportjaira, forráskeretére, beavatkozási logikájára, elvárt hatásaira, kiválasztási kritériumaira, eredményességi kereteire vonatkozó szabályaira, speciális lehatárolási elemeire, az alkalmazott eljárásrendekre, és nem utolsósorban az aktuális pályázati feltételekre fókuszálnak. A kiadvány egyúttal betekintést nyújt a 2014–2020-as időszak egyik újdonságaként megjelenő területfejlesztési eszközébe, a közösségvezérelt (CLLD-típusú) helyi tervezés és megvalósítás vidéki és városi vetületeibe, a végrehajtási szabályozás főbb változásai, a fejlesztések eredményességét mérő indikátorok elméleti és gyakorlati hátterébe, valamint az európai területi együttműködési programokba is.

A Területfejlesztési füzetek különszámát egy jogszabálygyűjtemény, egy fogalom- és linktár is kiegészíti, melyek segíthetik az új ciklus terminológiáinak alaposabb megismerését.

A kiadvány online verziója – mely letölthető <http://regionálispolitika.kormany.hu/a-teruletfejlesztési-fuzetek> honlapról – további kiegészítő mellékleteket is tartalmaz az operatív programok beavatkozási logikájáról és lehatárolásáról.

Bízunk benne, hogy a kiadvány hozzásegíti az új programozási időszak érintettjeit, minél több pályázat benyújtásához, elnyeréséhez és sikeres megvalósításához.

